

Hartin P.J. - James of Jerusalem. Heir to Jesus of Nazareth

TAM METİN EKSİKSİZ TÜRKÇE TERCÜME (194 Sayfa)
Gnostik Araştırma Kütüphanesi Arşivi

--- SAYFA 1 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 2 ---

I N T E R F A C E S Serisi Editörü: Barbara Green, o.p. Kudüslü Yakup Nasıralı İsa'nın Varisi Patrick J. Hartin
A M i c h a e l G L a z i e R K i t a p Liturgical Press Collegeville, Minnesota www.litpress.org

--- SAYFA 3 ---

Liturgical Press tarafından yayınlanan bir Michael Glazier Kitabı. Kapak tasarımı Ann Blattner tarafından yapılmıştır. Ethel Boyle'dan suluboya. Kutsal Yazılardan yapılan alıntılar, aksi belirtilmedikçe, İncil'in Yeni Gözden Geçirilmiş Standart Versiyonu, Katolik baskısından alınmıştır, © 1989, ABD'deki İsa Kiliseleri Ulusal Konseyi Hristiyan Eğitimi Bölümü tarafından. İzin alınarak kullanılmıştır. Her hakkı saklıdır. © 2004, Saint Benedict Nişanı, Collegeville, Minnesota. Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın hiçbir bölümü, Liturgical Press, Saint John's Abbey, P.O.'nun önceden yazılı izni olmadan, baskı, mikrofilm, mikrofiş, mekanik kayıt, fotokopi, çeviri veya bilinen veya henüz bilinmeyen başka herhangi bir yöntemle, incelemelerdeki kısa alıntılar dışında herhangi bir amaçla çoğaltılamaz. Box 7500, Collegeville, Minnesota 56321-7500. Amerika Birleşik Devletleri'nde basılmıştır. 1 2 3 4 5 6 7 8 Kongre Kütüphanesi Yayındaki Verilerin Kataloglanması Hartin, P. J. (Patrick J.) Kudüslü James: Nasıralı İsa'nın varisi / Patrick J. Hartin. P. santimetre. — (Arayüzler) "Bir Michael Glazier kitabı." Bibliyografik referanslar ve indeks içerir. ISBN 0-8146-5152-6 (pbk.: alk. paper) 1. James, Rabbin Kardeşi, Aziz. I. Başlık. II. Seri: Arayüzler (Collegeville, Minn.). BS2454.J3H37 2004 225,9'2—dc22 [B] 2004006462

--- SAYFA 4 ---

İÇİNDEKİLER Önsöz v Teşekkür ix Kısaltmalar xi GİRİŞ Aynanın İçinden xv BÖLÜM James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi 1 BÖLÜM Kudüs Cemaatinin İkinci Lideri: Havarilerin İşleri ve Pavlus'un Mektuplarında Yakup 45 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu 87 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında Yakup 115 BEŞİNCİ BÖLÜM Kudüslü Yakup'un Mirası 141 Ek A 155 Ek B 156 Kaynakça 159 Dizin 168

--- SAYFA 5 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 6 ---**

ÖNSÖZ Elinizde tuttuğunuz kitap, yeni bir setin on cildinden biri. ARAYÜZLER olarak adlandırılan bu seri, temelde bir müfredat macerasıdır, öğretme ve öğrenmede yaratıcı bir fırsattır ve şu anda İncil'in nasıl çalışıldığı, yorumlandığı ve sahiplenildiğinin uzun öyküsünde sunulmaktadır. INTERFACES projesi, belki sizin de paylaştığınız bir dizi deneyimden yola çıkarak ortaya çıktı. Lisans öğrencilerine ilk ders verdiğimde, kolej Ulusal Beşeri Bilimler Vakfı'ndan önemli bir bağış almıştı ve bu bağış kapsamında tasarlanan yinelenen derslerden birinin adı Mükemmellik Peşinde Büyük Figürler'di. Her biri belirli bir akademik disiplinden bir figüre odaklanan ve bir miktar entegrasyon fırsatı sağlayacak ortak bir seminer bölümüyle birlikte üç ders öğretilecek. Tahmin edebileceğiniz gibi bazı üçlüler diğerlerinden daha başarılıydı. Ancak ekip halinde eğitim vermek, başka bir çift figürle bağlantı kurmak ve diğer disiplinler hakkında yeni şeyler öğrenmek için tek bir kişiye (tarihsel ya da edebi) odaklanma fırsatı, katılan herkes için teşvik edici ve eğlenceliydi. Şimdiki serinin ortaya çıkmasına neden olan ikinci bir deneyim de aynı zamanda lisans öğrencileriyle bağlantılı olarak geldi. Sık sık yaşadığım bir deneyim, Roma Katolik öğrencilerinin "daha fazla" İncil çalışması alma konusunda oldukça sıkıntılı olmalarıydı, çünkü onların da kendilerinden emin bir şekilde onayladıkları gibi, oraya zaten birçok kez gitmişler ve hepsini yapmışlardı. Bu elbette doğru değildi; çok iyi bildiğimiz gibi, her zaman öğrenecek daha çok şey vardır. Ve sıklıkla en çok bilgi sahibi olduklarını hissedenlerin, yeni bilgiler sunulduğunda kabul etme olasılıkları en düşük olanlardı. Öğrencilerle yaşadığım deneyimler kadar öncelikli bir teşvik de, profesyonel toplantılarda bizi en çok heyecanlandıran araştırmalar hakkında konuşan arkadaşlarımın ve meslektaşlarımın dinleme alışkanlığıydı. Sık sık merak ediyordum: Lisansüstü öğrencilerinin bundan haberi var mı? Veya kendisi için çok enerji verici olan bu fikirleri üniversite sınıflarına nasıl getiriyor? Belki bazılarımız araştırmayla tamamen ilgisiz görünen, aynı tanıdık materyali tekrar tekrar anlatan derslerden sıkılmışızdır. Bu nedenle, bu kitap serisinin bazı araştırma ilgi alanlarımızı ön plana çıkarması ve öğretme ve öğrenmeyle birleştirmesi fikri ortaya çıktı. Dolayısıyla bu seri, öğrenci kitleleri için metinler oluşturmaktan çok, kendi deneyimlerimizi paylaşmakla ilgilidir.

--- SAYFA 7 ---

vi | Kudüslü Yakup'un bilimsel tutkusu onlarlaydı. Bu ciltlerin her biri orijinal bir bilimsel çalışma olarak tasarlandığından, hem öğrencileri hem de deneyimli akademisyenleri teşvik edecek ve belki de bazı verimli işbirlikçi öğrenme maceralarıyla sonuçlanacak şekilde tasarlanmıştır. Bu seri aynı zamanda tüm akademik alanların genişlediği ve patladığı ve bir vasiyetin bile (tüm İncil'i veya Batılı tek tanrılı dinleri bir yana) "örtmeyi" "örtmeyi" düşünmenin, daha derin ve yeni odaklı bir şey uğruna terk edilmesi gerektiği yönünde yaygın olarak paylaşılan bir fikirden yola çıkarak geliştirildi. Aynı zamanda, alanlarımız arasındaki bağlantılar da giderek daha belirgin hale geliyor ve bir zamanlar ayrı görünen akademik alanları bir araya getiren çalışma olanakları heyecan verici. Son olarak, öğrencilerime ve meslektaşlarıma tek figürlerin bir arada - birbirine dönük - fikrinden bahsettiğimde neredeyse her zaman ateşlenen coşku kıvılcımı, bunun denemeye değer bir fikir olduğu konusunda beni cesaretlendirdi. Ve böylece Liturgical Press Akademik Editörü Linda Maloney'nin liderliği ve yardımıyla, ayrıca Yazı İşleri Müdürü Mark Twomey'in teşviki ve desteğiyle seri şekillenmeye başladı. INTERFACES serisinin her cildi açıkça İncil'deki bir karaktere (veya belki de bir çiftine) odaklanır. İlk ciltlerdeki karakterler bazı durumlarda güçlüdür (Kral Saul, Pontius Pilatus) ve tanındıktır: Vaftizci Yahya, patrik Yusuf; diğer durumlarda onlar size önemsiz ve az bilinenler gibi gelecektir: Yamyam Anneler, Herodias. Ortaya çıkan ikinci "çöp", çeşitli rütbe ve sınıflardan ileri gelenleri ekliyor: Kuzey İsrail diyarının kraliçesi Jezebel; Kudüslü Yakup, "Rab'bin kardeşi"; Ferisi Simon, İsa'nın akşam yemeği sunucusu; Lejyon, İsa'nın dramatik bir şekilde karşılaştığı Gerasene iblisi. Her durumda, her biri bir dizi dünyayı değerlendirmeye açmak için seçildi. Adı geçen (ya da adı verilmeyen) karakter, kendi tarihi-kültürel dünyası ve onun birçok sorunuyla, İncil edebiyatındaki diğer karakterlerle arayüz oluşturur; Her karakter, birçok okuyucunun ilgisini çekme zorluğunu üstlenen yazarın yaratıcılığını ortaya çıkardı. Kitaplar üniversite öğrencileri için tasarlandı (her ne kadar ilahiyat dersleri ve ciddi İncil çalışmaları için uygun olduklarını düşünsek de), genç yetişkinlere konuyla ilgili bilgiler sağlamak üzere planlandı ve lisans müfredatının geri kalanıyla eşleşecek düzeyde eleştirel bir düzeydeydi. Aslında beklenti, öğrencilerin diğer derslerde tarih yazımı, edebiyat teorisi ve kültürel antropoloji konularında öğrendiklerinin, her biri ilgili en az iki metodoloji hakkında açık olan bu kitaplarda yankı bulacağı yönündedir. İncil çalışmalarının metodolojik açıdan bilinçli bir dönemde olduğu kesindir ve INTERFACES serisi bunu coşkuyla kucaklamaktadır. Umudumuz, öğrencilerin en iyi sorularıyla en iyi soruları arasındaki ilişkiyi görmeye devam etmeleridir.

--- SAYFA 8 ---

Metinlere nasıl yaklaştıkları ve orada buldukları arasındaki en değerli bilgiler. Bu ciltler, çağımızla ilgili sorular sormak için anlatıların tanınmış yorumlarının çok ötesine geçiyor. Aynı zamanda dizinin yazarlarının her biri Kutsal Kitap kavramını kendilerine uygun bir şekilde ele aldılar. Kitapların hiçbirisi vaaz verici ya da öğüt verici değildir, ancak yine de vahiy metniyle çalışmanın kendi kendini ilgilendiren yönleri açık bir şekilde ele alınmaktadır. Yine varsayım, üniversitenin insanların inançlarını ve varsayımlarını yeniden incelemeleri ve yeniden düşünmeleri için iyi bir zaman olabileceği ve bunu iyi bir toplulukla yapmaları gerektiğidir. ARAYÜZLER ciltlerinin tümü, öğretmenlere, karakterler arasındaki birçok bağlantının çözgü ve atkı görevi görmesine izin vermek için dersin kapsamını radikal bir şekilde yeniden gözden geçirmeleri konusunda meydan okuyor. Kral Saul, Kraliçe Jezebel ve hükümdar olmamalarını talep eden iki kadın etrafında bir Tesniye Tarih dersi düzenlenseydi ortaya yeni ne çıkacaktı? Bir cinli, bir Ferisi, bir öğrenci olan Yakup ve bir akıl hocası olan Vaftizci Yahya tarafından ima edilen ortak kaygılarla yapılandırıldığında, İsa'nın hizmeti nasıl yeniden ferahlığa kavuşur? Ve "her şeyi bir dönem içinde yapmak" zorunda olanlar için, Genesis'in Joseph'i, Herodias'ı ve Pontius Pilatus'u üzerine bir çalışma, postkolonyalizme zamanında bir giriş yapılmasına olanak sağlayabilir. ARAYÜZ ciltleri İncil'in yerine geçmez. Her durumda metinle birlikte okunmalıdır. Bu nedenle alıntılar minimum düzeyde tutuldu. Seriyeye, özel olarak incelenen karakterlerin uyduğu tüm hikayeye hızlı bir genel bakış sağlayan, Dünyanın Yaratılışından John'un Vahiyine: ARAYÜZLER İncil Hikayesi Rehberi adlı basit bir yardımcı kitap eşlik ediyor. Yardımcı, iki veya daha fazla INTERFACES birimini kullananlar için ücretsiz olarak mevcuttur. Farklı uzmanlık ve aşinalıklara sahip okuyucular, İncil'de geçen Sophia tarafından anlatılan bu ince genel bakıştan memnuniyetlerini şimdiden kaydettiler. Serinin -yayıncı, yazarlar, öğretmenler ve öğrenciler için- meydan okuması, ciltleri yaratıcı bir şekilde birleştirmek, onları iyi bir şekilde ARAYÜZLEŞTİRMEK, böylece İncil metninin geniş potansiyeli hepimiz için ortaya çıkmaya devam etmektir. Bu on cilt, şu anda çizim tahtasında bulunan diğer ciltlerin ön izlenimini sunuyor. Bu ilk ciltlerin yazarlarının yanı sıra dizi danışmanlarıyla da çalışmak bir zevkti: İbranice İncil için Carleen Mandolfo ve Yeni Ahit için Catherine Murphy. Bu seriyi kendi öğretme ve öğrenme süreciniz için yararlı ve teşvik edici bulmanız hepimizin umududur. Barbara Green, O.P. INTERFACES Serisi Editörü 16 Mayıs 2004 Berkeley, California

--- SAYFA 9 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 10 ---**

TEŞEKKÜRLER Kudüslü James, üniversite öğretmenliği yıllarım boyunca ilgimi çekmiştir. Kudüslü Yakup'un kişiliği hakkındaki düşüncelerimi sadece izole edilmiş bir birey olarak değil, diğer büyük Hristiyan liderler Pavlus ve Petrus'un yanı sıra onun "kardeşi" İsa ile de arayüz halinde sentezleme fırsatını memnuniyetle karşılıyorum. Bu çalışmanın okuyanlara bu konuya olan tutkumu aşılayacağını umuyorum. Önemi, yeni doğmakta olan Hristiyanlığın ilk on yıllarına yeni bir ışık tutması ve aktarımında kaybolan ya da gözden kaçırılan boyutları yeniden keşfetmemize yardımcı olmasıdır. Metni kendim tercüme ettiğimi belirttiğim durumlar dışında, İncil'den yapılan tüm alıntılar İncil'in Yeni Gözden Geçirilmiş Standart Versiyonundan alınmıştır. Bibliyografik materyal konusundaki titiz yardımları ve geliştirmenin çeşitli aşamalarında taslağın özenli kontrolü için Kevin Eiler'a şükranlarımı sunmak isterim. Ayrıca INTERFACES'ın editörü Barbara Green'e, beni Kudüslü James üzerine bu çalışmayı yapmaya davet ettiği ve bu taslağı geliştiren paha biçilmez yorumları ve önerileri için teşekkür etmek isterim. Son olarak, bu projeyi hayata geçirdikleri için Liturgical Press'in tüm editörlerine teşekkür etmek isterim: Linda Maloney, Colleen Stiller, Mark Twomey ve Polly Chappell. Bu kitabı, soruları ve içgörülerini, Nasıralı İsa'nın mirasının gerçek mirasçısı olarak Kudüslü Yakub'u anlamama katkıda bulunan geçmiş ve şimdiki öğrencilerime ithaf ediyorum. ix

--- SAYFA 11 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 12 ---**

KISALTMALAR İncil Kitapları ve Apokrif Gen Nah 1-2-3-4 Kgdms John Exod Hab Ad Esth Acts Lev Zeph Bar Rom Num Hag Bel 1-2 Cor Deut Zech 1-2 Esdr Gal Josh Mai 4 Ezra Eph Judg Ps {pi: Pss} Jdt Phil 1-2 Sam Job Ep Jer Col 1-2 Kgs Prov 1-2-3-4- Mace 1-2 Thess Isa Ruth Pr Azar 1-2 Tim Jer Cant Pr Man Titus Ezek Eccl {veya Qoh} Sir Phlm Hos Lam Sus Heb Joel Esth Tob Jas Amos Dan Wis 1-2 Pet Obad Ezra Matt 1-2-3 John Jonah Neh Mark Jude Mic 1-2 Chr Luke Rev Diğer Antik Metinler, Süreli Yayınlar, Referans Çalışmaları AB Anchor Bible ABD Anchor Bible Sözlüğü. David Noel Freedman tarafından düzenlenmiştir. 6 cilt. New York: Doubleday, 1992. ABRL Anchor Bible Referans Kütüphanesi ACW Antik Hristiyan Yazarlar. Düzenleyen: Walter J. Burghardt, John J. Dillon ve Dennis D. McManus. AJ. Josephus, Antiquitates judaicae (Yahudi Eski Eserleri) ANRW Aufstieg und Niedergang der römischen Welt: Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung. Wolfgang Haase ve Hildegard Temporini tarafından düzenlenmiştir. Berlin ve New York: Walter De Gruyter, 1972-xi

--- SAYFA 13 ---

xii Kudüslü James Ap. Evet. James 1 Apoc'un Apocryphon'u. Evet. James'in (İlk) Kıyameti 2 Apoc. Evet. James'in (İkinci) Kıyameti BHT Beitrage zur historischen Theologie Bib Biblica BNTC Black'in Yeni Ahit Yorumları BTB İncil Teolojisi Bülteni CBQ Katolik İncil Üç Aylık CurTM Teoloji ve Misyondaki Akımlar GBS İncil Bursu Kılavuzları GLB De-Gruyter-Lehrbuch Gos. Diken. Thomas Hist'in İncili. eccl. Eusebius, Historia ecclesiastica (Dini Tarih) HvTSt Hervormde teoloji çalışmaları İK Dinler Tarihi Uluslararası Yorumlama JSNT Yeni Ahit Çalışmaları Dergisi JSNTSup Yeni Ahit Çalışmaları Dergisi: Ek Serisi JSOT Eski Ahit Çalışmaları Dergisi JTS İlahiyat Çalışmaları Dergisi JTSA Güney Afrika İlahiyat Dergisi LCL Loeb Klasik Kütüphanesi LSJ A Greek-English Lexicon, Henry George Liddell ve Robert Scott tarafından derlenmiş, Henry Stuart Jones ve Roderick McKenzie tarafından revize edilmiş ve genişletilmiştir (gözden geçirilmiş ek ile birlikte 9. basım) Oxford: Clarendon Press, 1996. LXX Septuagint (Eski Ahit'in Yunanca Çevirisi) MPL Patrologia latina [= Patrologiae cursus completus: Series latina]. Düzenleyen: J.-P. Migne. 217 cilt. Paris, 1844-64. NIGTC Yeni Uluslararası Yunanca Ahit Şerhi NovTSup Novum Testamentum'a İlaveler NovT Novum Testamentum NTS Yeni Ahit Çalışmaları NRSV Revize Edilmiş Yeni Standart Versiyon Prot. Evet. James'in Protevangelium'u RB Revue biblique ResQ Restoration Quarterly RHR Revue de Vhistoire des Religions RevQ Revue de Qumran SBLDS İncil Edebiyatı Derneği Tez Serisi

--- SAYFA 14 ---

Kısaltmalar xiii SBLSP İncil Edebiyatı Derneği Seminer Yazıları SJLA Geç Antik Çağda Yahudilik Çalışmaları Semeia Semeia SNTSMS Yeni Ahit Çalışmaları Derneği Monograf Serisi SP Sacra Pagina Vita Josephus, Vita (Hayat) WBC Word İncil Yorumu ZNW Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche

--- SAYFA 15 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 16 ---**

GİRİŞ Aynanın İçinden Mors ve Marangoz Bir mil kadar yürüdüler, Ve sonra uygun alçaklıkta bir kayanın üzerine dinlendiler: Ve bütün küçük İstirdyeler ayağa kalktı Ve sıraya dizildiler. "Zamanı geldi" dedi Denizaygırı, "Birçok şeyden bahsetmenin zamanı geldi: Ayakkabılardan - gemilerden - ve mühür mumundan - Lahanalardan - ve krallardan - Birinci yüzyılın dünyasına en büyük erişimimiz Yeni Ahit'in yazıları aracılığıyladır. Tıpkı "Ayna Ev"2 önünde duran Alice gibi, biz de metnin önünde dururuz ve önümüzde uzanan yepyeni bir dünyayı keşfetmek için korkuyla karışık heyecanla metnin içine atlarız. Tıpkı Alice'in keşfettiği gibi Kendisinin ve onun alışık olduğundan çok farklı bir dünya, dolayısıyla varsayımlarımıza meydan okuyan ve gerçekliği yeni, heyecan verici, tuhaf ve zorlayıcı şekillerde görmemize yardımcı olan bir dünya keşfediyoruz. Metnin dünyasından döndüğümüzde, ilk Hristiyan yüzyıllarına bakış açısı, anlayışları ve deneyimleri çarpıcı biçimde değişmiş insanlar olarak ortaya çıkacağız. Bu değişim sadece entelektüel düzeyde değil, tüm varlığımızı etkiliyor. Orada, Books of Wonder (New York: William Morrow & Co., [1872] 1993) 75. 2 Age 1-25.

--- SAYFA 17 ---

xvi | James of Jerusalem'den bu yana, retorik amacı okuyucuyla iletişim kurmak olan metinlerle etkileşime girdik. Bu iletişim okuyucunun ilgisini çekmeye çalışır ve bu etkileşim aracılığıyla bir düzeyde dönüşüm meydana gelir. Neden James? MS birinci yüzyılın dünyasına girmek. Jerusa lem'li James'i rehber olarak takip etmek, Alice'in Beyaz Rab tarafından Harikalar Diyarına götürülme macerasına çok benzer. Yakup'un karakteri Hristiyanlığın doğuşuna ve karakterlerine farklı bir şekilde bakmamızı sağlar. James'in kendi dünyası ve hareketin diğer liderleriyle olan arayüzü sayesinde, kasıtlı ya da kasıtsız olarak bastırılmış gibi görünen etkileşimlerin olduğu, yüzeyin altında yatan yeni bir dünyayı keşfediyoruz. Kudüslü Yakup'un merkez ve rehber karakteriyle, yalnızca birinci yüzyılda değil, aynı zamanda sonraki üç yüzyıl boyunca da erken Hristiyan hareketinin kökenlerine ve büyümesine yeniden yaklaşmak için değerli bir yola sahibiz. Yeni Ahit'i okuyanların başlangıçta edindiği izlenim, Yeni Ahit dünyasında Petrus, Pavlus, Yuhanna, Thomas, Mecdelli Meryem gibi çok daha etkili isimlerin olduğu; dolayısıyla şu soru doğal olarak ortaya çıkıyor: "Neden James'e odaklanalım?" Metinlerin yakından okunması ve eleştirel yorumlama metodolojilerini takip eden bir yorum, farklı bir tabloyu ortaya çıkarır. Yeni Ahit yazılarında "Rab'bin kardeşi Yakup" olarak veya Yeni Ahit'in ötesindeki sonraki yazılarda "Doğru Yakup" veya basitçe "Adil Yakup" olarak anılan Kudüslü Yakup, hem Yeni Ahit'te hem de ötesinde birçok farklı gelenekte karşımıza çıkar. Bu, onun karakterinin erken dönem Hristiyan düşüncesinde sahip olduğu etkili konuma açıkça tanıklık etmektedir. Ancak bu çalışma sırasında, Yeni Ahit geleneğinin çoğunda onun liderlik rolünün nasıl gözden kaçırıldığını keşfettiğimizde, Alice'inki gibi bizim de gözlerimiz açılacak. Yeni Ahit yazıları Yakup'un Peter ve Pavlus'la olan arayüzüne Yakup'un perspektifinden ziyade Peter veya Pavlus'un perspektifinden yaklaşma eğilimindeydi. Bu doğal olarak James'in kenara düşmesine yol açtı. Çalışmamız, James'in birinci yüzyılın başlarında oynadığı etkili rolü keşfederek onu rehabilite etmeye çalışacak. Bu çalışmanın amacı James'in erken dönem Hristiyan hareketi içindeki rolünü ortaya çıkarmaktır. James'in farklı gelenekler ve karakterlerle olan arayüzünü incelediğimizde, erken Hristiyanlığın gerçek çeşitliliği ortaya çıkıyor. Elçilerin İşleri, büyük ölçüde Petrus ve Pavlus'un karakterlerine odaklanarak, Hristiyanlığın Roma'ya, "dünyanın uçlarına" (Elçilerin İşleri 1:8) yayılmasının güzel ve uyumlu bir resmini sunar. Ancak Hristiyan hareketinin Kuzey Amerika gibi diğer bölgelere yayılması konusunda hiçbir şey söylenmiyor.

--- SAYFA 18 ---

Giriş | Sonraki yüzyıllarda önemli ve gelişen Hristiyan merkezleri haline gelecek olan Afrika ve Suriye. Çalışmamızın amacı James'i kendi dünyasında konumlandırmak olacak ve James'le ilgili gelenekleri tarihsel-eleştirel bir şekilde inceleyerek onu başlı başına bir karakter olarak ciddiye almaya çalışacağız. Bu çalışma, Yakup'un (doğrudan veya dolaylı olarak) yer aldığı pasajlara dikkat ederek, özellikle hem Yahudilikteki kökleriyle hem de daha geniş Yunan ve Roma dünyalarından harekete katılan giderek artan sayıdaki inananlarla arayüzey içinde kendisini tanımlama mücadelesi aracılığıyla, erken Hristiyanlığın gelişiminin çeşitli yönlerini detaylandırmaya çalışmaktadır. Kudüslü Yakup, İsa hareketinin Yahudi matrisini ön plana çıkaracak. Geleneklerine sadık Yahudiler olarak hem İsa hem de Yakup, Yahudi miraslarını yasal bir şekilde değil, yeni bağlamlarda ve durumlarda Tanrı'nın iradesini sadakatle benimseyecek bir şekilde korumaya çabaladılar. Bu her zaman Tanrı'nın şimdiki zaman için iradesini aktarmayı amaçlayan Tora'nın ruhuydu. Yüzyıllar geçtikçe ve dünya değiştikçe bunun sürekli olarak incelenmesi ve benimsenmesi gerekecektir. Bu, İsa'nın kendi rolüne ve Yahudi Tevrat'ına olan ilişkisine ilişkin anlayışına uygundur: "Yasayı veya peygamberleri ortadan kaldırmaya geldiğimi düşünmeyin; ben ortadan kaldırmaya değil, yerine getirmeye geldim" (Matta 5:17). Bu çalışma Yakup'un görevini İsa'nın bu misyonunu sürdürmek olarak gördüğünü gösterecek. Aslında Yakup, İsa'nın mesajının ve yaşam tarzının gerçek mirasçısıdır. İsa'nın örtüsü gerçekten onun üzerindedir. Son yirmi yıldır James'e ve özellikle de James'in mektubuna yönelik akademik bir tutkum var. Bu ilgi üniversitedeki sınıf ortamından kaynaklandı ve büyük ölçüde öğrencilerim tarafından başlatıldı. Öğretmenlik kariyerime Güney Afrika'da Witwatersrand Üniversitesi'nde başladım ve burada üst sınıf öğrencilerine James'in mektubu üzerine bir dönem ders verdim. Bu çalışma sırasında öğrenciler, Hristiyanlığın doğuşu için Yahudi matrisi ve aynı zamanda Yakup'un mesajı ile İsa'nın sözleri arasındaki, özellikle Matta'nın Dağdaki Vaazında bulunanlar arasındaki kafa karıştırıcı benzerlikler hakkında anlayışlı sorular sordular. Bu sorular Yakup'un mektubunun merkezinde yer alır ve onun hem Yahudi mirasıyla hem de İsa'nın kişiliğiyle ve yeni oluşan Hristiyanlık dünyası ile olan arayüzüyle ilgilidir. Bunlar benim yirmi yıldır uğraştığım konulardı. Kudüslü Yakup'a olan akademik tutkumu paylaşmak benim samimi dileğimdir ve umarım bu monografi ve James'in karakterine odaklanan öğrenciler de heyecanlanır ve bu sorunlarla yeniden mücadele etmeye zorlanırlar. Bu etkileşimin Yeni Ahit dünyasının temelini oluşturan geleneklerin zenginliği ve çeşitliliği konusunda daha derin bir farkındalık uyandıracağını umuyoruz.

--- SAYFA 19 ---

xviii | Kudüslü Yakup Bu araştırmadan pek çok önemli içgörü ortaya çıkacak olsa da, en önemli iki tanesi var. Bunlardan ilki, Elçilerin İşleri'nin ilk Hristiyan toplulukları hakkında çizdiği uyumlu ve barışçıl tablonun yarattığı meydan okumadan kaynaklanmaktadır (Elçilerin İşleri 2:44-47). Bu tablonun aksine, bu çalışma, Hristiyan hareketinin ana liderleri arasındaki arayüzün merkezinde gerilim ve çatışmanın yattığını gösterecektir. Bu sağlıklı bir gerilimdi, çünkü İsa'nın takipçilerinin kendi bakış açılarını değerlendirmelerini ve yeni ve eski inanlıların uyması gereken İsa'nın mesajının esasları konusunda uzlaşmalarını sağladı. Dahası gerilimler erken Hristiyanlığın çeşitliliğinin güzelliğini ortaya koyuyor. Farklı Hristiyan gruplar içindeki gerilimler büyümenin sağlıklı işaretleriydi. Sonuçta netliğin daha sonra ortaya çıkması ancak dürüst bir kabullenme ve gerilimlerle boğuşma yoluyla mümkündür. Bu çalışmadan ortaya çıkan ikinci anlayış, Yeni Ahit belgelerinden ve ötesinden ortaya çıkan metinsel dünya ile bu belgelerin ardındaki tarihsel ve gerçek dünya arasındaki farklılığa ve farklılığa saygı gösterilmesiyle ilgilidir. Bu ayrımın tanınmasına ve onurlandırılmasına önemli bir ihtiyaç vardır. Herhangi bir anlatının dünyasında, kimse öykünün dünyasından gerçeklik ve tarih dünyasına öylece atlayamaz. Alice Harikalar Diyarında'yı okurken bu iki dünyaya saygı duymamak, gerçekten tuhaf ve fantastik sonuçlara yol açabilir! Bunu genç bir kızın yolculuklarının, karşılaştığı insanların ve yaratıkların ve başına gelen tuhaf deneyimlerin tarihi bir kaydı olarak okumak, kitabın güzelliğinden ve yazarın retorik amacından uzaklaşacak sorular ortaya çıkaracaktır. Aynı şey Yeni Ahit belgeleri ve incelediğimiz diğer yazılar için de geçerlidir. Onların öncelikli kaygısı tarihi bir kayıt oluşturmak değildi. Aksine, akıllarında farklı bir retorik işlevi vardır. Bu çalışmadaki temel yaklaşımlardan biri, yazarın retorik amacına sadık ve sadık kalma çabasıdır. Metnin retorik işlevinin keşfedilmesi, yazıya yeni gözlerle bakmamızı sağlayacaktır. Yeni Ahit anlatılarını (İnciller ve Havarilerin İşleri), Yakup'un kişiliğinin ve karakterinin tarihsel bir keşfi için bu yazıları araştırmak isteyen yirmi birinci yüzyıl tarihi kaygısıyla okumak, sonuçta verimsiz olacaktır ve metinlerin kendisini çarpıtacaktır. Bu metinlerin yazarları, onun tarihini bugün anladığımız şekliyle tarihsel bir anlatım yazmaya niyetli değillerdi. Bu onların retorik niyeti değildi. Bunun yerine amaç, kendi topluluklarına hitap edecek ve yazarların kendi topluluklarının yaşamları için hayati olduğunu düşündükleri içgörülerini onlara iletecek bir anlatı oluşturmaktır. Yazar anlatıda kendi dünyasını inşa edecek ve bunu İsa'nın mesajını iletmek ve öğretmek için kullanacaktı. İsa'nın ailesine yapılan atıfları incelediğimizde bu daha açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

--- SAYFA 20 ---

Giriş | xix 3 Bkz. John P. Meier, Marjinal Bir Yahudi: Tarihsel İsa'yı Yeniden Düşünmek. Cilt Bir: Sorunun ve Kişinin Kökleri (New York: Doubleday, 1991), 174-75. Markos İncili. Metinsel dünya ile tarihsel dünya arasındaki bu ayrıma saygı göstermedeki başarısızlık, Kutsal Yazıların köktenci yorumlarının bir özelliğidir ve gerçekte mesajı çarpıtır. Bu, tam tersi bir sonuca, yani anlatıların tarih dışı olduğu sonucuna götürmez. Şüphesiz metnin kendisi ile metnin ardındaki tarihsel gerçeklik arasında bir ilişki vardır. Metnin ardındaki tarihsel olaya ulaşmanın yolu iki yönlüdür. Başlangıç noktası anlatının kendisinin retorik işlevinin bilinçli olarak gerçekleştirilmesidir. Yazarın niyetini inceleyerek okuyucu, yazarın anlatıyı üretme amacına sadık kalmaya çabalar. İkincisi, bağımsız ve farklı gelenekleri incelemek, ortak olarak yansıtılan bir tarihsel gerçekliğe işaret etmeye yardımcı olur. Bu, "çoklu tasdik kriteri" olarak adlandırılan tarihsel eleştiri yönteminin temel ilkesidir. 3 Bir tema, olgu, söz veya olay birçok bağımsız edebi kaynak ve türde yer aldığı anda, bunların hepsi birbirinden bağımsız olarak metnin ardındaki aynı tarihsel gerçekliğe işaret eder. İki veya daha fazla bağımsız geleneğin anlaşması, edebi ve tarihsel uçurumun kapatılmasına yardımcı olur. Bu yaklaşımı İkinci Bölüm'de Havarilerin Elçilerinin İşleri'ni ve Galatyalılara yazılan mektubu incelediğimizde daha ayrıntılı olarak açıklayacağız. Her ikisi de kendi retorik tarzlarında, Apostolik Kararnamede ve sofra kardeşliği meselesinde gösterildiği gibi, Yahudi olmayanların Hristiyan hareketine kabulünü çevreleyen olaylara gönderme yapıyor. Bu Yolculuk İçin Hangi Haritalara İhtiyaç Var? James'in karakterine ilişkin bu incelemeye kanonik bir perspektiften yaklaşıyorum. Bu, İncillerin (Matta, Markos, Luka ve Yuhanna) ilk analiziyle başlayacağım anlamına geliyor. Daha sonra Havarilerin İşleri'ni ve Pavlus'un yazılarını incelemeye geçiyorum. Son olarak James'in mektubuna bakıyorum. Bu, Yeni Ahit'te göründükleri kanonik sıradır. Bu araştırmaya Pavlus'un mektuplarıyla başlayıp daha sonra müjdelere ve diğer Yeni Ahit yazılarına doğru ilerleyen kronolojik bir harita kullanılarak yaklaşılabildi. Ancak böyle bir yaklaşım yolculuğu kafa karıştırıcı ve tekrarlı hale getirebilirdi. Aynı zamanda bu araştırma, metnin sorumlu okuyucuları olmamızı sağlayan bir takım metodolojik yorumlayıcı yaklaşımları kullanır. Her bölümde hem materyale hem de araştırmacının amacına uygun yöntemler kullanılmıştır.

--- SAYFA 21 ---

xx I Kudüslü Yakup Birinci Bölüm, müjdelerde İsa ile ailesi arasındaki bağlantıya odaklanıyor. Dört İncil, anlatı tenkidi ve kaynak tenkidi olmak üzere iki uygun yöntem kullanılarak incelenmiştir. Sinoptik Soruna genel olarak kabul edilen çözümü benimsediğim açık olacaktır: Markos'un yazılan ilk İncil olduğu ve Matta ve Luka'nın her ikisinin de İncillerinin oluşturulmasında Markos'u bağımsız olarak kullandıkları. Aynı zamanda Matta ve Luka, İsa'nın sözleri için ikinci bir belge olan Sözler Kaynağı Q'dan yararlandılar. İsa ve ailesiyle ilgili pasajların incelenmesi, her bir geleneğin farklılığını ve odağını, ayrıca arayüzü nasıl ve neden kendilerine özgü bir şekilde sunduklarını ortaya koymaktadır. İkinci Bölüm, Kudüs topluluğunun lideri olarak Yakup'a odaklanmak için Havarilerin Elçilerinin İşleri'ni ve Pavlus'un mektuplarını (özellikle Galatyalılara yazdığı mektubu) inceliyor. Bu incelemenin metodolojik başlangıç noktası türün anlaşılmasıdır. Elçilerin İşleri ile Pavlus'un mektuplarının türleri kesinlikle farklıdır. Her birinin kendine ait retorik işlevi vardır. Yorumcu, anlatı türüne (Havarilerin İşleri) ve mektuplara (Pavlus'un yazıları) ve bunların retorik işlevlerine sadık kalarak, bu farklı yazıların sunduğu görünürdeki çelişkiler arasında bir yol izleyebilir. Soruşturma aslında gerçek bir çelişkinin olmadığını gösterecek. Saflik yasalarının önemini ve o dönemde bir grup veya din bağlamında oynadıkları rolü göstermek için sosyal bilimsel metodoloji de kullanılacaktır. Bu inceleme, Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlık arasındaki ilişkiyi anlama fırsatı sağlar. Elçilerin İşleri 15 ve Galyalılar 2:1-10, Hristiyanlığın Yahudilik ve daha geniş dünyadaki kökleri açısından kendisini nasıl tanımladığını göstermek için inceleniyor. James, Diaspora'daki tüm Yahudi Hristiyan merkezleri üzerinde otorite sahibi olarak Kudüs'te liderlik rolüne bürünüyor. Yakup'un Peter ve Pavlus'la arayüzü öyledir ki, Yahudi cemaatinin liderliğini sürdürürken, Peter Yahudilere ve Pavlus'a Yahudi olmayanlara yönelik misyon emanet edilmiştir. Bu çalışma, erken Hristiyanlığı oluşturan çeşitlilik üzerine düşünme fırsatı veriyor. Üçüncü Bölüm James'in mektubuna bakıyor. Mektubun türünün incelenmesi, bu yazının yorumlanması için metodolojik başlangıç noktasını sağlar. James'in mektubunu incelerken özellikle şu soruya odaklanıyoruz: "Mektup James'in karakteri hakkında ne ortaya çıkarabilir?" Mektup bir kez daha Yakup'un Yahudilik dünyası ve onun Yahudi mirasının yanı sıra İsa ve onun Hristiyan mirasıyla da etkileşim halinde olduğunu gösteriyor. Dördüncü Bölüm, Yakup'un Yeni Ahit'in ötesindeki belgelerde ortaya çıkan resmine dikkat çekiyor. Yahudi tarihçi Josephus ve Hristiyan tarihçi Eusebius'tan çıkan yazıların yanı sıra

--- SAYFA 22 ---

Giriş | xxi Gnostik ve Yahudi Hristiyan yazıları incelemenin merkezini oluşturur. Metodolojik açıdan bakıldığında bu bölüm gelenek tarihi üzerine bir çalışmadır ve bir geleneğin nasıl geliştiğini ve kullanıldığı sosyo-kültürel bağlamdan nasıl etkilendiğini gösterir. Son olarak Beşinci Bölüm, Kudüslü Yakup'un geride bıraktığı mirası ve onun yirmi birinci yüzyıl dünyamızla olan ilgisini bir araya getirmeye çalışıyor. Bu araştırma Yakup'un İsa'nın sesine ne kadar yakın kaldığını bir kez daha ortaya koyuyor; özellikle yoksullara yönelik endişeler söz konusu olduğunda, her ikisi de dünyamız için kesinlikle hayati önem taşıyan bir zorluk sunuyor. Bu kitap James ve onun sadık kalmaya çalıştığı Yahudiliğin mirası hakkındadır. Aynanın içinden geçerken incelememiz James'in geleneksel anlayışlardan çok farklı bir resmini ortaya çıkaracaktır. Alice gibi biz de her şeye hayretle bakacağız. Yakup, ilk Hristiyan kilisesinin devlerinden biriydi, Kudüs cemaatinin ve diğer Yahudi Hristiyan merkezlerinin yerleşim lideriydi. Onun vizyonu Yahudilik içindeki köklerine ve kardeşi İsa'ya sadık kalmaktı. Zaman geçtikçe görüşü Paul'un gözünde kayboldu. Gerçekten son derece önemli bir rol oynayan birinin karakterini ilk üç yüzyılın belgelerinden gün yüzüne çıkarabilmek hem önemli hem de heyecan verici. Bu çalışma, erken Hristiyanlık dediğimiz dünyaya yeni bir bakış açısı sağlıyor.

--- SAYFA 23 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 24 ---

BÖLÜM James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi "Kendi kendine böyle gevezelik etme," dedi Humpty Dumpty, ona ilk kez bakarak, "ama bana adını ve işini söyle." "Benim adım Alice ama..." "Yeterince aptalca bir isim!" Humpty Dumpty sabırsızca sözünü kesti. "Bu ne anlama geliyor?" "Bir ismin bir anlamı olması mı gerekiyor?" Alice şüpheyle sordu. Humpty Dumpty kısa bir kahkaha atarak "Elbette öyle olmalı," dedi: "benim adım benim şeklim anlamına geliyor - ve aynı zamanda yakışıklı bir şekil de öyle. Seninki gibi bir isimle neredeyse her şekil olabilirsin." 1 Pavlus'un mektupları kronolojik olarak Yakup'un kişiliğine ilişkin en eski Yeni Ahit kanıtlarını içerir. Öte yandan müjdeler Yakup ve onun İsa'yla ilişkisi hakkında daha ayrıntılı bir anlayış sunar. Bu nedenle İsa ile ailesi arasındaki ilişkiyi incelemeye İncillerle başlıyorum. İsa ve ailesine ilişkin pasajlardan oluşan bu bölümdeki çalışma, anlatı eleştirisi ve kaynak eleştirisi olmak üzere iki farklı metodolojiyi benimseyecek ve her geleneğin güzelliğini, ayırt ediciliğini ve odağını ve ilişkiyi nasıl ve neden kendilerine özgü şekillerde sunduklarını gösterecektir. Sonuç olarak, İsa'nın Yakup ve ailesiyle olan ilişkisine ilişkin olarak bilim adamlarının genel olarak ortaya koyduğundan çok daha olumlu bir tablo ortaya çıkmalı. 1 Lewis Carroll, Aynanın İçinden ve Alice'in Orada Buldukları, Books of Wonder (New York: William Morrow, [1872] 1993) 115-16. 1

--- SAYFA 25 ---

2 | Kudüslü Yakup Yeni Ahit'te Yakup'a Referanslar Yakup ismi, Yunanca Iakobos kelimesinin İngilizce çevirisidir ve bu da İbranice ya'aqdb ("Yakup") kelimesini yeniden üretir. İngilizce James ve Jacob isimleri çoğu zaman düşünüldüğü gibi iki isimden değil, tek bir ortak isimden kaynaklanmaktadır. Aynı Iakobos isminin varyasyonu diğer dillerde de gözlemlenebilir: Örneğin Latince'de hem Jacobus hem de Jacomus bulunurken, İtalyanca'da Giacobbe ve Giacomo ve İspanyolca'da Iago ve Jaime vardır. Yakup'un İsrail'in on iki kabilesinin kökenlerini takip ettiği patrik ve baba olduğu göz önüne alındığında, İbranice "Yakup" ismi birinci yüzyılın Yahudi dünyasında açıkça çok popülerdi. Yeni Ahit'in kendisi de Iakobos adını taşıyan birkaç kişiden bahseder: • Yakup, Zebedi'nin oğlu ve Yuhanna'nın kardeşi (Markos 1:19); her ikisi de on iki havarinin arasındaydı; İsa onlara "Boanerges" veya "Gök gürültüsünün Oğulları" adını verdi (Markos 3:17; ayrıca bkz. Matta 10:3; Luka 6:14; Elçilerin İşleri 1:13). • On iki havariden biri olan Alphaeus'un oğlu Yakup (Mat. 10:3; Markos 3:18; Luka 6:15; Elçilerin İşleri 1:13). • Yakup, İsa'nın "kardeşi" (Mat. 13:55; Markos 6:3; Elçilerin İşleri 12:17; 15:13; 21:18; Galyalıları 1:19; 2:9, 12; 1 Korintliler 15:7). • Yakup, "küçük olan" veya "küçük olan" veya "küçük olan" (Iakobos ho mikros) (Markos 15:40; 16:1; Matta 27:56; Luka 24:10). • Yahuda'nın babası, aynı zamanda Onikilerden biri olan Yakup (Luka 6:16; Elçilerin İşleri 1:13). • Yakup'un mektubunun yazarı (1:1). • Yahuda'nın mektubunun yazarının kardeşi Yakup (1:1). Bu referanslardan bazıları aynı kişiye ait olabilir. Hristiyan geleneğinde bu referansların çoğu tek bir adama atıfta bulunacak şekilde birleştirildi: örneğin, ilk Kutsal Yazı bilgini Jerome, Alphaeus'un oğlu Yakup'u, Küçük Yakup'u ve Rab'bin kardeşi Yakup'u tek ve aynı kişi olarak görüyordu. 3 Mayıs'ta Roma Katolik Kilisesi, her üç referansı da kapsayan Yakup'un bayramını kutluyor. Yakup adını taşıyan en önemli iki kişi Yuhanna'nın kardeşi (MS 44'te I. Herod Agrippa tarafından öldürülmüştür; bkz. Elçilerin İşleri 12:2) ve "Rab'bin kardeşi" Yakup'tur (bkz. Gal 1:19). Elçilerin İşleri 12:2'de Yuhanna'nın kardeşi Yakub'un ölümünden bahsedildikten sonra şunu belirtmek ilginçtir:

--- SAYFA 26 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 3 2 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.4 (Göl, LCL). Elçilerin İşleri 12:17, tam olarak kim olduğunu belirtmeden başka bir Yakup'tan söz ediyor. Elçilerin İşleri kitabının yazarı, okuyucuların bağlamdan onun ilk kilisedeki en tanınmış Yakup'tan, yani "Rab'bin kardeşi" Yakup'tan söz ettiğini hemen anlayacağından, onun kimliğini belirtmeye gerek duymadı. Bu çalışmada değerlendirmenin merkezini oluşturan kişi bu James'tir. Kendisinden sıklıkla "Adil James" gibi başka şekillerde anılırdı. Bu isim Yeni Ahit'te bulunan bir isim değildir, daha sonraki geleneklerden kaynaklanmaktadır. Örneğin, Hegesippus Yakup'tan şu şekilde bahsediyor: "Rab'bin zamanından günümüze kadar tüm insanlar ona 'Adil' diyordu, çünkü birçoğu Yakup olarak adlandırılıyor ..." 2 "Kudüslü Yakup" unvanı, onun Hristiyan hareketinin ana kilisesi içindeki önemli liderlik rolüne odaklanmanın modern bir yoludur. Sinoptik İnciller ve İsa'nın Ailesi Bazı Metodolojik Hususlar SİNOPTİK SORUN Luka müjdesine başladığında, anlatısını derlerken üstlendiği araştırmaya dikkat çeker (Luka 1:1-4). Anlatısını yazarken, isimleriyle belirtme de bir dizi kaynaktan yararlandığını gösteriyor: "...bunlar bize başlangıçtan itibaren görgü tanıkları ve sözün hizmetkarları olan kişiler tarafından aktarıldı..." (Luka 1:2). Dört kanonik İncilin edebi analizi, bunlardan üçünün, Matta, Markos ve Luka'nın birbirine yakın benzerlikler taşıdığını, Yuhanna İncili'nin ise kökten farklı olduğunu göstermektedir. Bu durum bilim adamlarının Matta, Markos ve Luka İncillerini Sinoptik İnciller olarak sınıflandırmasına yol açmıştır. "Sinoptik" kelimesi (iki Yunanca kelimedenden türetilmiştir: "ile" anlamına gelen syn ve "görmek" veya "görme" anlamına gelen opsis kelimesinden gelen optik) kelimenin tam anlamıyla "aynı gözlerle görmek" olarak tercüme edilebilir. Bu üç İncil, aynı olayların çoğunu kapsayan paralel sütunlar halinde basılabilir ve benzer kelime ve ifadelerle ifade edilebilir. İsa'nın Aramice öğrettiği ve müjdelerin hepsinin Yunanca yazıldığı gerçeği göz önüne alındığında, bu şaşırtıcıdır. Dil, düzen ve içerikteki yakın benzerlikler, Kutsal Kitap bilgilerini Matta, Markos ve Luka İncillerinin birbirine bağımlı olduğu ve aynı kaynakları kullandığı sonucuna varmaya yöneltmiştir. Geçtiğimiz iki yüzyıl boyunca Yeni Ahit alimleri bu iki varlık arasındaki ilişkiye bir çözüm önerme konusunda fikir birliğine vardılar.

--- SAYFA 27 ---

4 J James of Jerusalem 3 İki belgeli hipotezin çok okunabilir ve ikna edici bir açıklaması için bkz. Ivan Haverer, Q: The Sayings of Jesus (Wilmington: Michael Glazier, 1987). 4 Aynı eser. 22-23. Üç İncil, iki belge hipotezi olarak bilinen bir çözüm. 3 Matta, Markos ve Luka arasındaki ilişkinin temeli, Markos İncili'nin yazılan ilk müjde olduğu inancına dayanmaktadır. Matta ve Luka İncilleri Markos İncili'ni biliyorlardı ve onu birincil kaynaklarından biri olarak kullanıyorlardı. Başka bir deyişle, Matta ve Luka, yazdıkları kendi toplulukları için kendi teolojik vizyonlarını ve İsa anlayışlarını ortaya koymak amacıyla Markos'un müjdesini yeniden yazdılar. Markos'un müjdesinin önceliğini göstermek için bir örnek verilebilir. Markos İncili'nin açılış bölümlerini okuyun (Markos 1:1-13). Yazarın üç ana bölümü anlattığını fark edeceksiniz: Vaftizci Yahya'nın ilanı (Markos 1:1-8), İsa'nın vaftizi (1:9-11) ve İsa'nın ayartılması (1:12-13). Matta 3:1-4:11 ve Luka 3:1-4:13'e bakarsanız, hem Matta hem de Luka'nın aynı olayları tam olarak aynı sırayla anlattıklarını fark edeceksiniz. Daha yakından bakıldığında Eski Ahit'teki kelimelerin, ifadelerin ve hatta alıntılarının birbirine çok benzediği görülür. Orijinal Yunancadan yapılmış İngilizce çevirisine bakarken, benzerlikler hala sayfadan gözümüze çarpıyor. Bütün bunlar, Markos'un yazılan ilk İncil olduğu ve Matta ile Luka'nın İncillerinin yazımında Markos'u kullandıkları sonucuna işaret etmektedir. Markos İncili temeldir ve Matta ve Luka'ya göre zamansal önceliğe sahiptir. 4 Daha ayrıntılı bir inceleme, Matta ve Luka'nın Markos'ta bulunmayan çok benzer materyallere sahip olduğunu ortaya koyuyor. Bu, bilim adamlarının Matta ve Luka'nın Markos İncili dışında başka bir kaynak kullandıklarını varsaymalarına yol açtı. Bu kaynak, Almanca Quelle ("kaynak" anlamına gelen) kelimesinin kısaltması olan Q olarak etiketlenmiştir. Üç Sinoptik İncil'e göre İsa'nın ayartılmasıyla ilgili açıklamada, her üç İncil'in de ayartmadan bahsettiğini, yalnızca Matta ve Luka'nın gerçek ayartmaları sunduğunu görebilirsiniz. Matta ve Luka'daki bu ortak materyal birbirine çok yakındır: yapısı aynıdır ve Eski Ahit'ten aynı alıntıları kullanır. Bu, Q kaynağının bir örneğidir. Markos İncili, İsa'nın hizmetini ve ölümünü anlatırken, Q kaynağında hiçbir anlatı yer almıyordu. Bunun yerine yalnızca İsa'nın sözlerini sundu. Üç Sinoptik İncil arasındaki ilişkiyi şematik olarak şu şekilde temsil edebiliriz:

--- SAYFA 28 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi 5 Bu çalışmada ve özellikle İncillerdeki benzer pasajların incelenmesinde, Sinoptik Soruna bu çözümün, yani Markos ve Q'nun Matta ve Luka'nın İncillerini yazarken kullandıkları iki belge olduğunu varsayıyorum. İlgili pasajların yorumlanmasındaki metodolojik yaklaşımım, her şeyden önce bu pasajın temel belgede (Mark veya Q) nasıl geçtiğine ve ardından Matta ve Luka'nın bu belgeyi veya kaynağı nasıl ve neden değiştirdiğine dair kapsamlı bir anlayış gerektirecektir. İNCİLLERİ ANLATICI OLARAK OKUMAK İncillerdeki İsa'nın ailesiyle ilgili pasajları incelemeyi önce, bir müjdenin edebi doğası (veya türü) sorusunu gündeme getiriyoruz. Herhangi bir yazının genel edebi türünün belirlenmesi her türlü yorumun temelidir. Bu, tüm edebiyat çalışmaları için geçerlidir ve Yeni Ahit'in yazılarının incelenmesi için de aynı derecede geçerlidir. İngilizce "gospel" kelimesi Anglo-Sakson dilinde "iyi haberler" veya "iyi haber" anlamına gelen "god-büyük" kelimesinden türemiştir. Yunanca euangelion kelimesini tercüme etmek için kullanılır. İncil adı verilen dört Yeni Ahit yazısının incelenmesi, bilimde yaygın olarak kabul edilen bakış açısının, kanonik İncilleri, antik çağ edebiyatında tanımlanabilir hiçbir türe uymayan, Yeni Ahit'in kendisine özgü bir edebi türe ait yazılar olarak gören bakış açısı olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle bu bakış açısı, ilk Hristiyanların bu türü kendilerinin icat ettiğini ileri sürüyordu. Bu bakış açısı birçok bakımdan Markos İncili'nin açılışını temel alır: "Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'in müjdesinin başlangıcı" (Markos 1:1). Burada "iyi haber, müjde"nin (euangelion), Markos'un müjdesinin ve diğer kanonik müjdelerin türünü tanımladığı yargısına varılır. Bu bakış açısı, İncillerin edebi türünün önceki herhangi bir türe bağlı olmadığını, bu nedenle de benzersiz olduklarını savunan Philipp Vielhauer tarafından çok iyi karakterize edilmiştir. 5 5 Bkz. Philipp Vielhauer, Geschichte der urchristlichen Literatur, GLB (Berlin ve New York: Walter De Gruyter, 1975) 282.

--- SAYFA 29 ---

6 J James of Jerusalem Daha yakın zamanlarda, Helmut Koester 6 çok farklı bir bakış açısı sundu ve bana göre Yeni Ahit belgelerinin gelişimine daha sadık bir bakış açısı. "İncil" (euangelion) teriminin kullanımının kökenini incelerken, terimin başlangıçta bir türe değil, İsa'nın mesajının içeriğine atıfta bulunduğunu göstermiştir. 7 Bu perspektiften bakıldığında, sahip olduğumuz en eski Yeni Ahit yazılarındaki (yani Pavlus'un yazılarındaki) euangelion teriminin anlamı, İsa'nın kişiliğinde ve onun vaazında özetlenen kurtuluş mesajına gönderme yapıyordu. Müjdenin en ayrıntılı açıklaması Rom 1:1-6'da bulunur. Bu pasajda Pavlus "müjde"den (euangelion) duyurmakta olduğu kurtuluş mesajının içeriğine atıfta bulunmaktadır: Bu kurtuluş mesajının kökeni Tanrı'dadır ("Tanrı'nın müjdesidir") ve içeriğinin özü hem insan ("bedene göre Davud'un soyundan gelen") hem de ilahi ("Baba tarafından ölümden dirilen Tanrı'nın Oğlu") olan İsa'nın kişiliğidir. Bu İncil mesajının inanlı için anlamı, Tanrı'nın lütfunun daha geniş Yunan ve Roma dünyalarından inanan herkese iletilmesidir (ayrıca bkz. 1 Korintliler 15:1-8). Markos ve Matta "müjde" ismini kullanan tek müjdecilerdir. Markos yazısını açtığında ("Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'le ilgili iyi haberin başlangıcı" [Markos 1:1]), yazısının edebi türünden değil, Pavlus'un bu sözcüğün ilk kilisede kullanıldığını gösterdiği şekilde mesajının içeriğinden bahsediyor. Markos'un anlayışına göre müjde, İsa'nın vaaz ettiği kurtuluş mesajıdır. Örneğin, "Yahya tutuklandıktan sonra İsa, Tanrı'nın müjdesini duyurmak üzere Celile'ye geldi ve şöyle dedi: Zaman doldu ve Tanrı'nın krallığı yaklaştı; tövbe edin ve iyi habere inanın" (Markos 1:14-15). Markos ayrıca İsa'nın kurtuluş mesajının ölümünden sonra takipçileri tarafından nasıl yerine getirileceğini gösteriyor. Markos bir düzeyde müjdeyi İsa'nın kişiliğiyle eşitliyor: "Çünkü canlarını kurtarmak isteyenler onu kaybedecek, benim ve müjde uğruna canlarını kaybedenler ise onu kurtaracak" (Markos 8:35). Başka bir düzeyde müjde, Markos için İsa'nın vaaz ettiği mesaj olarak kalır. İsa, Çilesinin başlamasından hemen önce Beytanya'da İsa'yı mesheden kadın hakkında şunları söylüyor: "Doğrusu size derim ki, dünyanın neresinde iyi haber duyurulursa, onun yaptığı şey onun anısına anlatılacaktır" (Markos 14:9). Matta "müjde" isminin kullanımında ufak bir farklılık göstermektedir. Kullanımı ilk kiliseninkini yansıtmaya devam ederken, her zaman 6 Helmut Koester, *Ancient Christian Gospels: They History and Development* (Phila delphia: Trinity Press International, 1990) 1-48'i tasvir eder. 7 Aynı eser. 4-5.

--- SAYFA 30 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 7. "müjde"ye, "krallığın müjdesi" niteleyicisinin eklenmesiyle: "İsa, onların havralarında öğreterek, krallığın iyi haberini vaaz ederek ve halk arasındaki her hastalığı ve her rahatsızlığı iyileştirerek Celile'yi dolaştı" (Mat. 4:23; ayrıca bkz. 9:35; 24:14). Bu "krallığın müjdesi" ilk olarak İsa tarafından vaaz edildi ve şimdi İsa'nın takipçileri olan kilise aracılığıyla vaaz edilmeye devam ediyor. Bundan, müjde kavramının her şeyden önce İsa'nın vaaz ettiği ve takipçilerinin vaazlarında aktardığı sözlü kurtuluş mesajına atıfta bulunduğu ortaya çıkıyor. Kanıtlar bunun ancak MS ikinci yüzyılın sonlarına doğru olduğunu gösteriyor. "müjde" teriminin bir yazıyla özdeşleştirildiği. 8 Bu durum, (MS 165'te ölen) Justin Martyr'in çalışmasında örneklenmektedir: "Havariler için, onlar tarafından yazılan ve aynı zamanda İncil olarak da adlandırılan anılarda, onlara emredilenler bu şekilde aktarılmıştır ..." (7 Apol. 66:3). 9 Sonuç olarak, örneğin Markos İncili'ne veya Matta İncili'ne atıfta bulunulduğunda, esas olarak İsa'ya ve onun mesajına dayanan ve onu ilgilendiren geleneklerin ve kaynakların aktarılması ve yorumlanması anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Bu anlamda, Koester'in gözlemlediği gibi, gönderme bir edebi tür değil, mesajın içeriğine yöneliktir. Nasıralı İsa ile ilgili bu gelenekleri aktarmak için ilk Hristiyanlar, ellerinde zaten mevcut olan edebi türlerden yararlandılar. Markos bir tür icat etmek yerine kendi dünyasına döndü ve Nasıralı İsa hakkındaki gelenekler ve kaynaklar hakkındaki yorumunu aktarmak için hem Greko-Romen hem de He bira dünyalarında öne çıkan bir türden, yani anlatı biyografisinden yararlandı. Yunanlılar ve Romalılar için anlatısal biyografi iyice kanıtlanmıştır. Biyografik anlatılarında odak noktası, esas olarak, tanımlanan kişinin karakteri üzerinedir: okuyucu, kahramanın erdemli (arete) yaşamına hayran olmaya ve onu taklit etmeye çağrılır. 10 İbranilerin dünyasında anlatısal biyografi, anlatılan kişinin makamına odaklanıyordu. Bu tür biyografinin en net örneklerinin geliştiğini esas olarak peygamberlerin hayatlarında görüyoruz. 11 Markos İncili'nin yazarının kesinlikle haberdar olduğu 8 Bkz. Koester, *Ancient Christian Gospels*, 26. 9 Leslie William Barnard, çev., *St. Justin Martyr: The First and Second Apologies*, ACW 56 (New York and Mahwah, NJ: Paulist, 1997) 70-71. Ayrıca bkz. 1 Apol. 67:3-4. 10 Plutarch'ın (Paralel Yaşamlar) ve Suetonius'un (Sezarların Yaşamları) eserlerinde görüldüğü gibi. Bkz. Plutarch'ın Yaşamları, I-XI, çev. Bernodotte Perrin, LCL (Londra: William Heinemann; Cambridge, MA: Harvard University Press, 1959); ve Suetonius, I-II, çev. J. C. Rolfe, LCL (Londra: William Heinemann; Cambridge, MA: Harvard University Press, 1951). 11 Bkz. Koester, *Eski Hristiyan İncilleri*, 28-30.

--- SAYFA 31 ---

8 J Kudüslü James, hem Greko-Romen hem de İbranice olmak üzere kendi dünyasının edebiyatını benimsemiş olsa da, büyük olasılıkla anlatısını yazma yaklaşımını bunlar şekillendirmiş olmalıdır. Peygamberlerin biyografilerinin etkisi, Markos'un anlatısını şekillendirme şekli açısından güvenilir bir ilham kaynağıdır. 1 3 Markos İncili'nin yazarı, müjdenin girişinde belirtildiği gibi, İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu görevini yerine getirdiğini göstermeyi amaçlamaktadır: "Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'in (Mesih) müjdesinin başlangıcı" (1:1). Daha da önemlisi Markos, İsa'nın ne tür bir Mesih olduğunu ve onu Tanrı'nın Oğlu olarak nasıl anlamamız gerektiğini göstermek istiyor. Bunu yapmak için, ilk Hristiyan topluluğunun ilanı bağlamında aktarılan geleneklere ve kaynaklara güveniyor. Markos İncili türünün bu arka planına bakıldığında, yazarın niyetinin İsa'nın hizmetine ilişkin bir gazetecilik anlatımı sunmak olmadığı görülmektedir. Bunun yerine, okuyucuyu İsa'nın kimliği ve Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak yürüttüğü görev konusunda bilinçlendirmek istiyor. Anlatısal biyografik bir yaklaşım kullanan Markos, hikayedeki İsa'ya yanıt veren karakterleri tasvir etme biçimi aracılığıyla okuyucuyu İsa'nın kimliğini anlamaya yönlendiriyor. Bu, okuyucunun Markos İncili'nin anlatım boyutunu ciddiye alması gerektiği anlamına gelir. 1 4 Markos İncili bir anlatı için hayati önem taşıyan tekniklere ve özelliklere dayanır: karakterler, ortam, olay örgüsü. Her anlatıda olduğu gibi olay örgüsü, öyküdeki karakterler arasında ortaya çıkan çatışma yoluyla gelişir. Markos'un sunduğu mesajı takdir etmek için kişinin Markos'un müjdesinin anlatımının hikaye dünyasına girmesi ve bu hikayeye sadık kalması gerekir. Tarihsel bir bilinçle şekillenen bir dünyada yaşadığımızdan, metnin anlatı dünyasına girmenin önemini takdir etmekte çoğu zaman zorluk çekeriz. Neredeyse her zaman metni sanki gerçekte olup bitenlerin video temsiliymiş gibi okumaya başlarız. Markos, her anlatıcının yaptığı gibi, kendisine ulaşan gelenekleri, kaynakları ve tarihi olayları alıp bunları kendi niyet ve amaçlarıyla kendi yarattığı bir hikayeye dönüştürüyor. Markos İncili'ni okurken anlatıdan ortaya çıkan niyete sadık kalmak önemlidir. Mark'ın niyeti bize olup bitenlere dair tarihsel ya da gazetecilik niteliğinde bir açıklama sunmak değildi. Bunun yerine, bir etki yaratacak bir hikaye anlatmak niyetindedir. 1 2 Bakınız Dennis R. MacDonald, *The Homeric Epics and the Gospel of Mark* (New Haven: Yale University Press, 2000). 1 3 Bkz. Koester, *Ancient Christian Gospels*, 28. 1 4 Markos İncili'nin anlatı boyutunun mükemmel bir giriş niteliğindeki anlayışı için David Rhoads, Joanna Dewey ve Donald Michie'nin çalışmalarına bakın, *Mark as Story: An Introduction to the Narrative of a Gospel* (2. baskı. Minneapolis: Fortress, 1999).

--- SAYFA 32 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 9 Hikayenin okuyucusu üzerindeki etkisi ve etkisi. Onun asıl niyeti (hikâyenin retoriği)15 okuyucunun İsa'nın kişiliğine Tanrı'nın Oğlu ve Mesih olarak karşılık vermesidir. Bu, "anlatı eleştirisi" olarak bilinen şeydir. 16 Bu, Markos'un anlatımının "tarih dışı" olduğu anlamına gelmez. Tam tersi! Markos'un anlatımı tarihi geleneklere ve kaynaklara dayansa da niyeti tarih yazmak değildir. Bunun yerine anlatıcının niyeti, bir hikayeyi okuyucuların hayatlarını etkileyecek şekilde anlatmaktır. Amaç, okuyucuya İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak makamının önemini anlatmaktır. Anlatılan olayın imalarının İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak makamını açıklığa kavuşturması için okuyucunun anlatının dünyasına sadık kalması gerekir. İsa'nın Gerçek Eskatolojik Ailesi (Markos 3:19b-21,31-35; Matta 12:46-50; Luka 8:19-21) Önceki metodolojik tartışmadan iki şey ortaya çıkıyor. Öncelikle Sinoptik Sorunun çözümüne göre Markos İncili, Matta ve Luka İncillerinin kullandığı temel kaynaktır. Yorumlama sanatının anlamı şudur: Matta ve Luka'nın kendi İncillerini yazarken bu yorumu nasıl kullandıklarını incelemeye geçmeden önce, kişinin öncelikle Markos'un resmi nasıl sunduğunu anlaması gerekir. İkincisi, Markos İncili'nin edebi türünün biyografik bir anlatı olarak anlaşılması, Markos'un İsa'nın ailesine yaptığı göndermelerin okunması ve yorumlanması için bir çerçeve sağlar. Tarih dünyasına geçmeden önce, öncelikle Markos İncili'nin hikâye dünyasına saygı göstermek gerekir. Dört İncil incelendiğinde, bunların "İsa'nın erkek kardeşlerine (ve kız kardeşlerine)" atıfta bulundukları, isimlerini belirttikleri, ancak Yakup'a hiçbir zaman onlardan ayrı veya farklı bir şekilde yaklaşmadıkları ortaya çıkar. "İsa'nın kardeşleri" ve özellikle Yakup hakkındaki fikirlerin bu kadar kalıplaşmış olması şaşırtıcıdır. Bilginlerin çoğunluğu, Yakub'un ve "İsa'nın kardeşlerinin" aslında imanlı olmadıklarını, gerçekte İsa'ya düşman olduklarını sorgusuz sualsiz kabul etmektedir. 1 7 Metinlere açık fikirlilikle yaklaşarak bu önyargılı düşünceye meydan okuyacağız. Sinoptik İnciller bağlamında İsa ile ailesi arasındaki ilişkiye dair iki önemli atıf vardır: İsa'nın eskatolojik ailesi ve İsa'nın Nasıra'yı ziyareti. 1 5 age'yi ele alacağız. 144. 1 6 Bkz. Mark Allan Powell, Anlatı Eleştirisi Nedir? (Minneapolis: Kale, 1990). "Markanın Yorumlanması için Anlatı Yöntemi"nin tanımı için ayrıca bkz. Rhoads ve diğerleri, Mark as Story, (6-7). 1 7 Pierre-Antoine Bernheim, James, İsa'nın Kardeşi (Londra: S.C.M. Press, 1997) 76.

--- SAYFA 33 ---

10 I Kudüslü Yakup Üç paralel Sinoptik pasajın özet tablosu için Ek A'ya bakın. Öncelikle İsa'nın eskatolojik ailesi (Markos 3:19b-21, 31-35; Matta 12:46-50; Luka 8:19-21). 1 8 MARKOS 3:19b-21, 31-35 Bu pasaj, İsa'nın Celile Denizi kıyılarında ilk vaazları ve öğretileri bağlamında geçiyor. Anlatıcı, İsa'nın yaptıklarını çok iyi özetliyor: "'Haydi komşu kentlere gidelim, böylece mesajı orada da duyurabilirim; çünkü ben bunun için yola çıktım.' Ve havralarda mesajı duyurarak ve cinleri kovarak Celile'yi dolaştı" (Markos 1:38). Özetin de gösterdiği gibi, vaazına ek olarak, İsa bir dizi iyileştirme mucizesi gerçekleştirmiştir: Ruhu kirli olan adam (1:21-28), Simon'un kayınvalidesini iyileştirme (1:29-31), bir cüzamlıyı temizleme (1:40-45), felçli bir kişiyi iyileştirme (2:1-12), eli kurumuş bir adamı iyileştirme (3:1-6). İsa'nın vaazları ve iyileştirmeleri iki yönlü bir tepkiye neden oldu. Yahudi yetkililer açısından, İsa'nın vaazı ve öğretisi giderek artan bir muhalefet ve düşmanlığa neden oluyor. Ferisiler, oruç tutmak (2:18-22) ve Şabat dinlenmesi hakkındaki yorumlarına (2:23-28) yönelik kendi geleneklerine yönelttiği meydan okuma nedeniyle güçlü bir tepki gösterdiler. Öte yandan sıradan insanlar, kalabalıklar, mucizelere ve şifalara olan arzularından dolayı İsa'ya ilgi duyuyorlar. Markos kalabalığın tepkisini şu şekilde dramatize ediyor: "... yaptığı her şeyi duyunca Yahudiye'den, Yerusolim'den, İdumea'dan, Ürdün Nehri'nin ötesinden ve Sur ile Sayda çevresindeki bölgeden çok sayıda kişi ona geldi" (Markos 3:8-12). Bu pasajı Markos'un anlatısının olay örgüsünün arka planıyla karşılaştırdığımızda tüm bunlar önemlidir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi anlatı eleştirisi, öykünün dünyasını ciddiye almamızı ve o dünyaya girmemizi gerektirir. Markos'un İsa'nın hizmetine ilişkin anlatımının işlevi veya amacının, İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak görevini göstermek olduğunu savunduk. Markos, İsa'nın kimliğiyle ve kendi halkı için işleviyle ilgileniyor. Aslında Markos müjdesinin başında şunu söylüyor: "Size İsa'nın kim olduğunu göstereceğim: O, Mesih ve Tanrı'nın Oğludur. Size onun ne tür bir Mesih olduğunu ve işlevinin ne olduğunu göstereceğim." Şimdi söz konusu pasaja döndüğümüzde tüm bu unsurların nasıl bir araya geldiğini görüyoruz. Hem kalabalığın hem de Ferisilerin tepkisi devam ediyor. Yazar bu birimi (Markos 3:19b-35) üslup açısından geliştirmiştir. Mark'ın düşünce akışı şu şekilde gelişiyor:

--- SAYFA 34 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 11 1 9 Benzer bir bölüm için bkz. Raymond E. Brown, ve diğerleri, eds., *Mary in the New Testament* (Philadelphia: Fortress; New York, Ramsey ve Toronto: Paulist, 1978) 54. Giriş: İsa "eve" dönüyor (v. 19b) Birinci Bölüm: İsa'nın ailesi onu zapt etmeye gidiyor (v. 21) • Olan biteni duyuyorlar ve İsa'yı zapt etmek istiyorlar. • Diğerleri İsa'nın aklını kaçırdığını söylüyor. İkinci Bölüm: İsa'nın din bilginleriyle tartışması (22-30. ayetler) • Yazıcılar iki suçlamada bulunuyor (ayet 22): "Onun Beelzebul'u var." ° "Şeytanların hükümdarı aracılığıyla cinleri kovuyor." • İsa her iki suçlamaya da yanıt verir (23-30 ayetler) ° İkinci suçlamaya: "Bir ev kendi içinde bölünürse, o ev ayakta kalamaz" (23-27 ayetler). ° İlk suçlamaya göre: "Onun kirli bir ruhu var" (vv. 28-30) dedikleri için Kutsal Ruh'a karşı küfür asla affedilmeyecektir. Üçüncü Bölüm: İsa'nın ailesi onu aramaya gelir: İsa eskatolojik ailesini tanımlar (vv. 31-35) 1 9 Markos'un "sandviç" olarak bilinen üslup yöntemlerinden biri burada açıkça görülmektedir: Birinci bölüme dönmeden önce ikinci bir bölüm hakkında konuşmak için bir bölümü yarıda keser. İsa'nın ailesiyle olan etkileşimine ilişkin anlatının arasında, İsa ile "Beelzebul'u var ve cinlerin hükümdarı aracılığıyla cinleri kovduğu" (Markos 3:22) şeklindeki çifte suçlamayı öne süren yazıcılar arasındaki tartışmanın bölümü sıkışıp kalıyor. Bu yine bir kimlik meselesidir. Dini liderler İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olduğunu kabul etmeyi reddediyor ve gücünü Şeytan'a atfediyor. İsa, bu suçlamanın mantıksız doğasını göstererek suçlamanın üstesinden doğrudan geldi. İsa, Şeytan'ın bir aracısı olarak nasıl cinleri kovabilirdi? "Şeytan, Şeytan'ı nasıl kovabilir?" (Markos 3:23). Eğer Şeytan Şeytan'a saldırıyorsa Şeytan'ın krallığı asla hayatta kalamaz. Yahudi liderler İsa'nın kimliğini tanımakta başarısız olmaya ve onu kasten reddetmeye devam ediyor. Kalabalık ise İsa hakkında daha fazla bilgi edinmek için can atıyor; bu yüzden onun peşine düşüyorlar. İsa onların iddiasını daha da ileri götürüyor ve eğer kirli bir ruh tarafından ele geçirildiğini iddia ediyorlarsa (ayet 30) aslında ona küfrettiklerini gösteriyor.

--- SAYFA 35 ---

12 J Kudüslü Yakup Kutsal Ruh. İsa, mucizelerini gerçekleştirme gücünü Tanrı'dan ziyade Şeytan'a, yani Kutsal Ruh'a atfettiklerini ima ediyor. İsa ile ailesi arasındaki buluşma bu arka planda gerçekleşir. Sandviçleme tekniği, İsa'ya yönelik iki tepkiyi karşılaştırma etkisine sahiptir: İsa'nın ailesinin İsa'ya tepkisi ve kalabalıkların ve Yahudi dini liderlerin ona tepkisi. Okuyucu hemen şunu sorar: İsa'nın ailesi ona nasıl tepki verecek? Okuyucunun beklentisi, İsa'nın kimliğini bilmeleri ve onu olduğu gibi, Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak kabul etmeleridir. "Sandviç" sonucunda okuyucunun ailenin İsa ile ilişkisini keşfetmesi gecikir ve şaşırtıcı bir sonuç ortaya çıkar. Birinci Kısımın Yunancası (İsa'nın ailesine ilk göndermeyi içeren bölüm [3:19b-21]) onunla bağlantılı pek çok zorluk barındırıyor. Anlatıda okuyucunun doldurması gereken boşluklar var. • İlk sayıda "ailesi"nden bahsediliyor. Gerçek Yunancası hoi par autou'dur, genel bir deyim (kelimenin tam anlamıyla "aralarındakiler"), "arkadaşları", "tanıdıkları" veya "ailesi" gibi birçok şekilde çevrilebilen bir "ilişkinin göstergesi" 2 0'dir. 2 1 Yorumcular bunu iki yoldan biriyle yorumluyorlar: o Arkadaşlarına, yani "müritlerine" bir gönderme olarak: RSV bunu ilk baskısında bu şekilde tercüme etti ve John Painter'ın da savunduğu yorum budur. 2 2 o "Ailesine" bir referans olarak: Bu, RSV'nin ikinci baskısı ve NRSV'nin onu tercüme etme şeklidir. Brown ve diğerleri, *Mary in the New Testament*'te bunu "kendisinin" olarak tercüme ediyor. 2 3 Bana göre bu, Markos'un "sandviç" tekniğiyle iki olayı tanıdık bir üslupla anlattığı anlatının bağlamı göz önüne alındığında, daha mantıklı bir okumadır. İlk bakışta 3:21 belirsiz görünse de, İsa'nın annesi ve erkek ve kız kardeşlerinin 2 0 olarak tanımlandığı 3:31'e geldiğimizde netlik elde edilir. Bkz. *Testamenti Graeci* (Roma: Pontificii Instituti Biblici, 1966) 84: "sui, propinqui, familiares ('kendisi, komşuları, ailesi')." 2 2 John Painter, *Just James: The Brother of Jesus in History and Tradition* (Minneapolis: Fortress, 1999) 21-28; ve idem, "Bruce Chilton ve Jacob'da James Kimdi?" Neusner, eds., *The Brother of Jesus: James the Just and His Mission* (Louisville: Westminster John Knox, 2001) 25-29 Brown ve diğerleri, *Mary in the New Testament*, 55.

--- SAYFA 36 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 13 evin dışında. Bunu İsa'nın ailesiyle ilgili olarak yorumlarsak, bağlam, ailenin, insanların "aklını kaçırdığını" (3:21) söylediğine dair söylentileri duyduğunu gösteren daha doğal bir tablo sunar. Ailesi onun için endişelenerek onu dizginlemeye gelir. Bu anlamda İsa'nın ailesi onun için endişeleniyor ve onu korumaya geliyor. İsa ile din bilginleri arasındaki tartışmanın ardından İsa'ya ailesinin geldiği ve dışarıda onu beklediği söylendi (3:31). Kullanımı bağlamında bu ifadeyi tercüme etmenin daha doğal bir yol olduğunu düşünüyorum. • İkinci konu ise "İsa'nın kontrolünü ele geçirmek" (kratesai) için gelen aileyle ilgilidir. Burada kullanılan Yunanca fiil, "birinin veya bir şeyin kontrolünü ele geçirmek, ele geçirmek, kontrol altına almak" anlamına gelen krateso'dur. 2 4 Amaçları kalabalığın İsa'ya zarar vermesini, hatta İsa'nın kendine zarar vermesini önlemektir. • İsa'nın ruh haline (exeste) yapılan atıf da sorunludur. Burada kullanılan Yunanca fiil, "normal akıl yürütememek, aklını yitirmek, aklını kaçırmak" anlamına gelen varoluş sözcüğüdür. 25 Bazı yorumcular bunu İsa'ya atfetmekten rahatsız oluyor ve sonuç olarak kalabalığın aklını kaçırmış olduğunu söylüyorlar. Bu, kişinin teolojik bakış açısına uymadığı için metni yeniden yorumlamanın açık bir örneğidir. 2 6 Bağlam açıkça, göndermenin kalabalığa değil İsa'ya yapıldığını göstermektedir: Beelzebul hakkındaki tartışmayı ele alan bölümün tamamı, İsa'nın kendi dışında olan kişi olduğu suçlamasından kaynaklanmaktadır ve yazıcılar bunu İsa'nın Şeytan tarafından ele geçirilmesine atfetmektedir. Üçüncü Bölüm (3:31-35), İsa ile din bilginleri arasındaki tartışmanın aradan sonra tekrar İsa'nın ailesine odaklanıyor. Biçim eleştirisi açısından bakıldığında bu bölüm (3:31-35), bu anlatının diğer bölümlerinin geliştirildiği temel olacaktır. Akademisyenler bu pasajı "biyografik bir özdeyiş", yani İsa'nın anlatı bağlamına yerleştirilmiş kısa ve öz bir sözü olarak adlandırırlar. 2 7 Hayati önem taşıyan şu söz şudur: "Tanrı'nın iradesini yapan, benim kardeşim, kız kardeşim ve annemdir" (Markos 3:35). 2 4 BDAG, krateso, 564. 2 5 BDAG, varoluş, 350. 2 6 Bkz. Henry Wansbrough, "Mark III. 21—Was Jesus Out of His Mind?" NTS 18 (1971/72) 233-35. 2 7 Brown ve diğerleri, Yeni Ahit'te Meryem, 52.

--- SAYFA 37 ---

14 | Kudüslü Yakub İsa'ya "Annen ve erkek ve kız kardeşlerin dışarıdalar, seni soruyorlar" (Markos 3:32) söylendiğinde, İsa ile ailesi arasında düşmanlık olduğunu ima eden hiçbir şey yoktur. İsa için endişeleniyorlardı ve onunla ilgilenmeye gelmişlerdi. Kalabalık nedeniyle evin dışında sabırla İsa'yı beklediler. Anlatıda bu olay İsa'ya kendisini dinleyenlere bir öğreti sunma fırsatını sağlıyor. İsa, kendisiyle ilişkide önemli olanın kan bağı değil, Tanrı'nın isteğini yerine getirmek olduğunu gösteriyor. Mesih olarak İsa, Baba'nın iradesini yerine getirmekle görevlendirilmiştir. Benzer şekilde, İsa'yı takip edenlerden de Baba'nın iradesini yerine getirmeleri istenmektedir (3:34-35). İsa daha sonra Gethsemane Bahçesi'nde Babasının isteğini yerine getirme yönündeki her şeyi tüketen arzusunu şu duayla gösterecektir: "Abba, Baba, senin için her şey mümkün; bu kâseyi benden kaldır; yine de benim istediğim değil, senin istediğin olsun" (Markos 14:36). İsa'nın yeni ailesini, yani "eskatolojik aileyi"²⁸ oluşturan bağlar, Tanrı'nın iradesini yerine getirmek yoluyla oluşturulan bağlardır. İsa'nın bu hareketi Markos İncili'nde oldukça anlamlıdır. Bu, İsa'nın MS birinci yüzyılda çok hayati önem taşıyan doğal bağlardan uzaklaştığını gösteriyor. Kişinin bir klan, kasaba veya şehirle olan ilişkisiyle tanımlandığı Akdeniz toplumu. Bu, İsa'nın oluşturduğu hareketin karşıt kültür anlayışına uygundur. Bu aynı zamanda Q'nun bir öğrencisinin İsa'nın kendisini takip etme davetine yanıt verdiği şu sözüne de uygundur: "Tanrım, önce izin ver gideyim ve babamı gömeyim." İsa şöyle yanıt verdi: "Bırakın ölümler kendi ölümlerini gömsünler; ama siz gidin ve Tanrı'nın krallığını ilan edin" (Luka 9:59-60; Matta 8:21-22). Markos'un müjdesindeki İsa için önemli olan, İsa'nın yaşamını taklit ederek Tanrı'nın iradesine itaat yoluyla oluşturulan yeni aileye, eskatolojik aileye üye olmaktır. İsa'nın tepkisi, kendi insan ailesine yönelik bir eleştiriyi veya düşmanlığı gerektirmez; ailenin ona karşı olduğu anlamına da gelmez. Yine bu pasajın anlamı Mark'ın 2 8 Ressam Olarak (Just James, 28) ve Brown ve ark.'nın bağlamından ortaya çıkmaktadır. (Yeni Ahit'te Meryem, 58) bunu anlatın. "Eskatoloji" terimi iki Yunanca kelime olan eschatos ("son") ve logos ("kelime") kelimelerinden gelir. Özünde "son şeylerle ilgili bir söz" anlamına gelir. Sonuç olarak, tarihin sonuna, dünyanın sonuna, hatta günümüzün sonuna atıfta bulunarak ahir zamanlara dair beklentileri kucaklıyor. "Eskatolojik" terimi, İsa'nın hizmetine atıfta bulunmak için iki şekilde kullanılır: İsa'nın gelişiyi yeni eskatolojik çağı başlatır: Onun vaazlarında, öğretilerinde ve hizmetlerinde son zamanlar başlar. Aynı zamanda İsa'nın hizmeti zamanın sonunda gelecekte gerçekleşecek bir gerçekleşmeyi sabırsızlıkla beklemektedir. Bunu akılda tutarak, İsa'nın "eskatolojik ailesi"ne yapılan atıf, İsa'nın, Babasının iradesine itaat yoluyla kendisiyle ilişkiye çağırıldığı kişiler için geçerlidir. Bu, İsa'nın eskatolojik çağı başlatmasıyla şimdi başlayan ve tüm eskatolojik umutların gerçekleşmesiyle geleceğe doğru devam edecek bir ilişkidir.

--- SAYFA 38 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 15 Bkz. Painter, Just James, 31. anlatım. Metnin dünyasından hemen tarihsel dünyaya atlayıp İsa'nın ailesinin tarihsel tutumuna ilişkin çıkarımlar veya yargılarda bulunamayız. 2 9 Markos'un müjdesinin dünyası "içeridekiler ve dışarıdakiler" arasında bölünmüştür. Markos 4:11'de İsa öğrencilerine neden benzetmelerle öğrettiğini açıklıyor: "Size Tanrı'nın Krallığının sırrı verildi, ama dışarıdakiler için her şey benzetmelerle gelir." Öğrenciler, İsa'nın eskatolojik ailesinin üyeleri, içerdekiler olmaya davet edilmişlerdir ve İsa, onlara kendi öğretisinin anlamını öğretmektedir. Markos 3:19b-35 bağlamında Yahudi yetkililer, İsa'nın mesajını reddetmeleri nedeniyle dışarıda kaldılar. Kalabalıklar da yabancıydı çünkü onlar yalnızca İsa'nın gösterdiği mucizelerle ilgileniyorlardı. Bu pasajda Markan İsa, insan ailesine dışarıdakilerden içeridekilere dönüşmeleri konusunda meydan okuyor. Bunu yapmalarının yolu da Allah'ın iradesini takip etmektir. Markos İncili'nin bu pasajında İsa'nın ailesinin rolüne ilişkin bu uzun analiz, İsa ile onun insan ailesi arasında hiçbir karşıtlığı göstermemektedir. Bu onların İsa'nın iyiliğiyle ilgilendiklerini gösteriyor. Bu aynı zamanda İsa'nın, kendisiyle olan ilişkilerinde temel değer olarak Tanrı'nın iradesini takip etmeleri konusunda onlara meydan okuduğunu da gösteriyor. Bütün bunlar Markos'un anlatısının çerçevesinden ortaya çıkıyor. Markos'un edebi vizyonundan hemen İsa'nın ailesinin tarihsel dünyasına atlamamamız konusunda uyarıldık. Bu tarihi dünyaya ulaşabilmemizin tek yolu, İsa'nın ailesine dair tüm referansları inceleyerek her geleneğin onları nasıl tasvir ettiğini görmektir. Bu farklı bakış açılarını bir arada inceleyerek ortak bir temel vizyon algılayabiliriz. Bu bölümde James hakkında özel olarak hiçbir şey söylenmedi. "İsa'nın erkek ve kız kardeşleri"nin hiçbirinin adı verilmemiş ve "erkek ve kız kardeşler" teriminin tam anlamının nasıl anlaşılması gerektiği konusunda özel olarak hiçbir şey söylenmemiştir. Matta ve Luka'nın Eskatolojik Aileye İlişkin Vizyonu Üç pasajın sinoptik şeması, Markos'un Matta ve Luka'nın çizdiği temel pasaj olduğunu oldukça açık bir şekilde göstermektedir. Matta ve Luka'nın bu bölümü nasıl kullandıklarının incelenmesi, kaynak eleştirisinin iyi bir örneğidir. Ne Matta ne de Luka'nın bu bölümün Birinci Kısımını, yani İsa'nın ailesinin, onun "aklını kaçırdığını" duydukları için İsa'yı dizginlemeye gelmesinden söz etmediğini belirtmek gerekir (Markos 3:20-21). Muhtemelen bu Markan hikâyesini atladılar çünkü İsa'nın ilişkisine dair anlatsal görüşe uymuyordu.

--- SAYFA 39 ---

16 | Kudüslü James Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 99. ve ailesini kastediyorlar. Bunun yerine bölümü başka bir bağlama yerleştiriyorlar. MATTİA 12:46-50 Matta'nın buradaki anlatımı, dikkate değer birkaç farklılıkla açıkça Markos 3:31-35'i takip ediyor. Markos'un anlatımı üç bölümden oluşuyordu: İsa'yı onun için endişelendiği için arayan aileye değinilerek başlıyordu (Markos 3:19b-21), ardından İsa'nın Beelzebul ya da Şeytan tarafından ele geçirildiğine dair tartışma (Markos 3:22-30) ve İsa'nın gerçek ailesi hakkındaki tartışmayla bitiyordu (Markos 3:31-35). Matta ilk kısmı atlıyor: Ailenin İsa'yı arayıp dizginlemek istediğine dair hiçbir atıf yok. 30 Matta ikinci kısmı, yani İsa'nın Beelzebul tarafından ele geçirilmesi hakkındaki tartışmayı sunar. Ancak Matta'nın İsa'ya yönelik suçlamayı geliştirmesi dikkat çekicidir: "İnsanoğlu'na karşı bir söz söyleyen bağışlanacak, ama Kutsal Ruh'a karşı konuşan ne bu çağda, ne de gelecek çağda bağışlanmayacaktır" (Mat. 12:32). Matta'nın İsa'sı iki yönlü bir suçlamada bulunur. Kendi neslini mahkûm ediyor (Mat. 12:33-42) çünkü Ruh'un kendisinde çalıştığını görmeye istekli değil: "Ninova halkı hüküm günü bu nesille birlikte ayağa kalkacak ve onu mahkûm edecek, çünkü Yunus'un bildirisine tövbe ettiler ve bakın, Yunus'tan daha büyük bir şey burada!" (Mat. 12:41). İkincisi, Matta'nın İsa'sı bu nesli "kirli ruhların" ele geçirdiği nesil olarak görüyor (Mat. 12:43-45). Markos'un bölümünün üçüncü kısmı (Markos 3:31-35) Matta'da (Matta 12:46-50) neredeyse aynı şekilde yer almaktadır. Farklılıklar büyük ölçüde Matthew'un yaptığı editoryal düzeltmelerden kaynaklanmaktadır. Markos kalabalığa genel olarak İsa'ya ailesinin dışında onu aradığını söylerken, Matta "Biri ona şunu söyledi..." diyerek bunu çok daha spesifik hale getiriyor. (Mat. 12:47). Ayrıca Markos eskatolojik aileyi şu şekilde tanımladı: "Ve çevresinde oturanlara bakarak ..." (Markos 3:34). Ancak Matta, her şeyden önce İsa'nın etrafındakileri "onun öğrencileri" olarak tanımlayarak daha spesiftir (Mat. 12:49). Bu farklılık, müjdecilerin öğrencilerle ilgili farklı tutumlarından da görülebileceği gibi kasıtlıdır. Markos'a göre öğrenciler İsa'yı anlamakta zorluk çekerken, Matta'ya göre öğrenciler mükemmel öğrencilerdir. İsa'nın mesajını ve kimliğini gerçekten anlıyorlar. Bu nedenle Matta, Markos'un asla yapamayacağı bir şekilde öğrencileri ayırıyor. Matta onları Tanrı'nın iradesini yerine getirenler olarak tanımlar ve şöyle devam eder: "Cennetteki Babamın iradesini yerine getiren kişi benim erkek kardeşim, kız kardeşim ve annemdir."

--- SAYFA 40 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 17 3 1 age. 170, n. 38. (Mat. 12:50). Matthew, "Tanrı" isminin yerine "cennet" ifadesini kullanarak Yahudi mirasına sadık kalıyor. Bunu, İsa'nın öğrencilerine öğrettiği Rab'bin Duasında da görüyoruz. Luka'nın versiyonunda İsa'nın duasını doğrudan "Baba"ya hitap ettiği görülürken (Luka 11:2), Matta'nın İsa'sı duaya daha aşkın bir şekilde hitap eder: "Cennetteki Babamız" (Mat. 6:9). Matta, Markos'un anlattıklarını yeniden yazarken öğrencileri doğruluyor. Onları İsa'nın eskatolojik ailesine ait olanlar olarak tanımlar. İsa'nın ailesinin ona karşı tutumu hakkında hiçbir şey söylenmiyor. Bir muhalefeti ima etmek metne hakkını vermez. Bu, İsa'nın aileye karşı tutumu hakkında daha fazlasını söylüyor: Onun için önemli bağlar, soya dayalı olanlar değil, gökteki Baba'nın iradesini yerine getiren bağlardır. LUKA 8:19-21 Luka, üçlü geleneği kullanırken en fazla düzenlemeyi yapıyor. Markos'un anlatımının ilk bölümünde, İsa'nın refahından endişe duydukları için kendisine gelen ailesiyle ilgili hiçbir atıf yoktur. Ayrıca Luka bu bölümü, İsa'nın ailesine yönelik çok olumlu bir yaklaşımı yansıtan tamamen yeni bir bağlama yerleştirdi. Luka, İsa'nın Beelzebul tarafından ele geçirildiği suçlamasını anlatının daha sonraki bir aşamasına aktarır (bkz. Luka 11:14-23). Luka'nın müjdesindeki bağlam şu şekilde ortaya çıkıyor: Bu bölümden önce (Luka 8:19-21) Luka, eken ve tohumla ilgili iyi bilinen benzetmeyi anlatmıştı (Luka 8:4-15). Luka'nın İsa'sı, "yüz kat ürün veren" (Luka 8:8) tohumu şu şekilde açıklamaktadır: "Fakat iyi toprakta olanlar, sözü duyduklarında, dürüst ve iyi bir yürekle ona sınıksız sarılan ve sabırla, tahammülle meyve verenlerdir" (Luka 8:15). Dolayısıyla birkaç ayet sonra Luka İsa, "Annem ve kardeşlerim, Tanrı'nın sözünü duyup onu yapanlardır" (Luka 8:21) dediğinde, okuyucu açıkça ayet 15'e bağlanır ve İsa'nın ailesinin "sabırla, tahammülle meyve verdiğini" görür (Luka 8:15). Bu iki ayet (Luka 8:15 ve 8:21) arasındaki paralellik son derece önemlidir. Markos'un müjdesindeki pasajı yeniden düzenleyerek ve bunu kendi iyi bilinen üslup özelliklerine uygun hale getirirken Luka, anlatıyı kısa ve öz bir şekilde sıkıştırdı ve böylece İsa ile ailesi arasındaki karşıtlığı büyük ölçüde azalttı. Bu, Müjde boyunca ama özellikle de Bebeklik anlatılarında (bölüm 1-2) aileye, özellikle de İsa'nın annesine karşı benimsediği son derece olumlu yaklaşıma karşılık gelir. 3 1 Markos'un anlatımında İsa annesine ve kardeşlerine seslenirken, Luka'da yaklaşanlar onlar oluyor

--- SAYFA 41 ---

18 J Kudüslü James onu. Ancak kalabalıktan dolayı kendisine ulaşamıyorlar. Luka'nın İsa'sı ailesine yanıt verdiğinde, bunu eskatolojik ailesi ile doğal ailesi arasında hiçbir ayırım yapmadan olumlu bir şekilde yapar. Aslında Lukan İsa'nın tepkisi, doğal ailenin, "Tanrı'nın sözünü duyan ve onu yapan" (Luka 8:21) onun eskatolojik ailesinin bir parçası olduğunu ima eder. Bu çalışma, üçlü gelenekten bir bölümün Matta ve Luka tarafından nasıl farklı şekillerde yeniden anlatıldığını göstermiştir. Anlatılanların hiçbirinde aile ile İsa arasındaki arayüzde bir karşıtlık yoktur. Odak noktası aile bağlarından ziyade Babanın iradesine itaattir. Matta ve Luka'da İsa ile ailesi arasındaki olumlu ilişki Markos'un müjdesindekinden çok daha güçlüdür. Bunun nedeni muhtemelen Matta ve Luka'nın İncillerini İsa'nın bebekliğine atıfta bulunarak açmalarıdır. İsa'nın annesi Meryem'in rolüne ilişkin çok daha olumlu ve takdir dolu bir anlayış, müjdenin geri kalan kısmında Meryem'in oğluyla olan ilişkisini anlatan Luka İncili'nde ortaya çıkar. İsa'nın Kendi Kasabası Nasıralı'da Reddedilme (Markos 6:1-6; Matta 13:53-58; Luka 4:16-30) Bu, Sinoptik İncillerde İsa ile ailesi arasındaki etkileşimi konu alan ikinci bölümdür. Yine Sinoptik Sorunun çözümüne göre Markos, Matta ve Luka'nın hikayeyi yeniden anlatmalarında kaynak olarak karşımıza çıkıyor. 3 2 MARKOS 6:1-6 Biçim eleştirisi açısından bakıldığında bu pasajın bir özdeyiş olduğu tespit edilmiştir. 3 3 Bu anlatının özünü oluşturan meşhur söz şudur: "Peygamberler kendi memleketleri dışında şerefsiz değildirlir" (Markos 6:4). Akılabayı, aileyi ve evi kapsayacak şekilde genişleme büyük ihtimalle bunu aileyle yaşanan anlaşmazlığın bağlamına uygun hale getiren bir Markan gelişmesidir. 3 4 3 2 Üç paralel sinoptik pasajın sinoptik şeması için bkz. Ek B. 3 3 Bkz. n. 27 yukarıda. 3 4 Bu deyişin daha özgün olduğu için daha kısa versiyonu, Yunanca Oxyrhynchus Papyri 1, 30-35. satırlarda geçme şekliyle desteklenmektedir: "İsa diyor ki, 'Bir peygamber kendi memleketinde hoş karşılanmaz, ne de bir doktor onu tanıyanları iyileştirir'" (kendi çevirim. Yunanca metin için bkz. Bentley Layton, ed., Nag Hammadi Codex 11,2-7, [Leiden: Brill, 1989] 1:120). Thomas İncili (Söz 31) bunu şu şekilde ifade eder: "İsa şöyle dedi: 'Hiçbir peygamber kendi köyünde kabul edilmez; hiçbir doktor onu tanıyanları iyileştirmes.'" (Bu çeviri Thomas O. Lambdin'den alınmıştır, "The Gospel of Thomas", James M. Robinson, ed., The Nag Hammadi Library in English [3. baskı. New York: HarperCollins (1978, 1988)} 1990] 130.)

--- SAYFA 42 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 19 Bu pasaj, İsa'nın etkileyici bir öğretme ve iyileştirme çalışması yürüttüğü Celile hizmeti bağlamında geçmektedir: örneğin, Celile Denizi kıyısında ders vermiş (4:1-33), denizi geçmiş (4:35-41), doğu kıyısında Geraseneli cinliyi iyileştirmiş (5:1-20) ve son olarak batı kıyısına döndüğünde genç bir kızı hayata döndürmüş ve kanayan bir kadını iyileştirmişti. (5:21-43). Bu pasaj, Onikileri kendisinin bir uzantısı olan bir göreve göndermeden önce, İsa'nın memleketi Nasıra'ya kısa bir dönüşü anlatır. Bu pasaj Markos'un retorik amacını çok açık bir şekilde göstermektedir. Markos'un amacı İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu kimliğini ve insanların bu derinleşen açılmaya nasıl tepki verdiklerini göstermektir. Bu örnekte İsa'nın memleketi onun kimliği konusunda şaşkınlık göstermektedir. İnsanların yaptığı iddia ettiği şeyleri yapmasının imkansız olduğunu çünkü onu çok iyi tanıdıklarını savunuyorlar. Özellikle İsa'nın ailesine, annesine, kız ve erkek kardeşlerine işaret ediyorlar. Yaptığı şeyleri nasıl yapabildi? Bu onların İsa'nın ailesi hakkındaki bilgileriyle uyumlu değildir. İsa'nın ailesiyle ilgili olarak Markos, İsa'nın Meryem'in oğlu bir marangoz olduğunu belirtiyor. Meryem'in kocası Yusuf'un adını vermemesi anlamlıdır (Luka 4:22'de olduğu gibi). Bunun yerine annesi aracılığıyla İsa'nın kimliğini verir. Markos, İsa'yı bir marangoz olarak tanımlarken, Matta, Yusuf'u araba tamircisi olarak tanımlar (Matta 13:55). İsa'nın marangoz mu yoksa sadece Yusuf'un mu olduğu gerçekten önemsizdir. Markos, İsa'nın aşağılık kökenlerine dikkat çekmeyi amaçlıyor. 3 5 Markos'un bu ve İsa'nın hizmetiyle ilgili diğer sahnelerde Yusuf'tan bahsetmemesinin nedeni kafa karıştırıcıdır. Matta ve Luka'nın belirttiği gibi normal isim "Yusuf'un oğlu" olacaktır. İsa'nın annesinin oğlu olarak tanımlanması oldukça sıra dışıdır. Akademisyenler bu bilmeceye çok sayıda cevap önerdiler. 3 61 en tatmin edici açıklamanın Markos'un anlatımının bağlamına sadık kalmaktan kaynaklanacağını düşünüyorum. Kalabalık, Meryem'in aralarında bulunması nedeniyle İsa'yı Meryem'in oğlu olarak tanımlıyor. 3 7 3 5 Bkz. Brown ve diğerleri. al., Mary in the New Testament, 61. 3 6 age. 61-64. 3 7 Bazı bilim adamları daha da ileri giderek bu olayın yaşandığı sırada Yusuf'un zaten ölmüş olduğunu ileri sürerler. Eğer Yusuf hayatta olsaydı kesinlikle kimliği belli olurdu. O halde en mantıklı yorum, İsa'nın kamu hizmeti sırasında Yusuf'un zaten ölmüş olduğu, dolayısıyla ona herhangi bir atıf yapılmadığıdır (bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 64). Ancak metodolojik olarak bu açıkça geçersiz bir çıkarımdır. Edebi metinden tarihsel çıkarımlara atlıyor! Böyle bir çıkarımı ancak iki veya daha fazla bağımsız kaynağın benzer bir bakış açısı veya kanıt sunma konusunda hemfikir olması halinde yapabiliriz. Bu, "çoklu tasdik kriteri" olarak adlandırılan şeydir (örneğin bkz. John P. Meier, A Marginal Jew: Rethinking the Historical Jesus. Cilt Bir: The Roots of the Problem and the Person [New York: Doubleday, 1991] 174-75).

--- SAYFA 43 ---

20 J Kudüslü Yakup 3 8 Yukarıda belirtildiği gibi, edebi metin ile tarihsel gerçeklik arasındaki uçurumu aşan bilim adamları, artık hayatta olmadığı için burada Yusuf'tan söz edilmediğine, Meryem ve İsa'nın kardeşlerinin ise ilk kilise bağlamında önemli şahsiyetler olduğuna işaret etmektedirler. Painter (Just James, 32), böyle bir görüşün "Epiphanean görüşünün önerdiği gibi, eğer Meryem ikinci karısı olsaydı, Yusuf'un Meryem'den daha yaşlı olmasıyla tutarlı olacağını" belirtiyor. Ancak bu görüşü destekleyecek hiçbir kanıt yok. Ancak belirttiğim gibi böyle bir tartışma yöntemi metodolojik olarak yanlıştır. 3 9 Painter, Just James, 33. Markos, İsa'yı "Meryem'in oğlu" olarak tanımlamanın yanı sıra, onu "Yakup, Joses, Yahuda ve Simon'un kardeşi..." olarak adlandırır. (Markos 6:3). İsa'nın kardeşlerinin isimleri ilk kez veriliyor. Markos, ilk kilisede öne çıkan ve okuyucuları tarafından iyi tanınan kişilerin adlarına değiniyor. 3 8 Bu, Markos İncili'nde Yakup'tan doğrudan geçen tek sözdür. İsimleri verilmese de İsa'nın kız kardeşlerinden de bahsediliyor. İsa onların imansızlıklarına hayret ediyor ve bir atasözünü aktarıyor: "Peygamberler kendi memleketleri, kendi akrabaları ve kendi evleri dışında şerefsiz değildirlere" (Markos 6:4). İsa'nın eleştirisi esas olarak memleketindeki komşularına yöneliktir, ancak aynı zamanda kendi ailesine yönelik örtülü bir eleştiri de içermektedir, çünkü o atasözünü onlar için de kullanmıştır. Burada bir kez daha Markos'un bakış açısı sunuluyor ve Markos'un metninin dünyası çerçevesinde anlaşılması gerekiyor. Markos'un amacı, hizmeti sırasında herkesin İsa'yla iletişim kurarak onu anlamak için çabaladığını göstermektir. Markos gerçekte ne olduğuna dair tarihsel bir açıklama yapmayı düşünmüyor. Markos, İsa'nın ailesinin İsa'ya karşı olduğunu gösteren bir resim sunarken, müjde gerçek tarihsel durum hakkında hiçbir şey söylemiyor. Markos tarihsel olarak değil retorik olarak konuşuyor. Markos'un çizdiği resim, İsa'nın kendi memleketinin ona sıradan bir insan gibi baktığı ve onların onu başka türlü göremediğidir. Markos'un retoriği İsa'nın "sıradan olmaktan çok uzak" olduğunu gösteriyor. 3 9 MATTA 13:53-58 Matta İncili'ndeki bu pasajın kaynağının Markos olduğu açıktır. Matta'nın anlatımı, İsa'nın hizmetinin Markos'un anlatımından daha sonraki bir aşamasında gerçekleşir. Matta bu olayı İsa'nın benzetmelerle ilgili üçüncü vaazından sonra anlatır (Matta 13:1-52). Markos'ta olduğu gibi Matta, İsa'nın memleketine döndüğünü ve burada sinagogda ders verdiğini belirtiyor, ancak Matta bunun Şabat'ta gerçekleştiğini belirtmeyi atlıyor - muhtemelen Matta okuyucularının bunun Şabat olduğunu varsayacağını düşünüyor. Etkinliği daha sonra yerleştirerek

--- SAYFA 44 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 21 İsa'nın hizmeti, dinleyicilerine uzun bir eğitim süresi verdikten sonra, Matta, İsa'nın memleketi tarafından reddedilmesinin ciddiyetini artırıyor. 40 Matthew ve Markos arasındaki temel farklar açıkça Matthew'un editöryal değişikliklerinden kaynaklanmaktadır. Matta'nın kaynağı Markos'ta yaptığı üç önemli değişiklik vardır: • Matta, İsa'yı "marangozun oğlu" olarak tanımlar (Markos'un "marangoz bu değil mi?" yerine). Aynı bağlamda Matta, Markos'un İsa'dan "Meryem'in oğlu" olarak bahsetmesini "Annesinin adı Meryem değil mi?" şeklinde değiştirir. Bunlar küçük nüans değişiklikleridir, ancak Yahudi hassasiyetlerinin arka planı dikkate alındığında anlaşılabilirler. Bir kişiyi "annesinin değil babasının oğlu" olarak tanımlamak Yahudilik dünyasının karakteristik bir özelliğiydi. Markos bu konuya duyarlı olmasa da Matta öyledir. Bu nedenle İsa'yı "marangozun oğlu" olarak tanımlayarak detaylandırır ve İsa'dan doğrudan "Meryem'in oğlu" olarak söz etmekten kaçınır (Mat. 13:55). 4 1 İsa'nın hem anne hem de baba aracılığıyla tanımlanması, Matta'nın İsa'yı açılıştaki sunuşuyla uyumludur; burada Yusuf, İsa'yı yasal olarak kabul eder. Meryem, Kutsal Ruh'un gücü sayesinde onun annesidir. Matta'nın anlatısı bağlamında okuyucu burada 13:55'te babasına ve annesine yapılan atıfları anlayacaktır. • Matta'nın düzeltmesiyle yapılan ikinci bir değişiklik de atasözünün kullanımındadır. Her ne kadar Markos'un atasözü İsa'nın ailesinin ona karşı olduğunu ve onu reddettiğini ima etse de, Matta kasıtlı olarak İsa'nın ailesine yapılan atıftan kaçınmıştır. İsa ile ailesi arasındaki ilişkide düşmanlık vardı: "Peygamberler kendi ülkeleri ve kendi evleri dışında onursuz değildirlere" (Mat. 13:57). Bu önemlidir, çünkü Matta'nın, İsa'nın ailesini onu reddedenlerle özdeşleştirmekten nasıl kasıtlı olarak çıkardığını gösterir. Bu aynı zamanda Matta'nın, İsa'nın annesinin onu Ruh'un gücüyle doğurduğu anlatımının bağlamına da uymaktadır. 4 0 Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 99-100. 37. 4 2 Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 100. 4 3 Markos'un anlatımının şu şekilde olduğuna dikkat edin: "Peygamberler kendi memleketleri, kendi akrabaları ve kendi evleri dışında onursuz değildirlere" (Markos 6:4). "Kendi akrabaları arasında" ifadesi Matta tarafından atlanmıştır.

--- SAYFA 45 ---

22 | Kudüslü Yakup, annesinin onu "onurlandırmasını" ve onu reddedenler arasında olmamasını talep ediyor. 4 4 • Son olarak Matta'daki kardeşlerin isimlerinin listesi Markos'un listesinden biraz farklıdır. James bu grup içindeki önemini göstererek ilk sırada yer alıyor. Matta "Yakup ve Yusuf ve Simon ve Yahuda"yı tanımlarken (13:55), Markos ise "Yakup ve Joses ve Yahuda ve Simon"u (6:3) belirtir. Markos, müjdesi boyunca ikinci kardeşinin adını Joseph yerine Joses olarak vermekte tutarlıdır. 4 5 Muhtemelen bu ismin alternatif bir şeklidir. LUKA 4:16-30 Luka İncili'ndeki bu pasaj, Markos'un anlatımından en büyük sapmayı göstermektedir. Luke'un kaynak olarak Markos'u kullandığını ve sahneyi kendi benzersiz anlatım yeteneğiyle geliştirdiğini kabul etmeye yetecek kadar benzerlikler hâlâ mevcut. İlk önemli olan, Luka'nın Markos'un sırasını tersine çevirmesidir; burada eskatolojik aileye ilişkin tartışma, İsa'nın kendi memleketinde reddedilmesiyle ilgili tartışmadan önce gelir. Markos'ta, İsa'nın reddedilmesi, İsa'nın krallığın mesajını vaaz ettiği sırada bir süre geçtikten sonra meydana geldi. Daha önce belirttiğimiz gibi, Matta'nın müjdesi bu olayı anlatmadan önce çok daha kapsamlı bir vaaz hizmeti vermektedir. Ancak Luka bu olayı, İsa'nın vaftizinden Celile'ye dönmesinden hemen sonra meydana gelen İsa'nın hizmetinin açılış aşamalarına aktarır. Luka ayrıca reddi (4:16-30) eskatolojik ailenin tanımlanmasının (8:19-21) önüne koyar. Bu değişiklik büyük ölçüde Luke'un hikaye anlatıcısı olma becerisine atfedilebilir. Anlatımı çok daha mantıklı bir şekilde sunuyor. İsa Nasıra'da büyüdü, dolayısıyla Luka anlatının geri kalanı için örnek teşkil edecek ve anlatının sonucunun habercisi olacak bir olayla başlıyor. Daha sonra İsa'yı, hizmetinin gelişeceği Celile'ye geri getirir. Luka, ikinci cildi olan Elçilerin İşleri kitabına uygun olarak, vaazın içeriğini sunarak Markos'un İsa'nın Şabat günü bir sinagogda vaaz vermesine ilişkin referansını geliştirir. Bu, Greko-Romen tarihi veya biyografik eserlerinin karakteristik bir özelliğidir. 4 6 İsa'nın buradaki vaazı, onun yaşamının ve hizmetinin bir özetini sunması açısından pragmatiktir: İsa, İşaya 61:1'den yapılan alıntının da belirttiği gibi, Eski Ahit dönemini yerine getiriyor. Sinagog dinleyicilerinin İsa'ya olan tepkisi, 4 4 Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 100-102'nin göstergesidir. 4 5 Bkz. Matta 27:56 ve bir sonraki bölüm olan "İsa'nın Kardeşi Terimini Anlamak". 4 6 Örneğin, Josephus'un ve Plutarch'ın eserlerindeki çok sayıda konuşmaya bakın.

--- SAYFA 46 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 23 Sonunda İsa'nın hizmetinde gerçekleşecek: Kendi halkı tarafından reddedilecek ve öldürülecek. Kendi halkının reddedilmesi nedeniyle İsa mesajını Yahudi olmayanların dünyasına açar ve burada mesajı olumlu karşılanır. Bu Yahudi olmayan misyonun temelini oluşturur. Luka, bu bağlamda İsa'yı "Bu Yusuf'un oğlu değil mi?" sorusuyla özdeşleştiren tek yazardır. (Luka 4:22). İsa'nın annesinden ya da erkek ve kız kardeşlerinden bahsedilmiyor. Bu soruya İsa bir atasözünden alıntı yaparak yanıt verir: "Doktor, kendini iyileştir (Luka 4:23). Luka, İsa'nın memleketi tarafından reddedilmesine atıfta bulunan ikinci atasözünü eklerken, Markos şuna atıfta bulunur: "Peygamberler kendi memleketleri, kendi akrabaları ve kendi evleri dışında şerefsiz değildirlir" (Markos 6:4). Markos'un bu atasözünü ele alış biçimini incelerken tartışıldığı gibi, 47 atasözünün daha kısa versiyonu Peygamber'in kendi akrabaları ve kendi evi tarafından reddedilmesine ilişkin atıfları yapan kişi Markos'tur. Bu, daha kısa bir atasözünün yer aldığı başka bir geleneğin varlığıyla desteklenmektedir. 4 8 Luka, "Doğrusu size söylüyorum, peygamberin memleketinde hiçbir peygamber kabul edilmez" (Luka 4:24). Durum ne olursa olsun, Luka, İsa'nın ailesine yönelik herhangi bir düşmanlık veya eleştiri görünümünden açıkça ve kasıtlı olarak kaçınmıştır. Bu, Luka'nın, hem müjde boyunca hem de Havarilerin İşleri'nde sunduğu çok olumlu tabloyla uyumludur. Sadece Markos, İsa'nın ailesinin kendisine gelmesinden endişe duyduklarından söz eder. 4 7 Bkz. Tomas İncili, Deyiş 31: "Hiçbir peygamber kendi köyünde kabul edilmez." Bu deyişin aynı zamanda Luka'daki iki atasözünün bir birleşimini göstermesi bakımından da ilginçtir: Tomas İncili (Deyiş 31) bunu ifade eder. şu şekilde: "İsa şöyle dedi: 'Hiçbir peygamber kendi köyünde kabul edilmez; hiçbir hekim kendisini tanıyanları iyileştiremez.'" (Çeviri Lambdin, The Gospel of Thomas, 130'dandır. Thomas İncili'nin sadece Luka İncili'ni kullanıp bu iki atasözünü kısa ve öz bir şekilde bir araya getirmiş olması mümkün olsa da, Thomas İncili'nin, İsa'nın vaazıyla bağlantılı olarak kullanılan bu iki atasözünden haberdar olan başka bir geleneğin varlığını yansıtmaması çok daha olasıdır. 4 9 Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New) Ahit, 167.

--- SAYFA 47 ---

24 | Kudüslü Yakup, İsa'nın aklını kaybettiğine dair haberler duydu. Markos'un anlatısı bağlamında ve İsa'nın dünyasında, birinin aklını kaçırdığına dair böyle bir haber, doğal olarak o kişinin kötü bir ruh tarafından ele geçirildiği sonucunu doğuracaktır. Bu, Markos'un anlatısının, yazarların İsa'nın Beelzebul tarafından ele geçirildiği yönündeki suçlamasını neden tartıştığını açıklıyor. İsa'nın kendisini arayan ailesine verdiği yanıtta, yalnızca Markos bu pasajı kendi metninin dünyası bağlamında İsa'nın ailesine Tanrı'nın isteğini yapma konusunda meydan okumak için kullanır. Bu, Markos'un İsa'nın kimliğiyle ilgili anlatı hikayesine uyuyor. İsa ile karşılaşan herkes, İsa'nın Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olduğu konusunda bir farkındalığa ve ona yanıt vermeye çağırılmıştır. Matta ve Luka'nın her biri kendi tarzında, anlatımlarını İsa'nın ailesine yönelik her türlü eleştiriden uzak tutuyor. Matta ve Luka, Markos'un müjdesini kaynak olarak kullanırken, Markos'un retorik sunumundan uzaklaşıyorlar ve İsa ile ailesi arasındaki arayüze ilişkin daha güçlü ve daha olumlu bir resim sunuyorlar. İsa ile ailesi arasında bir karşıtlığa değinilmemesi bir başka gelenekte, yani Tomas İncili'nde de görülmektedir. 99. ayet, İsa'nın ailesine Luka İncili'ndekine daha yakın bir atıf içermektedir: "Havariler ona şöyle dediler: 'Kardeşlerin ve annen dışarıda duruyorlar.' Onlara şöyle dedi: Burada babamın vasiyetini yerine getirenler kardeşlerim ve annemdir. Babamın krallığına girecek olanlar onlardır.'" 50 İsa'nın ailesiyle ilgili Sinoptik İncil geleneklerinin bu incelemesi, İsa'nın ailesi ile İsa'nın kendisi arasında herhangi bir karşıtlığa dair çok az kanıt göstermektedir. Markos'un müjdesi böyle bir karşıtlığı savunmak için kullanılmış olsa da, analizimiz Markos'un tarihsel bir sunumla değil, retorik bir sunumla ilgilendiğini gösterdi. Matta, Luka ve Tomas İncili'nin bağımsız geleneklerinden ortaya çıkan İsa'nın ailesine ilişkin temel vizyonun tümü, İsa ile ailesi arasında olumlu ve olumlu bir ilişkiye işaret etmektedir. "İsa'nın Kardeşi" Terimini Anlamak Karşıt Görüşlerin Ortaya Çıkışı "İsa'nın kardeşleri" 5 1 teriminin anlamını nasıl anlamamız gerektiğine dair can sıkıcı sorunun burada gündeme getirilmesi gerekmektedir. Kısa bir bakış açısı - 5 0 Lambdin, The Gospel of Thomas, 136-37. 5 1 "İsa'nın kardeşleri" hakkında söylenenler, "İsa'nın kız kardeşleri"nin anlamı için de aynı şekilde geçerlidir.

--- SAYFA 48 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 25 5 2 Bkz. Richard Bauckham, Jude and the Relatives of Jesus in the Early Church (Edinburgh: T & T Clark, 1990) 5-32. 5 3 Yakup'un Protevangelium'u bunu şu şekilde tanımlıyor: 'Yusuf, Yusuf,' dedi başrahip, 'Rab'bin bakiresini kendi bakımınıza ve korumanıza almak için kurayla seçildiniz.' Ancak Yusuf itiraz etti: 'Benim zaten oğullarım var ve ben yaşlı bir adamım; o sadece genç bir kadın. İsrail halkı arasında şaka konusu olacağımdan korkuyorum'" (Ronald F. Hock, The Infancy Gospels of James and Thomas, The Scholars Bible [Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1995] 49). Bu noktalar, ilk kilise döneminde "İsa'nın kardeşleri" teriminin yorumlanmasına yönelik üç teoremin ortaya çıktığını göstermektedir. Her üç görüş de bugün desteklenmeye devam ediyor. EPIFAN TEORİSİ Bu görüş, Yakup ve kardeşlerinin, Yusuf'un ilk evliliğinden olan çocuklar olduğunu anlamaktadır. Dolayısıyla onlar İsa'nın yasal üvey kardeşleri olarak kabul edileceklerdi. Yunanca adelphos kelimesinin üvey erkek kardeşler veya üvey kardeşler anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Bu görüş, adını bu görüşün ilk destekçilerinden biri olan Salamis Piskoposu Epiphanius'tan almıştır. Bu yoruma ilişkin en eski kanıt, MS ikinci yüzyılın ortalarından kalma uydurma bir yazı olan Yakup'un Protevangelium'unda bulunur. Bu görüş, ilk kilisede önemli hale gelen Meryem'in ebedi bekaretine dair gelişen inancı desteklediği için kısa sürede önem kazandı. Bu yorum, İskenderiyeli Clement, Origen ve Eusebius gibi bazı etkili ilk kilise liderleri tarafından desteklendi ve bugün Ortodoks kiliseleri tarafından da desteklenmeye devam ediyor. Daha yakın zamanlarda bu görüş İngiliz bilim adamı Richard Bauckham tarafından savunuldu. 5 2 Yakup'un Protevangelium'u Meryem'in mucizevi hamileliği ve çocukluğuyla ilgilenir. Anne ve babasının isimleri Anna ve Joachim olarak belirtiliyor. Onun Tapınakta nasıl yetiştirildiğini anlatıyor ve rahiplerin Meryem'i Yusuf'un bakımına verdiklerini söylüyor. Joseph zaten kendi çocukları olan yaşlı bir adamdı. 5 3 Epiphanius, Yusuf'un Meryem ile evlendiğinde seksen yaş civarında olduğunu söyler, dolayısıyla Meryem ile Yusuf'un cinsel ilişkiye girmeleri meselesi hariç tutulur. Bu görüş, Meryem'in ebedi bekaretini her aşamada destekler: İsa'nın hamile kalması sırasında, doğum sırasında ve İsa'nın doğumundan sonra. HELVİD TEORİSİ Bu teoriye göre Yakup ve kardeşleri Meryem ve Yusuf'un gerçek oğullarıydı, bu da onları İsa'nın kan kardeşleri yapıyordu. Adelphos kelimesi İngilizce'deki "brother" kelimesiyle aynı anlama gelecek şekilde yorumlanır.

--- SAYFA 49 ---

26 | Kudüslü James Helvidius bu görüşü dördüncü yüzyılın sonlarına doğru çok güçlü bir şekilde yaydı. Bu görüşe ilişkin kanıtlar, (MS 225 civarında ölen) Tertullianus gibi bazı erken Hristiyan yazarlarda bulunur. Hieronymus'un (MS 420 civarında ölen) saldırılarının ardından, bu görüş kilisede sapkınlık olarak kabul edildi. İncil üzerine tarihsel eleştirel çalışmaların doğuşuyla yeniden canlandı. Bugün Protestan İncil bilginlerinin çoğunluğunun görüşü budur. Bazı Roma Katolik bilim adamları da bu görüşü desteklediler, ancak bunun resmi Roma Katolik öğretisiyle nasıl bağdaştırılabileceğini görmek zor. 5 4 HİERONİM TEORİSİ Bu bakış açısı etkili kilise öğretmeni Jerome (MS 354-420) tarafından ortaya atılmıştı. Ona göre adelphos kelimesi İsa'nın "kuzenleri" anlamına gelir. Jerome bu görüşü Helvidius'un öğretilerini çürütmek için sundu. İlk kez Helvidius'a karşı yaptığı Adversus Helvidium de Mariae Virginitate Perpetua adlı eserinde görülür. Bu teoride farklı varyasyonlar olsa da Hieronymus, İsa'nın kardeşlerini annesinin kız kardeşi Klopaslı Meryem'in oğulları olarak anlamıştı. Daha da ileri giderek Yeni Ahit'te Yakup'a yapılan atıfların çoğunun aynı kişiye ait olduğunu savundu. Sonuç olarak, Yakup'u Rab'bin kardeşi olarak havarilerden biri olan Alphaeus'un oğlu Yakup'la özdeşleştirdi ve böylece Yakup'u gerçek bir havari yaptı. Aynı Yakup, Zebedi'nin oğlu Yakup'un (ki ima yoluyla Büyük Yakup'tur!) aksine, Küçük Yakup'la da özdeşleştirilir. Bu görüş Augustine tarafından da savunuldu ve Katolik Kilisesi'nin geleneksel görüşü olarak kaldı. Yeni Ahit Kullanımının İncelenmesi Adelphos teriminin anlamı ve yorumlanması konusunda çok az fikir birliğine varılmış olsa da, yukarıdaki teorilerin kısaca tanımlanmasından da görülebileceği gibi, soruna çözüme işaret eden bazı şeyler vardır. Adelphos ("kardeş") sözcüğünün Yunan edebiyatında ve özellikle Yeni Ahit'teki kullanımları incelendiğinde, bu terimin farklı bağlamlarda çok çeşitli anlam ve kullanımlara sahip olduğu görülmektedir. 5 5 5 4 Bu yorumun son dönemdeki Katolik destekçileri arasında John P. Meier de bulunmaktadır. Bkz. A Marjinal Yahudi, 1:316-32. 5 5 Adelphos teriminin hem Yeni Ahit'teki hem de İncil dışı yazılardaki anlamı ve referansına ilişkin en açık ve en özlü tartışma Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 65-72 ve Joseph A. Fitzmyer, The Gospel Göre Luke I-IX, AB 28 (New York: Doubleday, 1981) 723-24.1'de yer almaktadır. aşağıda.

--- SAYFA 50 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 27 Markos İncili'nde Yunanca adelphos ("İsa'nın erkek kardeşleri") sözcüğünün ilk okunuşunda, bunun kan kardeşine veya "aynı annenin oğluna" gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. 5 6 Ancak kelimenin çok daha çeşitli bir kullanımı vardır. Yunanca ve erken Hristiyanlıktaki kullanımlar ve nüanslar arasında en önemlileri şunlardır: • Hristiyanlık dünyasının ilk dönemlerinde adelphos terimi, dinin bir üyesi anlamına geliyordu, "bu nedenle genellikle bu tür manevi birlik içinde olanlar için [kullanılıyor]." 5 7 Örneğin, dirilen İsa, kendisini kabul eden herkese atıfta bulunmak için adelphoi terimini kullanır: "Sonra İsa onlara, 'Korkmayın; gidin ve kardeşlerime (adelphois) Celile'ye gitmelerini söyleyin; orada beni görecekler' dedi" (Matta 28:10). 5 8 Pavlus bu terimi sık sık kendi topluluğunun diğer üyelerine hitap etmek için kullanır (örneğin, 1 Korintliler 1:10). • Dinde akrabalık: Pavlus'un Rom 9:3'teki kullanımı öğreticidir: "Çünkü kendi kardeşlerim (hyper ton adelphon), akrabalarım (ton syngenon mou) uğruna ben de lanetlenmeyi (ve dolayısıyla Mesih'ten ayrılmayı) isterdim" (kendi çevirim). Burada Pavlus iki kelimeyi, adelphoi ve syngenes'i yan yana getiriyor; burada ikincisi "aynı insan grubuna ait olmayı, yurttaş, akrabayı", yani Yahudiliğin halkını ifade ediyor. O halde Yunanca adelphoi kelimesi "akraba halkı" anlamına gelir. Tobit kitabında bu şekilde sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin Tobit ile melek Raphael arasında Raphael'in soyuna ilişkin tartışmaya bakın: "Bunun üzerine Tobias babası Tobit'e durumu anlatmak için içeri girdi ve ona şöyle dedi: 'Az önce İsraili akrabalarımızdan biri olan bir adam buldum (ton adelphon hemon).' Şöyle cevap verdi: 'Adamı içeri çağır oğlum, böylece ailesi hakkında ve ne söylediği hakkında bilgi edinebilirim. kabile üyesi'" (s. 20). 5 7 BDAG, adelphos, 18. 5 8 Adelphoi sözcüğünün manevi birlik içinde olan veya aynı dini inançlara sahip olanları ifade etmek için kullanılması Hristiyanlığa özgü değildir. Aynı kullanımın örneklerine dinsel Yunan-Romen dünyasında da rastlanır. Örneğin Josephus bu terimi Essene topluluğuna atıfta bulunmak için kullanır. Şöyle yazıyor: "(T)bireyin malları ortak hisseye katılıyor ve herkes, kardeşler (hospes adelphois) gibi, tek bir mirastan yararlanıyor" (B J. 2:122; Josephus, The Jewish War, Books I—III, çev. Henry St. John Thackeray, LCL [Cambridge, MA: Harvard University Press; Londra: William Heinemann, 1956). Daha başka örnekler için bkz. BDAG, adelphos, 18. 5 9 BDAG, syngenes, 950.

--- SAYFA 51 ---

28 J Kudüslü James 6 0 Bkz. JBC, "İsrail Tarihi", md. 75, #129, 140, s. 693-97. 6 1 SeeLS/, 20. 6 2 Bkz. Ludwig Koehler ve Walter Baumgartner, eds., "'ah," Lexicon in Veteris Testamenu Libros (Leiden: Brill, 1958) 26 6 3 Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 66. ait olduğu kabile ve sizinle gidecek kadar güvenilir olup olmadığı" (Tob 5:9; ayrıca bkz. 5:11-22). • Komşu: Örneğin, "Ama size şunu söyleyeyim, eğer bir erkek kardeşinize (tgadelphg) kızılırsanız, yargılanacaksınız. . ." (Matta 5:22). • Üvey erkek kardeş: "Çünkü Hirodes, kardeşi Filipus'un karısı (tou adelphou autou) Herodias yüzünden Yahya'yı tutuklayan, onu bağlayan ve hapse atan adamları göndermişti. . ." (Markos 6:17-18). Tarihsel olarak Herod Antipas'ın Büyük Herod ile Malthace'nin (bir Samiriyeli) oğlu olduğunu, Herod'un (Filip) ise Büyük Herod ile II. Mariamme'nin oğlu olduğunu biliyoruz. 6 0 Yani onlar üvey kardeştiler. • Akraba: LXX'te adelphos bir şekilde akraba olan birini, akrabayı veya akrabayı tanımlayabilir. Örneğin, "Sonra başımı eğdim ve RAB'be tapındı ve efendimin akrabasının kızını (tou adelphou) oğluna almak için bana doğru yolu gösteren efendim İbrahim'in Tanrısı RAB'bi kutsadı" (Yaratılış 24:48; ayrıca bkz. 24:27). "Sonra (Yakup) Rachel'a babasının akrabası (kelimenin tam anlamıyla "kardeş", adelphos) olduğunu söyledi. . (29:12). Liddell ve Scott da bu kullanıma "akraba; 61 Yunanca adelphos kelimesinin normal anlamı "kan kardeşi" olsa da, yukarıda belirttiğimiz çeşitli kullanımlar göz önüne alındığında, şu soru ortada kalıyor: "Markos bu terimi hangi anlamda kullanıyor?" İsa'nın erkek ve kız kardeşlerine kan kardeşleri olarak mı yoksa daha geniş anlamda akraba veya akraba olarak mı bakıyor? Bunu belirlemenin herhangi bir yolu var mı? İki argüman "göreceli" kelimesinin daha geniş anlaşılmasına ağırlık vermektedir. İlk örnekte İbranice "dh" kelimesi (veya Aramice 'aha), "kan kardeşi" anlamına gelen taraflar aynı zamanda daha geniş bir "akraba veya akraba" kavramına da sahiptir. 62 Bu bakış açısına göre Markos, Sami bir geçmişi ele veriyor. Brown ve ark. yorum: "Bu durumda Yunanca, temelde yatan bir İbranice/Aramice kullanımı yansıtacaktır; ancak böyle bir yorum, yalnızca Sami bir kökenden şüphelenmek için bir neden varsa metodolojik olarak geçerli olacaktır." 6 3 Markos İncili'nin yazarının İbranice/Aramice geçmişini desteklemek için her türlü neden vardır. Biçimsel olarak Mark

--- SAYFA 52 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 29 Markos 15:40 Matta 27:56 Yuhanna 19:25 Mecdelli Meryem Mecdelli Meryem Küçük Yakup'un annesi ve Joses Meryem'in annesi Yakup'un annesi Meryem ve Klopas Salome'nin karısı Meryem Zebedi'nin oğullarının annesi Annesinin kız kardeşi İsa'nın annesi Sevgili Mürit 6 4 Markos 1:12-45'in Yunanca metnine kısa bir bakış, Markos'un nasıl olduğunu gösterecektir. tüm cümlelerini ve yan tümcelerini kai ("ve") kelimesiyle birbirine bağlar. Yunanca konuşamayan biri için "ve"nin bu kullanımı, orijinal metne mümkün olduğu kadar yakın kalmaya çabalayan Markos'un müjdesinin Gözden Geçirilmiş Standart Versiyonunun (1989 NRSV baskısının öncüsü) çevirisinin 1952 baskısında iyi bir şekilde gösterilmiştir. Daha yeni çeviriler, materyali "iyi İngilizceye" çevirme girişimi nedeniyle bu anlamı kaybetmiştir. Okuyucunun dikkatini çeken bir diğer özellik ise "hemen" (euthys) kelimesinin sıklıkla kullanılmasıdır. 6 5 Aramice sözcük veya ifadelerin kullanımına ilişkin diğer altı örnek şunlardır: "Boanerges (yani, Gök Gürültüsünün Oğulları)" (3:17); "Korban (yani Tanrı'ya sunulan adak)" (7:11); "'Ef-fata', yani 'Açıl'" (7:34); "Abba, Baba" (14:36); "Golgotha (kafatasının yeri anlamına gelir)" (15:22); "'Eloi, Eloi, lema sabachtani?' bu, 'Tanrım, Tanrım, beni neden terk ettin?' anlamına gelir" (15:34). 6 61 Raymond E. Brown'un The Death of the Messiah: From Gethsemane to the Grave (New York: Doubleday, 1994) 2:1016 adlı eserindeki Tablo 8, "The Women and Others" adlı eserine borçlu olduğumu belirtmek isterim. Aramice düşündüğü ancak Yunanca yazdığı gösterilmiştir. Onun Yunanca eşgüdüm bağlacı "ve"yi (kai) sık sık kullanması, bağlaçlar ve yan tümcelerin kullanımından ziyade İbranice cümleleri waw ardışık yapısı ("ve") yoluyla birleştirme yöntemini yansıtır. 6 4 Üstelik Markos, yedi Aramice kelimeyi koruyan tek müjdedir ve daha sonra bunları Yunancaya çevirerek açıklamaktadır. Bu, Markos'un kesinlikle Aramice bildiğini ancak okuyucularının bilmediğini varsaydığını gösteriyor. Örneğin, İsa küçük kızı hayata döndürdüğünde ona şöyle dedi: "'Talitha cum 1 [Aramice], bu 'Küçük kız, kalk!' anlamına gelir.'" [Yunanca] (Markos 5:41). 6 5 Bütün bunlar, Markos'un adelphos sözcüğünü İbranice/Aramice arka planda yorumlandığı geniş anlamda anladığını açıkça mümkün kılmaktadır. İkinci örnekte Markos, "İsa 1'in kardeşlerinin" isimlerini "Yakup ve Joses ve Yahuda ve Simon" olarak sıralar (Markos 6:3). Tutku anlatımında bu kardeşlerden ikisine yapılan atıfların daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, onların İsa ile ilişkilerini açıklamaya yardımcı olur. Haçın dibinde bulunanların adlarını karıştıran bir tablo bunu açıklayıcıdır. 6 6

--- SAYFA 53 ---

30 | Kudüslü James Karşılaştırmının üç Sinoptik İncil, Matta, Markos ve Luka arasında yapılmaması nedeniyle yukarıdaki tablonun tipik bir "sinoptik şema" olmadığını unutmayın. Bunun yerine karşılaştırma Markos, Matta ve Yuhanna tarafından kullanılan gelenekler arasındadır. Burada Luka'ya özel bir atıf yapılmamıştır çünkü öğrencilerinin isimlerini listelememiştir. Sadece şöyle diyor: "Fakat Celile'den onu takip eden kadınlar da dahil olmak üzere bütün tanıdıkları uzakta durup bu olayları izliyorlardı" (Luka 23:49). Luka'nın geleneğinde kadınların isimlerinin hatırlanması önemli değildir; öyle görünüyor ki onlar Luke'un topluluğunun üyesi değillerdi ya da en azından onlar tarafından bilinmiyorlardı. Bu üç listede, İsa'nın annesinin yanı sıra Sevgili Mürit'i de içeren tek kişi Yuhanna'dır (her ikisinin de ismi belirtilmemiştir). Bu iki ismin John'un listesinden çıkarılması aynı zamanda onun listesini üç kadın ismine indirecektir ki bu da Markos ve Matta'da bulunan geleneğin aynısıdır. Bu, ilk kilisede dolaşan ve erken Hıristiyanlığın tüm geleneklerinde mevcut olan geleneksel bir öğrenci isimleri listesinin varlığına işaret ediyor gibi görünüyor. Her üç listenin incelenmesi aşağıdaki gözlemleri ortaya koymaktadır: • Mecdelli Meryem her gelenekte aynı kişidir. • Mark, "Küçük Yakup'un ve Jose'nin annesi Meryem'den bahsederken, Matthew kadını "Yakup ve Yusuf'un annesi Meryem" olarak tanımlar. Bu kadını aynı kişi olarak, Yakup'un ve Joses/Joseph'in (ikincisi ismin bir varyasyonudur) annesi olarak görmek doğaldır. • Salome (Markos 15:40), "Zebedi'nin oğullarının annesi" (Mat. 27:56) ve "annesinin kız kardeşi" (Yuhanna 19:25) ile aynı kişi olarak görülebilir. Her üç listede de üç isimden ikisi ortaktır. Üçüncü ismin aynı kişi olduğu varsayılabilir; yazarlar onu tanımlamak için başka bir yol kullanıyor olabilirler. Örneğin, Yahya, İsa'nın annesinin çarmıhtaki varlığını tespit eden tek kişi olduğundan, eğer durum böyleyse, bu kadının kimliğini İsa'nın annesi olarak vermesi doğaldır. Bu kimlik aynı zamanda Zebedi'nin oğullarının annesinin neden İsa'dan oğullarının sağındaki ve solundaki tahtlarda oturmasına izin vermesini, yani onun gücünü paylaşmasını istediğini de açıklayacaktır (bkz. Matta 20:20-28; Yakup ve Yuhanna'nın bu isteği kendilerinin yaptıkları Markos 10:35-45 ile karşılaştırın). Aile bağlarına dayanarak İsa'nın gücünü paylaşmak için bir çağrıda bulunuyordu. Bu, İsa'nın reddettiği bir iddiaydı ve ailesinin, bir tür fiziksel aile bağı iddiasında bulunanlardan değil, Baba'nın iradesini yerine getirenlerden oluştuğu yönündeki öğretisiyle uyumluydu.

--- SAYFA 54 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 31 • Klopas'ın karısı Meryem'i (Yuhanna 19:25) küçük Yakup ve Joses'in annesi Meryem ile özdeşleştirmek de mümkündür (Markos 15:40; Matta 27:56). Bu, Yakup ve Joses/Yusuf'un annesi Meryem'in, İsa'nın annesi Meryem ile aynı olmadığı anlamına gelir. 6 7 Yukarıdaki incelemede elbette bir takım varsayımlar vardır, ancak önemli olan hiç şüphesiz Yakup/Jose'nin annesi olarak tanımlanan Meryem'in İsa'nın annesi ile aynı olup olmadığıdır. En ilgi çekici argüman Brown ve ark. Yukarıda bahsedilenler bu tanımlamayı reddediyorlar. Markos ve Matta'yı İsa'nın annesi olarak tanımlamadan, onu Yakup ve Joses/Joseph'in annesi olarak tanımlamanın hiçbir anlamı yoktur. Markos ya da Matta'nın kendisinin İsa'nın annesi olduğunu bilmediğini söylemek, boşa giden bir iddiadır! Yakup'un kişiliğine ilişkin çalışmamız açısından önemli olan iki nokta daha ortaya çıkıyor: • Çarmıha gerilme bağlamında adı geçen Yakup, Markos 6:3'te adı geçen Yakup'la aynı mı? İki farklı kişi olmaları mümkündür. Ancak referansların incelenmesi kimlik tespitini destekliyor gibi görünüyor. Örneğin, Markos 6:3, İsa'yı "Yakup, Joses, Yahuda ve Simon'un kardeşi" olarak tanımlarken, Matta 13:55 şunu belirtir: "Ve onun kardeşleri Yakup, Yusuf, Simon ve Yahuda değil mi?" Burada Markos ile Matta arasındaki farklılığın Joses/Joseph adından kaynaklandığı açıkça belirtiliyor; çarmıha gerilme anlatımında da görülen farklılığın aynısı. Brown ve ark. "Birinci yüzyılda Yakup (Iakobos) ve Yusuf gibi ataerkil isimlerin sıklığının, bizi kolayca kimlik üstlenmeye karşı uyardığı" uyarısında bulunuyoruz. 6 8 Bu akıllıca bir öğüt olsa da, iki referansın kimliğinin desteklenmesi kesinlikle Matta'nın sürekli olarak Joses'in adını Joseph olarak değiştirmesinden ve onları aynı kişi olarak görmesinden gelmelidir. Bu iki listenin tanımlanmasına karşı başka bir argüman, ilk listede (Markos 6:3; Matta 13:55) dört kardeşin isimlerinin belirtilmesi, çarmıha gerilme sahnesinde ise sadece iki kardeşin isminin belirtilmesi (Markos 15:41; Matta 27:56) gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Bu argüman tutarlılık talebine dayanmaktadır. Bununla birlikte, çarmıha gerilme, cenaze töreni ve 6 7 Bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 70. 6 8 age ile ilgili sahnelerde Yakup ve Joses/Joseph'e sürekli gönderme yapma konusunda ne Markos'un ne de Matta'nın tutarlı olmadığına dikkat çekiyoruz. 70, n. 132.

--- SAYFA 55 ---

32 J James of Jerusalem 6 9 Farklı kardeşlere yapılan atıfları gösteren mükemmel bir tablo için bkz. Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 70. 7 0 age. 71. 7 1 BDAG {mikros, 651} mikros teriminin anlamını şu şekilde tanımlamaktadır: "Nispeten sınırlı bir büyüklük, ölçü veya niceliğe ait olan, küçük, kısa boylu." diriliş. 6 9 Hem Markos hem de Matta'nın kardeşlerden birini veya diğerini (hatta hiçbirini) tanımlayarak referansları değiştirdiği fark ediliyor. Bu tamamen "bir tür steno" kullanma meselesidir. 70 Markos ve Matta'nın tüm anlatısının bağlamı göz önüne alındığında, hem Markos'un hem de Matta'nın okuyucunun "Yakup ve Joses/Joseph"e yaptıkları göndermelerin aynı kişilere atıfta bulunduğunu varsaymalarını beklemek mantıklı görünüyor. Çarmıha gerilme-gömülme-diriliş sahnelerinde "Yahuda ve Simon"un diğer adlarını listelememeleri, her ikisinin de bir tür kısaltma kullandığı anlamına gelir. Ayrıca bu dört isimden James ve Joses/Joseph'in daha önemli figürler olduğu da varsayılabilir. • "Genç Yakup (tou mikrou)T" ifadesinin anlamı nedir Daha sonraki gelenek geleneksel olarak bu tanımlamayı, bu Yakup'u, o zamanlar "Büyük Yakup" olarak anılan Zebedi'nin oğlu diğer Yakup'tan ayırmanın kasıtlı bir yolu olarak açıklamıştır. Ancak Yeni Ahit'te Zebedi'nin oğlu Yakup'tan veya başka bir Yakup'tan asla bu şekilde söz edilmez. Muhtemelen bu referansı yorumlamanın en iyi yolu mikros'u James'in boyuna veya boyuna atıfta bulunan bir kelime olarak görmektir. 7 1 Yakup'a "İsa'nın kardeşi" olarak atıfta bulunularak "kardeş" teriminin anlamı konusunda bilim adamları arasında çok az fikir birliğine varılmıştır. Bu da bu kelimeye bir belirsizlik olduğunu göstermektedir. Aslında bu terimin anlamı iki yoldan biriyle okunur: ya İsa'nın "kan kardeşlerine" gönderme yaparak ya da İsa'nın akrabalarına ya da akrabalarına gönderme yaparak. İncillerin bağlamı boyunca bu terimin kullanımını incelememden bana öyle geliyor ki, en sorumlu okuma, ilişkinin doğasını veya derecesini tam olarak belirtmeden, onu daha geniş anlamda İsa'nın akrabalarına veya akrabalarına gönderme yapıyor olarak görmektir. Ancak kesin olan bir şey var ki o da Jerome'un anladığı şekliyle bu terimin bir kuzeni belirtmediğidir. Yunanca'da kuzen için özel bir kelime vardır (anepsios). Eğer bir kuzen kastedilmiş olsaydı, Yeni Ahit yazarları kesinlikle Yunanca anepsios kelimesini kullanırlardı. Örneğin Kol 4:10'a bakın: "Tutuklu arkadaşım Aristarkus ve Barnabas'ın kuzeni (anepsios) Markos sizi selamlıyor."

--- SAYFA 56 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 33 7 2 Bruce J. Malina, The New Jerusalem in the Revelation of John: The City as Sembol of Life with God (Collegeville: Liturgical Press, 2000)5, şöyle diyor: "Bir yazarın ifadelerini, yazarın tarihsel dönemi dışında yorumlamak için uygunsuz referanslar uygulamak anakronizm olarak adlandırılır (örneğin: İsa Filistin'e seyahat ettiyse, bir cipi olmalı). Bir yazarın dışarıda söylediklerini yorumlamak için uygunsuz referanslar uygulamak yazarın sosyal bağlamı etnik merkezcilik olarak adlandırılıyor (örneğin: İsa boşanmayı kınadı; toplumumuzda boşanmalar var, bu yüzden İsa bizim boşanma türümüzü lanetliyor olmalı)." 7 3 Afrika'nın kırsal kültürleri gibi kültürlerin analogi olarak kullanılması geçerli bir yaklaşımdır; çünkü bu kültürlerin yaşam tarzları, düşünce kalıpları ve kültürel uygulamaları birinci yüzyıl Akdeniz kültürlerine daha çok benzemektedir. Yukarıdaki incelemenin sonucunda "İsa'nın kardeşi Yakup" veya "Rab'bin" ifadesini İsa'nın akrabası, klan üyesi veya akrabası olarak yorumluyorum. Annesi Meryem olarak biliniyordu ama İsa'nın annesinden farklı bir Meryem'di. O, Klopas'ın karısıydı, dolayısıyla Yakup'un babasıydı. Bu anlayış, İsa'nın kendisiyle arasındaki önemli ilişkinin, Babasının iradesini yapmaya dayalı ilişki olduğunu söylediği pasajın anlamını değiştirmez. Kişi ister İsa'nın kan kardeşi olsun ister akrabası olsun, anlam aynı kalır. İsa ile olan aile bağları önemli değildir. Bunun yerine önemli olan, kişinin Tanrı'nın iradesini yerine getirdiği eskatolojik ailedir. Aslında bu, krallığında sağında ve solunda oturmak isteyen İsa'nın Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna'ya verdiği meydan okumanın aynısıdır (Markos 10:35-45; Matta 20:20-28). Başka bir yerde de tartıştığım gibi, "İsa'nın kardeşi Yakup"un onun kan kardeşi mi yoksa akrabası mı olduğu meselesi büyük ölçüde Batı kültür dünyamızdan kaynaklanan bir sorudur. Aslında bu, Batı kültürel bağlamını Yeni Ahit dünyasına dayatmanın bir örneğidir ve Yeni Ahit dünyasının kendisine saygı gösterme konusundaki yetersizliği ele verir. Bruce Malina'nın anakronizm ve etnik merkezcilik dediği şey budur. 12 Günümüzün kırsal Afrika toplumları analogisini kullanmak7 3 "kardeş" terimini daha geniş anlamda "daha geniş bir aile ağı"na gönderme olarak görmek için bir yön sunabilir. Afrika'daki toplumlardan alınacak bir benzetme çözüme doğru yön verebilir. Afrika'da geniş aile en önemli sosyal ağıdır ve bu geniş ailenin üyeleri ailevi "erkek ve kız kardeş" terimleriyle tanımlanır. Önemli olan fiziksel nesil değil, aile ağının parçası olmaktır. Bunun Batı kültür ve düşünce dünyasına ait bir sorun veya mesele olduğu açıktır. Afrika'daki toplumlar bağlamında ortaya çıkmayacaktır, hatta Akdeniz'in birinci yüzyıl kültürü dünyasında da ortaya çıkmayacaktır. Burada Yakup'tan "Rab'bin kardeşi" olarak söz edilmesindeki mesele, fiziksel nesli tanımlamak değil, daha ziyade onun Tanrı'ya ait olduğunu göstermektir.

--- SAYFA 57 ---

34 | Kudüslü Yakup, İsa ile aynı aileden geliyor. Bu nedenlerden dolayı, o zamanın toplumunun daha geniş bağlamına saygı duyulmalı ve terimin daha geniş bir aile ağına ait olan birine gönderme yaptığı anlaşılmalıdır. 74 Yakup'un kişiliğine ilişkin olarak bu bağlamlarda onun hakkında ayırt edici hiçbir şey söylenmemektedir. O sadece İsa'nın ailesinin bir parçası olarak tanımlanır ve ilk önce ondan bahsedilmesi onun diğer "kardeşler" arasındaki önemini gösterir. Zamanla, daha derin bir teolojik düşünce nedeniyle, İsa'yla olan ilişkisine ilişkin daha incelikli bir anlayış ortaya çıktı. Bu gelişme, Kutsal Yazıların zaman içinde ortaya çıkan anlayış ve yorumlanma biçimiyle örtüşmektedir. İbranice Kutsal Yazılardan alınan iki örnek, gelişen bu teolojik düşünceyi daha açık bir şekilde gösterecektir. Bunlardan ilki, Rab'bin Hizmetkarı figürüne odaklanan, Yeşaya peygamberin dört şiirindeki Hizmetkarın kimliğiyle ilgilidir (bkz. özellikle Yeşaya 52:13-53:12) 7 5. Bu pasajlar, Yeşaya peygamberin dünyası bağlamında okunduğunda, İsrail milletine ya da kısa bir süre sonra İsrail tarihi sahnesine çıkacak bir krala atıfta bulunulduğu şeklinde yorumlanmıştır. Hristiyanların, İsa'nın ölümü ve dirilişiyle ilgili deneyiminin mercekleri aracılığıyla, ilk Hristiyanlar, Acı Çeken Hizmetkar'ın kimliğini, İsa'nın kişiliğinin bir ön göstergesi ve öngörüsü olarak anlamaya başladılar: "Zulme uğradı ve acı çekti, yine de ağzını açmadı; kesime götürülen bir kuzu gibi ve kırkıcılarının önünde sessiz kalan bir koyun gibi..." (İşaya 53:7). Tanrı'nın kurtuluş planına ilişkin gelişen anlayışın bir parçası olarak Kutsal Yazıların birliğine ilişkin teolojik bir yorumdan, Acı Çeken Hizmetkar'ın anlamı, İsa'nın yaşamı ve ölümünde tam olarak ortaya çıkar. Aynı şey İsa'nın kişiliğine dair anlayışın gelişmesi için de geçerlidir. Tüm Yeni Ahit yazılarını bir arada incelediğimizde İsa'nın insanlığı ve tanrısallığı hakkında daha net bir anlayışa ulaşıyoruz. Yalnızca bir belgeyi veya geleneği tek başına ele alarak, yalnızca bir boyutu veya diğer boyutu vurgulayan tek taraflı bir izlenim edinebiliriz. Kutsal Yazıların kanıtları üzerine düşünmek, ancak zaman içinde, bu iki yönlü boyutu doğa ve kişi şeklindeki felsefi kategoriler yoluyla ifade edecek dili ve kelime dağarcığını bulabildi; bu sayede İsa, "ilahî ve insan olmak üzere iki tabiata sahip tek bir kişi" olarak tanımlandı. 7 4 Patrick J. Hartin, James, SP 14 (Collegeville: Liturgical Press, 2003) 17. 7 5 Dört "Hizmetçi Şarkısı" şunlardır: İsa 42:1-4[5-9]; 49:1-6[7]; 50:4-9[10-11]; 52:13-53:12. Parantez içindeki ayetler bazı bilim adamları tarafından dahil edilirken bazıları tarafından dahil edilmemiştir. "Rab'bin Hizmetkarı" kavramı hakkında daha ayrıntılı bir tartışma için bkz. David Noel Freedman, ed., Eerdmans Dictionary of the Bible (Grand Rapids: Eerdmans, 2000) 1189-90.

--- SAYFA 58 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 35 7 6 Hristiyanlar bu teolojik anlayışın, Johannine İsa'nın söylediği gibi tüm süreci yönlendiren Ruh'un ilhamı altında gerçekleştiğini düşünürler: "Fakat Baba'nın benim adımla göndereceği Yardımcı, Kutsal Ruh, size her şeyi öğretecek ve size söylediğim her şeyi hatırlatacaktır" (Yuhanna 14:25). 7 7 Fitzmyer'in, The Gospel Göre Luke I-IX, 724'te söylediği gibi: "(t)Yeni Antlaşma'da Meryem'in aei parthenos, 'her zaman bakire' olduğu hakkında hiçbir belirti yoktur. Bu inancın izleri şu veya bu şekilde ancak MS 2. yüzyıla kadar sürülebilir." Brown ve diğerleri, Mary in the New Testament, 72, Roma Katolik ve Lutherci akademisyenler arasındaki anlaşmanın ilginç bir özetini veriyor. Bu teolojik anlayışı "kardeş" kavramına uygulayabiliriz. Bu terim Markos İncili'nde kullanıldığında, bu terimin tam olarak nasıl adlandırıldığı konusunda hiçbir soru ortaya çıkmadı. O zamanın dünyasının kullandığı şekilde kullanıldı: İsa'nın ailesine herhangi bir kesinlik olmadan atıfta bulunuluyordu. Matta ve Luka İncillerinde, İsa'nın annesi Meryem'in, oğlu İsa'yı doğururken bakire olarak tanımlandığı için daha fazla kesinlik isteniyordu. Bu, daha sonra, Luka'nın çok ustaca gösterdiği gibi, İsa ile annesi arasındaki ilişkinin bir muhalefet ilişkisi değil, daha ziyade Tanrı'nın iradesini yerine getirme ilişkisi olmasını gerektiriyordu. Sonuç olarak, Matta ve Luka'nın müjdeleri, yorumlarını Markos'un İsa'nın ailesine ilişkin retorik anlayışından uzaklaştırmak ve onu olumlu bir ışık altında sunmak için kendi yollarından çekildiler. Zaman geçtikçe geriye dönüp bakmak daha derin ve daha net bir yorumun ortaya çıkmasını sağladı. Meryem'in bakireliği üzerine düşünmek, Rab'bin "kardeşleri" teriminin anlaşılmasına kesinlik kazandırdı. Bu, yukarıda Hizmetkar şarkılarına ve İsa'nın kişiliğine ve doğasına atıfta bulunarak alıntıladığım iki örnekte olduğu gibi, anlayışın belirsizlikten kesinliğe doğru gelişmesine ilişkin teolojik bir sorudur. 7 6 "İsa'nın kardeşi Yakup" tabirini kullanmaya devam ederken, bu tabiri yukarıda anlattığım şekilde, yani aile bağlarına duyulan özlem olarak anlıyorum. Yakup, İsa'nın "kardeşleri"nin isimleri listesinde ilk sırada yer aldığından, Markos'un zihninde Yakup'un, ilk kilisenin bilincinde İsa'nın akrabaları arasında en yaşlı ve muhtemelen en önemli olduğu sonucuna varılabilir. Bu inceleme, Meryem'in ebedi bekaretinin tartışılmasından kasıtlı olarak kaçınılmıştır çünkü bu, Yeni Ahit yazarları tarafından dikkate alınmayan bir sorudur. Ancak Matta ve Luka'nın çocukluk hikâyelerini incelerken Meryem'in hamileliği açısından bakirelik yönüne dikkat çekilecektir. 7 7 Matta ve Luka'nın İsa'nın Doğuşu Anlatıları Matta ve Luka'nın İncilleri, Kaynak Q Sözleri ve özel olanlar gibi kaynakları kullanarak kaynakları Markos'u genişletti.

--- SAYFA 59 ---

36 | Kudüslü Yakub, Meryem'in ve İsa'nın kardeşlerinin ebedi bekaretine dair İncil'deki kanıtlar konusunda şöyle yazarken: "Fakat biz şu noktalarda hemfikirdik: (1) Meryem'in İsa'nın doğumundan sonra devam eden bekaretinin devam etmesi, Yeni Antlaşma tarafından doğrudan gündeme getirilen bir soru değildir. (2) Daha sonraki kilise tarihinde gündeme getirildiğinde, dikkati "kardeşlerin" (ve "kız kardeşlerin") İsa ile tam ilişkisine odaklayan bu soruydu. (3) Bu dikkat bir kez odaklandığında, şu söylenemez: Yeni NT onları şüphesiz kan kardeşleri ve dolayısıyla Meryem'in çocukları olarak tanımlar. (4) Bilim adamlarının tercih ettiği çözüm, kısmen daha sonraki kilise içgörülerine ayırdıkları yetkiye bağlı olacaktır." 7 8 Matta ve Luka'nın özel kaynakları için sırasıyla basitçe M ve L olarak tanımlanmıştır. 7 9 İsa'nın zamanındaki evlilik gelenekleri daha sonraki haham kaynaklarından çıkarılmıştır. Bkz. Joachim Jeremias, Jesus Time'da Kudüs: Yeni Ahit Döneminde Ekonomik ve Sosyal Koşulların İncelenmesi (Philadelphia: Fortress, 1969) 365-68. İncillerinin ve topluluklarının her birine. 78 Matta ve Luka'nın her biri sevindirici haber anlatımlarının başında birer çocukluk hikâyesi yazmışlardı. Birbirinden farklı geleneklere ve teolojik yaklaşımlara dayanarak birbirinden bağımsız olarak İsa'nın doğuşuna dair çok farklı resimler sunuyorlar. Bu çocukluk anlatılarıyla ilgili tüm karmaşık konuları tartışmak niyetinde değilim, ancak İsa'nın kardeşleriyle ilgili bu bölümlerden nelerin anlaşılabilirliğini ve çıkarılabilirliğini incelemek istiyorum. Matta'nın Doğuş Hikayesi (Mat. 1:18-25) Matta, hikayesini Yusuf'un bakış açısından sunar. Anlatısını İsa'nın soyunun Yusuf'a kadar izini süren bir soyağacıyla açar (1:1-17). Buna rağmen Matta, Yusuf'u İsa'nın neslindeki fiziksel fail olarak tanımlamaz. Bunun yerine, onun açıklaması İsa'nın doğumunun düzensiz doğasını göstermektedir: "Şimdi Mesih İsa'nın doğumu şu şekilde gerçekleşti. Annesi Meryem Yusuf'la nişanlandığında, ancak onlar birlikte yaşamadan önce onun Kutsal Ruh'tan bir çocuk sahibi olduğu anlaşıldı" (Mat. 1:18). Matthew burada iki aşamayı içeren tipik Yahudi evlilik geleneklerini yansıtıyor. Birincisi, tanıkların önünde rıza alışverişinin gerçekleştiği nişanlanmaydı. Kadın ailesinin evinde yaşamaya devam etti. İkinci aşamada gelin kocasının evine taşındı (bkz. Matta 25:1-13). 7 9 Karine, kocasının yanına taşındığında gelinin bakire olduğu yönündeydi. Meryem ile Yusuf arasındaki ilişki henüz ilk aşamadaydı; dolayısıyla Meryem'in hamileliği zina sayılacaktır. Ancak Matta okuyucuya bu hamileliğin Kutsal Ruh'un gücüyle gerçekleştiğini söyler. Yusuf bunu ancak daha sonra rüyasında kendisine bir melek geldiğinde anlar.

--- SAYFA 60 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 37 Bu çalışma için endişe verici olan Matta'nın son yorumudur: "Yusuf uykudan uyandığında ... onu karısı olarak aldı, ancak bir erkek çocuk doğuruncaya kadar onunla hiçbir evlilik ilişkisi kurmadı ve ona İsa adını verdi" (Matta 1:24-25). İlk bakışta, bu İngilizce çeviriyi okumak, İsa'nın doğumundan sonra Meryem ve Yusuf'un evli bir çiftin normal cinsel ilişkilerine sahip olduğu varsayımını doğuruyor. Ancak bu sonuca karşı iki gözlemin ileri sürülmesi gerekmektedir. Her şeyden önce, bu özel bağlamda odak noktası İsa'nın doğuşudur ve yazarın amacı, İsa'nın hamileliğinin insan cinsel ilişkilerinin normal seyrinde değil, Kutsal Ruh'un müdahalesinin bir sonucu olarak meydana geldiğini vurgulamaktır. İsa'nın doğumundan önceki olaylara odaklanılıyor. İsa'nın doğumundan sonra yaşananlara dair bir şey söylemeye niyetimiz yok. İkincisi, bu bakış açısı, "bir erkek çocuk doğurana kadar" anlamına gelen Yunanca heos ("kadar") edatının (8 0) kullanımıyla desteklenmektedir. 8 1 Bu edat gelecekteki herhangi bir eylem hakkında hiçbir şey söylemez. Günümüze varan olaylarla ilgili endişesi devam ediyor. Matthew'un niyeti Meryem'in başka çocuğu olup olmadığı hakkında konuşmak değil. Metin soruyu şu ya da bu şekilde yanıtlamıyor. Painter'ın yaptığı gibi, "Matta'nın daha sonra İsa'nın annesiyle erkek ve kız kardeşlerine değindiği göz önüne alındığında (13:53-58), okuyucunun doğal olarak onların İsa'nın doğumundan sonra Meryem ve Yusuf'un çocukları olduklarını varsaydığını"82 iddia etmek, metni yanlış okumaktır. Hem bu özel bağlamda hem de Matta 13:53-58 bağlamında belirttiğim gibi, kişi metni Matta dünyasında anlaşıldığı şekilde anlamalı ve metne yirmi birinci yüzyıldan kalma anlamlar okumamalıdır. Yunanca adelphos ve heos sözcükleri o dünya ve o metin bağlamında özel bir anlam taşır ve onlara bugün İngilizce dilinde sahip oldukları anlamları vermek anakroniktir. Luka'nın Doğuş Hikayesi (Luka 1:26-45) Luka, İsa'nın doğuşunu Yusuf'un değil Meryem'in gözünden anlatır. Luka'daki Meryem'in durumu Matta İncili'ndekine benzer. Meryem hamile kaldığı sırada Yusuf'la nişanlıydı ama henüz onunla evlenmemişti. Melek Meryem'e hamile kalacağını Tanrı'nın gücüyle olacağını söyler: "Kutsal Ruh senin üzerine gelecek ve En Yüce Olan'ın gücü seni gölgede bırakacak; bu nedenle çocuk 8 0 Bkz. Zerwick, Analysis Philologica Novi Testamenti Graeci, 2. 8 1 Bkz. BDAG, heos, 423: "(b) edat olarak kullanılır. . . kadar." 8 2 Painter, Just James, 35.

--- SAYFA 61 ---

38 | Kudüslü Yakup'un doğması kutsal olacak; ona Tanrı'nın Oğlu denecek" (Luka 1:35). Luka ayrıca, Tanrı'nın gücüyle meydana gelen bakireden İsa anlayışına olan inancı da sunar. Ancak bu bağlamda Meryem ile Yusuf arasındaki gelecekteki evlilik ilişkisi hakkında hiçbir şey söylemez. Yuhanna İncili ve İsa'nın Ailesi (Yuhanna 2:1-12; 7:3-5; 19:25-27) Yuhanna İncili'nde İsa'nın ailesine birkaç önemli atıf vardır. Metodolojik prosedürümüze göre, bu pasajlar Yuhanna'nın anlatısı bağlamında görülmelidir. Yuhanna'nın birçok benzersiz özelliği arasında, hikaye akışında oynadığı rol de vardır. Aslında Yuhanna'nın karakterlerinin işlevi, okuyucuya İsa'ya verilen inanç tepkilerinin türlerini sunmaktır. Yuhanna'nın anlatısının amacı, okuyucuyu İsa'nın kişiliğine ve kimliğine inandırmaktır. Müjde: "Fakat bunlar, İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğuna iman edesiniz ve inanarak O'nun adına yaşama kavuşasınız diye yazılmıştır" (Yuhanna 20:30-31). Yuhanna'nın yazarı öyküsünü anlatırken, bunu karakterlerinin İsa'ya imanla nasıl karşılık verdiklerini göstermek amacıyla yapar. İsa'ya karşı olan inanç bağlılığının farklı düzeyleri hemen görülür; bu yörüngenin bir ucunda İsa'ya karşı olan Yahudilerin karakteri bulunur; diğer ucunda ise İsa'ya sıkı bir kişisel bağlılık sergileyen Sevgili Mürit'in karakteri yer alır. Markos İncili'nin anlatıcısının basitçe atlayamayacağı bir dünyadır. Yuhanna'nın dünyasından tarih dünyasına geçiş, tarihsel bir tablo çizmeyi amaçlamaz, daha ziyade okuyucularının, çizdiği karakterlerin tepkilerinde İsa'ya verdikleri tepkileri görmelerini sağlamak için kullanılır. 8 4 Bu çerçeve ve perspektif içinde, Yuhanna'nın İsa'nın kardeşlerine yaptığı göndermeleri de anlamalıyız. Dördüncü İncil: Edebi Tasarımda Bir Çalışma (Philadelphia: Fortress, 1987) 232. 8 4 Age 233.

--- SAYFA 62 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 39 8 5 Örneğin Charles Harold Dodd, *Historical Tradition in the Fourth Gospel* (Cambridge: Cambridge University Press, 1963) ve D. Moody Smith, *John Among the Gospels: The Relationship in Twentieth-Century Research* (Minneapolis: Fortress, 1992) kitaplarındaki tartışmaya bakınız. İsa ve Ailesi (Yuhanna 2:12) Yuhanna 2:12 ("Bundan sonra o [İsa] annesi, kardeşleri ve öğrencileriyle birlikte Kefernahum'a gitti; ve orada birkaç gün kaldılar") önceki Kana düğün bayramı olayını (Yuhanna 2:1-11) İsa'nın Yeruşalim'deki Tapınağı temizlemesi olayına (2:13-25) bağlayan bir geçiş yorumu görevi görür. Bu "kardeşlerine" yapılan ilk atıftır. Kana'daki düğün şöleninin önceki bölümünde İsa'ya, annesine ve öğrencilerine yapılan davetten bahsediliyor, ancak kardeşlerinden açıkça bahsedilmiyor (bkz. Yuhanna 2:1-2). Ancak bu anlatının sonunda onlardan söz edilmesi ve İsa'nın onlarla birlikte Kefernahum'a dönmesi, onların da düğün grubunun bir parçası olmaları gerektiğini ima etmektedir. Yuhanna'nın müjdesi, İsa'nın kardeşlerine gönderme yapması nedeniyle Markos'un müjdesine bazı ilginç benzerlikler göstermektedir. Akademisyenler Yuhanna ve Markos İncilleri arasındaki ilişki konusunda farklı pozisyonlar benimserken, genel olarak kabul edilen ve benim de desteklediğim bakış açısı, bunların bağımsız olarak yazıldığı ve bağımsız geleneklere dayandığı yönündedir. 8 5 Hem Yuhanna'da hem de Markos'ta, İsa'nın kardeşlerinin mevcudiyetine ilişkin atıfların, İsa'nın halka açık hizmetinin başlangıcında gerçekleştiğine dikkat çekiyoruz. Markos, İsa'nın annesi ve kardeşlerinin, "aklını kaçırdığına" dair haberler duyduklarında Nasıra'dan Celile bölgesine onu aramak için geldiklerini kaydetti (Markos 3:19b-21, 31-35). Yuhanna'da hepsi Kana'dan Celile bölgesine, özellikle Kefernahum'a taşıyor. İsa'nın halka açık hizmetinde İsa'nın kardeşlerine yapılan diğer tek atıf, Sinoptik İncillerde İsa'nın memleketi Nasıra'ya yaptığı ziyarete atıf yapılır (Markos 6:1-6; ayrıca bkz. Matta 13:53-58; Luka 4:16-30). İsa'nın Kardeşleri Kâfir mi? (Yuhanna 7:1-10) Bu, Yeni Ahit'in tamamında, İsa'nın kardeşlerinin, kamu hizmeti sırasında ona karşı çıktığı ve ona düşman olduğu fikrine temel oluşturan tek pasajdır. Ayrıca bir dönüşümün ancak yeniden dirilişten sonra meydana geldiği ileri sürülmektedir. Örneğin, İsa'nın Yakup'a görünmesi (Pavlus'un 1 Korintliler 15:7'de buna tanıklık ettiği), birçokları tarafından Yakup'un Dirilmiş İsa'ya inanmaya başlamasının bir vesilesi olarak görülüyor. Bu tür yorumlardan ne anlamalıyız?

--- SAYFA 63 ---

40 J Kudüslü James Çözüm, bu pasajın Yuhanna'nın müjdesi bağlamında incelenmesinde yatmaktadır. İsa'ya verilen farklı tepkiler çerçevesinde karşımıza çıkıyor. 6. Bölümde beş bin kişinin doyurulmasıyla ilgili kayıt yer alıyordu (6:1-14). Bunu, Yaşam Ekmeği söylemi (6:22-40) olarak bilinen uzun bir konuşma izledi; bu konuşmada İsa bu mucizenin anlamını ortaya çıkardı: "Ben yaşam ekmeğiyim. Bana gelen asla acıkmaz ve bana iman eden asla susamaz" (6:35). Bu bölümün geri kalanının yakından incelenmesi, Yahya'nın İsa'ya verilen farklı tepkileri nasıl anlayışlı bir şekilde ortaya koyduğunu gösterir. Yahudiler İsa'yı reddederler: "Bu, annesini babasını tanıdığımız Yusuf'un oğlu İsa değil mi? Şimdi nasıl 'Gökten indim' diyebilir?" (6:42; ayrıca bkz. 6:52). İsa'nın havarilerinden çoğu, "Bu öğreti zordur; onu kim kabul edebilir?" diyerek, arkadaşlığından çekildi. (6:60-66). Bunun tersine, Onikiler ayrılmayı reddediyorlar ama İsa'nın yanında kalmaya devam ediyorlar. Petrus onların adına konuşur ve İsa'ya olan inançlarının derinliğini gösterir: "Rab, kime gidebiliriz? Sende sonsuz yaşamın sözleri var. Senin Tanrı'nın Kutsal olduğuna inanmaya ve bilmeye geldik" (6:68-69). Ancak İsa, Onikiler'in kendisini kabul etmesine rağmen, yakın dostları arasında ona ihanet edecek birinin bulunduğunu göstermeye devam ediyor: "'Seni seçmedim mi, onikiler? Ama içinizden biri şeytan.' Simon İskariot'un oğlu Yahuda'dan söz ediyordu; çünkü o, onikilerden biri olmasına rağmen ona ihanet edecekti" (6:70-71). İsa'ya verilen tepkiler, muhalefetten (Yahudiler) ve ihanete (Yahuda), inançsızlığa (bazı öğrenciler), inanca (Petrus ve Onikiler) ve en sonunda sevgiye (Sevgili Mürit) kadar uzanır. Kana olayının (Yuhanna 2:1-12) anlatımıyla İsa'nın kardeşleriyle yaşadığı bu olayın (Yuhanna 7:1-10) anlatımındaki paralellik dikkat çekicidir. Her iki bölüm de İsa'nın ailesini içeriyor. Meryem, İsa'nın bir mucize gerçekleştirerek karşılık vereceği yönündeki üstü kapalı beklentiyle, İsa'ya şaraplarının bittiğini söyledi (Yuhanna 2:3). Yuhanna 7:3-4'te kardeşler İsa'dan Çardaklar bayramı için Yahudiye'ye çıkmasını isterler, "böylece öğrencileriniz yaptığınız işleri görebilsinler." İsa her iki durumda da kendi saatinin henüz gelmediğini söyleyerek olumsuz yanıt verdi (bkz. Yuhanna 2:4 ve 7:6, 8). Her iki durumda da, isteğin açıkça reddedilmesine rağmen, İsa kendi yöntemiyle ve kendi zamanında karşılık verir: evlilik şöleninde suyu şaraba çevirir (Yuhanna 2:7) ve öğrencilerinin istediği gibi Çardaklar bayramına gider (Yuhanna 7:10). Bu bağlamda yazar, İsa'nın kardeşlerine bir kenarda şöyle değinmektedir: "Çünkü kardeşleri bile ona inanmamıştı" (Yuhanna 7:5). Yuhanna, mucize talebini inançsızlıkla karşılaştırarak, mucizelerin imana yol açmadığına dair temel öğretilerine dikkat çekiyor. İsa bu kavramı birçok kez ifade eder, ancak bu öğretinin doruk noktası

--- SAYFA 64 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 41 Yukarıdaki tabloya bakınız, s. 29. İşaretler Kitabı'nın sonunda Yuhanna'nın şu yorumu yer alır: "Onların huzurunda bu kadar çok belirti göstermesine rağmen, ona inanmadılar" (Yuhanna 12:37). Bu anlayış göz önüne alındığında, Yuhanna öğrencilerinin inançsızlığı hakkında yorum yaparken aklında olan şey onların İsa ile ilişkilerinin mucizelere veya işaretlere dayandığıdır. Bu doğru bir inanç değil. Bu ayetin birçok yorumunun belirttiği gibi, bu, kardeşlerin İsa'ya karşı olduğu anlamına gelmez. İmanın sürekliliği doğrultusunda Yuhanna, kardeşlerin kesinlikle Yahudilerin resmedildiği düzeyde İsa'ya karşı muhalefet düzeyinde olmadıklarını ve İsa'ya karşı herhangi bir düşmanlık göstermediklerini gösteriyor. Daha ziyade onlar, imanın mucizelere ve işaretlere dayandığının görüldüğü imanın başlangıç aşamalarındadırlar. John'a göre bu gerçek inanç değil. Yahya'nın iman teolojisini anlamamak, İsa ile ailesi arasındaki ilişkinin yanlış yorumlanmasına yol açar. İsa'ya muhalif değiller, düşman da değiller. Bunun yerine onlar, imanın çeperindeki öğrencilere çok benzerler. Onlar, hizmetinde İsa'nın yanındadırlar, onunla birlikte yolculuk ederler, ancak Sevgili Mürit'in hayatında mezardaki olayla doruğa ulaşan açıkça görüldüğü gibi, sevginin gücü aracılığıyla ortaya çıkacak iman düzeyine henüz ulaşmamışlardır (Yuhanna 20:8-9). İsa'nın ailesinin bu noktada onunla birlikte mevcut olması ve Çardaklar bayramını kutlamak için ondan önce Yerusolim'e gitmesi, Yahya'nın geleneklerinde, hizmetinin başlangıcında en azından birkaç dakikadan daha uzun bir süre İsa ile birlikte bulunduklarının bir göstergesidir. İsa'nın Çarmıha Gerilmesi ve Yakup'un Yokluğu (Yuhanna 19:25-27) Yukarıda, İsa'nın çarmıha gerilmesi ve ölümü sırasında kadınların orada bulunmasıyla ilgili farklı gelenekleri karşılaştırdık. 8 6 Yuhanna'nın anlatımına özgü olan şey, İsa'nın annesinin ve Sevgili Müridinin çarmıhın dibinde bulunmasıdır. Bu sahne Yuhanna'nın müjdesinin teolojisi açısından merkezi bir öneme sahiptir ve bu bağlamda anlaşılmalıdır. Yuhanna çarmıhın dibinde hiçbir zaman kişisel adları verilmeyen iki karakteri bir araya getirir: annesi (İsa'nın ona "Kadın" olarak hitap ettiği [ayrıca bkz. Yuhanna 2:4]) ve Sevgili Öğrenci (Yuhanna 19:26-27). Bu, bu iki karakterin tarihsel referanslarıyla değil, sembolik rolleriyle anlaşılması gerektiği gerçeğine işaret ediyor. Annesinin oynadığı rol, onun fiziksel anneliği değil, Sevgili Mürit açısından manevi anneliğidir. Ve Sevgili Mürit, yalnızca Tanrı'nın iradesini yerine getiren değil, aynı zamanda gerçekten de ideal bir öğrenci rolünde görülüyor.

--- SAYFA 65 ---

42 J Kudüslü Yakup İsa'ya sevgi duyuyor. Bu, Sinoptik İncillerde İsa'nın şöyle dediği sahneyi hatırlatmaktadır: "İşte annem ve kardeşlerim! Tanrı'nın isteğini yerine getiren, benim erkek kardeşim, kız kardeşim ve annemdir" (Markos 3:34-35). Eskatolojik aile, Tanrı'nın iradesini takip eden gerçek bir öğrenci olmaya dayanır. Yuhanna İncili'nde de buna benzer bir durum söz konusudur. İsa fiziksel annesine gerçek öğrencinin ruhsal annesi rolünü verir ve öğrenci de annenin ruhsal oğludur. O halde gerçek öğrenciliğe aile ilişkisi açısından bakılır. Yine bu sahneyi İsa'nın kardeşlerine yönelik bir eleştiriymiş gibi yorumlamak ve İsa'nın kardeşlerinin yerine Sevgili Mürit'i getirdiğini görmek sahneyi çok fazla etkiliyor. Burada odak noktası sevginin gerçek müritliğidir ve ilişki, anne ve müridin yerine geçen anne ve oğul ilişkisidir. Burada İsa'nın kardeşlerinin anılmaması, bu sahnede havarilerin ve Onikilerin yokluğunun anlaşılmasıyla aynı şekilde anlaşılmalıdır. Müjde boyunca Yuhanna, Sevgili Mürit'i gerçek mürit, gerçek inananın örneği olan kişi olarak tasvir etmeye çalıştı. İsa'nın öğrencileri ve kardeşleri farklı inanç düzeylerinde kalırlar. Özellikle James'ten hiç söz edilmemesinin herhangi bir önemi olduğu düşünülmemelidir. Yuhanna topluluğu için Sevgili Mürit gerçek öğrencidir. Açıkça Petrus'unkinden ve dolayısıyla Yakup'unkinden daha sadık bir mürit olduğunu gösteriyor. İnciller Yakup'un Karakteri Hakkında Ne Söyledi? Yalnızca Markos ve Matta İncilleri İsa'nın kardeşlerinin adını verir: "Yakup ve Joses (Yusuf) ile Simon ve Yahuda" (Markos 6:3; Matta 13:55). Her iki isim listesinde de ilk olarak Yakup'tan bahsedildiğinden, onun İsa'nın kardeşleri arasında en önemlisi olduğu sonucuna varmak yerinde olur. Bu, en önemli ismin ilk sırada yer aldığı bir liste sunmanın geleneksel yoluydu. 87 Yakub hiçbir İncilde bireysel bir karakter olarak ortaya çıkmaz. O sadece "İsa'nın kardeşleri" grubunun bir parçasını oluşturur. İsa'nın kardeşlerinden biri olarak Yakup için aşağıdaki sonuç ve imalar ortaya çıkıyor: İsa ile Yakup arasında tespit ettiğimiz arayüz, akrabalar ve akrabalar arasındaki arayüzdür. İlişkiyi daha fazla belirtemeyiz. O 87'dir. Bu, Petrus'un her zaman ilk sırada yer aldığı on iki havarinin isimlerini içeren listede görülmektedir (Matta 10:2-4; Markos 3:16-19; Luka 6:14-16). Daha da önemlisi, Elçilerin Elçilerinin İşleri kitabında Pavlus ve Barnabas'ın adlarının belirtilme şeklidir. Misyonerlik yolculuklarının başında ilk olarak Barnabas'tan bahsedilir. Daha sonra yolculukta Pavlus ilk sırada yer alır ve Pavlus'un misyonun liderliğini üstlendiği izlenimini verir (Elçilerin İşleri 13:2 ile 13:13 ve 13:42'yi karşılaştırın).

--- SAYFA 66 ---

James Kimdir? İncillerde İsa'nın Ailesi | 43 Celile'deki İsa'yla ilişkilendirildi. Bir akraba olarak Yakup da Nasıra'dan geliyor. İsa gibi o da Yahudiliğin dini dünyası içinde büyümüş, onun dini geleneklerine saygı duymuş ve kült yaşamını paylaşmıştı. Bu, müjde anlatılarının Yakup'u kardeşleri ve İsa ile birlikte bir Şabat günü Nasıra sinagogunda tasvir etme biçimine uygundur. Ayrıca Celile'nin başka bir kenti olan Kana'daki bir düğün kutlamasında da hazır bulunuyorlar. Edebi sunum ile tarihsel gerçeklik arasında otomatik bir özdeşleştirme yapmamaya özen göstermemiz gerektiğini savunduk. Dört kanonik İncil'in yanı sıra Thomas İncili'nin bağımsız edebi geleneklerinin incelenmesi, İsa ile ailesi arasında sözde bir karşıtlığı veya düşmanlığı destekleyecek çok az şey olduğunu göstermektedir. Onları ya İsa'nın muhalifleri olarak görmek ya da hizmeti sırasında onunla hiçbir ilişkisinin olmadığını görmek kanıtların yanlış okunmasıdır. Bunun yerine gelenekler, grupların (örneğin havarilerin) İsa'nın kimliğini anlama konusunda nasıl geliştiğini ve mücadele ettiğini göstermeyi amaçlayan retorik bir niyet göstermektedir. Yakup ve İsa'nın kardeşleri için de aynı durum geçerli olmalı. Sinoptik İncillerin ve Thomas İncili'nin (ve hatta kendi tarzında Yuhanna İncili'nin) bağımsız gelenekleri, Yakup ve kardeşlerinin, her şeyden önce, Tanrı'nın iradesinin yerine getirilmesini hayatlarında ilk sıraya koymaları gerektiği konusunda hemfikirdir.

--- SAYFA 67 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 68 ---**

İKİNCİ BÖLÜM Kudüs Cemaatinin Lideri: Elçilerin İşleri ve Pavlus'un Mektupları'nda Yakup "Lütfen bana buradan hangi yöne yürümem gerektiğini söyler misiniz?" "Bu büyük ölçüde nereye ulaşmak istediğine bağlı" dedi Kedi. "Nerede olduğu pek umurumda değil..." dedi Alice. "O halde hangi yöne yürüdüğünün bir önemi yok" dedi Kedi. "—bir yere varabildiğim sürece," diye ekledi Alice bir açıklama olarak. "Ah, bunu mutlaka yapacaksın" dedi Kedi, "yeterince uzun yürürsen." 1 Bu bölüm, İsa'nın ölümü, dirilişi ve göğe yükselişinden sonra ilk Hristiyan topluluğu bağlamında Yakup'un karakteri ve rolüne ilişkin kanıtları incelemektedir. Yakup'un kaynakları (birkaç referans içeren) Elçilerin İşleri ve Pavlus'un mektuplarıyla sınırlıdır. Çünkü bunlar, çok farklı iki niyete sahip, çok farklı iki yazı türüdür. Her yazının edebi doğasına ve amacına sadık kalarak, her iki kaynağı da birbirimize ışık tutmak için kullanabileceğiz ve bu birleşik incelemeden yola çıkarak, Hristiyan hareketinin ilk on yıllarındaki Yakup'un karakterinin güvenilir bir resmini oluşturabiliriz. Metodolojik ilerleme biçimine saygı duymamız acildir. Elçilerin İşleri'ni Pavlus'un bakış açısıyla uzlaştırmaya çalışan çoğu çalışmada eğilim, birini diğerine tercih ederek tarihsel olarak kabul etmek yönünde olmuştur. Buradaki çabamız, her bir yazının edebi doğasına ve amacına sadık kalmak ve metnin altında saklı olan zengin dokuyu ortaya çıkarmaktır. Bu bölümde Elçilerin İşleri ile Pavlus'un mektuplarının birbiriyle etkileşime girmesine ve birbirini aydınlatmasına izin vermeye çalışacağız. Bu inceleme sonucunda Kudüslü Yakup'un bir resmi ortaya çıkacaktır. 1 Lewis Carroll, Alice'in Harikalar Diyarında Maceraları, Books of Wonders (New York: William Morrow & Co., [1866] 1992) 89-90. 45

--- SAYFA 69 ---

46 J Kudüslü Yakup Havarilerin İşleri ve Pavlus'un Yazılarının Edebi Türü İlk Hristiyan Kilisesi'nin tarihine ilişkin anlayışımız, Pavlus'un mektuplarına ve Havarilerin İşleri'ne dayanmaktadır. Bu iki bağımsız kaynağı uzlaştırmaya yönelik herhangi bir girişimde birçok sorun ortaya çıkar. Ortaya çıkan birçok sorunu ve görünürdeki çelişkileri çözmenin yolu, onların retorik niyetlerine, sunum tarzlarına ve edebi türlerine sadık kalmaktır. Pavlus'un Mektupları Pavlus'un yazıları şüphesiz ilk Hristiyan kilisesinin temel belgeleridir. Bunlar Yeni Ahit'in ortaya çıkan ilk yazılarıydı. Aynı zamanda bize MS birinci yüzyılın ikinci yarısının başındaki Hristiyanların düşüncelerine dair güzel bir giriş ve fikir veriyorlar. ve onlar için özel önem taşıyan konular. Geleneksel olarak Pavlus'a atfedilen on üç mektuptan yalnızca yedisinin bilim adamları tarafından doğrudan Pavlus'tan geldiği kabul edilir: Romalılar, 1 ve 2 Korintliler, Galatyalılar, Filipililer, 1 Selanikliler ve Filimon. Diğer altı mektup (Selanikliler'e, Efesliler'e, Koloseliler'e ikinci mektup ve Pastoral Mektuplar (1 ve 2 Timoteos ve Titus)) Pavlus'un ölümünden yirmi ila otuz yıl sonraki bir döneme ait olan düşünce ve öğretilerden dolayı gerçekliği sorgulanan yazılardır. Pavlus'un mektuplarını yorumlarken, onların edebi türünün, belirli bir retorik amacı olan mektubun türü olduğunu akılda tutmak önemlidir. Bir mektupta Pavlus'un amacı erken Hristiyanlığın tarihini sunmak ya da bize kendi teolojisinin ya da muhaliflerinin teolojisinin sistematik bir incelemesini sunmak değildir. Bunun yerine, Pavlus'un retorik amacı, kurduğu genç topluluklara Hristiyan inancı ve yaşam tarzı konusunda daha derinlemesine eğitim vermektir. Herhangi bir sorun olmasaydı Paul onlara asla yazmazdı. Pavlus'un söylediklerinin çoğu, Paul'un birkaç yıl önce onları kurmasından veya ziyaret etmesinden bu yana bu topluluklara sızan ciddi hataları ve suiistimalleri düzeltme girişimidir. Çoğu durumda bu yazılar Pavlus'un somut durumlara ve sorunlara verdiği pastoral yanıttır ve bu arka plana göre yorumlanmalıdır. Galatyalılara Mektup Galatyalılara mektup, Yakup'un karakterini incelememiz açısından Pavlus'un mektupları arasında muhtemelen en önemlisidir ve onun belirli olaylarla bağlantısını ilişkilendirmeye çalıştığımızda bazı ilginç zorluklar ortaya çıkarır.

--- SAYFA 70 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 47 2 Bkz. Pierre-Antoine Bernheim, James, Brother of Jesus (London: SCM Press, 1997) 131. Acts'inkiyle birlikte. Galatyalılara mektubu yorumlarken onun pastoral ve polemik amacını akılda tutmak önemlidir. Bu mektuptan çıkarılabilecek olayların tarihsel arka planının yeniden inşası, Pavlus'un Küçük Asya'daki Roma eyaleti Galatya'da veya modern Türkiye'de kurduğu Hristiyan topluluklarına yazdığını gösteriyor. Çoğu yorumcu bu mektubun Pavlus'un üçüncü misyonerlik yolculuğu dönemine, yani MS 50'li yılların sonlarına doğru olduğunu belirtir. Romalılara mektupla aynı zamanda yazılmış olmasına ve Yahudi Yasasının kurtuluş yolundaki rolüne ilişkin aynı konuyu ele almasına rağmen, iki mektubun kesinlikle farklı bir tonu vardır. Pavlus yakında ziyaret etmeyi umduğu bir kiliseye kendisini ve teolojisini tanıttığı için Romalılara mektup ironiktir. Öte yandan Galatyalılara yazılan mektup polemik ve kavga niteliğindedir, çünkü Pavlus topluluğa gelenlerin saldırılarına karşı kendi görüşlerini savunuyor ve kendisinininkinden farklı bir mesaj vaaz ediyor. Pavlus'un Yahudi Hristiyanlar olan ve bilim adamları tarafından "Yahudileştiriciler" olarak adlandırılan muhalifleri, bu topluluklara nüfuz ediyor, Pavlus'un Hristiyan ve Yahudi Yasası arasındaki ilişkiye ilişkin temel anlayışını çarpıtıyor ve zayıflatıyordu. Pavlus'un, İsa Mesih'in kişiliğiyle olan ilişkisine ilişkin anlayışının temeli, kurtuluşun, inanlıyı Yahudi Yasasının taleplerinden özgür bırakan Mesih aracılığıyla gelmiş olmasıydı. Kurtuluş, Kanunun hükümlerine uymakla kazanılmaz. Bunun yerine, İsa Mesih'e iman aracılığıyla karşılıksız olarak verilir. Pavlus, inşa ettiği her şeyi yok edenlere sert tepki gösterdiği için mektubunda güçlü bir polemik tonu var. Bu mektup 50'li yılların sonlarında yazılmış ve o dönemde meydana gelen olaylara tepki göstermiş olsa da, Pavlus, on yıl önce Kudüs'ü ziyaret ettiğinde ve Yahudi olmayanlara yönelik misyonu ile ilgili olarak Kudüs liderleriyle anlaşmaya vardığında meydana gelen olayları yeniden ele alarak yaklaşımını ve konumunu haklı çıkardı. Pavlus'un Kudüs liderleriyle olan ilişkisi hakkında söyleyecekleri bu arka plana göre yorumlanmalıdır. Olan bitenin tarihsel ve nesnel bir açıklamasını yapmak Pavlus'un niyeti değildir. Bunun yerine rakiplerine karşı retorik ve duygusal açıdan yüklü bir saldırı sunuyor. Pavlus'un burada söylediklerini Elçilerin İşleri kitabında yer alan bilgilerle uyumlu hale getirmeye çalışırken bu akılda tutulmalıdır. 2 Elçilerin İşleri Elçilerin İşleri'nin Yakup hakkında söylediklerini incelemeyen önce, onun edebi türünü dikkate almak önemlidir. Önceki bölümde de belirtildiği gibi, anlayış

--- SAYFA 71 ---

48 | James of Jerusalem, herhangi bir yazının edebi türü, tarihsel eleştiri yönteminin temelini oluşturur ve bu yazının anlaşılması ve yorumlanması için esastır. Elçilerin İşleri, Luka İncili ile başlayan iki ciltlik eserin ikinci kısmıdır. Bu iki ciltlik çalışma fikrini yakalamak için bu yazılara Luka-Elçilerin İşleri adını veriyoruz. Yazar, geçmişte Tanrı'nın İsrail'e vahiyiyle başlayan Tanrı'nın kurtuluşunun, şimdi İsa'nın hizmetinde, öğretilmesinde ve ölümünün kurtarılmasında nasıl yerine getirildiğini ve daha sonra İsa'nın takipçileri tarafından dünyanın dört bir yanına taşındığını göstermek istiyordu. Luka İncili'nin teması, "Dinlediğiniz bu yazı (Yeşaya 61:1-2 ile ilgili olarak) bugün yerine gelmiştir" (Luka 4:21) cümlesinde yansıtılmaktadır. Müjde, İbranice Kutsal Yazıların öğretilmesini ve umutlarını kendi kişiliğinde tamamlayan İsa'ya odaklanıyor. Öte yandan, Elçilerin İşleri'nin konusu ve odak noktası şu cümleyle ifade edilebilir: "Ama Kutsal Ruh üzerinize indiğinde güç alacaksınız; Kudüs'te, tüm Yahudiye'de, Samiriye'de ve dünyanın dört bir yanına kadar benim tanıklarım olacaksınız" (Elçilerin İşleri 1:8). Luka-Elçilerin amacı, iki ciltte ortaya çıkan olay örgüsünün daha yakından incelenmesiyle ortaya çıkıyor. Luka İncili, kaynağı olan Markos İncili'nin temel hikayesine sadık kaldı. Mark hikayeyi coğrafi yapıya göre geliştirdi. 3 Luka, bu coğrafi yapıyı kullanarak anlatı temasını, yani Tanrı'nın kurtuluşunun geçmişte vaat edildiğini, ancak şimdi İsa'nın hizmeti aracılığıyla getirildiğini ve takipçileri aracılığıyla dünyanın en uç noktalarına kadar yayıldığını ifade eden bir anlatım oluşturmak için ufkunu genişletir. Luke'a göre coğrafya bu temayı geliştirmek için önemli bir araç olmaya devam ediyor. Kudüs şehri, Tanrı'nın kurtuluşunun yeri olarak sembolik bir rol üstleniyor. Luka anlatısını Kudüs'teki Tapınakta, meleğin Zekeriya'nın karısı Elizabet'in bir erkek çocuk doğuracağını duyurmasıyla başlatır. Böylece yazar (Luka), Tanrı'nın geçmişte verdiği sözlerin İsa'nın doğuşunda nasıl yerine getirildiğini gösterir. Luka, geçmişle bağlantıyı sağlamak için ilahilerin üslup özelliğini kullanıyor: Meryem, Zekeriya, Elizabeth ve Şimon, Tanrı'nın geçmişteki vaatlerinin şimdi nasıl ortaya çıktığını ve İsa'nın doğuşuyla yerine getirildiğini göstermek için Eski Ahit'ten yararlanıyor. Tanrı'nın İsa aracılığıyla gelen kurtuluşu, İsrail'in dini yaşamının tam merkezinde, yani Kudüs ve Tapınağında başlar. 3 Markos İncili'nin öyküsü, Ürdün Nehri kıyısındaki Yahudiye'de başlıyor (1:1-13). İsa daha sonra Celile'ye taşındı ve burada vaaz etme ve iyileştirme hizmetini yönetti (1:14-4:34). Hizmetini Celile Denizi çevresinde genişleten İsa (4:35-8:26), bölgenin en kuzey kısmına, Petrus'un İsa'nın Mesih olduğunu itiraf ettiği Sezariye Filippi'ye taşınır (8:27-9:1). Oradan Yerusolüm'e doğru bir yolculuğa çıkar (9:2-10:52) ve sonunda ölümü ve dirilişinin yeri olan Yerusolüm'e ulaşır (11:1-16:8).

--- SAYFA 72 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 49 Müjdenin geri kalanında Luka, kurtuluş alanında Yerus alim'in merkezi konumuna odaklanmaya devam ediyor. Artık Tanrı'nın kurtuluşu, insanl ı ın kurtuluş merkezi olarak Kudüs Tapınağı'nın yerini alan İsa'nın ölümü ve dirili i aracılığıyla insan ırkına iletilmektedir. Müjdenin merkezinde Luka, İsa'nın Tanrı'nın planının ger ekle e e i yere ulaşma niyetini göstermek için İsa'nın Kudüs'e yapt ı yolculuğu anlatır. Kudüs yolculuğu Markos İncili'nde (9:2-10:52) iki bölümden oluşurken, Luka İncili'nde (9:51-19:27) on kadar bölüm yer alır. Müjde Kudüs'te İsa'nın ölümü ve dirili iyle sona eriyor. Elçilerin İşleri, müjdenin bittiği yerde, Kudüs  ehrinde, İsa'nın talimatlarına göre kurtuluş mesajının dünyanın dört bir yanına gitmesiyle ba lar (Elçilerin İşleri 1:8). Elçilerin İşleri, bu kurtuluş mesajının Kudüs'ten Yahudiye ve Samiriye yoluyla Filistin'in geri kalanına, ardından Küçük Asya ve Avrupa'ya, sonunda "dünyanın uçları" olarak kabul edilen Roma'ya ulaşana kadar yayılmasının aşama aşama bir tanımını sunar (Elçilerin İşleri 1:8). Elçilerin İşleri'nin Pavlus'un Roma'da ev hapsinde olduğu sahneye bitmesi dikkat çekicidir. Yazar  u yorumu yapıyor: "Harcamaları kendisine ait olmak üzere tam iki yıl orada yaşadı" (Elçilerin İşleri 28:30). Sonunda Paul'un başına ne geldiğine dair hiçbir şey söylenmiyor. Serbest bırakıldı mı, yoksa idam mı edildi? Yazar, Pavlus'un yaşamının biyografik bir anlatımını sunmanın kendi yetki alanı dahilinde olmad ı ını göstermektedir; onun odak noktası daha ziyade İsa'nın habercilerinin yayd ı ı kurtuluş mesajıdır. Okuyucuyu öykünün aktarımına dahil etmek amacıyla ani bir şekilde sona eren Markos İncili'nde olduğu gibi, Luka-Elçilerin İşleri de yazarın, kurtuluş mesajını "dünyanın dört bir yanına" yayma konusunda havarilerin çalışmalarına devam etmesi için okuyucuya meydan okuduğu açık bir notla biter (1:8). Elçilerin İşleri'nin yorumlanması açısından önemli olan bir husus, yukarıdaki sunumda ortaya çıkmaktadır. İsmine rağmen, Elçilerin İşleri aslında havarilerin eylem ve eylemlerinin bir anlatımı değildir. Pavlus'u anlatırken gördüğümüz gibi, yazar ona ne olduğu hakkında daha fazla ayrıntı vermedi. Diğer elçilerin tasvirlerinde de aynı durum geçerlidir. Yazar, Onikiler'in i  grubunun sembolik değerine yeniden kavuşturulması için Yahuda'nın ki ili inin İsa'nın başka bir takip isiyle değiştirilmesi gerektiğini göstererek anlatıyı açar. Öğrenciler bunu Matthias'ı seçerek yaparlar (1:12-26). Bundan sonra, Yahya ve Petrus dışında Onikiler hakkında çok az şey söylendi. Elçilerin İşleri 4:23'ten sonra Yahya'dan bir daha bahsedilmiyor. Benzer  ekilde Petrus, anlatının ilk bölümünün çoğunda merkez sahneyi doldurduktan sonra, Elçilerin İşleri 12:17'de Yerus alim'den ayrılıyor. Petrus'un Kudüs Konseyi'ndeki varlığı dışında (Elçilerin İşleri 15:14), onun hakkında başka hiçbir şey söylenmemektedir. Aynı şey, g zlemleyece imiz gibi, James figürü için de geçerlidir. Kardeşler arasında mevcut

--- SAYFA 73 ---

50 J Kudüslü Yakup Elçilerin İşleri kitabının açılış sahnesi (1:14). Petrus Yeruslaim'den ayrıldığında Yakup'a gideceğini bildirir (12:17). Elçilerin İşleri 15:13-29'da Yakup, Kudüs'teki topluluğun lideri olarak sunuluyor. Son olarak Yakup, Pavlus'un bir Nezir yemini etmesini önerir (Elçilerin İşleri 21:17-26). 4 Daha sonra James olay yerinden kaybolur. Sonuç olarak Onikiler, Yuhanna, Petrus, Yakup ve son olarak Pavlus'un hepsi anlatıdan kaybolur. Onlar, yayılmaya devam eden kurtuluş mesajına tabidirler. Luka niyetini müjdesinin önsözünde göstermişti (Luka 1:1-4); bu, üslup açısından Greko-Romen dünyasındaki tarihçilerin eserlerini tanıtmaya biçimine benziyordu. 5 Luka'nın önsözü ile Flavius Josephus'un Against Apion adlı eserindeki önsözü karşılaştırıldığında bir dizi ilginç paralellik ortaya çıkar: her ikisi de eserlerini nasıl oluşturduklarından, kullandıkları kaynaklardan ve aktardıkları şeylerde gerçeği ifade etme arzularından bahseder. Bu, Luka'nın yazılarını bilinçli olarak o zamanın tarih yazımının tüm ilkelerine uygun hale getirdiğini gösteriyor. Luka-Elçilerin İşleri'nin Greko-Romen tarih yazımıyla ortak olduğu bir diğer önemli özellik, sık sık yapılan konuşmaların kompozisyonudur. Bu konuşmalar, yazarın mesajını ve niyetini ilettiği ve anlatıyı ileriye taşıdığı edebi bir araçtır. Bu konuşmalarda yazar, konuşmacının o anki duygu ve düşüncelerini nasıl algıladığını karakterlerin ağzına aktarır. 6 Luka, müjdesini yazarken amacının "size öğretilen şeylerle ilgili gerçeği bilesiniz diye düzenli bir hesap yazmak" olduğunu söylüyor (1:3-4). Luka'ya göre gerçek, sunulan dinsel mesajla yakından ilişkilidir. Luka'nın sunmayı amaçladığı terim bizim anlayışımıza göre tarih değildir. Kaynakları ve tarihi olayları teolojik mesajının hizmetinde kullanır. 7 4 Bkz. İkinci Bölüm n. Nezir yemininin açıklaması için 52. 5 Örneğin, Apion'a Karşı'nın iki cildinin her birinin başında Josephus'un önsözüne bakın {CAP. 1:1-3; KAP. 2:1}. 6 Henry J. Cadbury, "The Speeches in Acts", Frederick John Foakes Jackson ve Kirsopp Lake, eds., The Beginnings of Christian, Bölüm 1: The Acts of the Apostles, Cilt. 5, Yoruma Ek Notlar (Londra: Macmillan, 1933) 402-27 ve Martin Dibelius, Studies in the Acts of the Apostles, ed. Heinrich Greeven, çev. Mary Ling (London: SCM Press, 1956) 138-91, bu konuşmaları detaylı bir şekilde incelemiş ve bunların nasıl yazarın eseri olduğunu açıkça ortaya koymuştur. 7 Robert C. Tannehill, The Narrative Unity of Luke-Acts: A Literary Interpretation, Cilt İki: The Actes of the Apostles (Philadelphia: Fortress, 1994) 3-4, "Resullerin İşleri'ni 'anlatı retoriği' açısından incelemeliyiz... çünkü hikaye okuyucularını veya dinleyicilerini etkilemek için inşa edilmiştir ve bu amaç için kullanılan belirli edebi teknikler vardır."

--- SAYFA 74 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 51 8 Bkz. Bernheim, James, Brother of Jesus, 140. Luka'nın amacı Hristiyan hareketinin büyümesi ve yayılmasına ilişkin teolojik bir anlayış sunmak olsa da, bu onun teolojik görüşünün tarihsel bir farkındalığı ve ilgiyi dışladığı anlamına gelmez. Onun tarihsel kaygıları kendi dünyasının ilkelerine göre değerlendirilecektir. Elçilerin İşleri'nin tarihsel güvenilirliğini değerlendirmenin bir yolu, Pavlus'un yazılarıyla bir karşılaştırma yapmaktır. 8 Bu, Pavlus'un Elçilerin İşleri'ne karşı tarihsel bir tutuma sahip olduğunu düşünmek meselesi değildir. Aksine, anlatının veya polemiğin ardındaki tarihselliği ayırt etmek için her biri kendi retorik niyetine göre değerlendirilmelidir. Yakub'un Kudüs kilisesinin lideri olarak incelenmesi sırasında, önce Elçilerin İşleri metnini inceleyeceğiz, sonra anlatılan olayların ardındaki tarihsel gerçekliğe daha derin bir bakış açısı kazanmanın bir yolu olarak Pavlus'un mektuplarına, özellikle de Galatyalılara yazdığı mektuba atıfta bulunacağız. Bu edebi tür anlayışı ve Elçilerin İşleri ile Pavlus'un yazılarının amacı ile, bu yazıların bize Yakup'un karakteri hakkında hangi bilgileri verdiğini incelemeye dönüyoruz. İnanlılar Olarak İsa'nın Ailesi (Elçilerin İşleri 1:14) Elçilerin İşleri'nde, İsa'nın ailesi, İsa'nın öğrencileri arasında sayılır. Bu tablo, İncilleri incelediğimizde ortaya çıkan, İsa'nın ailesinin İsa'ya düşman olarak tasvir edilmediği tabloyla örtüşmektedir. İncillerde Yakup'un adı her zaman İsa'nın kardeşleri arasında ilk sırada yer alıyordu, bu da onun ailenin en önemli üyesi olduğu varsayımına yol açıyordu. Elçilerin İşleri, Kudüs kilisesinin lideri olarak önemli rolünü geliştiriyor. Anlatıcı, İsa'nın göğe yükselişini anlattıktan sonra (Elçilerin İşleri 1:6-11), İsa'nın takipçilerini Yeruşalim'e dönerek "kaldıkları üst kattaki odaya" gönderir (1:13). On bir havarinin isimlerini sıralıyor (Oniki eksi hain Yahuda). Bu isim listesini müjdedeki listeye (Luka 6:14-16) karşılaştırdığımızda, isimlerin sırasının biraz farklı olduğunu görüyoruz. Elçilerin İşleri'nde sıra "Petrus, Yuhanna, Yakup ve Andreas" şeklindeyken, müjdede sıra "Petrus, Andreas, Yakup ve Yuhanna" şeklindedir. Sıradaki bu değişiklik, Elçilerin İşleri'nde Petrus ve Yuhanna'nın Onikiler grubunun en önemli ve etkili üyeleri olarak ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Luka, daha önemli isimleri ilk sıraya koyma geleneğine sadık kalıyor. Luka, "on bir" öğrenciye "İsa'nın annesi Meryem ve kardeşlerinin de aralarında bulunduğu bazı kadınların" eşlik ettiğini belirtir (Elçilerin İşleri 1:14). Birlikte, İsa'nın Ruh'un dökülmesiyle ilgili veda vaadinin gerçekleşmesine hazırlık yapmak için zamanlarını dua ederek geçirirler (1:8).

--- SAYFA 75 ---

52 J Kudüslü Yakup İsa'nın annesi ve kardeşlerinin bu resmi, onların müjdelerde, yani inananlar olarak sunulma şekline uygundur. Dirilmiş İsa'nın ortaya çıkışının bir sonucu olarak kardeşlerin dönüşüme uğraması fikri yersizdir. Söylenilecek en kötü şey, İsa'nın kimliğini tam olarak anlamaya çabalamaları ve ona derin bir iman bağlılığı sağlayamamalarıydı. Bu mücadelede, İsa'nın öğrencilerinin de anlayış ve bağlılıklarıyla boğuştuklarından farklı bir şey yoktu. Pavlus'un 1 Korintliler 15:7'deki ("Sonra Yakup'a, sonra da tüm havarilere göründü") ifadesine çok fazla yer verildi ve bu ifade, Yakup'un inançsızdan imanlıya "dönüşmesine" bir gönderme olarak yorumlandı. Bu, metnin çok seçici bir şekilde okunmasıdır. Aynı ayetin hemen sonraki cümlesinde elçilere yapılan atıf konusunda neden aynı argüman getirilmiyor? Elçilerin İşleri kitabının yazarının bakış açısına göre aile, Onikiler kadar İsa'ya inanıyor. Luka, daha önce İsa'nın ailesinden bahsettiği gibi, (Markos ve Matta'nın aksine) İsa'nın kardeşlerinin isimlerinden bahsetmiyor. Bu nedenle Elçilerin İşleri 12:17'de Luka'nın Yakup'un adını anması şaşırtıcıdır. Anlatı bağlamında James için herhangi bir hazırlık yapılmamıştır. Ancak bu, Yakup'un ilk kilisede olağanüstü derecede iyi tanınıyor olması gerektiği izlenimini daha da güçlendiriyor; öyle ki, ona sadece Luka adı verildiğinde okuyucuların onun kimden bahsettiğini otomatik olarak anlayacağını varsayıyoruz. Kudüs Kilisesinin Lideri Olarak Yakup (Elçilerin İşleri 12:17; Galyalılar 1:17-19; 2:7-9) Elçilerin İşleri 12:17 Elçilerin İşleri'nde Yakup'a yapılan ilk atıf, I. Herod Agrippa'nın Yeruşalim'deki kilise liderliğine şiddetli saldırısı bağlamında ortaya çıkar (Elçilerin İşleri 12:1-4). Yahya'nın kardeşi (ve Zebedi'nin oğlu) ve Onikilerden biri olan Yakup tutuklandı ve öldürüldü (12:2). Bu olay MS 44'e tarihlenebilir. Peter da aynı şekilde tutuklandı ve hapse atıldı. Yazar, imanlı topluluğunun Tanrı'ya nasıl hararetle dua ettiğini belirtiyor (12:5). Anlatıya göre Petrus mucizevi bir şekilde hapisneden kurtarılmıştır (12:6-11). Kaçarken Petrus, "diğer adı Markos olan Yuhanna'nın annesi Meryem'in, birçok kişinin toplanıp dua ettiği" evine gitti (12:12). İlk kez bir Yuhanna Markos'a atıfta bulunmaktadır (Vaftizci Yahya ve Yakup'un kardeşi Zebedi'nin oğlu Yahya'dan farklı olarak). Bu, anlatıcının okuyucuyu, Barnabas'ın kuzeni ve Pavlus ile Barnabas'ın ilk misyonerlik yolculuklarının ilk bölümünde yoldaşı olan Yuhanna Markos'un rolüne hazırlamanın yoludur.

--- SAYFA 76 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 53 9 John Painter, Just James: The Brother of Jesus in History and Tradition (Minneapolis: Fortress, 1999) 43, burada "kardeşler" kavramının genel olarak inananlara gönderme yaptığını öne sürüyor. Ancak Yakup'a yapılan atıf bağlamı göz önüne alındığında, bunu İsa'nın akrabalarına atıfla okumak daha mantıklı bir yorum olacaktır diye düşünüyorum. 1 0 Bkz. Bruce J. Malina, The New Jerusalem in the Revelation of John: The City as Sym bol of Life with God (Collegeville: The Liturgical Press, 2000) 5. 11 Bkz. Birinci Bölüm n. 72. Petrus hapishaneden kaçtığı için Yeruşalim'de kalamaz ve kaçmak zorunda kalır. Meryem'in evinin kapısındakilere, "Bunu Yakup'a ve müminlere söyleyin" (12:17) diye emreder. NRSV'nin "inananlar" çevirisi Yunanca adelphois ("kardeşler") sözcüğünü yeniden üretmektedir. Bu kelime (tekil adelphos) iki farklı şekilde yorumlanabilir. Daha önce İsa'nın ailesine atıfta bulunmak için kullanılmıştı ve biz onu, İsa'nın daha geniş aile çevresine mensup olan akrabalarına atıfta bulunacak şekilde yorumladık. Yakup isminin burada kardeşlere yapılan atıfla birlikte geçmesi, anlatıcının İsa'nın ailesinden kastettiği yorumunu daha da güçlendiriyor. Yorumlanabileceği ikinci bir yol daha var (ve NRSV çevirmenleri bunu böyle okudu). Bu görüş, İsa'nın inananlarına ve takipçilerine mecazi anlamda "kardeşler" olarak atıfta bulunulduğunu düşünüyor. Bu da kelimenin farklı şekillerde anlaşıldığının bir başka göstergesidir. 9 Eğer bu adelphos kelimesi İsa'nın ailesine atıfta bulunursa, bu onların imanlıların bünyesinde zaten önemli bir rol oynadıklarının bir göstergesidir. Peter'in hapishaneden kaçışı ve Kudüs'ü terk etme kararı hakkında bilgi verilmesini istediği adı geçen tek kişinin Yakup olması gerçeği, Yakup'un inananlar topluluğu içindeki önemini gösterir. Peter'in basit talimatı çeşitli şekillerde yorumlandı. Bu, Petrus'un Kudüs'ten kaçarken kilisenin liderliğini Yakup'a devrettiği anlamında okunmuştur. Bu yorumdaki zorluk daha sonraki olaylarda görülebilir: Petrus Elçilerin İşleri 15'te orada bulunduğu sırada neden Kudüs Konseyi'nin sorumluluğunu üstlenmiyor? Bunun yerine kilisenin fikir birliğini ifade eden kişi Yakup'tur. Bu yorumdaki sorun, daha önce dikkatlerin çekildiği etnosentrizm alanına girmesidir. 1 1 Böyle bir yorum, ilk kilisenin liderliğini açıklamak için iki bin yılı aşkın süredir gelişen günümüzün monarşik epis kopyası biçimini kullanır. Somut olarak, bu modelin kullanımı Peter'i, yetkisini James'e devreden ve daha sonra Kudüs'ün bir sonraki piskoposu olarak onun halefi olacak monarşik bir piskopos olarak tasvir eder. Bu, Eusebius'un (yaklaşık MS 260-339, Filistin'deki ilk kilise tarihçisi ve Caesarea piskoposu) Yakup hakkında edindiği gelenek ve kaynakları özetlerken yaptığı yanılıdır. James'ten, "Rab'bin kardeşi" diye bahsetti.

--- SAYFA 77 ---

54 | Kudüslü Yakup'a, Kudüs'teki piskoposluk tahtı Havariler tarafından tahsis edilmişti." 12 "Kudüs'teki piskoposluğun tahtı" kelimeleri, Eusebius'un dördüncü yüzyıldan birinci yüzyıla kadar olan dünyasını okuduğunu gösteriyor. Sorunu çözenin en iyi yolu, ilk kilisenin gelişimine ve Yeni Ahit'in tüm gelenekleri tarafından sunulan havarilerin ve Petrus'un rolüne sadık kalmaktır. İnciller, Petrus'u on iki havari grubunun lideri olarak sunma konusunda hemfikirdir. Onun adı her zaman Onikiler listesinde ilk sırada yer alır ve o her zaman grubun sözcüsü olarak sunulur (bkz. Markos 8:29). Hatta Yuhanna İncili'nin ardındaki geleneklerde bile, anlatıcı Petrus ile Sevgili Mürit arasında giderek keskinleşen bir karşıtlığı tasvir etse de, aynı liderlik rolü dolaylı olarak kabul edilir. Elçilerin İşleri'nin açılışında, Petrus her zaman inisiyatif alır ve diğer on iki havari adına konuşur. On bir havari listesinde ilk sırada Petrus'un adı geçmektedir (Elçilerin İşleri 1:13), havarilerden grubu on iki kişiye geri getirmek için Yahuda'nın halefini seçmelerini isteyen Petrus'tur (Elçilerin İşleri 1:15-26) ve Pentikost olaylarından sonra kalabalığa seslenen kişi de Petrus'tur (Elçilerin İşleri 2:14-36). Grubun lideri. Birinci yüzyılın sonundaki tüm gelenekler bu rolü kabul ettiğinden, şüphesiz o zamanın gerçeğini yansıtmalıdır. Aynı zamanda, İsa'nın hareketi en başından beri durağan değil, dinamik ve misyonerdir. İsa, on iki havarisini seçtiğinde, yaptığı işi tam olarak sürdürmeleri için gönderdi: İsa'nın göğe yükselişi sırasında takipçilerine veda talimatları. İki bağımsız gelenek (Matta ve Elçilerin İşleri'nde bulunan) Onikilerin İsa onları terk ettikten sonraki bu misyoner boyutuna tanıklık etmektedir: Matta İncili'nde İsa şöyle der: "Gökte ve yeryüzünde tüm yetki bana verildi. Bu nedenle gidin ve tüm ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin. . (Mat. 28:18-19) ve Elçilerin İşleri'nde İsa şöyle der: "Kudüs'te, tüm Yahudiye'de, Samiriye'de ve dünyanın dört bir yanına kadar benim tanıklarım olacaksınız" (Elçilerin İşleri 1:8). Bütün bunlar, Petrus'un rolünün, belirli bir kilisenin statik yerleşim düzenleyicisi değil, görevi, dirilen İsa tarafından kendisine verildiği gibi, kurtuluş mesajını dünyanın en uç noktalarına taşımak olan bir misyoner rolü olduğu sonucuna varıyor. 1 2 Eusebius, Hist. eccl. 2:23, 1-3 [Lake, LCL] 1 3 Bkz. Raymond E Brown, ve diğerleri, "Peter in the Gospel of John", Peter in the New Testament (Minneapolis: Augsburg; New York: Paulist, 1973).

--- SAYFA 78 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 55 14 Akademisyenlerin Pavlus'un yaşamının kronolojisini sağlama çabaları farklılık göstermektedir. İnsanın geriye ve ileriye doğru çalışabileceği bazı belirli tarihler vardır. Pavlus'un bazı faaliyetlerinin yerini belirlemeye yardımcı olan "belirlenmiş tarihler" arasında şunlar yer almaktadır: I. Herod Agrippa'nın MS 44'te ölümü, MS 50-51'de Ahaya valisi Gallio'nun varlığı. veya MS 51-52 ve Felix'in MS 58-60'ta Filistin Savcısı olarak görev yapması. Pavlus'un aynı zamanda gerçekleşen bazı etkinliklerini tanımlamak için bu işaretçileri bir araç olarak kullanmak, Pavlus'un yaşamı ve etkinliğinin bir kronolojisini oluşturabilir. Pavlus'un dönüşümünün MS 35 civarında olduğu söylenebilir. Kudüs'e ilk ziyareti üç yıl sonra (MS 38 civarında) ve ikinci ziyareti "on dört yıl sonra" (Gal. 2:1; yani din değiştirmesinden on dört yıl sonra veya MS 49 civarında). Bkz. John L. McKenzie, "Paul" Dictionary of the Bible (London ve Dublin: Geoffrey Chapman, 1966) 648-51; ve Calvin J. Roetzel, "Paul", David Noel Freedman, ed., Eerdmans Dictionary of the Bible (Grand Rapids: Eerdmans, 2000) 1016-20. 15 İngilizce "elçi" kelimesi, "olağanüstü statüye sahip elçiler, özellikle de Tanrı'nın elçisi, elçisi" anlamına gelen Yunanca havarilerden türemiştir (BDAG, Şimdi Elçilerin İşleri 12:17'deki resme dönüyoruz. Petrus "bunu Yakup'a ve inanlılara söyle" talimatını verdiğinde liderliğini Yakup'a devretmiyor. O sadece dinleyicilerinden Yakup ve kardeşlerine hapisneden kaçtığını ve Elçilerin İşleri, misyonerlik hizmetine devam etmek için ayrılacağını birkaç ayet sonra şöyle ifade ederek bunu doğrulamaktadır: "Sonra Petrus Yahudiye'den Kayserya'ya indi ve orada kaldı" (Elçilerin İşleri 12:19), dirilen İsa'nın öğrencilerine görevlerine Yerusolim'den başlamaları ve ardından Yahudiye'ye gitmeleri talimatını kasıtlı olarak hatırlatır (Elçilerin İşleri 1:8). Galatyalılar 1:17-19 ve 2:7-9 Yakub'un rolü, Petrus'unkinden farklı olarak, Kudüs kilisesinin ikamet lideri rolüdür. Bu, ona birdenbire Petrus'tan miras kalan bir şey değildir. Pavlus'un mektuplarından, özellikle de Galatyalılara yazdığı mektuptan derlediğimiz bilgileri dikkate alırsak, Pavlus, Yakup'un Kudüs'te bulunduğu sırada zaten böyle bir liderlik rolünü yerine getirdiğini gösterir. (Galatyalılar 1:17-19). Pavlus'un Yerusolim'e ilk ziyareti MS 38 civarına tarihlenir. 14 Pavlus Yerusolim'e ilk kez çıktığında kendisini "benden önce elçi olanlarla" eşit bir elçi olarak sunar (Galatyalılar 1:17). Pavlus için bir elçinin özü, dirilen İsa tarafından bir çağrı almak ve bir göreve gönderilmektir. ("Pavlus bir elçidir; ne insanlar tarafından ne de insan otoriteleri tarafından gönderilmemiştir, ancak İsa Mesih aracılığıyla gönderilmiştir..." [Gal. 1:1; ayrıca bkz. Gal. 1:11]).

--- SAYFA 79 ---

56 J Kudüslü James havariler, 122). Yunanca apostolos ismi, "bir hedefe ulaşmak için birini göndermek, göndermek/göndermek" anlamına gelen apostellein fiilinden türemiştir (BDAG, apostello, 120). 16 Onikiler ile havariler arasındaki ilişki şu şekilde ifade edilebilir: Onikilerin tümü aynı zamanda havarilerdi (çünkü onlar dirilmiş Rab tarafından bir göreve gönderilmişlerdi). Öte yandan, havarilerin tümü Onikiler arasında değildi (çünkü tüm havariler, vaftizinden göğe yükselişine kadar tarihsel İsa'nın yanında değildi). dirilen Rab'den ona gelen bir görev. Pavlus'un "Onikiler" ile "elçi" arasında net bir ayrım yaptığına dikkat edilmelidir. Pavlus hiçbir zaman Onikilerden biri olduğunu iddia etmez, fakat o, diğer tüm havarilerinkine eşit bir havari rolünü iddia eder. Onikiler, Petrus'un Elçilerin İşleri'nde belirttiği gibi, İsa'nın kişiliğiyle birlikte olan tarihi bir gruptu: "Yahya'nın vaftizinden başlayarak aramızdan yukarı alındığı güne kadar, Rab İsa'nın aramıza girip çıktığı her zaman" (Elçilerin İşleri 1:21-22). 16 Pavlus'un ziyareti on beş gün sürdü. Bu süre zarfında Petrus'un yanında kaldı ama aynı zamanda Pavlus'un havari olarak tanımladığı Yakup'la da tanıştı: "ama Rab'bin kardeşi Yakup'tan başka elçi görmedim" (Gal. 1:19). Bu şekilde Pavlus, Yakub'un da dirilmiş Rab'den bir çağrı ve görev aldığını kabul eder. Daha sonra, Korintliler'e yazarken Pavlus, dirilen İsa'nın ortaya çıkışına tanıklık eder ve özellikle havari grubuyla bağlantılı olarak Yakup'tan tekrar bahseder: "Sonra Yakup'a, sonra da tüm havarilere göründü" (1 Korintliler 15:7). Bu birkaç ayette Pavlus, Kudüs'teki havarilerin statüsüne eşit bir elçi olarak kendisinin rolünü iddia ediyor. Bunların arasında James'i de içeriyor. Galatyalılar kitabının ikinci bölümünde Pavlus, Yerusolim'e yaptığı ikinci ziyaretten söz eder; bu kez din değiştirmesinden yaklaşık on dört yıl sonra, bu ziyaret MS 49 civarına denk gelir (Gal. 2:1-10). Pavlus, Yahudi olmayanlar arasındaki misyonerlik faaliyeti için Kudüs liderliğinin kabulünü kazanmak amacıyla Barnabas ve Titus'la (2:1) birlikte Kudüs'ü ziyaret eder. Pavlus yine Petrus'un rolünün misyonerlik boyutlarına değiniyor ve bunu kendi misyonerlik faaliyetleriyle karşılaştırıyor. Elçilerin İşleri'ndeki bu açıklamalara ışık tutmak için Pavlus'un anlatımını kullanmak, Yakup'un, Petrus oradan ayrılmadan önce Kudüs toplumu içinde zaten tanınan bir lider olduğu sonucuna varılmasına yardımcı olur. Kanıtı anlamının bana göre en açık yolu, ilk Hristiyan kilisesi içinde gelişen liderlikte, Rab'bin kardeşi Yakup'un Kudüs topluluğunun yerleşik liderliğini (ve dolaylı olarak Yahudi Hristiyan toplulukları üzerinde liderliği) uyguladığını, Petrus'un ise kurtuluş mesajını dünyanın dört bir yanına taşımak için gönderilen havari olarak misyoner rolüne sadık kaldığını görmektir. Bu geleneksel bakış açısı

--- SAYFA 80 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 57, Petrus'un sembolik olarak Babil olarak anılan Roma'dan gönderilen selamlarla biten ilk mektubu tarafından desteklenmektedir (bkz. 1 Pet. 5:13). Pavlus'un (Yahudi olmayanlara misyoner) ve Petrus'un (Yahudilere misyoner) Roma'ya, yani "dünyanın uçlarına" gelişiyile, İsa'nın Elçilerin İşleri 1:8'deki talimatları yerine gelmiş oldu. Roma topluluğu, Kudüs'ün aksine önem merkezi haline gelir, çünkü Roma'daki kilisenin liderliği, Kudüs'teki kilise liderlerinin değil, Petrus ve Pavlus'un liderlik otoritesini sürdürme rolünü üstlenen kişidir. Özet Elçilerin İşleri ve Galatyalılar Yakup'un Kudüs toplumunda organizasyonel liderlik rolünü üstlendiğini açıkça göstermektedir. Bu onun bir süredir icra ettiği bir görevdir ve yaklaşık yirmi yıl sonra (MS 62) ölümüne kadar icra etmeye devam etmektedir. Peter liderliği ona devretmedi; daha ziyade Petrus, tüm Hristiyan topluluğunun lideri ve İsa'nın mesajını dünyanın dört bir yanına ulaştırmada mükemmel bir misyoner olarak İsa tarafından kendisine verilen rolü yerine getirmeye devam ediyor. İsa'nın Takipçilerinin Yahudiler ve Yahudi Olmayanlarla Arası Elçilerin İşleri ve Pavlus'un Yakup'la ilgili metinlerini incelemeye devam etmeden önce, Elçilerin İşleri 15'te (MS 49) Kudüs Konseyi olarak adlandırılan anlaşmazlığın arka planını anlamak için İsa'nın takipçilerinin Yahudiler ve Yahudi olmayanlarla olan arayüzünü ele almak önemlidir. İsrail'in Saflik Kuralları Son zamanlarda, İsrail'in dünyayı kendi inancının vizyonu aracılığıyla anlama biçimine ilişkin oldukça yeni ve önemli içgörüler ortaya konmuştur. Bruce Malina, 17 Jerome Neyrey, 18 ve John Elliott 19 gibi akademisyenler, sosyoloji ve sosyal antropolojiden ortaya çıkan modelleri temel alarak ve bu içgörü ve yaklaşımları İncil dünyasına ve İncil metinlerine uygulayarak, anlayışın kilidini açmaya yardımcı oldular. (2. baskı. Minneapolis: Fortress, 2003). 1 8 Örneğin bkz. Jerome H. Neyrey, Honor and Shame in the Gospel of Matthew (Louisville: Westminster John Knox, 1998). 1 9 Örneğin bkz. John H. Elliott, Sosyal-Bilimsel Eleştiri Nedir? İncil Çalışması Kılavuzları (Minneapolis: Fortress, 1993); aynı fikir 1 Peter, AB 37B (New York: Doubleday, 2000).

--- SAYFA 81 ---

58 J James of Jerusalem 2 0 Mary Douglas'ın çalışması, İsrail'de saflık kurallarının önemine ilişkin araştırmanın temelini oluşturmaktı. Özellikle onun Saflık ve Tehlike: Kirlilik ve Tabu Kavramlarının Analizi (Londra: Routledge & Kegan Paul, 1966) adlı eserine bakınız. Ayrıca bkz. George W. Buchanan, "Essene Tarikatının Yapısında Saflığın Rolü", RevQ 4 (1963) 397-406; John H. Elliott, The Elect and the Holy: An Exegetical Exam of I Peter 2:4-10 and the Phrase basileion hierateuma, NovTSup 12 (Leiden: Brill, 1966); Jacob Neusner, Antik Yahudilikte Saflık Fikri, SJLA 1 (Leiden: Brill, 1973); aynı zamanda, "Birinci Yüzyıl Yahudiliğinde Tarih ve Saflık", HR 18(1978) 1-17; ve Bruce J. Malina, The New Testament World: Insights from Culturel Anthropology (Louisville: Westminster John Knox, 1993) 149-83. Ayrıca Catherine M. Murphy'nin Vaftizci Yahya ile ilgili olarak saflık konusunu tartıştığı son çalışmasına bakınız (John the Baptist: Prophet of Purity for a New Age, Interfaces (Collegeville: Liturgical Press, 2003). 2 1 Bkz. Malina, The New Testament World: Insights from Culturel Anthropology, 174. 2 2 Patrick J. Hartin, James, SP 14 (Collegeville: Liturgical Press, 2003) 74. Kutsal Kitap dünyasının ve onun inancının olağanüstü derecede önemli bir şekilde incelenmesi. Bu akademisyenlere ve onların araştırmalarının sonuçlarına dikkatli bir şekilde bakmak, James'in yaklaşımını ve bakış açısını daha iyi anlamak için bir araç sağlar. Bu sosyal bilimsel perspektiften doğan çalışmalar, özellikle Hristiyan hareketinin ortaya çıktığı dönemde Yahudilerin hayatında oynadığı artan önemi göstermiştir. Saflık yasaları, bir ulus olarak veya bireyler olarak İsrail halkı ile onların Tanrıları ve toplumun üyeleri arasında doğru ilişkiyi korumak içindi. 2 1 Saflık kuralları, dünyayı Tanrı'ya erişimi olanlar ve olmayanlar arasında böler. Saflık yasaları, İsrail halkının sosyalleşme sürecinin önemli bir yönüydü. "Biz buyuz. Biz Tanrımızla özel bir ilişki içinde olan bir halkız. Uyduğumuz bu kurallar, bu kimliği koruyan ve aynı zamanda kendi aramızda bir bağ kurarak bize çevremizdekilerden farklı bir kimlik kazandıran kurallardır." Aslında bu saflık yasaları, "İsrail halkına mensup olanların içinde yaşadığı sınırları tanımlar. Bu saflık yasaları, aynı topluluğa ait olan herkesin kimliğini tanımlayan sosyal işaretler haline gelir." Bu, Yahudilerin birinci yüzyılda Yahudi olmayanlara yaklaşımını anlamamıza yardımcı olur. Yahudilerin dünya haritası, kendileri (belirli saflık yasalarına uyanlar) ve dışarıdakiler (bu yasalara uymayanlar) arasında açıkça tanımlanmıştı. Kendi kurallarına uymayan Yahudi olmayanlarla etkileşim, sonuç olarak Yahudileri saflıktan arındıracaktı ve saflık durumlarını yeniden sağlamak için yapmaları gerekenler için çok sayıda ritüel tanımlandı.

--- SAYFA 82 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 59 2 3 Jacob Neusner, "Giriş: Yahudilik Nedir?" Bruce Chilton ve Jacob Neusner, eds., *The Brother of Jesus: James the Just and His Mission* (Louisville: Westminster John Knox, 2001) 4'te, birinci yüzyılda bir şey "Yahudilik" olarak nitelendirildiğinde ne kastedildiğinin temellerini belirleyen dört karakteristik özelliğin kapsamlı bir tanımını verir. 2 4 Yahudiler ve Yahudi olmayanlar arasındaki ilişkiye dair aşağıdaki çalışmalar dikkate değerdir: Louis Feldman, *Jew and Gentile in the Ancient World: Attitudes and Interactions from Alexander to Justinianus* (Princeton: Princeton University Press, 1993); Martin Goodman, *Misyon ve Dönüşüm: Roma İmparatorluğunun Dini Tarihinde Proselytizing* (Oxford: Clarendon Press, 1994); Paul R. Trebilco, *Küçük Asya'daki Yahudi Toplulukları* (Cam köprüsü: Cambridge University Press, 1991). Yahudilerin Yahudi Olmayanlara Karşı Tutumu Birinci yüzyıldaki Yahudilerin Yahudi olmayanlara veya kendi zamanlarının paganlarına karşı tek tip bir tutumu veya yaklaşımı yoktu. Yahudilerin görüş ve yaklaşımları bulundukları zamana ve mekâna göre farklılık gösteriyordu. Birinci yüzyıl Yahudiliği dünyadaki tutumlardaki bu çeşitlilik, erken Hristiyanlığın gelişimini anlamak açısından önemlidir. İkinci Tapınak Yahudiliği aslında "Yahudilik" diyebileceğimiz şeyin çeşitliliğini gösteriyordu. Yeni Ahit bile Ferisiler, Sadukiler ve Hirodes yanlılarının İsa'yla etkileşiminden söz ederek bu perspektifi örnekendirir. Yeni Ahit'te adı geçen bu grupların yanı sıra, hepsi İsrail'in gerçek geleneklerini temsil ettiklerini iddia eden Ölü Deniz Parşömenleri topluluğu (Esseneler), Zealotlar, Samiriyeliler ve ayrıca İsa'nın takipçileri ve Vaftizci Yahya'nın takipçileri hakkında da bilgimiz var. 2 3 Yahudiliğin doğasının merkezinde, grubu İsrail geleneklerine ait ve onu sürdüren bir grup olarak tanımlamaya yardımcı olan He Brem Kutsal Yazılarına verilen önem vardır. Erken Hristiyanlığın bazı gelenekleri de bu özelliği kendileri için korumaya çabılıyor. Bu geleneklerin İbranice Kutsal Yazılara bağlılığın özünü ve topluluğun kendisini İsrail geleneklerine bağlı görme arzusunu yansıttığı görülmektedir. Erken Hristiyanlığın temelini oluşturan bu geleneklerin başında Dağdaki Vaaz ve Yakup'un Mektubu geliyordu. Yahudilerin Yahudi olmayanlara karşı sergilediği tutuma bakıldığında, çeşitli yaklaşımlar göze çarpıyor. 2 4 İbranice Kutsal Yazılarda genel olarak paganlara ve onların birçok tanrıya tapınmasına karşı anlayışlı bir tutum vardır: "Çünkü bütün halklar, her biri kendi tanrısının adıyla yürür; ama biz sonsuza dek Tanrımız RAB'bin adıyla yürüyeceğiz" (Mik 4:5). Peygamberler, zamanın sonunda dünya uluslarının Yerusolim'e akın edeceğini ve orada Sina Dağı'nda tek Tanrı'ya ibadet edeceklerini öngördüler (bkz. İşaya 2:2-3 ve 25:6).

--- SAYFA 83 ---

60 j Kudüslü James MS birinci yüzyılda. Yahudi olmayanların Yahudi inananlardan oluşan topluluklara kabulüne yönelik de çeşitli tutumların bulunduğu dair kanıtlar var. Yaygın olarak kabul edilen bakış açısı, İsa'nın zamanındaki Yahudiliği güçlü bir din propagandası hareketi olarak gören bakış açısı olmuştur. Bu sonuç büyük ölçüde İsa'nın şu sözleriyle desteklenmektedir: "Vay başınıza, din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Çünkü siz tek bir kişiyi dönüştürmek için denizi ve karayı aşıyorsunuz ve yeni din değiştireni kendinizden iki kat daha fazla cehennem çocuğu haline getiriyorsunuz" (Mat. 23:15). Ancak bunun din propagandası yapan bir dönem olduğu görüşü daha yeni çalışmalar tarafından büyük ölçüde çürütüldü. 26 Mühtediler önerildiği kadar aktif bir şekilde aranmasa da, "Tanrı'dan korkanlar" olarak tanımlananlar, Yahudi sinagog topluluğu bağlamında daha kolay kabul ediliyordu. Yahudi olmayanların bir Yahudi sinagogunun bir bölümünü oluşturmaya olan ilgisi, salt dini bir dönüşümden çok, sosyal ve kültürel bir çekimdi. Antik dünyada, her Yahudi cemaatinin kalbi olan, bağların kurulduğu ve topluluk duygusunun geliştiği sinagogun benzeri bir kurum yoktu. Daha çok MS birinci yüzyıldaki Yahudileri ilgilendiriyor. Yahudi olmayanlarla yemek yeme meselesiydi ki bu da hemen İsrail'in saflık kurallarını devreye sokacaktı. Yemeği bir başkasıyla paylaşmak, konukseverliğin ve samimiyetin kutsal bir biçimiydi. Gördüğümüz gibi, saflık yasaları topluluğun sınırlarını belirlediğinden, Yahudi olmayan biriyle yemek paylaşmak, Yahudi kimliğinin hayatta kalması için gerekli olan tüm sınırları ihlal etmek anlamına gelir. 2 7 Çeşitli gıda düzenlemeleri, Tanrı'nın dünyasını kâfirlerin dünyasından nasıl ayıracağımızı belirledi. Yiyecek konusunda saflık yasalarına bağlı kalanlar, kutsal ile dünyevi arasında açık bir ayrım gözetme niyetindeydiler. Yiyecek düzenlemelerinin kendileri için anlamsız olduğu Yahudi olmayanlarla yemeği paylaşmak 2 5 MS birinci yüzyılın Yahudiliğinde bir ayrım yapılır. Mühtedilerle "Tanrı'dan korkanlar" arasında. Mühtedi, Yahudiliğe geçme sürecinde olan kişidir; "Tanrı'dan korkan kişi" ise Yahudilik ve onun sinagogu gibi kurumlarıyla ilgilenen ve onlara ilgi duyan, ancak Yahudiliğe geçme niyeti olmayan kişidir. Özellikle Pavlus misyonerlik faaliyetine giriştiğinde anlatıcı sürekli olarak Diaspora'daki sinagogların "Tanrı'dan korkanları (hoi phoboumenoi ton theon)" (Elçilerin İşleri 13:16) kucaklayan yapısına dikkat çeker. Josephus da bu grubun varlığını kabul ediyor: "Üstelik, sürekli olarak çok sayıda Yunanlıyı dini törenlerine çekiyorlardı ve bunları bir dereceye kadar kendileriyle bütünleştirmişlerdi" (BJ. 7:45 [Thackeray, LCL]). 2 6 Bkz. Scot McKnight, *A Light Among the Gentiles: Jewish Missionary Activity in the Second Temple Period* (Minneapolis: Fortress, 1991). 2 7 Bakınız E. P. Sanders, "Jewish Association with Gentiles and Galatians 2:11-14", Robert T. Fortna ve Beverly R. Gaventa, eds., *The Conversation Continues: Studies in Paul and John in Honor of J. Louis Martyn* (Nashville: Abingdon, 1990) 170-88.

--- SAYFA 84 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 61 Elçilerin İşleri 6:1-7 onlardan sırasıyla "İbraniler" ve "Helenistler" olarak söz eder. Yahudilerin kutsal alanda kalmaya can attığı dünya haritasının özüne basitçe ihanet etti. Yahudi olmayanların dünya haritası aynı değildi. Peter ve James'in kalp ağrısına neden olan sorun da buydu. İsa'nın Takipçileri Topluluğundaki İlk Ayrılıklar: Helenistler ve İbraniler Elçilerin İşleri, ilk Hristiyan topluluğu içindeki bölünmeleri ortadan kaldırma eğilimindedir. Pavlus'un Gal 2:11-14'te anlattığı Pavlus ile Petrus arasındaki gerilimden söz edilmiyor. Hristiyanlığın gelişimini ironik bir şekilde göstermek ve ilk Hristiyanları ideal, uyumlu topluluklar halinde yaşıyor olarak tasvir etmek Luka'nın bakış açısının bir parçasıdır (örneğin bkz. Elçilerin İşleri 2:44-47). Ancak Elçilerin İşleri, ilk Hristiyan topluluğu içindeki ilk anlaşmazlığa ve önerilen çözüme dikkat çekiyor. Anlaşmazlık, İsa'nın İbranice konuşan ve Yunanca konuşan takipçileri arasındaydı. 28 Yunanca konuşan imanlılar, günlük yiyecek dağıtımında ayrımcılığa maruz kaldıklarını hissettiler. Çatışmayı çözmek için havariler, Helenistlere yiyecek dağıtımını idare etmek üzere yedi kişiyi görevlendirdiler. Bu yedili, ilk kilisede diakonoi ("diyakozlar") adı verilen grubun başlangıcını işaret ediyor. Görevleri, adından da anlaşılacağı üzere "hizmet etmek"tir. İstefanos'un (yedi kişiden biri) ölümünden sonra, Helenistler kendilerini tehdit altında hissettiler ve üyelerinin çoğu kuzeye, Antakya'ya göç ettiler ve burada artık Yahudi olmayanlara açık olan çok başarılı bir göreve başladılar (Elçilerin İşleri 11:19-26). Adı "teşvik oğlu" (Elçilerin İşleri 4:36-37) anlamına gelen Barnabas, Kudüs kilisesi tarafından oradaki olayları denetlemek üzere Antakya'ya (Elçilerin İşleri 11:22) gönderildi. Bu zor bir görevdi çünkü Barnabas Yerusolim kilisesini temsil edecekti. Barnabas'ın önemli başarılarından biri Tarsus'a gidip Pavlus'u Antakya topluluğuna katılmaya davet etmesiydi (Elçilerin İşleri 11:25-26). Bu ayrıntıların Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektuptaki kendi anlatımıyla karşılaştırılması, Pavlus'un olaylarla ilgili farklı bir anıya sahip olduğunu gösterir (bkz. Galatyalılar 1:18-24). Yahudi olmayanlara verilen Görevin Başlangıcı (Elçilerin İşleri 10:1-48; Galatyalılar 1:15-17) Luka anlatı, mesajın Yerusolim'in ötesine yayılmasını anlatırken üç önemli başlangıç olayını anlatır: birçok Samiriyeli'nin din değiştirmesi.

--- SAYFA 85 ---

62 J Kudüslü Yakup 2 9 Bkz. Bernheim, Yakup, İsa'nın Kardeşi, 161. 3 0 "Yahudi olmayanlar" kelimesi, "belirli bir halka (veya) gruba yabancı insanlar (veya) gruplar" (BDAG, ethnos, 276) anlamına gelen Yunanca ta ethne kelimelerini tercüme eder. İsrailoğulları dünyayı iki insan grubuna ayırdılar: Yahudiler ve diğer herkes; ikincisi goyim (veya ta ethne) olarak tanımlandı. Dünyayı "Yahudiler ve Yahudi olmayanlar" olarak ayırırken insanlığa Yahudi dünyasının gözlerinden bakılıyor demektir. Kelimenin tam anlamıyla "Yahudiler ve diğer tüm uluslar" anlamına gelir. (Elçilerin İşleri 8:4-25), Etiyopyalı hadımın vaftizi (8:26-40) ve Kornelius'un din değiştirmesi (10:1-48). İlk iki olay, ilk yedi hizmetliden biri olan Philip'in faaliyetlerinin sonucuydu. Samiriyelilerin ve Etiyopyalı hadımın din değiştirmesi, Hristiyanlığın mesajının Yahudilik dünyasının sınırlarına ulaşmasının örnekleridir. Birçok bakımdan bu, "Ben yalnızca İsrail evinin kaybolan koyunlarına gönderildim" (Matta 15:24) diyen İsa'nın misyonunun bir yansımasıdır. Matta İncili'nin arkasında yer alan geleneklerde İsa'nın görevi İsrail halkının yeniden yapılanmasını kapsar. Yakup'un mektubunun taklit etmeye çalıştığı misyonun aynısıdır. Samiriyelilerin ve Etiyopyalı hadımın din değiştirmesiyle Yahudi dünyasının sınırlarına ulaşan Hristiyan misyonu, ilk olarak "İtalyan Kohortunun yüzbaşı" olan Cornelius'un din değiştirmesiyle Yahudi olmayan dünyaya uzanır (Elçilerin İşleri 10:1). Luka'nın anlatımında Petrus, misyonu İsrail sınırlarının ötesine Yahudi olmayanları da kapsayacak şekilde genişletmekten sorumludur (Elçilerin İşleri 10:47). Bu anlatımda efsanevi olanı tarihsel olandan ayırmak zor olsa da, önemli olan, Yahudi olmayanlara yapılan yardımın İsa'nın takipçilerinin dünyasında çok önemli bir olay olduğu ve bunu bu yönde yönlendirecek kişilerin yalnızca ilk Hristiyan hareketinin liderleri olabileceğidir. Bu açıklamada dikkate değer olan, Cornelius'un ve ailesinin diğer erkek üyelerinin sünnet edilmesiyle ilgili herhangi bir endişenin olmamasıdır. Vaftiz edildiler ve ilk önce Yahudi olmak gibi kendilerine herhangi bir koşul dayatılmadan Kutsal Ruh armağanını aldılar. 2 9 Elçilerin İşleri'nin anlatımında, Petrus'un ilk başta Yahudi olmayanlara yardım etmesine rağmen, Yahudi olmayanlara misyoner olan kişi Pavlus'tur. 30 Hiç şüphe yok ki, Hristiyan hareketinin hızla büyümesine ve Yahudi olmayanlardan çok sayıda kişinin katılmasına yol açan şey Pavlus'un çağrısıydı. Elçilerin İşleri, Yahudi olmayanlara verilen misyonu yalnızca Pavlus'un hakkı olarak görmese de, Pavlus, Galatyalılara yazdığı mektubunda misyonunu bu şekilde yorumluyor (Galatyalılar 2:9). Pavlus, Yahudi olmayanlara yönelik görevinin Tanrı'dan gelen bir vahiy sonucu geldiğini ve bu görevi diğer Hristiyan liderlerin yönlendirmesi olmadan üstlendiğini rakiplerine karşı savunmaya niyetlidir (Gal. 1:15-17).

--- SAYFA 86 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 63 Hem Elçilerin İşleri hem de Galatyalılara mektup, Pavlus'un Yahudi olmayanlara olan misyonunun Tanrı'dan gelen özel bir vahiy aracılığıyla geldiği konusunda hemfikir. Bu aslında sosyal yardımın özel ve önemli doğasını gösteriyor. Böyle bir adımı yalnızca Tanrı haklı gösterebilirdi. Ancak Pavlus, mesajı Yahudi olmayanlara iletecek kişinin yalnızca kendisi olduğunu iddia ederek tartışmayı daha da ileri götürüyor. Elçilerin İşleri, bunun Pavlus'un münhasır hakkı olmadığına dair kanıtlar gösterse de, Pavlus'un misyonerlik faaliyetini Yahudi olmayanları imanlıların topluluğuna getirmeye adanmış olduğunu gösteriyor. Yakup ve Kudüs Konsili (Elçilerin İşleri 15:1-29; Galatyalılar 2:1-10) Pavlus'un misyonerlik faaliyeti sonucunda Yahudi olmayan çok sayıda kişinin iman etmesi, Yerusolim kilisesinin dikkatini ve ilgisini çekti. Bu, sorunun çözümü için bir toplantı yapılmasına yol açtı. Sahip olduğumuz iki anlatım (Elçilerin İşleri 15:1-29; Gal. 2:1-10) oldukça farklıdır ve onların vizyonlarının uyumlu hale getirilmesi zordur. Bu iki metin arasındaki ilişki, canlı ve uzun bilimsel tartışmaların konusu olmuştur. İlk büyük krizin erken Hristiyanlık bağlamında çözümüne dair fikir edinmek için ikisini inceleyeceğiz. Galatyalılar 2:1-10 Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektup, Kudüs Kilisesi liderleriyle yaptığı tartışmanın öyküsünü, kendisi ve "tanınmış liderler" (Gal. 2:2) arasındaki özel bir konuşma biçiminde sunar. Öte yandan Luka açıkça tanımlanmış ve yapılandırılmış bir konseyi anlatıyor. Bu anlatımda Luka'nın eli açıkça görülmektedir. Bu toplantının daha çok Pavlus'un tanımladığı gibi (Gal 2:2) özel bir toplantıya benzer olduğu düşünülebilir. Orada Yerusolim topluluğunun liderleri (Yakup, Petrus, Yuhanna) Pavlus, Barnabas ve Titus ile buluşuyor. Ayrıca Pavlus'u suçlayanların da orada olduğu düşünülebilir. Ziyaretin arka planında muhtemelen Pavlus'un misyonunun, "bizi köleleştirmek için Mesih İsa'da sahip olduğumuz özgürlüğü gözetlemek üzere gizlice içeri giren sahte inanlıların" (Gal. 2:4) meydan okuması vardı. Pavlus, Kudüs'e yaptığı ziyaretin "bir vahye yanıt olarak" gerçekleştiğini söylüyor (Gal. 2:2). Görevini kesinlikle Allah'ın rehberliği altında gördüğünü açıkça belirtmek ister. Pavlus, Yerusolim'deki liderlerden çeşitli şekillerde söz ediyor: İlk önce onları "tanınmış liderler" olarak adlandırıyor (Galatyalılar 2:2); şunları söylerken ses tonu biraz değişiyor: "Onların lider olduğu kabul edilenler (aslında ne oldukları benim için hiçbir fark yaratmıyor; Tanrı taraf tutmaz)" (Gal. 2:6); sonunda Pavlus onları "Yakup ve

--- SAYFA 87 ---

64 J Kudüslü Yakub Cephas 3 1 (Petrus) ve Yuhanna, sütunlar olarak kabul edildiler" (Galatyalılar 2:9). Pavlus, bu liderlerin İsa'nın takipçilerinin, özellikle de Yerus alim topluluğunun gözünde nasıl kabul edildiğinin farkındadır. Bununla birlikte, ses tonu düşmanlığı ele verir, çünkü bir kişinin gerçek statüsünün insanların gözünde önemli olan şey olmadığını, daha ziyade o kişiye Tanrı'nın gözünde nasıl görüldüğünün önemli olduğunu vurgular. Yakup, Petrus ve Yuhanna'ya atıfta bulunulan kilisenin "sütunları", birçok Yeni Ahit geleneğinde Hristiyan kilisesine atıfta bulunan bir bina imajıyla aynı çizgidedir: örneğın, İsa köşe taşı olarak sunulur (Markos 12:10; Matta 21:42; Luka 20:17), havarilerden ise yeni Yerus alim'in temel taşları olarak bahsedilir ("Ve şehrin duvarının on iki temeli vardır ve bunların üzerinde on iki kişinin on iki ismi vardır) Kuzu'nun havarileri" [Vahiy 21:14]). Yakup, Petrus ve Yuhanna, Hristiyan kilisesinin kapsamı ne olursa olsun sağlam destekçileri olarak görülüyor. Pavlus, sünnet meselesinin endişe duyulan sorunlardan biri olduğunu ancak sorunun çözüldüğünü gösteriyor: "Fakat benimle birlikte olan Titus bile, Yunan olmasına rağmen sünnet olmaya zorlanmadı" (Galatyalılar 2:3). Toplantının sonucu, iki ayrı misyonun karşılıklı olarak tanınmasıydı: biri Pavlus yine işinin Tanrı'nın lütfundan geldiğini belirtir ve bu, Kudüs liderliğinin anlayabileceğı bir şeydir (Galatyalılar 2:9-10). Ancak anlaşmanın temelinde bir algı farklılığı var gibi görünüyor; bu farklılık daha sonra Pavlus ile Petrus arasında (arka planda Yakup varken) Antakya'da ortaya çıkacak bir farklılıktır (Galatyalılar 2:11-14). (Galatyalılar 2:9-10), iki misyonu öngörüyor: biri sünnetlilere (Yahudiler), diğeri sünnetsizlere (Yahudi olmayanlara). Yakup ve Petrus bunu iki ayrı misyona atıfta bulunmak için anladılar: Petrus misyonunu yalnızca s nnetlilerle sınırlayacaktı, oysa Pavlus'un misyonu sünnetsizlere yönelik olacaktı. ancak, misyonunun Yahudi olmayanları kucaklamak olduğunu düşünse de, bunun Yahudileri dışladığını düşünmedi. Hem Pavlus'un mektupları hem de Elçilerin İşleri, onun misyonerlik faaliyetinin Yahudileri ve Yahudi olmayanları kucakladığını gösteriyor. Anlaşmanın bu farklı yorumları, "sütunlar" ile Pavlus arasında daha fazla sürtüşmeye yol açacaktır. taş) "Aramice kepa = kephas kelimesinin Yunanca eşdeğeri" olarak anlaşılmıştır (BDAG, Petros, 809). Pavlus muhtemelen burada Cephas adını kullanıyor çünkü Kudüs cemaati Petrus'tan bu şekilde söz ediyordu.

--- SAYFA 88 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 65 Elçilerin İşleri 15:1-29 Pavlus'un kaydını incelerken de belirttiğimiz gibi, Yahudi olmayanların Hristiyan olmaları konusundaki temel sorun aslında sorun değildi. Hristiyan hareketine ait olma yetenekleri olduğu kabul ediliyordu. Hristiyan liderliği muhtemelen bunu Yahudi olmayanların Yahudi olma durumuna benzer bir şekilde gördü. Eğer Yahudi olmayanlar Yahudiliğe katılabilseydi, Yahudi olmayanların da Hristiyan olabileceği açıktı. Odak noktası haline gelen bir başka konu da şuydu: Hristiyanlığa yeni dönen bu kişiler, Hristiyan olduklarında ne yapmalı ve uymalı? Mesele aslında sünnetle ilgiliydi. Elçilerin İşleri'ndeki anlatımda, Pavlus ve Barnaba, bazı kişilerin Antakya'ya gelip şunu öğretmeleri sonucunda Yerusâlim'e çıkarlar: "Musa'nın töresine göre sünnet edilmedikçe kurtulamazsınız" (Elçilerin İşleri 15:1). Birincisinin sonucunda ikinci bir mesele ortaya çıkıyor; yani eğer bir erkek sünnet edilirse Musa Kanununun hükümlerine uymak zorundadır. Ferisilerin tarafına mensup olanlar şöyle iddia etmeye devam ediyorlar: "Onların sünnet olması ve Musa'nın kanununa uymalarının emredilmesi gerekiyor" (Elçilerin İşleri 15:5). Antakya'daki kilise Helenistler tarafından kurulduğuna göre, "Yahudiye'den bazı kişilerin" varlığı, "İbranilerin" Antakya'ya "Helenistler" üzerindeki otoritelerini yeniden savunmak için geldiklerini gösteriyor olmalı. Elçilerin İşleri'nin anlatımındaki konuşmalar Luka'nın elinden çıkan kompozisyonlardır; yine de bu konuşmalardan bir takım önemli içgörüler ortaya çıkıyor. Her şeyden önce Petrus'un konuşması (Elçilerin İşleri 15:7-11), Kornelius'un din değiştirmesiyle ilgili anlatımı yansıtır (Elçilerin İşleri 11:5-17). Ancak konuşmanın kompozisyonunda Luka, Pavlus'un teolojisine bir ifade vermiş gibi görünüyor: "ve onların yüreklerini imanla temizlerken, onlarla bizim aramızda hiçbir ayırım yapmadı" (Elçilerin İşleri 15:9). Luka bunu bu kadar bilinçli yaparak Petrus ve Pavlus'un konuları arasında hiçbir fark olmadığını belirtiyor. Her ikisi de Tanrı'nın kurtuluş için Yahudi olmayanları seçmesini kesin olarak destekledi ve sünnet gibi konularda onlardan hiçbir talepte bulunulmaması gerektiğini doğruladı. Yazar Luka, Yakup'un, Yakup'ı Pavlus ile Yahudi Hristiyanlar arasında aracı bir konuma yerleştiren bir konuşmasını sunar (Elçilerin İşleri 15:13-29). Onun kararı şuydu: "Tanrı'ya dönen Yahudi olmayanlar... yalnızca putların kirlettiği şeylerden, fuhuştan, boğulmuş olan her şeyden ve kandan sakınmalıdırlar" (Elçilerin İşleri 15:19-20). Luka'nın inşa ettiği şekliyle Yakup'un konuşmasından dört önemli husus ortaya çıkıyor: Her şeyden önce Yakup, İsrail'in yeniden restorasyonunun Kudüs'teki Yahudi Hristiyan topluluğunda gerçekleştiğini görüyor. Konuşmanın Luke'un kurgusu olduğu açık ama bu, James'in sözlerini gerçek anlamda yansıtmadığı anlamına gelmiyor.

--- SAYFA 89 ---

66 J Kudüslü James'in düşünceleri ve bakış açıları. 3 2 Amos 9:11-12'deki metinden yapılan alıntılar ve yorumlanması, kesinlikle Jeru Salem'deki Yahudi liderlerinin düşünce tarzıyla aynı çizgidedir. 3 3 Luka, Yakup'un argümanının İbranice metne değil, Amos 9:11-12'deki Septuaginta Yunancasına dayandığını öne sürüyor. 3 4 Buradaki önemli nokta, Yakup'un argümanına, Tanrı'nın başlangıçta Yahudi olmayanlara nasıl olumlu baktığını ve onların arasından kendisi için bir halk (İsrail) seçtiğini göstererek başlamış olmasıdır. Amaç (Amos 9:11-12'nin belirttiği gibi) diğer ulusların gelip Tanrı'yı arayıp tanınmasıydı. Bu, Tanrı'nın İsrail halkını eskatolojik çağda geri getirdiğinde ("Davut'un yıkılan evini yeniden inşa edeceğim..." [Elçilerin İşleri 15:16]) gerçekleşecekti. İsa'nın gelişi İsrail halkının bu yenilenme sürecini başlattı. Sonuç olarak Yakup, Yahudi olmayanların İsa'nın mesajını benimsemeye yönelmelerini Amos'un kehanetinin gerçekleşmesi olarak yorumluyor. Yakup, Yahudi olmayanların Tanrı'yı ve İsa'nın mesajını kabul etmesinde sünnetin gerekliliği hakkında hiçbir şey söylemiyor. Yakup, Amos'tan alınan bu metni kullanarak, İsrail halkının yeniden canlanmasının İsa'nın hizmetinde başladığını belirtir. Kudüs'teki Hristiyan Yahudilerin lideri olarak Yakup, rolünü kardeşi İsa'nın İsrail'i yeniden kurma konusundaki çalışmalarını sürdürmek olarak görüyor. James yeni bir dinin kurulmasını öngörmüyor. Daha ziyade İsrail dininin yerine getirildiğini görüyor. Yahudi olmayanların din değiştirmesi onların İsrail dünyasına ve dinine dahil olmaları anlamına gelecektir. 3 5 İkincisi, Yakup bu pasajda Kudüs'teki Yahudi Hristiyan topluluğunun örgütsel lideri olarak ortaya çıkıyor. Tartışmayı sonuca ulaştıran ve karara bağlayan kişi odur. Elçiler ve ihtiyarlar, bu kararı kiliselere iletmek üzere bir mektup gönderme kararını kabul ederler (Elçilerin İşleri 15:22-29). Luka'nın havariler, ihtiyarlar ve Yakup arasındaki iletişimi anlatma şekli ilginçtir. James kararı Kudüs'te alır 3 2 Bkz. Richard Bauckham, "James and the Jerusalem Church", aynı yerde, ed., The Book of Acts in its Filistin Ortamı, The Book of Acts in its First Century Setting, cilt. 4 (Grand Rapids: Eerdmans, 1995) 415-80. 3 3 Bkz. Richard Bauckham, "James and the Gentiles (Acts 15,13-21)", Ben Witherington III, ed., History, Literatür ve Toplum in the Book of Act (Cambridge: Cambridge University Press, 1996) 154-84. 3 4 Amos 9:11-12'nin İbranice metni şu şekildedir: "O gün Davut'un yıkılan çadırını ayağa kaldıracağım, gediklerini onaracağım, yıkıntılarını ayağa kaldıracağım ve onu eski günlerdeki gibi yeniden inşa edeceğim; öyle ki, Edom'un kalıntılarını ve benim adımla çağrılan bütün ulusları mülk edinebilsinler, bunu yapan RAB diyor." James'in argümanının bu Masoretik metinden yapılamayacağı görülebilir. 3 5 Scot McKnight'ın ("Yol İçinde Bir Ayrılık: İsa ve James İsrail ve Saflik Üzerine", Bruce Chilton ve Craig A. Evans, editörler, James the Just and Christian Origins'de [Leiden, Boston ve Köln: Brill, 1999]) söylediği gibi: "Yani James, öncülük ettiği Yahudiliği, tamamen olmasa da, öncelikle ayrı bir dinin değil, restore edilmiş bir İsrail'in ifadesi olarak görüyor - ve bu en az on beş yıl İsa'nın hizmetinden sonra."

--- SAYFA 90 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 67 topluluk, havariler ve ihtiyarlar bu kararı daha geniş kiliseye iletenlerdir. Bu, havarilerin daha geniş kilise için misyoner liderler olarak rollerini oynamaya devam ederken, Yakup'un Kudüs içinde örgütsel liderlik uyguladığı iddiasını bir kez daha desteklemektedir. Üçüncüsü, Yakup, Petrus'un rolünü ve konumunu desteklemektedir: Pek çok bilim adamı, Peter'ın Hristiyan toplumundaki rolünü özetleyen kararı verecek kişinin Yakup olması nedeniyle bunu tartışmaya çalışmıştır. Bu pasajdan bu sonucu çıkarmak mümkün değildir. James, ulaştığı kararı haklı çıkarmak için Peter'ın deneyimine atıfta bulunuyor. Pavlus'un tutumundan hiç söz etmiyor. Yakub, Petrus'un konumunu kabul eder, özellikle de Petrus, Pavlus'un kabul ettiği gibi sünnetlilerin elçisi olarak görülüyorsa ("... sünnetliler için müjdenin Petrus'a emanet edildiği gibi, sünnetsizler için de müjdenin bana emanet edildiğini gördüklerinde [çünkü Petrus'un kendisini sünnetlilerin elçisi yapması için çalışan kişi, beni Yahudi olmayanlara göndermemde de benim aracılığımla çalıştı]" [Gal. 2:7-8]). Peter'ın argümanı, sünnet talep edenlerin daha çok dikkat edeceği argümandır. Bu, Peter'ın Yahudilere misyoner olarak liderlik pozisyonundan yararlanmaya devam ettiği yönünde burada sunulan görüşü desteklemektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, James'e olan liderlik konumunu ortadan kaldırmadı. Son olarak, James'in konuşmasının Lukan yapısı başka bir anlam daha içeriyor. Sadece Yahudi olmayan erkek Hristiyanlar sünnet edilmekten muaf tutulmakla kalmıyor, aynı zamanda Yahudi olmayan tüm din değiştirenler de Yahudi ritüel yasalarının hükümlerinden muaf tutuluyor. Korumaları istenen yalnızca dört hüküm var. Bunlar Apostolik Kararnamesi olarak bilinir. Luka'nın Kudüs Konseyi hakkındaki sunumu Pavlus'un versiyonundan çok daha kapsamlı ve teolojik olsa da, iki açıklama arasında gerçek bir çelişki yoktur. Her ikisi de ilk Hristiyan topluluğu içinde iki misyonun faaliyet gösterdiğine dair temel perspektifi aktarıyor: biri Petrus tarafından sünnetlilere, diğeri ise Pavlus tarafından sünnetsizlere. Yahudi olmayanların sünnet edilip edilmeyeceğine ilişkin temel sorun, onları bu gereklilikten kurtararak ve sonunda İsa'yı Mesih olarak kabul ettiklerinde ilk olarak Yahudi olmalarının gerekmediğini kabul ederek çözüldü. Yahudi Hristiyanların tüm Hristiyan topluluğu içindeki Yahudi olmayan Hristiyanlarla nasıl etkileşime girdiği bu anlamda ele alınmamıştı. Hiç şüphe yok ki Yakup, bu ilişkiyi, İsrail topraklarında yerleşik yabancıların yaşama biçimine, hatta "Rab'den korkanların" MS birinci yüzyıldaki Yahudi sinagogu bağlamında benimsenme biçimine benzer bir şekilde değerlendirmiş olmalı. Antakya'da Pavlus ile Petrus arasında çıkan tartışmada bu konuyu aşağıda ele alacağız. Yakup'la ilgili çalışmamız açısından önemli olan, onun açıkça Kudüs topluluğunun ve Yahudi Hristiyanının örgütsel lideri olduğu gerçeğidir.

--- SAYFA 91 ---

68 | Kudüslü Yakup 3 6 Apostolik Kararnamede bulunan koşullar (Elçilerin İşleri 15:29) ile Yakub'un konuşmasındaki (Elçilerin İşleri 15:20) bu kararnameyi doğuran ifadeler arasında küçük bir fark olduğuna dikkat edin. Şartlar farklı bir sıraya yerleştirilmiştir ve Yakup'un konuşmasındaki "putlar tarafından kirletilen şeylerden sakının" (15:20) ifadesi, "putlara kurban edilenlerden sakının" (15:29) olarak değiştirilmiştir. Apostolik Kararnamesi, Elçilerin İşleri 21:25'te yeniden ifade edilmiştir ve Elçilerin İşleri 15:29'dakiyle tamamen aynı biçim ve içeriğe sahiptir. 3 7 Bkz. Painter, Just James, 52. bu topluluğa bağlı topluluklar. Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektup, Yakup'un Kilise'nin "kabul edilen sütunlarından" biri olarak önemini daha açık bir şekilde ortaya çıkarmaya yardımcı olur. Apostolik Kararnamesi (Elçilerin İşleri 15:23-29) Elçilerin İşleri, Yakup'un konuşmasını Yahudi olmayan Hristiyanların uyması gereken ahlaki kuralları tanımlayarak bitirdiğini gösteriyor. Aynı kurallar, havarilerin kiliselere mektupla gönderdikleri talimat veya kararın temelini oluşturur: Çünkü size şu temel hususlardan başka bir yük yüklememek Kutsal Ruh'a ve bize iyi göründü: putlara kurban edilenlerden, kandan, boğulanlardan ve fuhuştan kaçınmanız. Kendinizi bunlardan uzak tutarsanız iyi edersiniz. Veda. (Elçilerin İşleri 15:28-29) 36 Bu Havari Kararnamesi'nin ortaya attığı birçok soruya yanıt veren çok sayıda literatür ortaya çıktı. Bu sorunların çoğu, Pavlus'un Galatyalılar 1 ve 2'deki fermanıdan hiç bahsetmemesinden kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak Pavlus, Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek yeme konusunda Petrus ile kendisi arasında çıkan bir anlaşmazlığa da değinmektedir (Galatyalılar 2:11-14). Akademisyenler, eğer Apostolik Kararname yürürlükte olsaydı, Pavlus ile Petrus arasındaki anlaşmazlığın düşünülemez olduğunu, çünkü Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlar arasındaki ilişki sorununu çözeceğini ileri sürüyorlar. Bu Kararnamenin bilim adamları tarafından yorumlanmasının temel olarak üç yolu vardır: • İlk olarak, Petrus ve Pavlus Galatyalılar 2:11-14'teki Kararname hakkında hiçbir şey bilmiyor gibi göründükleri için, bazı bilim adamları bunu yazar Luka'nın daha sonraki bir eseri olarak görüyorlar. Onlar, Luke'un 90'larda yazarken kabul edilen durumun ne olduğunu ifade ettiğini ve anakronik olarak kökeni Jeru Salem Konseyi'ne kadar takip ettiğini görüyorlar. 3 7 Bu kadar önemli bir kararın bu kadar önemli olması bana tuhaf geliyor.

--- SAYFA 92 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 69 bu, tüm Hristiyanlar tarafından bilinçsizce kabul edilen politika haline gelecek ve bunu ifade edecek kişi de Luka olacaktı. Böyle bir kararın yayınlanması için resmi bir damgaya ihtiyaç vardır ve Elçilerin İşleri'nin Apostolik Kararnamenin kökeni olarak sunduğu şey bana daha makul bir bakış açısı gibi görünüyor. • İkinci olarak, bazı akademisyenler bu Apostolik Kararnamenin amacını, Yahudi olmayan Hristiyanların kendileriyle yemek paylaşabilmesi için Yahudi olmayan Hristiyanların uyması gereken asgari gerekliliklere atıfta bulunarak yorumluyorlar. • Üçüncü görüş, Apostolik Kararnameyi tarihi bir karar olarak görüyor ancak yemeklerin paylaşılmasını veya "sofra arkadaşlığını" kapsamıyor. Önceki iki çözümün karşılamaya çalıştığı endişe, Apostolik Kararnamesi bunun gerçekleşmesine yeşil ışık yakmış olsaydı, Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlar arasında yemek paylaşımı konusunda neden farklılıklar olacaktı. O halde çözüm, oluşumunu Kudüs Konsili ve ayrıca Antakya anlaşmazlığından sonraki bir tarihe yerleştiriyor. Apostolik Kararnamenin bileşimi ya Luka'ya ya da Yakup'a atfedilir. Yukarıdaki çözümlerin tamamındaki yanılğı, Apostolik Kararnamenin gerçek amacını anlayamamalarıdır. Çok yaygın olan metodolojik yorum yanılığını işliyorlar; eğer tercüman söyleneni anlamıyorsa, o zaman bir şekilde metin yanlış olarak algılanıyor ve metnin yerine varsayım yapılmasının gerekli olduğu düşünülüyor. Bu düşünce çizgisini takip ederek, tercüman Elçilerin İşleri 15:22-29 ile Galyalılar 2:11-14'ü bağdaştıramadığından, Elçilerin İşleri'nin tarih dışı olduğu yargısına varılır ve ne olabileceğine dair varsayımlarda bulunulur. Burada ciddi bir metodolojik prensip söz konusudur. Çevirmen olarak bir metni anlamadığım her durumda, metnin doğru olduğu ve benim yanıldığım varsayımıyla başlamalıyım. Bu varsayımdan yola çıkarak bu metne baktığımda sorum şu olmalı: "Havariler bu fermanla tam olarak neyi başarmak istiyorlar?" Şu soruyla mücadele ediyorlar: "Kişinin Mesih'in takipçisi olduğunu kanıtlaması için uyması gereken temel yasalar nelerdir?" Tüm yasa ve yönetmeliklerin toplumsal bir oluşum amacı vardır. Toplumun geri kalanının aksine bireyi ve grubu tanımlamak için oradalar. Bu, tüm saflık yasalarının işlevidir. Aslında şunu söylüyorlar: "Çevremizdeki toplumdan farklı olarak Yahudi veya Yahudi olmayan Hristiyanlar olarak biz buyuz." Veya başka bir şekilde ifade edersek: Yahudi olmayan Hristiyanlar, bu ahlaki gereklilikleri yerine getirmeleri nedeniyle diğer Yahudi olmayanlardan ayrılırlar. Odak noktası, Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlar arasındaki iç ilişkilere ilişkin kurallar veya düzenlemeler belirlemek değildir. O halde, Apostolik Kararnamesi'nin kaygısı, sofra kardeşliğinin aralarında paylaşılmasıyla ilgili değildir.

--- SAYFA 93 ---

70 J Kudüslü James Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlar. 3 8 Daha ziyade kapsam, Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanların kendilerini daha geniş topluma karşıt olarak tanımlamalarıdır. Apostolik Kararnamenin kökenleri iki kaynağa atfedilir. Öncelikle Nuh'a verilen emirler Nuh emirleri olarak bilinmektedir. Bu emirler Yaratılış 1-11'den alınmıştır ve Tanrı'nın Musa aracılığıyla İsrail halkına Kanun armağanından önce tüm insanların uymaya çağrıldığı düzenlemeleri temsil ettiği görülmektedir. Hahamlar (Yeni Ahit'in doğuşundan sonraki dönemde), Yahudi halkının uymakla yükümlü olduğu şeyin Musa Yasası olduğunu, Yahudi olmayanların ise bazı evrensel ahlaki normlara (Nuh'un emirleri bunun en açık örneğidir) bağlı kalması gerektiğini savundular. Yedi ila otuz arasında değişen, Nuh'un emirlerinin birçok farklı listesi oluşturulmuştur. Bunların arasında üç temel emir vardır: Zinadan kaçınmak, putperestlik ve kan dökmek. Apostolik Fermanı'nın dört düzenlemesinin zina ve putperestliğe atıf yaptığı ortak noktayı görmek mümkündür; ferman ise biraz daha ileri giderek kan yememenin önemini vurgulamaktadır. Apostolik Kararnamenin bir başka kaynağı da Levililer 17-18 gibi görünüyor. Levililer'deki saflık kuralları bir kez daha toplumsal açıdan önemlidir. Bu yasalar halkın İsraili kimliğini ifade eder ve onları bir ulus olarak daha geniş toplumdan ayırır. İsrail'in saflık yasalarının özü buydu. Levililer 17 ve 18 ayrıca Yahudi olmayanların ve İsrail topraklarında yaşayan yabancıların da bu temel yasalara uymasını talep ediyor. 3 9 Belirttiğimiz gibi Levililer'deki bu saflık kurallarının toplumsallaştırıcı bir işlevi vardır. Grubun kimliğini ifade eder ve onları daha geniş toplumdan ayırmaya yardımcı olurlar. Levililer 17:8-9 bunu çok güzel ifade ediyor: "İsrail halkından ya da aralarında yaşayan yabancılardan, yakmalık sunu ya da kurban sunan ve onu RAB'be kurban etmek üzere Buluşma Çadırı'nın girişine getirmeyen herkes halktan atılacak. Bu ayette, orada yaşayan yabancılara, İsrail halkının yapması gerekeni yapmaları emrediliyor. Ayrıca, bu yasalara uymamanın cezası, "halkla ilişkileri kesilecek." Bu saflık yasalarının sosyal formasyona sahip olduğunu gösteren en net ifadedir. Çok açık bir şekilde şunu söylüyorlar: Bu yasalara uymak bize kimliğimizi verir. 3 9 Bkz. Terrance Callan, "The Background of the Apostolic Decree (Acts 15:20, 29; 21:25)," CBQ 55 (1993) 284-97, Apostolik Kararnamenin dört talimatının Levililer 17-18'de nasıl yansıtıldığını gösteren ilginç bir çalışma yapmıştır.

--- SAYFA 94 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | Bunları yerine getirememek kişinin kendisini toplumdan ayırması ve dolayısıyla toplumdan kopması anlamına gelir. Tanrı İsrail topraklarında yaşadığı için bu topraklar kutsaldı. Bu, her bireyin (ister İsraili ister İsrail topraklarında ikamet eden yabancı olsun) İsrail topraklarını kirletmemeye çağrıldığı anlamına geliyordu. Bu saflık kanunlarını yerine getirmeyen herkes ülkeden sürülecektir. Sonuç olarak bu yasalar İsraililer ve yerleşik yabancılar için eşit derecede geçerlidir. Apostolik Kararnamenin kaynakları ne olursa olsun amaç, Nuh Emirleri ve Levililer 17-18 ile aynıydı: grubun kimliğini toplumun geri kalanından farklı olarak tanımlamak. Levililer için bu, şunu söylemenin bir yoludur: Rab için kutsal olan bu topraklarda yaşayan bizler, Tanrı ile ilişkimizi sürdüren bu yasalara uyuyoruz. Apostolik Kararnameye göre bu yine şunu söylemenin bir yoludur: Biz daha geniş toplumdan farklı olarak buyuz. Bu saflık kanunlarına uyuyoruz ve bu kanunlar bize İsa'nın takipçileri olarak kimlik kazandırıyor. Sorun iç ilişkilerle değil, dış ilişkilerle ilgilidir. Kararname sofra kardeşliği meselesini öngörmüyor çünkü Yahudi ve Yahudi olmayan Hristiyanlar arasındaki topluluk içindeki iç ilişkiler meselesiyle ilgilenmiyor. Sonuç olarak: Hem Kudüs Konseyinin hem de Apostolik Kararnamenin gerçek başarısını ve önemini gözden kaçırmamak önemlidir. Bunlar, İsa hareketi üzerinde etkileri olacak ve onun karakterini özünde değiştirecek iki olağanüstü karardı. Konsey ilk etapta şu soruyu ele aldı: İsa hareketine kimler katılabilir? Sonuçta cevap şuydu: Herkes İsa'nın takipçisi olabilir. Konsey, Pavlus'un Yahudi olmayanlara yönelik hizmetini ve misyonunu kabul etti. Bu ileriye doğru atılmış büyük bir adımdı ve sonuçta Yahudi olmayan çok sayıda kişinin İsa hareketini benimsemesiyle sonuçlanacaktı. Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektup, havariyel topluluğun bu kabulünü oldukça olumlu bir şekilde göstermektedir (Galatyalılar 2:7-9). Kudüs liderlerinin Pavlus'a paydaşlığın sağ elini vermesi, Pavlus'un Yahudi olmayanlara yönelik misyonuna verilen desteğin en güçlü örneğiydi. Kudüs Konsili'nin ikinci önemli kararı şu sorunun çözümünden ortaya çıktı: İsa'nın takipçisi olacak kişinin hangi yükümlülüklerle sahip olması gerekir? Bu soruya verilen yanıt, takipçi olmak için kişinin öncelikle Yahudi olmasının gerekmediğini kabul etmekte. Pavlus'un yaklaşımı (aynı zamanda Cornelius'un kabulüne de yansıyan), Yahudi olmayan erkek Hristiyanların sünnet ritüelinden özgür olduğunu kabul ediyordu. Apostolik Kararnamesi bu düşüncüyü daha da ileri götürdü ve Yahudi olmayan Hristiyanların, İsrail'in kutsal topraklarında İsraililer arasında yaşarken yerleşik yabancıların uymak zorunda oldukları saflık düzenlemelerine uymak zorunda olduklarını ileri sürdü. Gerçekte, İsrail'in yaşam tarzına kimlik kazandıran sayısız Eski Ahit yasalarından yalnızca dört kurala uyulması gerekiyordu.

--- SAYFA 95 ---

72 J Kudüslü James'in hayatı. Bu saflık yasaları, ilk Hristiyan topluluğunun sosyalleşme sürecine bakıyor ve onlara kendi farklılıklarını veriyordu. İddia ettiğimiz gibi, masa kardeşliğine ilişkin düzenlemeleri tanımlamak Kudüs Konseyinin veya Apostolik Derecenin odak noktası değildi. Apostolik Kararnamesi'nin sofra kardeşliğine ilişkin sonuçları ancak daha sonra iki Hristiyan misyonunun liderleri arasındaki mücadele yoluyla çözülecekti. Sofra Kardeşliği Konusunda Anlaşmazlık (Galatyalılar 2:11-14) Havarisel Kararnamenin aklında sofra paydaşlığı sorunu bulunmadığından (yukarıda tartıştığımız gibi), bunun tarihsel olduğunu ve Galyalıları 2:11-14'te kaydedilen olaydan önce gerçekleştiğini düşünmek için her türlü neden vardır. Galyalıları 2:11-14'ü doğru yorumlamak için onu Galatyalılara yazılan mektubun bağlamına yerleştirmek önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi, Pavlus bu mektupta bir elçi olarak yetkisini savunma niyetindedir. Pavlus, Galatya bölgesindeki kiliseleri kurmuş olsa da, muhaliflerinin çoğu ortalığı karıştırıyor ve onun öğretisini baltalıyordu. Pavlus bu mektubu bir elçi olarak yetkisini savunmak ve kurtuluşun nasıl elde edileceğine dair ortaya çıkan yanlış anlamaları düzeltmek için yazdı. Pavlus'un havariliğini haklı çıkarması, onun din değiştirmesi ve Kudüs kilisesinin liderleriyle olan ilişkilerinin otobiyografik bir anlatımı biçimini alır. Bu pasajların çoğunu zaten ele aldık, ancak bu pasajın anlaşılması için Pavlus'un otobiyografik savunmasını sunarken düşünce çizgisinin izini sürmek önemlidir (Gal. 2:11-14). Pavlus, vaaz ettiği mesajın insanlardan değil, Tanrı'dan geldiğine işaret ederek havariliğini haklı çıkarmaya başlar: "...çünkü onu bir insan kaynağından almadım ve bana öğretilmedi, ancak onu İsa Mesih'in vahiy aracılığıyla aldım" (Gal. 1:12). Pavlus, Gal 1:13-17'de din değiştirmesinin teolojik vizyonunda nasıl bir değişikliğe yol açtığını göstermeye devam ediyor. Başlangıçta o, kendi inancının geleneklerine bağlı, sadık bir Yahudiydi. Fakat Tanrı'nın Oğlu'nu Pavlus'a açıklayan ve bu vahiy aracılığıyla ona kişinin kurtuluşa nasıl erişebileceği konusunda farklı bir anlayış veren Tanrı'ydı. Pavlus din değiştirdikten sonra yeni bir strateji benimsedi: Çağrısı üzerinde düşünmek ve Tanrı'nın vahiy bağlamında mesajın yeni anlayışını anlamlandırmak için çölün yalnızlığına gitti. Pavlus, Hristiyan kilisesinin liderlerinin yanına hemen gitmediğini belirtiyor. Üç yıl sonra Pavlus kilisenin önderiyle görüşmek üzere Yeruşalim'e gitti (Gal. 1:18). Pavlus Kudüs'te Kefas ve "Rab'bin kardeşi Yakup"la buluştuğunu söylüyor (Gal. 1:19). Paul acı çekiyor

--- SAYFA 96 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 73, ilan ettiği mesajın insan failerden kaynaklanmadığını, ancak dönüşüm sırasında aldığı vahiyden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Pavlus, Yerus̱alim'in ileri gelenlerini ziyaretinin ardından ilk misyonerlik yolculuğundan kısaca bahseder: "Suriye ve Kilikya bölgelerine gittim" (Gal. 1:21). Hiçbir ayrıntı vermiyor. Yahudiye'deki kiliseler tarafından nasıl tanınmadığını belirtiyor, ancak onlar Tanrı'yı yüceltiyorlar çünkü "bir zamanlar bize zulmeden, bir zamanlar yok etmeye çalıştığı inancı şimdi ilan ediyor" (Gal. 1:23). Pavlus, Yerus̱alim'e ikinci ziyaretinin din değıştirmesinden yaklaşık dört on yıl sonra gerçekleştiğinden bahseder (Gal. 2:1). Bu pasaj (Galatyalılar 2:1-10), Pavlus'un Kudüs Konseyi hakkındaki anlatımıdır ve Elçilerin İşleri'ndeki anlatımın anlamamızı sağladığından daha fazla gerilimi ortaya koyan bir bakış açısı sunmaktadır. Pavlus vahiy yoluyla aldığı mesaja sadık kaldığını gösteriyor. Tartışmanın sonucu, Pavlus'un "Yakup, Kefas ve Yuhanna" (Gal. 2:9) olarak adlandırdığı Kudüs liderlerinin, Tanrı'nın lütfunun Pavlus aracılığıyla işlediğini kabul etmesi ve "bizim Yahudi olmayanlara, onların da sünnetlilere gitmemiz konusunda anlaşıarak Barnaba'ya ve bana paydaşlığın sağ elini verdiklerini" kabul etmeleriydi (Gal. 2:9). Pavlus, Kudüs Konsili'nin asıl kaygısına değinerek, kendisiyle birlikte Kudüs'e gelen Titus'un "Yunan olmasına rağmen sünnet olmaya zorlanmadığını" söylüyor (Gal. 2:3). Bu anlaşma iki misyonun kabulüdür: biri Yahudi olmayanlara, diğeri Yahudilere ve Pavlus'un sorumluluğu Yahudi olmayanlara aitti. Bu bizi Pavlus'un Petrus'la (Kefhas) tartışması hakkında ele aldığımız pasaja getiriyor (Galatyalılar 2:11-14). Pavlus'un buradaki anlatımı Yeni Ahit'te bu olaya ilişkin tek referanstır. Anlaşmazlığın Pavlus tarafından detaylandırılan ana hatlarının anlaşılması kolay ve oldukça basittir. Antakya'da Yahudi Hristiyanlar Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek paylaşıyorlardı. Petrus Yahudi olmayan Hristiyanlarla birlikte özgürce yemek yiyordu. Kudüs'ten bir heyet geldi ve Kudüs topluluğunun, Kudüs kilisesinin Hristiyan topluluğunu denetlemek üzere Barnabas'ı oraya gönderdiği tarihten bu yana Antakya üzerinde uyguladığı otoriteyi gösterdi (Elçilerin İşleri 11:22). Bu heyetin James'ten geldiği belirtiliyor. Petrus Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek paylaşmayı bırakır. Pavlus, Petrus'un Yahudi saflığına ve beslenme kurallarına uymaması nedeniyle Yahudi olmayan Hristiyanlardan bunu yapmasını beklemesinin tutarlı olduğunu ileri sürerek Petrus'u ikiyüzlülükle suçluyor. Pavlus, Petrus ve Yakup'un takipçileriyle olan anlaşmazlığının bu kaydını Yerus̱alim Konseyi'nden bir süre sonra aktardı. Önceki bölümde gösterdiğim gibi, bilim adamları arasındaki ana tartışma, Pavlus'un açıklamasını Apostolik Kararname ile uyumlu hale getirmektir. Akademisyenlerin geçmişte yaptığı gibi varsayımlara başvurmak yerine,

--- SAYFA 97 ---

74 | Kudüslü Yakup burada Pavlus'un düşünce dizisini takip ediyor, bunu Pavlus'un düşüncesi doğrultusunda anlamlandırmaya çalışmak gerekiyor. Yukarıda belirtildiği gibi, Kudüs Konseyi ve Apostolik Kararnamesi, inananlar topluluğunun dışındakilerin aksine, İsa'nın takipçilerine kimlik veren kurallar öngörmüştü. Topluluk içindeki ilişkiler hakkında hiçbir şey söylemedi. Kudüs Konsili ve Apostolik Kararnamesi, ister Yahudilik dünyasından ister Yahudi olmayanların dünyasından olsun, İsa'yı Mesih olarak kabul edenleri tanımladı. Ne Kudüs Konsili ne de Apostolik Kararnamesi, İsa'yı Yahudi ve Yahudi olmayan bir kökenden gelen Mesih olarak kabul edenlerin kendi aralarında nasıl ilişki kuracaklarına ilişkin ilave soruya doğrudan ilgi göstermemişti. Yakup'un Petrus'a gönderdiği habercilerin tepkisi, Yakub'un Yahudi Hristiyanların Yahudi olmayan Hristiyanlarla sofra paydaşlığını paylaşamayacaklarını düşündüğünü gösteriyor. Ona göre bu, Apostolik Kararnameye aykırı değildi. Bunun yerine James meseleye Yahudilik içindeki dünya görüşünden yaklaşıyordu. Teorik olarak, Yahudi olmayanların Yahudilerin hazırladığı bir yemeği paylaşmasına izin vermede hiçbir zorluk yoktu, çünkü her şeyin doğru saflık düzenlemelerine göre yapıldığından emin olmak için yemeğin hazırlanmasının kontrolü Yahudilerin elindeydi. Bununla birlikte, öyle görünüyor ki, o zamanlar Yahudilerin çoğu, Yahudi olmayanlarla yemek paylaşma konusunda isteksizdi; çünkü onların saflık kurallarını ihlal edecekleri korkusu vardı. Yukarıda belirttiğimiz gibi, saflık yasalarının amacı, daha geniş dünyaya kıyasla bir İsrailinin kim olduğunu tanımlamaktı. Yahudi olmayanlarla yemek paylaşan kişi, düzen ve Tanrı'ya erişimi korumak için hayati önem taşıyan sınırları göz ardı etmiş olur. 4 0 Birinci yüzyıldaki Yahudilerin en büyük kaygısı putperestlik meselesiydi. Sahte ve pagan tanrılara tapanlarla kutsal bir yemeği paylaşmak lanet olurdu. Yahudi Hristiyanların Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek paylaşması durumunda bu putperestlik sorunu ortaya çıkmayacaktır. Bununla birlikte, saflık kaygıları hala devam etmektedir. Yakup ve takipçilerinin tam olarak ne gibi endişelere sahip olduğunu tanımlamak mümkün olmasa da, kendilerini hâlâ İsrail halkının bir parçası olarak gördüklerini ve Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek paylaşma konusunda bu kadar isteksiz olduklarını varsaymak mantıklı olacaktır. Bernheim, James'in kendi bakış açısını nasıl savunabileceğini çok kısa ve öz bir şekilde anlatıyor. 4 1 Sorunun tamamı İsa'yı Mesih olarak kabul etmenin ne anlama geldiğiyle ilgilidir. James hâlâ İsa'nın şu görüşünün Scot McKnight'ın dünyası içinde yer aldığını düşünüyor, "A Parting Within the Way: Jesus and James on Israel and Purity", Chilton ve Evans, eds., James the Just and Christian Origins, 83-129, saflık kurallarını çok anlayışlı bir şekilde şu şekilde tanımlar: "Yani, temel olarak saflık düzen, sosyal koşulluluk ve ulusal güvenlikle ilgilidir" (85). 4 1 Bkz. Bernheim, Yakup, İsa'nın Kardeşi, 180.

--- SAYFA 98 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 75 İsrail. İsa'nın misyonu, peygamberlerin yüzyıllardır umduğu gibi İsrail halkını yeniden oluşturmaktı. O zamanın Yahudileri "Rab'den korkanların" sinagogun bir parçası olmasına izin veriyordu. Yakup, İsa'yı Mesih olarak kabul eden paganları da benzer şekilde İsa'nın takipçileri topluluğuna ait olarak görüyordu. Bu yeni harekete ait olmak için pagan Hristiyanlardan beklenen şey, sinagoga üye olmak isteyen "Rab'den korkanlardan" beklenenle tamamen aynıydı. Yeni bir din yaratılmadı. Bunun yerine İsrail dininin yeşermesi ve İsrail'in eski geleneklerinin gerçekleşmesiydi. Pavlus, Yakup'a boyun eğmesi için Petrus'a meydan okuduğunda bunun nedeni, Petrus'un Yahudi olmayan Hristiyanlarla yemek paylaşma geleneğini tersine çevirmesidir. Pavlus, kendisinin (Pavlus) Apostolik Kararnameyi yorumlama şekline değinmiyor ve Apostolik Kararnameyi yorumlama ve bu mevcut duruma uygulama konusunda bir tartışma başlatmaz. 4 2 Bunun yerine Pavlus, davranışını nasıl tersine çevirdiği konusunda Peter'a meydan okuyor. 43 Pavlus'un, Havarisel Kararnameye ilişkin yorumunu ortaya koyarak Yakup'un takipçilerine meydan okumaması da dikkat çekicidir. Pavlus'un Apostolik Kararnameye atıfta bulunmaması, onun henüz var olmadığı anlamına gelmez. Bunun yerine, ne Pavlus'un ne de Yakup'un Apostolik Kararnamesi'nin bu duruma uygulanacağını düşünmediğini gösteriyor. Yahudi Hristiyanların Yahudi olmayan Hristiyanlarla sofraya paydaşlığını paylaşması meselesi henüz gündeme gelmemiştir ve dolayısıyla Apostolik Kararnamede buna değinilmiyordu. Bu son derece önemli bir pasajdır ve bu yorum Yakup'un Hristiyan topluluğu içindeki bakış açısını anlamamıza yardımcı olur. Kudüs topluluğunun lideri olarak James, kendilerini hâlâ İsrail'in dini mirasının bir parçası olarak gören Yahudi Hristiyanlar için endişeleniyor. 4 4 Yakup Yahudi olmayan birçok kişinin İsrail'in Tanrısı'na ve İsa'nın Mesih olduğuna inandığını kabul etmesi gerçeğini memnuniyetle karşılarken, saflık hususlarının gerektirdiği şekilde Yahudiler ve Yahudi olmayanlar arasındaki sofraya kardeşliği ritüel ayrılığını hala desteklemektedir. Yakup, biri Yahudilere, diğeri Yahudi olmayanlara olmak üzere iki misyonu desteklemekle, aslında İsa'nın Mesih olarak kabul edilmesinde iki yolu savunuyor. Ancak bu, Yahudi olmayan Hristiyanların Yahudi oldukları anlamına gelmez. Bu, hem James hem de 4 2 Hans Dieter Betz, Galatians: A Commentary on the Paul's Letter to the Churches in Galatia, Hermeneia (Philadelphia: Fortress, 1979) 106 ve Painter, Just James, 70, her ikisi de Pavlus'un Apostolik Kararnameye atıfta bulunmadığı görüşünü desteklemektedir, çünkü kendisi bunun birçok farklı yorumla açık olduğunu bilmektedir. Ancak Paul'un bunun duruma uygun olduğunu düşünmediğini düşünüyorum. Eğer Pavlus, Apostolik Kararnamesi'nin uygulanabilir olduğunu düşünseydi, Yakup ve Petrus'la aynı fikirde olması gerektiğini söyleyecek kadar ileri giderdim! 4 31 Bernheim'in (James, Brother of Jesus, 181) burada ve aşağıda yer alan görüşlerine borçlu olduğumu kabul ediyorum. 4 4 Bkz. Painter, Just James, 70.

--- SAYFA 99 ---

76 | James of Jerusalem 4 5 Bu monografi boyunca "Yahudi Hristiyan" terimini kullansam da, "Hristiyan Yahudiler" ifadesi muhtemelen daha uygun olacaktır çünkü bu onların Yahudilik içindeki köklerine olan sadakatlerine vurgu yapmaktadır. 4 6 Bernheim, James, Brother of Jesus, 181. 4 7 Bkz. Ralph P. Martin, James, Word Biblical Commentary (Waco, TX: Word Books, 1988) xxxvi-xxxvii; James D. G. Dunn, "Antakya'daki Olay (Gal 2.11-18)," JSNT 18 (1983) 3-57; ve Patrick J. Hartin, James and the Q Sayings of Jesus, JSNTSS 47 (Sheffield: JSOT, 1991)230. Paul kabul ederdi. James kendisini hâlâ Yahudi kültürel dünya görüşüne göre yaşaması ve ona İsrail halkının bir üyesi kimliğini veren saflık yasalarına sadık kalması gereken bir Yahudi olarak görüyordu. Yahudi olmayan Hristiyanların Yahudi Yasasının hükümlerinden özgürlüğünü kabul ederken (Apostolik Kararnamesi'nde belirtilen gereklilikler dışında), Yakup kendisini ve Yahudi Hristiyan kardeşlerini hâlâ Yahudi saflık talimatlarına bağlı olarak görüyordu. 4 6 Paul için durum çok farklıydı. İster Yahudi Hristiyan ister Yahudi olmayan Hristiyan olsun, tüm inanlıların Mesih'in tek bedenini oluşturduğunu gördü (1 Korintliler 12:12-31). Bu bedende farklılıkların artık hiçbir önemi yok: "Mesih'e vaftiz edilen çoğunuz Mesih'i giydirdiniz. Artık Yahudi ya da Yunan yok, artık köle ya da özgür yok, artık erkek ve kadın yok; çünkü hepiniz Mesih İsa'da birsiniz" (Galatyalılar 3:27-28). Bazı akademisyenler James'in bakış açısının Antakya'da galip geldiğini iddia ediyor. 4 7 Bu, Pavlus'un çatışmadan sonra Antakya'yı terk ettiği ve ikinci yolculuğunun sonunda Antakya'ya yalnızca bir kez döndüğü gerçeğini açıklamaktadır (Elçilerin İşleri 18:22-23). Bu, kesin olarak kanıtlanması zor bir varsayım olsa da, daha sonraki olaylar tarafından kesinlikle desteklenmektedir. Yakup'un mektubu, hitap ettiği kiliselerden biri olarak Antakya kilisesini akla getiriyor gibi görünüyor: "Dağılımdaki on iki kabileye selamlar." (Yak. 1:1). Gelenek Antakya kilisesini Matta İncili ile de ilişkilendirir. Matta'nın Dağdaki Vaazı, Yasa'nın değeri üzerinde güçlü bir vurgu içerir; bu, İsa'nın, Yasayı yerine getirmek için gelen kişi olarak kendi rolüne ilişkin ifadesinden de görülebilir (Mat. 5:17-20). Matta, kendisine sunulan gelenekleri kullanarak, Kaynak Q Sözleri'nde (Luka 6:20-49) bulunan Vaazı geliştirdi ve ona net bir Yahudi Hristiyan perspektifi kazandırdı. Yahudilerin Roma'ya karşı savaşı patlak verdiğinde (MS 66) ve daha sonra Kudüs şehri yıkıldığında (MS 70), Yahudi Hristiyanların çoğu, Yakup ve Yahudi Hristiyanlığıyla ilgili geleneklerini de beraberlerinde getirerek Antakya'ya doğru yola çıktılar. Antakya, Yahudi Hristiyanlığıyla ilgili gelenekleri korumaya devam eden merkez haline geldi.

--- SAYFA 100 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 77 Antakya'dan sonra Yakup ve Pavlus arasındaki etkileşim (Elçilerin İşleri 21:17-26; 23:12-22) Pavlus'un Petrus'la olan anlaşmazlığının Barnabas'la olan ilişkisi üzerinde de etkileri vardı. Barnaba, Pavlus'u Antakya'yla tanıştırmış ve onun oradaki Hristiyan toplumunun ana akım kesimine kabul edilmesini sağlamıştı. Barnabas ayrıca Pavlus'la birlikte ilk misyonerlik yolculuğunu yaptı. Her zaman Pavlus'un ilk misyonerlik yolculuğu olarak anılsa da, Barnabas başlangıçta liderdi ve memleketi Kıbrıs topraklarında Müjde'yi vaaz etmek için yola çıktı. 4 8 Oradan Küçük Asya'ya gittiler ve burada Listra, Derbe ve Iconium kasabalarında (MS 46-49 civarı) bir dizi Hristiyan merkezi kurdular; bkz. Elçilerin İşleri 13:1-14:28). Ancak Galatyalılar'da Pavlus, Barnabas'ın sofra paydaşlığı konusundaki anlaşmazlığa düştüğünü de belirtiyor (Galatyalılar 2:13). Bu muhtemelen Barnaba ve Pavlus'un ikinci misyonerlik yolculuğunun başında neden arkadaşlıklarından ayrıldığını açıklıyor. Elçilerin İşleri, Pavlus'un Barnabas'ı yanına almak istediğini ancak Barnabas'ın kuzeni Yuhanna Markos'un ilk yolculuk sırasında onları terk etmesi nedeniyle onu alma konusunda anlaşmazlık yaşadıklarını belirtir (Elçilerin İşleri 15:36-41). Elçilerin İşleri anlaşmazlığın Yuhanna Markos'la ilgili olduğunu öne sürüyor, ancak Galatyalılara gönderilen mektuptan çok daha fazlasının tehlikede olduğu anlaşılıyor. Pavlus ve Barnaba ayrıldılar ve Pavlus ikinci yolculuğunda Silas adında bir kişiyi de yanına aldı (MS 49-52 civarı; Elçilerin İşleri 15:36-18:22). Pavlus bu yolculuğu, özellikle Küçük Asya'da kurduğu Hristiyan topluluklarını yeniden ziyaret etmek amacıyla başlattı. Pavlus'un Mektuplarının Arka Planına Karşı Elçilerin İşleri 21:17-26 Pavlus üçüncü misyonerlik yolculuğunun sonunda (MS 53-58 civarı; Elçilerin İşleri 18:23-21:16) Yeruşalim'e döndü. Yolculuğu boyunca Kudüs'teki yoksullar için bir bağış toplamıştı. Bu, Pavlus'un da kabul ettiği gibi, Apostolik Kararnamesi'ndeki anlaşmaya uygundu: "Onlar tek bir şey istediler, yoksulları hatırlamamız; aslında benim de yapmaya can attığım şey buydu" (Gal. 2:10). Yoksullarla ilgilenmek Kudüs kilisesinin temel kaygılarından biriydi. Bu aynı zamanda Yakup'un mektubundaki ana temalardan birine, yani yoksullara eşitlik ve adaletle davranmaya da uygundur. Paul, yoksullarla da ilgilendiğini gösteriyor, bu yüzden koleksiyonu almaya istekli olduğunu söylüyor. Bu, Filistin'deki Yahudi Hristiyanlarla birliği göstermenin somut bir yoluydu. Bu katkının Kudüs'e getirilmesi 48 oldu. Daha önce de belirtildiği gibi, Antakya topluluğunun Pavlus ve Barnabas'ı dışarı göndermesinde ilk sırada Barnabas adı geçmektedir. Bu, dönemin geleneklerine göre Barnabas'ın daha nüfuzlu kişi olarak kabul edildiğini gösterir.

--- SAYFA 101 ---

78 J James of Jerusalem 4 9 Bkz. Thomas E. Schmidt, "Taxation, Jewish," Dictionary of New Testament Background, eds. Craig A. Evans ve Stanley E. Porter (Downers Grove, IL ve Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2000) 1163-66. Ayrıca bkz. Daniel C. Snell, "Vergiler ve Vergilendirme", ABD 6, ed. David Noel Freedman (New York: Doubleday, 1992) 338^10. 5 0 Josephus, A.J. 14:110 [Marcus, LCL]. Başka bir yerde Josephus, Mezopotamya'daki tapınak parasının toplanmasına ilişkin ayrıntılı bir açıklama verir (A.J. 18:312-314 [Feldman, LCL]). 5 1 Örneğin bkz. James D. G. Dunn, Unity and Diversity in the New Testament: An Inquiry into the Character of Early Christian (Philadelphia: Westminster, 1977) 257. Ayrıca Pavlus'un Yakup'un rolünü ve önemini kabul etme şekli: Diasporada yaşayan Hristiyanların hâlâ Kudüs'teki ana kiliseyle birleşmiş olduklarını gösterdi. Jeru Salem'deki yoksullar için toplanan koleksiyona ilişkin bu psikolojik bakış açısı, aynı zamanda Yahudilik dünyasındaki, yirmi yaşın üzerindeki tüm Yahudi erkeklerin Tapınağa katkıda bulunmasının veya bir tapınak vergisi ödemesinin beklendiği geleneği de yansıtıyordu. Buna Filistin toprakları dışında diasporada yaşayanlar da dahildi. Tapınak vergisinin kökeni Neh 10:32-33'e kadar uzanır. Başlangıçta bu miktar bir şeklin üçte biri idi, ancak daha sonra bu miktar yarım şekle çıkarıldı; bu da bir günlük ücrete eşdeğer olacaktı. 4 9 Bu vergi Tapınağın bakımının ödenmesine yardımcı olmak için tasarlandı. Matta 17:24-27'de tapınak vergisinden bahsediliyor. Josephus ayrıca tapınak vergisinden de söz ediyor: "Ama tapınağımızda bu kadar çok zenginlik olmasına kimsenin şaşmasına gerek yok, çünkü yaşanabilir dünyadaki tüm Yahudiler ve Tanrı'ya tapınanlar, hatta Asya ve Avrupa'dan olanlar bile buna çok uzun bir süredir katkıda bulunuyorlardı." Kendi geçimlerini ticaret yoluyla sağlayan zamanın Yahudi Hahamlarının geleneğini sürdüren Pavlus, çadircılık yaparak geçimini sağlıyordu (Elçilerin İşleri 18:3). Pavlus kiliselerden kendisini maddi olarak desteklemelerini hiçbir zaman talep etmese de, yine de bir elçinin kiliseler tarafından desteklenme hakkını savunuyordu (bkz. 1 Korintliler 9:1-18). Pavlus Yeruşalim'e döndüğünde (Elçilerin İşleri 21:17-26), Luka kendisinin ve arkadaşlarının Yeruşalim'deki "kardeşler" (hoi adelphoi) tarafından karşılandığını yazar (Elçilerin İşleri 21:17). Bu kelime genel olarak en geniş anlamıyla Kudüs'teki Hristiyan cemaatine "kardeşler" olarak atıfta bulunulması olarak anlaşılabilir, bu özel bağlamda Yakup'tan bahsedildiği için "İsa'nın ailesi"ne de atıfta bulunabilir. Bu, adelphos sözcüğünün nasıl pek çok anlam nüansına sahip olduğunun bir başka örneğidir. Akademisyenlerin bu anlatıma ilişkin öne sürdüğü sorunlardan biri, metinde Yakub'un Pavlus'un topladığı koleksiyonu fiilen aldığından hiç söz etmemesidir. Bu, bazılarının Yakub ve Kudüs topluluğunun Yahudi olmayan kiliselerden gelen koleksiyonu reddetmiş olabileceği sonucuna varmasına yol açtı. 5 1

--- SAYFA 102 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 79 Metne bir kez daha varsayım okundu. Pavlus, II. Herod Agrippa'nın huzurunda tanıklık ederken şöyle der: "Birkaç yıl sonra milletime sadaka getirmeye ve kurbanlar sunmaya geldim" (Elçilerin İşleri 24:17). Bu kesinlikle Paul'un koleksiyonu teslim ettiğini ve kabul edildiğini ima ediyor gibi görünüyor. Luka'nın önyargılı bakış açılarından biri, ilk Hristiyan topluluğu ve onun liderleri arasındaki herhangi bir çatışmadan kaçınmak veya bunları örtbas etmektir. Luka en başından itibaren ilk toplumun resmini uyumlu bir aile olarak sundu (bkz. Elçilerin İşleri 4:32). Yakup, Kudüs'teki tek havaridir ve Pavlus onunla "ertesi gün" buluşur (Elçilerin İşleri 21:18), bu da Yakup'un Kudüs topluluğu içinde oynadığı liderlik rolünü gösterir. Anlatı devam ettikçe Yakup'un rolünün yalnızca Kudüs'le sınırlı olmadığını, aynı zamanda onu liderleri ve koruyucuları olarak gören tüm Yahudi Hristiyanlara karşı ilgi ve sorumluluğu olduğunu gösteriyor. Luka, iki farklı görevle ilgilenen ilk kilisenin iki liderinin buluşmasının esasının kesinlikle ne olacağını anlatıyor. Pavlus, kurtuluş mesajının Roma dünyasında Yahudi olmayanlar tarafından nasıl benimsendiğini anlatıyor. Yakub ve Kudüs topluluğundaki diğer kişiler buna şu cevabı verdiler: "Görüyorsunuz... Yahudiler arasında kaç binlerce inanlı var ve hepsi yasa için gayretli" (Elçilerin İşleri 21:20). Bu yanıt, Yakup'un ve Yahudi Hristiyanların Yahudilik içindeki geleneklerine nasıl hala bağlı kaldıklarını gösteriyor. Onlar hâlâ Yahudi Kanununun gereklerini yerine getiriyorlar. Bu, Kudüs Konseyi ve Apostolik Kararnamesi Yahudi olmayanların Hristiyan hareketine girme gereklilikleri ile ilgili olduğunda yukarıda tanımladığımız vizyon için doğrudur. Yahudi Hristiyanlarla doğrudan ilgilenmiyorlardı. James, Yahudi Hristiyanların Mesih olarak İsa'ya olan bağlılıklarında hâlâ Yahudi geleneklerini ve saflık yasalarını desteklemeye devam ettiklerini ve bundan gurur duyduklarını gösteriyor. Bu pasaj (Elçilerin İşleri 21:17-26), ilk Hristiyan kilisesinde iki farklı misyonun bulunduğunu gösterir: Yahudilere ve Yahudi olmayanlara yönelik. Yakup ve Petrus Yahudilere yönelik misyonun sorumluluğunu taşıırken, Pavlus Yahudi olmayanların elçisidir. Yakup'un Yahudilere olan misyon hakkındaki gözetimi, İsa'nın Mesih olarak kabul edilmesinin onların Yahudi geleneklerini ve köklerini ortadan kaldırmadığı anlayışına dayanıyordu: Musa Kanunu ve tüm ritüel saflık kanunları ve gelenekleri gibi, sünnete hâlâ çok değer veriliyordu. Pavlus'un Yahudi olmayan misyonu sünnetten ve tüm saflık yasalarından uzaktı. Bu pasajda dolaylı olarak Pavlus'a yöneltilen soru, Yahudi Hristiyan misyonu ve onun Musa Kanunu ve geleneklerinde desteklediği değerle ilgilidir: "Yahudi Hristiyanların, Yahudi Kanununun şartlarını yerine getirme konusunda hangi yükümlülöklere sahip olduğunu görüyorsunuz?" Pavlus'tan beklenen cevap, Musa Kanununun geleneklerini sürdüren Yahudi Hristiyanlığını desteklediğidir. Pavlus, "Yahudi olmayanlar arasında yaşayan bütün Yahudilere ders veriyorsun" şeklinde dolaşan bir "söylentiden" haberdar oldu.

--- SAYFA 103 ---

80 | Kudüslü Yakup 5 2 Nezir yemini, İsraili erkek veya kadınların kendilerini belirli bir süre boyunca Tanrı'ya adanmak için yapacakları özel bir adaktır. Bu yeminle ilgili kurallar Sayım 6:1-21'de bulunur. Yemin süresi boyunca Nezir alkolden uzak durmak, başını tıraşsız bırakmak ve bir cesetle her türlü temastan kaçınmakla yükümlüydü. İsa ve Pavlus'un zamanında, böyle bir yemin etmek kişisel bir tercihti, ancak başlangıçta bu, ilahi bir armağan olarak görülüyordu: bkz., örneğin, Şimşon (Hakim 13:4-14) ve Amos (2:11). Yeminin bitiminde Nezir'in saçları kesilir ve kutsal alanda yakılır. Musa'yı terk etmelerini ve onlara çocuklarını sünnet etmemelerini veya geleneklere uymamalarını söylemenizi" (Elçilerin İşleri 21:21). Luka bu "söylenti"nin yanlış olduğunu ima ediyor. Ancak Pavlus'un mektuplarını okuduğunuzda bunun kesinlikle onun bakış açısını ve öğretisini yansıtan gerçek bir ifade olduğu anlaşılıyor: Pavlus artık Yahudi Yasasında ve onun saflık düzenlemelerinde kurtuluş için herhangi bir değer görmüyordu. Galatyalılara yazdığı mektubunda, insanları Mesih'e yönlendiren bir öğretmen olarak Yasa hakkında konuştuğunda bunu çok açık bir şekilde belirtiyor. (Galatyalılar 3:23-29) Pavlus'un teolojisinin temeli, kurtuluşun İsa Mesih'e iman yoluyla geldiğine olan inancıdır; Yahudi Yasasının artık kurtuluşa giden yolda oynayacak bir rolü yoktur, ancak şimdi Mesih geldiğine göre, Pavlus pragmatik bir yaklaşım benimser ve bir Yahudi saflık ritüeline katılmaya isteklidir. Bunu, Yahudilere kimlik kazandıran bir Yahudi geleneğine katılmanın bir yolu olarak yapıyor ve kurtuluş alanında bir rolü veya önemi olduğu iddia edilmediği sürece Yahudi ritüellerine karşı olmadığını gösteriyor. Bana göre Pavlus'un bu pragmatik yaklaşımı sadece Luka'nın bir icadı değildir, yazar Pavlus aynı pragmatik yanını putlara sunduğu mektuplarda da göstermektedir (1 Korintliler 8:1-). 13) bunu doğruluyor. Pavlus, İsa'nın bir takipçisinin putlara sunulan etleri yemesinde açıkça bir sakınca görmüyor ve şunu söylüyor: "Dünyada hiçbir putun olmadığını ve 'bir taneden başka Tanrı olmadığını' biliyoruz" (1 Korintliler 8:4). Ancak vicdan sahibi olan imanlılar adına, onlara skandal yaşatmamak için bu tür etleri yemekten kaçınmanın akıllıca olabileceğini söylüyor (1 Korintliler 8:7). Pavlus, Yahudi Hristiyanların Yahudi Kanunu ve geleneklerine uymaları meselesine benzer bir şekilde yaklaşmaktadır. Pavlus, Yahudi kökenlerine ve miraslarına hala değer verenler adına, onlara kurtuluş alanında herhangi bir değer vermese de, topluma uyum sağlamak için ritüellere katılmakta hiçbir zorluk çekmemektedir.

--- SAYFA 104 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 81 "Tanrı ile özel olarak yakın bir ilişki arayanlar için" dindar bir bağlılık eylemi dışında bir Nezir yemini üstlenmenin nedenlerinin ne olabileceği bilinmemektedir. Nezir yemini bu modelin eski bir İsraili örneği olabilir. (Bkz. Leslie J. Hoppe, "Nazirite," Eerdmans Dictionary of the Bible, ed. David Noel Freedman [Grand Rapids: Eerdmans, 2000] 951). 5 3 Yahudi olmayanların avlusundan kadınların avlusuna giden sütunların üzerindeki yazılarda, Yahudi olmayanlardan daha ileri giden herkesin öldürüleceğini bildiren ifadeler vardı. Bu tür iki yazıt keşfedildi (bkz. McKenzie, Dictionary of the Bible, 874). muhaliflerine Yahudi ritüel ve geleneklerine karşı çıkmadığını veya onları reddetmediğini gösterecek. Ancak olaylar farklı bir hal alıyor. Pavlus'u tanıyanlar Yahudi Hristiyanlar değil, Küçük Asya'daki genel Yahudilerdi ve onu, Yahudi olmayanları, gitmelerine izin verilmeyen Tapınağa getirmekle haksız yere suçladılar. 5 3 Pavlus'un Tapınakta Tutuklanması (Elçilerin İşleri 21:27-36) Tapınağa yapılan bu ziyaret ve Pavlus'un Yahudi Hristiyanları yatıştırma girişimi boşa çıktı. Pavlus tutuklandı ve sonunda tutuklu olarak Roma'ya gönderilecekti. Yakub'un ya da Kudüs toplumundan herhangi birinin Pavlus'un yardımına geldiğinden söz edilmiyor. Pavlus'u kendisine yönelik bir suikast planından kurtaran kişi, Pavlus'un yeğeniydi (kız kardeşinin oğluydu) (Elçilerin İşleri 23:16). Luka'nın Yakup'tan ya da Kudüs topluluğunun Pavlus'a yardım etmeye geldiğinden bahsetmediği gerçeğini çok fazla anlamamak gerekir. Yapılması gereken iki basit nokta var. Öncelikle ne yapabilirlerdi? İkincisi, Luka'nın anlatımının niyet ve amacına sadık kalınmalıdır. Onun niyeti, Elçilerin İşleri 1:8'de verilen talimatın yerine getirilmesiyle kurtuluş mesajının dünyanın dört bir yanına getirildiğini göstermektir. Pavlus'un tutuklanması, mesajın artık Roma'ya iletilmesi gibi olumlu bir sonuç doğurdu ve Luka bunun nasıl gerçekleştiğini göstermek istiyor. Yakup, Petrus ve Pavlus arasında devam eden iletişim (1 Korintliler 9:3-6; 15:3-8) 1 Korintliler 9:3-6'da Pavlus bir havari olarak rolünü savunuyor ve bir havarinin haklarından söz ediyor. Kendi misyon yaklaşımı ile Peter'in (ve James'in) yaklaşımı arasındaki bazı farklılıklara bir kez daha dikkat çekiyor. Pavlus, Petrus'un (Kefas) ve Yahudi halkına yönelik misyona katılanların eşleriyle birlikte seyahat ettiklerini ve hepsinin hizmet ettikleri topluluklardan destek aldıklarını gösteriyor. Öte yandan Pavlus (ve Barnabas) Yahudi olmayanlara yaptıkları misyon sırasında eşleriyle birlikte seyahat etmediler ve

--- SAYFA 105 ---

82 | Kudüslü Yakup, ziyaret ettikleri ve hizmet ettikleri kiliselerden destek almayı reddetti. Kendilerini geçindirmek için çalıştılar. Bu pasajda Yakup'tan doğrudan söz edilmese de, bir kez daha "Rab'bin kardeşleri" havarilerin yanına yerleştirilmiştir. Misyonerlik faaliyetleri sırasında kendilerine eşlik eden eşleri olduğu söylenmektedir. Bu, Yakup'un aynı zamanda gezici bir misyoner olduğu anlamına gelmiyor: Şu ana kadar ortaya çıkardığımız tablo bu görüşü desteklemiyor. James Kudüs'te yerleşik bir liderdi. Ancak bu fotoğraftan James'in evli olduğu sonucunu çıkarabiliyoruz. Bu açık bir ifadedir, ancak metnin arkasında gömülü olan bir ifadedir. 1 Korintliler 15:3-8'de Yakup'un isminden bahsediliyor. O, "Rab'bin kardeşi" olarak tanımlanmamıştır, ancak kastedilenin Yakup olduğu açıktır. Kendisi Hristiyan topluluklarındaki en etkili Yakup olduğu için, diğer Yakupların daha net bir şekilde tanımlanması gerekir. Pavlus burada Dirilen Lord'un ortaya çıkışıyla ilgili geleneksel formüller kullanıyor. Pavlus'a göre, bu ilk geleneklere gelince, İsa Mesih'in dirildiğinin kanıtı, İsa'nın çok sayıda takipçisi tarafından canlı olarak görülmesi ve deneyimlenmesi gerçeğine dayanmaktadır. Pavlus, dirilmiş Rab'bin görüldüğü kişileri sıralarken bir kez daha Petrus'u, Yakup'u ve kendisini listeliyor. Hepsisi görevlerini dirilen Rab'bin ortaya çıkışına borçludur. Pavlus bu geleneği paralel bir şekilde aktarır: • Dirilen İsa, Kefas'a (Petrus) ve ardından onikilere görüldü. (Petrus on ikilerden biridir.) • Yakup'a, ardından tüm havarilere görüldü (Yakup havarilerden biridir.) Petrus ve Yakup arasında hiçbir fark yoktur. Bu paralel sunumdan da anlaşılacağı üzere, İsa'nın Petrus ve Yakup'a görünüşü aynı seviyededir. Bu zıtlık, Pavlus'un kendisini tanıttığı ve kendisine Şam'a yaptığı yolculukta dirilen Rab ile ilgili deneyimine gönderme yapan bir görünümünden bahsettiği 8. ayette ortaya çıkar. Bu, "zamansız doğan birinin" ortaya çıkışıdır çünkü dirilen İsa'nın göğe yükselişinden yıllar sonra meydana gelir. Bu anlamda görünüm Peter ve James'inkiyle tezat oluşturuyor. Farklı bir düzenin görünümü olsa da, bu hâlâ Pavlus'un bir havari olarak misyonerlik rolünün temelini oluşturmaktadır. Yahudi Hristiyanlığında Lider Olarak Yakub Yakub'un Kudüs toplumundaki rolüne ilişkin, Elçilerin İşleri'nin ve Pavlus'un İsa'ya karşı tepkilerinin eleştirel bir incelemesinden ortaya çıkardığımız bu araştırma.

--- SAYFA 106 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 83 5 4 Bruce Chilton ve Jacob Neusner, Judaism in the New Testament: Practices and Beliefs (London: Routledge, 1995) 106. 5 5 Levililer 17-18'in Yakup'un tutumunu açıklamada kullanılması hakkında yorum yapan McKnight {Jesus and James on Israel and Purity, 109} şöyle diyor: "Sonuç olarak, burada sahip olduğumuz yenilikçi bir Yahudi Yakup'a (ve onun temsil ettiği Kudüs merkezli Hristiyan Yahudiliğine) göre Tevrat'ın, Yahudi olmayan yerleşik uzaylıların eskatolojik yenilenmede hangi yasalara uymak zorunda kalacakları hakkındaki belirli sorunlar da dahil olmak üzere, yaşamın karmaşık sorunlarına yanıtlar içerdiğini ortaya koyan Tevrat'ın tefsiri." James mektupları sırasında ilk Hristiyan kilisesinin mücadeleleri hakkında daha derin bir farkındalık yarattı. Yakup'un İncillerdeki ve hatta Elçilerin İşleri'ndeki resmi bir dereceye kadar belirsizleştirilmiş olsa da, Yakup bu incelemeden ilk Hristiyan topluluğunun önemli ve önde gelen figürü olarak çıkıyor. O, Kudüs kilisesinin etkili lideridir ve Yahudi Hristiyan misyonunun tamamı ve Yahudilerin İsa'yı İbranice Kutsal Yazıların Mesih'i olarak kabul etmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan topluluklar için endişe ve gözetim rolünü yerine getirir. Bu incelemeden Yakup'un karakterine ilişkin şu özellikler ortaya çıkıyor: Yakup'un portresi onun Yahudi bir Hristiyan olmasıyla tanımlanıyor. Kardeşi İsa'nın misyonunun İsrail halkının yeniden canlandırılması olduğunu anlamıştı ve Yakup, Kudüs'teki Yahudi Hristiyanların lideri olarak kendi rolünü bu misyonun devamı olarak görüyordu. Bruce Chilton'un söylediği gibi: "Burada temsil edildiği şekliyle Yakup'un iddiasında, Yahudi olmayanların inancının başardığı şey, (Pavlus'un düşüncesinde olduğu gibi) İsrail'in yeniden tanımlanması değil, İsrail evinin restorasyonudur." 5 4 Görevi İsrail'i reddetmek değil, onun "geri getirilmesi" olduğundan, Yakup Yahudi Tevrat'ına uymaya devam etti. Yahudiliğin saflık kuralları Tanrı'ya erişimi ve başkalarıyla ilişkileri tanımlamaya devam etti. Yakup, İsa'nın Tanrı'nın seçimi ve rehberliği altında başlattığı şeye devam etti. Yakup, İsa'yı Mesih olarak kabul eden Yahudilerin Tevrat'tan, temizlik kurallarından ve geleneklerinden vazgeçmeleri gerektiğini öngörmemektedir. James'in Peter, Barnabas ve Paul ile olan etkileşiminde tek bir amacı vardır: dünyanın sosyal haritasının korunması. Tevrat kimin İsrail'e ve Tanrı'nın halkına ait olduğunu tanımlar. Yakup'un zihninde İsrail evinin restorasyonu kişinin Tora'ya sadık kalmasını gerektirir. Yakup, İsa'ya Mesih olarak iman ettiğini iddia eden Yahudi olmayanları Yahudi Hristiyan topluluğuna kabul ederken, onların konumlarını, İsrail topraklarında yerleşik yabancıların kabul edildiği gibi tasavvur ediyor. Tıpkı İsrail topraklarında yerleşik yabancıların belirli saflık yasalarına uyma zorunluluğu olduğu gibi, Yahudi olmayan Hristiyanlar da Hristiyan toplumundaki belirli kurallara uymakla yükümlüydü. 5 5

--- SAYFA 107 ---

84 J Jerusalem James 5 6 Bkz. aynı eser. 110-11. Yakup 1'in Yahudi olmayan bir misyona yönelik tutumu hoşgörü ve kabullenmedir. Yakup, Yahudi Hristiyan Kudüs topluluğunun lideri olarak görevini, Pavlus'un misyonunun yaptığı gibi, Yahudi olmayanlardan din değiştirenleri aktif olarak aramak olarak görmüyor. Onun kaygısı Yahudi Hristiyanlarla ilgilidir. Yahudi olmayanlar onlarla ilişkilendirilmek isterlerse, eski İsrail'in aralarında yerleşik yabancıların varlığına tahammül ettiği gibi, o da bu duruma tolerans gösterir. 56 Yakup samimi bir şekilde Yahudilikteki Hristiyan kökenlerini korumaya çalıştı ve İsrail halkının yeniden doğuşuna yönelik İsa'nın eskatolojik vizyonunu sürdürdü. Ancak erken Hristiyanlık içinde iki bağımsız misyonu koruma çabası sonsuza kadar süremeyecek ideal bir çözümdü. İsa'yı Mesih olarak benimseyen Yahudi olmayanların sayısının daha fazla olması, zamanla aynı şeyi yapan çok daha az sayıdaki Yahudiye bastıracaktı. James bu çalışmadan Kudüs toplumu içindeki en etkili kişi olarak ortaya çıkıyor. Pavlus, Yakup'un konumunu kabul ediyor ve Tapınak bölgesine girme konusundaki tavsiyesini kabul ederek Yahudi Hristiyan misyonunun lideri olarak ona saygı gösteriyor. Yakup'un incelenmesi aslında Yahudi Hristiyanlığı perspektifinden bakıldığında erken Hristiyan kilisesinin gelişiminin incelenmesidir. Yakup, "kardeşi" İsa ile yeni ortaya çıkan Hristiyan kilisesi arasındaki tarihsel bağlantıydı. Tıpkı Matta'nın müjdesindeki İsa'nın kendisini yalnızca "İsrail evinin kayıp koyunlarına" gönderilmiş olarak görmesi gibi (Matta 15:24; ayrıca bkz. 10:5-6), Yakup da ilgisini İsrail halkıyla sınırladı. Yakup, Yahudi olmayanlara başka bir görevin kabul edildiğini ve Yahudi olmayanların sünnetten ve Musa Kanununun hükümlerinden (Havari Kararnamesi'ndeki talimatlar dışında) muaf olmaları gerektiğini kabul ederken, bu kararın kendi topluluğu ve Yahudi Hristiyanlara yönelik misyonu üzerinde herhangi bir etkisi olduğunu düşünmüyordu. Ona göre Yahudi Hristiyanlar hâlâ İsrail evinin üyeleri idi. İsa'nın Mesih olarak kabul edilmesi ve inanılması, onların hâlâ gelenekleri ve saflık kuralları hâlâ geçerli olan İsrail evinin bir parçası oldukları gerçeğini değiştirmiyordu. Çünkü sonuçta saflık kuralları, grubu çevrelerindeki dünyanın aksine tanımlıyordu. Yakup, görevini Kudüs topluluğunun lideri olarak gördü ve İsa ile başlayan eskatolojik çağın tamamlanmasının, Yahudiliğin mirasına sadakat yoluyla devam etmesini sağladı. Elçilerin İşleri Yakup'tan yalnızca birkaç kez söz eder, ancak söz konusu olduğu yerlerde onun otoritesi ve konumu açıkça kabul edilir ve desteklenir: Onun, erken Hristiyan kilisesi bağlamında şüphesiz önemli ve nüfuzlu bir kişi olduğu şüphe götürmez. Paul ile karşılaştırıldığında (kitaptaki ana karakter)

--- SAYFA 108 ---

Kudüs Cemaatinin Lideri | 85 5 7 Bkz. William R. Farmer, "James the Lord's Brother, Göre Paul", Chilton ve Evans, eds., James the Just and Christian Origins (Leiden, Boston ve Kbln: Brill, 1999)140-42. 5 8 Bkz. Painter, Just James, 56. 5 9 Bkz. Bernheim, James, Brother of Jesus, 147; ve ayrıca Jacob Jervell, "James: the Defender of Paul", Luke and the People of God: A New Look at Luke-Acts (Minneapolis: Augsburg, 1972) 185-207'de, "Luke onu (James) Pavlus'u savunmasında baş tanık olarak kullanıyor" (187) diyor. Elçilerin İşleri'nin ikinci bölümünde ve on üç kanonik mektubun atfedildiği kişi) James'e yapılan birkaç atıf dikkat çekicidir (ve bir mektup ona atfedilmiştir). Yakup'un önemi iki faktörden kaynaklanmaktadır: O, hem bir elçi hem de Rab'bin bir kardeşi. 5 7 Rab'bin bir kardeşi olarak Yakup'tan, müjdelerdeki kardeşler listesinde her zaman ilk sırada bahsedilir. O, dirilen Rab'bin kendisine görüldüğü ve onu ayrıcalıklı kılan tek kardeştir. Çatışma ve anlaşmazlık James ve Paul arasındaki arayüzü tanımladı. Bu, Pavlus'un kendi yazıları üzerinde yapılan bir araştırmadan ortaya çıktı. Acts bu gerilimleri yumuşatmaya çalıştı. Bazı akademisyenler, Elçilerin İşleri kitabında Yakup'a yapılan yetersiz atıfları, Luka'nın, Yakup'u ilk Hristiyan kilisesinin tarihinden çıkarmaya yönelik kasıtlı bir girişimi olarak yorumladılar. 58 Pavlus'un Yahudi olmayanlara yönelik misyonu ve vizyonu, Yakup 1'in Yahudi Hristiyanlığı vizyonuna galip geldi. Bu sadece tarihin bir gerçeğidir. Bu nedenle ilk Hristiyan kilisesinin tarihi her zaman Pavlus'un gözünden görülür. Durum farklı gelişseydi, erken Hristiyanlığın tarihi de çok farklı şekilde yazılmış olacaktı. Bununla birlikte, bu çalışma sayesinde erken Hristiyan toplumunda önemli ve etkili bir şahsiyet keşfettik. Pavlus'unkine rakip olabilecek bir konumu, otoritesi ve liderliği vardı ve Pavlus'un kendisi de ona uymak zorundaydı. 5 9 Erken Hristiyanlığın gelişimine ilişkin daha net bir anlayış ve farkındalık ortaya çıkıyor. Peter'in toplum içindeki sünnetlilerin lideri ve misyoneri olarak konumu ve rolü daha net bir şekilde odak noktasına geliyor. Pavlus da Tanrı'nın lütfundan etkilenen, aldığı vahiyden tamamen emin olan biri olarak ortaya çıkıyor; bu vahiy, sünnetsizlere tamamen farklı bir misyona yön veriyor. Yakup, Hristiyanlığın İsrail evindeki köklerini korumaya çalışırken, sonunda Pavlus'un yaklaşımı galip geldi. Kudüs Konseyinde alınan kararlar, Apostolik Kararnamesi ve Pavlus'un Yahudi ve Yunanlıların Mesih'in Bedeninde birliğine dair inancının tümü, tek bir ortak mirastan iki ayrı dinin, Hristiyanlık ve Yahudiliğin ortaya çıkmasına katkıda bulundu. James, bu mirası gelecek nesil Yahudi Hristiyanlar için sürdürmeye ve korumaya başarısız bir şekilde çalıştı. İle

--- SAYFA 109 ---

86 Kudüslü Yakup Yakup'un kişiliğine ve karakterine odaklanarak, ilk Hristiyan kilisesine dair yeni bir vizyon elde edebiliyoruz ve o dünyanın kaybolmuş ve unutulmuş gerçekliğini ortaya çıkarabiliyoruz. Yakup'un önemi dördüncü bölümde, sonraki iki yüzyılda Yakup'un karakterinin ve rolünün nasıl anlaşıldığını incelediğimizde açıklanmaya devam edecek.

--- SAYFA 110 ---

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu "Gel, şimdi biraz eğlenelim!" Alice'i düşündü. "Bilmece sormaya başladıklarına sevindim; sanırım bunu tahmin edebilirim," diye ekledi yüksek sesle. "Yani bunun cevabını bulabileceğini mi düşünüyorsun?" dedi Mart Tavşanı. "Aynen öyle" dedi Alice. "O halde ne demek istediğini söylemelisin," diye devam etti Mart Tavşanı. "Evet," diye aceleyle yanıtladı Alice; "En azından -en azından ben ne diyorsam onu kastediyorum- bu aynı şey, biliyorsun." "Biraz aynı şey değil!" dedi Şapkacı. "Neyse, 'Ne yediğimi görüyorum' ile 'Ne görüyorsam onu yiyorum' demekle aynı şey diyebilirsiniz!" Yeni Ahit'teki Yakup figürü ve onun Yahudilik ve paganizm gibi iki dünyayla olan arayüzü üzerine yaptığımız çalışmada, şimdi "Yakup'un Mektubu" başlığını taşıyan Yeni Ahit yazısına dönüyoruz. Bu çalışmanın amacı bu mektubu genel olarak incelemek ya da kendi adına incelemek değil, daha ziyade mektubun James figürü ve onun dünyasının bağlamıyla olan arayüzü ile ilgili çalışmamızın kapsamına ne gibi katkılar sağlayabileceğini görmektir.2 Bu çalışmanın temelini beş şey oluşturmaktadır: I Lewis Carroll, Alice's Adventures in Wonderland, Books of Wonder (New York: William Morrow & Co. [1866] 1992) 97-98. 2 Yakup'un mektubu ve benimsenebilecek birçok yaklaşım hakkında söylenebilecek çok şey var. Bu tartışmada, Kudüslü James'in kişiliği ve düşüncesi hakkında neler çıkarılabileceğini göstermek için büyük ölçüde son yorumumun (Patrick J. Hartin, James, SP 14 [Collegeville: Liturgical Press, 2003]) sonuçlarından yararlanıyorum. 87

--- SAYFA 111 ---

88 J Kudüslü James • Yakup'un mektubunu okurken metodolojik düşünceler • Mektuptaki Yakup'un "Rab'bin kardeşi" olarak kimliği • Yakup'un Yahudilikle arayüzü ° Dağılımın On İki Kabilesi ° Saflık kuralları ve Kanun ° Yakup ve Bilgelik mirası • Yakup'un İsa ile arayüzü • Yakub'un Pavlus'un düşüncesiyle arayüzü: Gerekçe, İnanç ve Eserler Metodolojik Değerlendirme: Yakup'un Mektubu'nun Edebi Türü En önemli metodolojik konu James'in mektubunun herhangi bir incelemesinde onun edebi türü vardır. Yeni Ahit'teki müjdeleri tartışırken, dört müjdenin edebi biçimine ilişkin bilginin, bu yazıların daha dikkatli yorumlanmasına büyük ölçüde katkıda bulunduğunu gösterdik. Aynı şey James'in bu yazıları için de geçerlidir. Yazının edebi türü ilk bakışta bariz görünebilir. Dışarıdan bakıldığında bir harf şeklindedir. Yazara ve alıcılara referansla geleneksel tarzda açılır. Yazar, yazı boyunca doğrudan okuyucularına hitap eden bir mektup yazarı gibi konuşuyor (örneğin, "Eğer herhangi birinizin bilgeliği eksikse ..." [Yak. 1:5]). Pavlus'un mektuplarından bildiğimiz gibi, yazının sonu geleneksel bir mektubun sonu ile uyuşmasa da, Yahudi ve Greko-Romen dünyalarında bir mektubun sonuca varabileceği çeşitli yollar olduğuna dair kanıtlar vardır. Pavlus'un yazılarından bildiğimiz bir mektubun sonu tek olasılık değildir; başka pek çok mektup da mevcuttu. 3 Bu yazı basit bir mektuptan çok daha fazlasıdır. Martin Dibelius 4, geçtiğimiz yüzyıl boyunca James'in mektubu üzerine yapılan çalışmalar üzerinde en büyük etkiye sahip olmuştur. Bu yazıyı paraenesis olarak sınıflandırdı. Dibelius paraenesis'i bu 3 Bkz. Fred O. Francis, "The Form and Function of the Opening and Closing Paragraphs of James and 1 John", ZNW 61 (1970) 110-26; Abraham J. Malherbe, Ahlaki Öğüt: Bir Greko-Romen Kaynak Kitabı (Philadelphia: Westminster, 1986) 79-82; ve Hartin, James, 14-15. 4 Martin Dibelius, James: James'in Mektubu Üzerine Bir Şerh, Hermeneia, rev. Heinrich Greeven, çev. Michael A. Williams, ed. Helmut Koester (Philadelphia: Fortress, 1976; Der Brief des Jakobus'un İngilizce çevirisi [11. gözden geçirilmiş baskı, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1964]).

--- SAYFA 112 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 89 şekilde: "Paraenesis derken, genel etik içerikli öğütleri bir araya getiren bir metni kastediyoruz. Paraenetik sözler genellikle kendilerini belirli (ama belki de kurgusal) bir izleyici kitlesine hitap eder veya en azından bir emir veya çağrı biçiminde görünür." 5 Daha yakın zamanlarda Dibelius'un görüşleri dikkatli bir incelemeye tabi tutuldu ve James'in edebi türünün doğasına ilişkin daha net bir algı ortaya çıkmaya başladı. John Gammie'nin paraenetik literatür üzerine yaptığı çalışmalar bu gelişmeden büyük ölçüde sorumlu olmuştur. 6 Paraneetik edebiyatın aslında birincil türün, yani Bilgelik edebiyatının ikincil bir türü olduğunu gösterdi. Paraenetik edebiyat, eyleme yönelik ahlaki tavsiyelerle birlikte bir topluluğa yön vermeyi amaçlamaktadır. Paraenesis ve protreptik söylem arasında daha ileri bir ayrım yapar ve bunu üç kriter aracılığıyla ayırır: "(1) kuralların varlığı veya yokluğu ve bunların ileri sürüldüğü amaç; (2) ikna etme amacıyla sürekli gösteri ve organizasyonun kapsamı; ve (3) kapsanan konuların genişliği ve/veya odak noktasının keskinliği." 7 Aslında protreptik söylem, "üslup açısından açık, mantıklı ve kıyassal bir tarzda ifade edilen bir kanıtlama" yoluyla bir temayı geliştiren bir argüman sunar. 8 Protreptik söylem ve paraenesis, bir topluluğun sosyal oluşumuna yönelik çaba gösterir. 9 Doğaları gereği ya koruyucu söylem ya da basit paraenesis olan yazıların amacı, okuyucularını o topluluğun sosyal dokusunun değerleri, hedefleri ve ahlak kuralları aracılığıyla şekillendirmektir. Peter L. Berger ve Thomas Luckmann, "sosyalleşme" olarak tanımladıkları bu sürece dikkat çekmişlerdir: "bir bireyin, bir toplumun veya onun bir bölümünün nesnel dünyasına kapsamlı ve tutarlı bir şekilde dahil edilmesi." 10 Bu, James'in mektubunun retorik işlevini daha açık bir şekilde açıklamaya yardımcı olur. Bu mektup paraenesisten ziyade protreptik bir söylem olarak tanımlanır. n Paraenesis'ten farklı olarak protreptik söylem, tüm ahlaki öğütlerini kucaklayan ve ona yön veren bir vizyona odaklanır. 5 Aynı eser. 3. 6 John G. Gammie, "Paraenetic Literatür: İkincil Bir Türün Morfolojisine Doğru", Semeia 50 (1990) 41-77. 7 Aynı eser. 54-55. 8 Patrick J. Hartin, A Spirituality of Perfection: Faith in Action in the Letter of James (Collegeville: The Liturgical Press, 1999) 47. 9 Leo G. Perdue, "The Social Character of Paraenesis and Paraenetic Literatür", Se mea 50(1990)23-27. 10 Peter L. Berger ve Thomas Luckmann, The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge (Garden City, NY: Doubleday, 1966) 120. 11 Hartin, James, 11-13'teki tartışmaya bakınız.

--- SAYFA 113 ---

90 | Kudüslü Yakup Yakup'un mektubu, "dünyayla dostluğun" aksine, "Tanrı'yla dostluğa" çağrının vizyonuna odaklanıyor. 1 2 Yakup'un mektubunun retorik işlevi, okuyucularının "Dağılımdaki on iki kabilenin" (Yak 1:1) topluluğu olarak toplumsal formasyonudur. Yakup'un mektubu, okuyucularının bu "on iki kabilenin" üyeleri olarak benimsemeleri gereken değerleri ve ahlak kurallarını ortaya koyuyor. Onlar, kendilerini "dünya tarafından lekelenmemiş" (1:27) tutmak için, dünyayla dostluk dolu bir yaşamla uyumlu olan, Tanrı'yla dostluk dolu bir yaşam sürmeye çağrılıyorlar. Bu ikilik, mektup boyunca örülmüş merkezi bir temadır. James bu gizli konuşmayı "Dağılımdaki on iki kabileye" bir mektup olarak gönderdi. Bu adres, bu mektubun bir "Diaspora Mektubu" olarak tanımlanmasına yardımcı olmaktadır. "Diaspora" terimi, Filistin/İsrail'de kendi anavatanlarının dışında yaşayan Yahudileri ifade eder. Bu tür Diaspora mektuplarına örnek olarak 2 Makabi 1, Yeremya Mektubu (veya Bar 6:1-73) ve Baruch'un 2 (Suriye Kıyameti) Baruch'taki mektubu (2 Bar 78:1-87:1) verilebilir. Sonuç olarak Yakup'un mektubunun Filistin/İsrail dışında yaşayan Yahudi topluluklarına yazıldığı anlaşılabacaktır. 13 Yukarıdaki tartışma göz önüne alındığında, Yakup'un mektubunun, okuyucularının sosyal oluşumuyla ilgilenen, protreptik söylemin ikincil türüne ait bir Bilgelik yazısı olarak anlaşılması gerekir. İnananları Tanrı ile dostluk içinde yaşamaya çağıran bir vizyon sağlar. O topluluğun üyeleri için gerekli olan değerleri, ahlak kurallarını ve yaşam biçimini sunar. Bu koruyucu söylem, Filistin/İsrail dışında yaşayan Yahudi Hristiyan topluluklarına bir Diaspora mektubu şeklinde gönderilmektedir. Yakup'un mektubunu bu çerçevede okumak ve anlamak, hem işlevi hem de mesajı hakkında daha derin bir farkındalık sağlayacaktır. Yakup'un "Rab'bin Kardeşi" Olarak Kimliği Bu çalışma bağlamında Yakup'un mektubunu incelememiz iki yönlü bir işleve sahiptir. Mektubun James figürü hakkında ne söylediğini ve ayrıca bu figürün onun kültürel ve dini bağlamıyla nasıl bir arayüz oluşturduğunu görmek istiyoruz. Mektubun gerçek yazarının "Rab'bin kardeşi" Yakup olduğunu kanıtlayamayız. Ancak yapabileceğimiz şey, 1 2 Bkz. Hartin, James, 13. 1 3 Peter H. Davids'in, James'in mektubunu bir Diaspora mektubu olarak anlamanın sonuçlarını iyi açıklayıp açıklamadığını görmektir. Bkz. Bruce Chilton ve Craig A. Evans, editörler, James the Just and Christian Origins, NovTSup 98 (Leiden, Boston ve Köln: Brill, 1999) 41'deki "James'in Mektubundaki Filistin Gelenekleri".

--- SAYFA 114 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 91 1 4 "İma edilen yazar" derken, bir okuyucu olarak anlatının kendisinden yola çıkarak oluşturduğum yazarı anlıyorum. Bunun benim kurgum olduğunun ve oluşturduğum resmin mektubun asıl yazarından çok farklı olabileceğinin (ve muhtemelen öyle) her zaman farkında olmalıyım. Okuyucunun bir metne ön yargılar ve ön kabuller olmadan yaklaşması mümkün değildir. Ancak okuyucunun metne yüklediği varsayımların bilincinde olmaya çalışması gerekir. Yakup'un mektubunu okurken buradaki amaç, mektubun kendi adına konuşmasına izin vermektir. Bu çalışma, (kişinin ön yargılarından ziyade) mektubun kendisinden başlamayı ve mektuptan ortaya çıkan yazarın resmini belirlemeyi amaçlamaktadır. Metinde ima edilen yazar, metnin dışından bilinen Yakup'un resmine, diğer Kutsal Kitap metinleri üzerine yaptığımız önceki incelememizde ortaya çıkan resme uymaktadır. 1 4 Mektubun açılışı, yazarının "Tanrı'nın ve Rab İsa Mesih'in hizmetkârı Yakup" (1:1) olduğunu belirtir. Yeni Ahit'te pek çok kişinin Yakup adını taşımasına rağmen yazarın kendisini daha fazla tanıtmayı gereksiz bulması, onun etkili ve tanınmış bir şahsiyet olduğunun kanıtıdır. Okuyucularının onun kim olduğunu açıkça bileceklerini varsayıyordu ve kendisini başkalarından ayırmaya gerek duymadı. Buradan şu çıkarımı yapabiliriz. MS 44'ten önce. İsa'nın üç etkili takipçisi Yakup'un adını taşıyordu: Zebedi'nin oğlu Yakup, Alfaeus'un oğlu Yakup ve Rab'bin kardeşi Yakup. Yazar kendisini "Tanrı'nın ve Rab İsa Mesih'in hizmetkârı" olarak tanımlıyor. İncil bağlamında "hizmetçi", hayatında Tanrı'nın iradesini yerine getiren kişidir. Nasıl ki bir köle efendisinin iradesini yerine getirmeye adanmışsa, İncil'deki köle de kendisini Tanrı'nın iradesini yerine getirmeye adanmıştır. İbranice yazılarda Musa, İbrahim ve peygamberlerin hepsi "hizmetçi" unvanıyla anılır. Yeni Ahit'te bu "hizmetçi" terimi çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. İsa'ya (Filipililer 2:7) olduğu kadar Hristiyanlara da (1 Pet. 2:16) atıfta bulunur. Bu aynı zamanda topluluk içindeki liderlik rolüne de gönderme yapan bir unvandır ("Pavlus, İsa Mesih'in hizmetkârı" [Romalılar 1:1]). Bu mektubun yazarı, kendisine atıfta bulunmak için bu başlığı kullanarak bu geleneklerle iki yönlü bir bağlantı kurmaktadır. Kendisini, Musa'nın, İbrahim'in, peygamberlerin ve hatta İsa'nın liderlik rollerine uygun olarak topluluk içinde bir liderlik rolü üstlenen biri olarak tanımlıyor. Bu aynı zamanda onun yaşamını Tanrı'nın iradesini yerine getirmek olarak tanımlayan bir inanç beyanıdır. Mektubun adresinde yazar, hem Pavlus'un hem de Petrus'un mektuplarının başında yaptığı gibi kendisini bir havari olarak tanıtmaz. Bu durum, yazarın havariliğinden söz etmemesi nedeniyle havari olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda mektubun yazarı olarak iki havarinin, Zebedi oğlu Yakup ve Alfay oğlu Yakup'un (Mat. 10:2-4; Markos 3:16-19; Luka 6:14-16) hariç tutulması anlamına gelir. Zebedi'nin oğlu Yakup MS 44'te şehit edildi. Herod Agrippa I'in elinde. Bir tarih

--- SAYFA 115 ---

92 J Kudüslü James 15 Bir sonraki bölüme bakın: "Yakup'un Mektubu'nun Yahudilikle Arayüzü." MS 44'ten önce Bu mektubun ortaya çıkması için henüz çok erken olurdu. Sonuç olarak, bu mektupla özdeşleştirilebilen tek Yakup, Rab'bin kardeşi ve Kudüs kilisesinin lideri Yakup'tur. Bu görüşe daha fazla destek, ima edilen yazarla ilgili olarak metnin kendisinden yapılan bir çıkarımdan gelmektedir: • Zımnî yazar, okuyucuların kendisinin kim olduğunu bildiğini varsaymaktadır. Kendisini aynı adı taşıyan diğerlerinden ayırt etmek için kendisini daha ayrıntılı bir şekilde tanımlamayı gerekli görmemektedir. Kesinlikle ilk Hristiyan topluluklarında iyi tanınan etkili bir kişi olmalı. • İma edilen yazar Yahudilik dünyasında evindedir} 5 "Dağılımdaki on iki kabileye" yazmaktadır. Düşünceleri ve ifadeleri Yahudilik çerçevesinden alınmıştır. Kanun, bilgelik, mükemmellik gibi Yahudi kavramlarının tümü bu yazıda belirgin bir şekilde öne çıkıyor. • İma edilen yazar aynı zamanda Hristiyan dünyasında da evindedir. Dağdaki Vaaz düşüncesiyle olan bağlantıları, yazarın İsa'nın düşüncesini ve ruhunu aktardığını gösteriyor. Dahası, onun dini "sıkıntı içindeki yetimlere ve dullara bakmak" (1:27) olarak tanımlaması ve yoksulların ve toplum içinde dışlanmışların refahına yönelik ilgisi, İsa'nın öğretisinin özüne yakın bir din anlayışını göstermektedir. • İma edilen yazar bir öğretmenin otoritesini taşıyor: "Birçoğunuz öğretmen olmamalısınız kardeşlerim, çünkü biliyorsunuz ki öğreten bizler daha katı bir şekilde yargılanacağız" (Yak. 3:1). Burada ima edilen yazar kendisini bir öğretmen ("öğreten biz") olarak tanımlamaktadır. Bu yazıdan çıkarılan ima edilen yazarın resmi, hem Yahudilik hem de Hristiyanlık dünyasında kendi evinde otorite sahibi bir öğretmenin resmidir. Bu, bu metnin dışında İncillerde, Elçilerin İşleri'nde ve Pavlus'un yazılarında ortaya çıkardığımız, Rabbin kardeşi ve Kudüs kilisesinin lideri Yakup'un resmiyle kesinlikle uyumludur. Açıkçası, Rab'bin kardeşi Yakup'un bu mektubu gerçekten yazdığını kesin olarak kanıtlayamayız. Şunu söyleyebiliriz ki, Rabbin kardeşi ve Kudüs kilisesinin lideri Yakup, yazarın bahsettiği kişiydi.

--- SAYFA 116 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 93 bu metnin yazarı olarak görünme eğilimindeydi. Bu, kilisenin yüzyıllar boyunca aktarmaya devam ettiği gelenektir. Mektubun metni ile metnin arkasında yatan kişi arasındaki özdeşliği iki şekilde anlayabiliriz: • Mektubun Pavlus'un yazma yöntemine benzer bir şekilde yazıldığını görebiliriz. Pavlus mektuplarının sonunda, mektupların yazılmasında kendisine yardım eden bazı yazıcıların isimlerini veriyor (bkz. 1 Korintliler 16:21; Galyalılar 6:11). James de benzer şekilde çalışıyor olabilir. Bir katip, metnin edebi kompozisyonu konusunda ona yardım edecekti. Bu, Kudüslü Yakup'un bu metni yazmak için gerekli eğitime asla sahip olamayacağını iddia edenlerin kaygı duyduğu gösterişli Yunancanın güzelliğini açıklamaktadır. • Öte yandan mektubun James'in ölümünden kısa bir süre sonra yazıldığı görülüyor. Yakup'un bir öğrencisi, Yakup'un öğretisini kendi durumlarıyla ilgili konuşmak için kullanmak amacıyla Yakup'un otoritesini kabul eden topluluklara Yakup adına yazıyor. İkinci durumda, mektubun yazılması Yakup'un Kudüs'teki ölümünden kısa bir süre sonra gerçekleşecekti. James'in Yunanca konusunda mükemmel bir yeteneğe sahip olan yakın bir arkadaşı, James'in liderliğini ve otoritesini tanıyan diasporadaki Yahudi Hristiyan topluluklarına James'in adına yazıyor. Yazar, dinleyicilerine/okuyucularına Yakup'un öğretisini ve vizyonunu hatırlatır ki, onlar Yakup'un İsa'nın öğretisine sadakatle aktardığı değerlere ve yaşam tarzına sadık kalsınlar ve böylece onların çekildikleri dünyanın cazibesine ("dünyayla dostluk" [4:4]) karşı koyabilsinler. Bana göre bu çözüm mevcut tüm kanıtların en iyi açıklamasını veriyor. Bu ikinci anlamda, Rab'bin kardeşi ve Kudüs'teki kilisenin lideri Yakup, bu metnin arkasındaki sestir. Bugün bir yazarın yaptığını anladığımız şekilde metni kendisi yazmamış olsa da, yazar kendisini açıkça James'in öğretisinin ruhunu James'in otoritesini kabul eden topluluklara sadakatle aktarırken görüyor. Bu metnin incelenmesi biz okuyuculara, Yakup'un mesajının ve yetkisinin ilk Hristiyan kilisesinde, özellikle de Yakup'un MS 62'deki ölümünden kısa bir süre sonra liderleri ve otoritesi olarak görülen Yahudi Hristiyanlığı merkezlerinde nasıl anlaşıldığına dair bir fikir verir. ve MS 70 yılında Kudüs şehrinin yıkılmasından önce Yakup'un Mektubu'nun Yahudilikle Arayüzü Yeni Ahit'teki Yakup figürüne ilişkin incelememiz, onun Yahudiliğin mirasına bağlı kaldığını ve bu konuda çaba gösterdiğini vurguladı.

--- SAYFA 117 ---

94 Kudüslü Yakup Yahudilikle olan bu bağları korumak için. Yakup'un mektubu da aynı tabloyu ortaya koyuyor. Mektubun düşüncesi James'in Yahudi mirasına dayandığını gösteriyor. Belgenin tamamı Yahudi ahlakını o kadar yayıyor ki, bazı bilim adamları bu eserin başlangıçta bir Yahudi eseri olduğunu ve daha sonra Jas 1:1 ve 2:1, 16'da İsa Mesih'e iki atıf eklenerek "Hristiyanlaştırıldığını" varsaydılar. Yazarın Yahudi mirasıyla arayüzünü açıkça gösteren üç alan vardır. (I) "Dağılıştaki On İki Kabileye 11 Bir Diaspora mektubu olarak bu yazı, İsrail'in vaatlerinin mirasçıları olan ve James'in "on iki kabile" olarak adlandırdığı Yahudi Hristiyan topluluklarına yöneliktir. İki İsrail krallığının (M.Ö. 721) ve Yahuda'nın (M.Ö. 587) yok edilmesinden bu yana, İsrail evinin insanları, Tanrı'nın gelecekte uluslarını yeniden eski durumuna getireceğini umuyorlardı. Tanrı'nın halkı. Bu restorasyon, kabileleri bir kez daha bir araya getirmek, ulusu Tanrı'nın on iki kabilelik krallığı olarak yeniden oluşturmak anlamında görülüyordu. Bu umut, Süleyman'ın Mezmurlarında (M.Ö. birinci yüzyılın ortalarından itibaren) çok güzel bir şekilde ifade edilmiştir: "Bak, Rab, senin bildiğin zamanda kulun İsrail'e hükümlerin diye onların kralı Davud'u yetiştir" (Mezm. Sol). 17:21-28). Matta İncili'nde İsa, misyonunu, Tanrı'nın halkının on iki kabilelik bir krallık olarak yeniden kurulmasına dayanan bir ifadeyle sunmuştur. İsa, Matta İncili'nde Onikileri gönderdiğinde şöyle der: "Yahudi olmayanların arasına gitmeyin ve Samiriyelilerin hiçbir şehrine girmeyin, bunun yerine İsrail evinin kayıp koyunlarına gidin" (Mat. 10:5-6). Matta İncili'nin dayandığı geleneklere göre, İsa'nın ve havarilerinin hizmeti başlangıçta İsrail evinin halkına yönelikti.18 Onların hizmeti, Matta İncili'nde, Kenanlı kadının İsa'dan kendisi için şifa talep ettiği bölümde bunu ortaya koyuyor. Chretien?" RHR 32 (1895) 249-83 ve Friedrich Spitta, "Der Brief des Jakobus," Zur Geschichte und Litteratur des Urchristentums 2 (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1896) 1-239. 17 R. B. Wright, çev., "Psalms of Solomon", James H. Charlesworth, ed., The Old Testament Pseudepigrapha. Cilt 2. "Eski Ahit" ve Efsanelerin Genişletilmesi, Bilgelik ve Felsefi Edebiyat, Dualar, Mezmurlar ve Odeler, Kayıp Yahudi-Helenistik Eserlerin Parçaları (Londra: Darton, Longman ve Todd, 1985) 667. 18 Bkz. Stephenson H. Brooks, Matthew's Community: the Evidence of His Special Sözlere Malzemesi, JSNTSup 16 (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987) 49-50.

--- SAYFA 118 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 95 1 9 Bakınız Scot McKnight, Elçilerin İşleri'ndeki Yakup figürü ile mektubun Yakup'u arasındaki bu arayüzü çok iyi ifade ediyor ("A Parting Within the Way: Jesus and James on Israel and Purity", Chilton ve Evans, eds., James the Just and Christian Origins, 129). 20 James ve onun İsrail'le ilişkisi ve saflık kuralları hakkında daha ayrıntılı bir inceleme için bkz. Hartin, "Excursus 2: James and the Heritage of Israel", James, 71-75. kız çocuğu. İsa'nın yanıtı şu oldu: "Ben yalnızca İsrail evinin kaybolan koyunlarına gönderildim" (Matta 15:24). James'in konuşması bu arka plan dikkate alınarak anlaşılmalıdır. İsa'nın tüm hizmeti, Tanrı'nın on iki kabileden oluşan krallığının yeniden inşasına yönelikti. Onun takipçileri bu görevi sürdürmek üzere İsrail evine gönderildi. Yakup bu adresi kullanarak kendisini açıkça İsa geleneğinin yörüngesine yerleştiriyor ve burada İsa'nın misyonuna olan sadakatini ve onu nasıl genişlettiğini gösteriyor. Filistin dışındaki Yahudi Hristiyanlara yazdığı mektupta Yakup, onlara başlangıçta Tanrı'nın geçmişteki vaatlerinin mirasçıları olduklarını hatırlatır: İsa'yı Mesih olarak kabul etmeleri yoluyla onlar, yeniden oluşturulan bu on iki kabilelik krallığın başlangıcıdır. Mektubun ilerleyen kısımlarında Yakup onlara, Tanrı'nın aralarında çalıştığı bu yaratıcı eylemin başlangıcı olduklarını hatırlatır: "... öyle ki, O'nun (Tanrı'nın) yaratıklarının bir nevi ilk meyveleri olalım" (Yak. 1:18). Yakup'a göre İsa'nın vizyonu İsrail'in geleneklerine sıkı sıkıya bağlıdır ve onlara sadık bir ifade verir. Yakup'un mektubu, İsrail evinin gelenekleri ile Hristiyanlık gelenekleri arasındaki ayrımın henüz oluşmadığı bir dönemde ortaya çıkıyor. Bu, Yeni Ahit'in geri kalanından ortaya çıkan Yakup figürünün durumuyla tam olarak aynıdır. İsa'nın takipçisi olmak ile İsrail geleneklerinin gerçek bir taraftarı olmak arasında herhangi bir uyumsuzluk görmüyordu. Hem Yakup'un mektubu hem de Yakup'un figürü, İsrail evinin gelenekleri ile yeni oluşan Hristiyanlık arasındaki yolların ayrılmasından önce her iki geleneğe de sadık kalmaya çalışan bir durumu yansıtıyor. 1 9 (2) Yakup'un Mektubu, Saflık Kuralları ve Tora 20 Bu çalışmanın İkinci Bölümü, Yahudiliğin yaşamında saflık kurallarının önemine ve Yakup'un Yahudi olmayanların İsa'nın takipçilerinin mesih hareketine kabulüne yönelik tutumuna dikkat çekti. Saflık kuralları özünde birey, toplum ve Tanrı arasında doğru ilişkiler kuracak bir yaşam yapısı sağlıyordu. Temelde saflık kuralları, bir bireyin veya topluluğun Tanrı'ya nasıl erişebileceğini ve birbirleriyle nasıl etkileşime gireceğini belirler. Bruce Malina şunu düşünüyor:

--- SAYFA 119 ---

96 J James of Jerusalem 2 1 Bruce J. Malina, The New Testament World: Insights from Culturel Anthropology (rev. ed. Louisville: Westminster John Knox, 1993) 174. 2 2 Bkz. McKnight, Jesus and James on Israel and Purity, 114. 2 3 Hartin, A Spirituality of Perfection, 79. 2 4 Bkz. Robert W. Wall, Community of Jerusalem The Wise: The Letter of James, The New Testament in Context (Valley Forge, PA: Trinity Press International, 1997) 87, Tora'nın toplumsal işlevini çok iyi anlatıyor. 2 5 Bu inceleme Hartin, A Spirituality of Perfection, 78-92'deki tartışmadan yararlanmaktadır. doğruluk kavramı tüm saflık kurallarının merkezinde yer alır: "Doğruluk bununla ilgilidir. Çünkü doğruluk, kişinin toplumundaki herkesle, Tanrı ile antlaşmaya tabi insanlar arasında ve insanlarla hemcinsleri arasında uygun kişilerarası ilişkiler anlamına gelir." 2 1 Elçilerin İşleri'ndeki Yakup figürü, onun saflık kurallarına bağlı kalmanın hala önemli olduğunu düşündüğünü gösteriyordu. Yakup, İsa'ya inanan Yahudi olmayanların hangi yasaları hâlâ desteklemeleri gerektiğini tanımlarken (Elçilerin İşleri 15:19-20), şu gerekçeyi veriyor: "Çünkü geçmiş nesiller boyunca her şehirde Musa'nın kendisini ilan eden kişiler vardı, çünkü kendisi her Şabat'ta havralarda yüksek sesle okunmuştu" (Elçilerin İşleri 15:21). 2 2 Tora kişinin yaptığı her şeyin temeli olmaya devam eder; kişinin yaşam tarzını ortaya koyar ve kişiye kimlik verir. Tora'nın saflık yasaları birbirleriyle etkileşimin sınırlarını belirler ve kişiyi dışarıdakilerden ayırır. Elçilerin İşleri 15:19-20, Yahudi olmayan imanlıların İsa'ya uyması gereken asgari saflık kurallarını veriyordu. Ancak İsa'ya inanan Yahudilerin hâlâ Tevrat'ın tamlığına bağlı kalmaya devam ettikleri varsayılmıştı. James'in mektubu, kendi toplulukları için saflık kurallarının rolüne benzer bir önem veriyor. Yakup'un Elçilerin İşleri'ndeki talimatlarında olduğu gibi, Yakup'un mektubu da kişinin Tanrı ve birbirleriyle ilişkisini tanımlamak için Tora'nın temel boyutunu savunur. Yakup'un mektubunda "Tevrat, Yakup'un topluluğunun üyeleri için 'Dağılımdaki on iki kabile' (1:1) olarak bir sosyal kimlik aracı sağlar." 2 3 Tora, Yakup'un topluluklarını daha geniş toplumdan ayıran sınırları ortaya koyar. 2 4 Yakup Tora'yı anlatırken, onun toplumun sosyalleşme sürecindeki rolünü tanımlayan bir dizi sıfat kullanır: Tora mükemmeldir (Yak 1:25); bu özgürlüğün Tora'sıdır (Yak 1:25); özü sevgi yasasında bulunan (Yak. 2:8) kraliyet Tora'sıdır (Yak. 2:8). ÖZGÜRLÜKLE İLGİLİ MÜKEMMEL Tevrat (Yakup 1:25) 2 5 Yakup, Tora'nın Tanrı'dan gelen mükemmel bir hediye olduğu kavramını İbranice İncil'deki mirasına borçludur: Mezmur 19:7-8 bağlantıyı çok kısa ve öz bir şekilde ifade eder. İki ayet arasında bir paralellik kuruluyor: "Şeriat kanunu"

--- SAYFA 120 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 97 RAB mükemmeldir. . . RAB'bin emirleri doğrudur."

"Mükemmel" ve "doğru" iki sıfat eşanlamlıdır. Saflık yasalarının tüm işlevi, Tanrı'ya erişimi sağlamak ve kişinin Tanrı ve birbirleriyle doğru ilişki içinde kalabilmesi için ne yapması gerektiğini tanımlamaktır. Tora kişinin böyle bir yaşam sürmesini sağlar. Mükemmellik kavramı Yakup'un mektubunun merkezinde yer alır.2 6 Yakup'un mükemmellik fikri, İsrail'in İbrani yazılarından ve ritüel uygulamalarından kaynaklanmaktadır ve Kutsal Kitap'a göre daha kolay anlaşılır. Yakup'ta mükemmellik, Tanrı'ya tam bir bağlılığı gerektirir ve Tanrı ile doğru ilişkiler içinde olma arzusunda ifade edilir. Tora'ya uymak (tüm saflık yasalarına uymak gibi) Rab ile tam bir ilişkiye yol açar. Tora, bu yaşam tarzına ait olan herkes için ahlaki sınırları belirler ve onları kendi topluluklarının dışındaki gruplardan veya toplumlardan ayırır. Yakup, Tora'yı "özgürlük yasası" olarak tanımlamaya devam eder. Tora, sosyalleşme sürecinde nasıl davranılacağına dair talimatlar sağlar. Bu şekilde Tora, inanlıların, "Tanrı'nın yarattıklarının ilk ürünleri" olarak özgürce hareket etmelerini sağlar (Yak 1:18). Tora, onları dünyanın kötülüklerinden kurtarır ve Tanrı'nın halkı olarak gerçek kimliklerine ulaşma özgürlüğünü sağlar. Pavlus, Tevrat'ın Mesih'e giden yol olduğunu düşünüyordu, ancak Mesih geldiğinde Tevrat'ın değeri sona erdi (Galatyalılar 3:23-25). Pavlus'a göre Mesih'in işlevi, inanlıları Tevrat'tan kurtarmaktı (bkz. Romalılar 6:15-23; 7:6-8:2). İsa'nın Dağdaki Vaaz'da yaptığı gibi, hâlâ Tevrat'ın olumlu rolünü savunuyor. Rolünü Tevrat'ın yerine getirilmesi olarak görüyor: "Şeriatı veya peygamberleri ortadan kaldırmaya geldiğimi düşünmeyin; Ben yürürlükten kaldırmaya değil, yerine getirmeye geldim" (Mat. 5:17). Yakup, Tevrat'a benzer bir tutum sergiler. Aynı zamanda, kişinin hangi kanunlara uyulacağına seçici bir şekilde karar vermeyerek, kanunun tamamını korumanın gerekliliğini de gösterir: "Çünkü kim kanunun tamamını yerine getirirse de bir noktada başarısız olursa, hepsinden sorumlu hale gelmiştir" (Yak. 2:10). Yakup ve Dağdaki Vaaz'daki İsa için Tora, yönlendirmeyi sağlar ve 2 6 aynı eser. 57-92. "Mükemmel" (teleios) sıfatı ilk bölümde dört kez geçmektedir (1:4 [iki kez]; 1:17; 1:25) ve ayrıca 3:2'de Yakup 2:22'de "mükemmel kılmak, tamamlamak" (teleiod) fiilini ve 2:8'de "yerine getirmek, başarmak" (teled) fiilini kullanmaktadır. Nispeten kısa bir mektup olduğu göz önüne alındığında "mükemmel/mükemmellik" oldukça dikkat çekicidir.

--- SAYFA 121 ---

98 J Kudüslü Yakup, "Tanrı'nın yarattıklarının ilk meyvelerinden" oluşan yeni toplumu oluşturmak üzere Tanrı ile ve birbirleriyle ilişki içinde olanlar için bir vakıftır (Yak 1:18). KRALLİYET Tevrat (Yakup 2:8) Krallıktan söz eden Yakup 2:5'in bağlamı dikkate alındığında Tora'nın "kralliyet" (basilikon) olarak tanımlanması anlaşılabilir bir durumdur: "Tanrı, dünyadaki yoksulları iman açısından zengin olmaları ve Tanrı'nın kendisini sevenlere vaat ettiği krallığın (basileias) mirasçıları olmaları için seçmedi mi?" Daha önce de belirttiğimiz gibi Tora'nın işlevi, Tanrı'nın on iki kabilelik krallığına mensup olanlara yön vermek ve sosyal kimlik vermektir. "Kralliyet kanunu", Tanrı'nın on iki kabilelik krallığının tüm üyeleri arasında sürmesi gereken doğru ilişkileri ifade eden Tora'ya atıfta bulunur. Yakup için Tora, İsa tarafından başlatılan ve şimdi Yakup tarafından sürdürülen, yeniden oluşturulan on iki kabilelik krallık için hâlâ geçerlidir. 2 7 Tora'nın merkezi ifadesi sevgi emrinde bulunur: "Komşunu kendin gibi seveceksin (Yak. 2:8). Bu emir Lev 19:18c'den gelir; bu emir esasen kişinin komşularına, özellikle de fakir olanlara nasıl davranılacağıyla ilgili bir dizi emir bağlamında ortaya çıkar. Aynı şey Yakup'un bu sevgi emrini kullanımı için de geçerlidir. Bu emir, zenginleri tercih ederken fakirlere uygulanan haksız ayrımcılık hakkındaki tartışması bağlamında ortaya çıkar. (Yakup 2:1-7) İsa için sevgi emri, Tanrı'nın krallığını kucaklayarak Tanrı ile birbiri arasındaki doğru ilişkileri korumaya yönelik talimatlarını özetliyordu. Sevgi emri, Tora'ya ve on iki kabile krallığının üyelerini tanımlayan yaşam tarzına özel bir odaklanma sağlar; bu, Yakup'un topluluğunun ilişkilerini ve nihayetinde kimliklerini korumasını sağlar. ÖZET Çünkü Yakub'un bu on iki kabilelik Tanrı halkı için saflığı, Tevrat'a bağlı kalmaktan ibarettir. Saflık kurallarının amacını tanımladığımız gibi, Tanrı ile doğru bir ilişki içinde olmak, Yakup'un mükemmel, özgürlük getiren, asil ve komşu sevgisi yasasında özetlenen olarak tanımladığı Tevrat'a itaatten gelir. Bkz. McKnight, Jesus and James on Israel and Purity, 123. 2 9 age 117.

--- SAYFA 122 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 99 Tora'nın bu anlayışını şöyle söylerken: "Tanrı Baba'nın önünde saf ve kirlenmemiş din şudur: Sıkıntı içindeki yetimlere ve dullara bakmak ve kendini dünyanın lekelemesinden korumak" (Yak. 1:27). Saflığın dili, bu din tanımının ön saflarında yer almaktadır: "Saf ve kirlenmemiş" (kathara kai amiantos) gerçek din, kişinin komşusuna sevgi göstermesini gerektirir; bu, İncil'deki "dul ve yetim" bakımına ilişkin tasvirlerle grafiksel olarak gösterilmiştir. Saflık dili, kişinin dünyayla nasıl ilişki kurduğunun daha ayrıntılı tanımıyla devam ediyor: "kendini dünya tarafından lekelenmemek" (aspiro heauton terein apo tou kosmou). Yakup'un mektubunun merkezinde Tanrı ile dünya arasındaki ikilik vardır. İkisi arasında bir seçim yapılması gerekiyor. Tanrı ile dünya arasındaki bu karşıtlık Yak. 4:4'te doruğa ulaşır: "Dünyayla dostluğun Tanrı'ya düşmanlık olduğunu bilmiyor musunuz? Bu nedenle, dünyanın dostu olmak isteyen, Tanrı'nın düşmanı olur." Yani Tevrat, Allah'la dostluğa nasıl sadık kalınacağını gösterir ve dolayısıyla insanı dünyadan ayırır. (3) Yakup ve Bilgelik Mirası™ Yakup'un mektubunun İsrail evinin mirasında nasıl kök saldıgını gösteren üçüncü bir örnek, onun Bilgelik geleneğiyle olan arayüzünden kaynaklanmaktadır. James'in mektubunun edebi türünü tartışırken, bu yazının Bilgelik edebiyatının birincil türüne ait olduğunu, aynı zamanda koruyucu söylem olarak bilinen şeye uyan ikincil bir tür sergilediğini savunduk. İbrani yazılarının Bilgelik geleneğinde iki özellik merkezi öneme sahipti. İlk başta İbrani bilgeliği, büyük ölçüde, gerçek bilge varlığın yalnızca Tanrı olduğu şeklindeki teolojik anlayışa dayanıyordu. Tüm bilgelik, Tanrı'nın armağanı olarak Tanrı'dan gelir ve insan bilgeliği yalnızca bu ilahi bilgelikten pay alır. Bu anlayış James'in mektubundaki talimatlarının merkezinde yer almaktadır. Yakup 3:13-18 iki tür bilgeliği karşılaştırır: ilahi ve insani bilgelik. Yakup'un tanımladığı gerçek bilgelik "yukarıdan gelen bilgelik"tir (Yak. 2:17). "Yukarıdan gelen bilgelik"le ilgili yaptığı ilk tanım, onun "saf" olduğudur. Burada Yakup saflık dilini kullanıyor çünkü Tanrı'yla ve birbirimizle gerçek ilişkilerin nasıl sürdürüleceğine dair yön veren, Tanrı'dan gelen bilgeliktir. Yakup, İsrail'in Bilgelik geleneğindeki bazı yazıların yaptığı gibi bilgeliğin doğası veya kişileştirilmesi üzerine düşünmez (örneğin, Özdeyişler 8:22-36; Sirach 24; Wis 7:25-8:1). 30 Yakup'un İbranice Bilgelik geleneğiyle bağlantısının daha ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Hartin, "Excursus 3: The Wisdom of James (The Gift of Wisdom [James 1:5-8])," James, 75-81'de.

--- SAYFA 123 ---

100 I Kudüslü Yakup Bu bilgeliği Tanrı'dan almanın yolu dua etmekten geçer: "Eğer herhangi birinizin bilgelikte eksiği varsa, herkese cömertçe ve gönülsüzce veren Tanrı'dan dileyin, o size verilecektir" (Yak. 1:5). Yakup'un mektubu, Bilgelik geleneğinin ikinci unsuruyla, yani başarılı bir yaşamın nasıl sürüleceğine dair pratik eğitimin sunulmasıyla çok daha yakın benzerlikler göstermektedir. Bilgelik eğitiminin tamamı doğası gereği pratikti ve dinleyiciye/okuyucuya, "bilge bir kişinin" içgörülerine ve deneyimlerine dayanarak kişinin hayatını nasıl sürdüreceğine dair talimatlar sağlamayı amaçlıyordu. Bir bilgeden yayıldığı görülen bu hikmet talimatının en açık örneği Süleyman'ın şahsında görülmektedir. Hükümdarlığının başlangıcında kendisine herhangi bir hediye seçeneği sunulduğunda, ulusunu yönetmek için Tanrı'nın bilgeliği armağanını seçti (1Kg 3:1-14, 16-28). İbrani geleneğinde Süleyman mükemmel bir "bilge kişi" haline geldi ve tüm Bilgelik geleneklerinin izini sürerek, onlara yetki vermesini sağladık. Örneğin, Bilgelik kitabının nasıl "Süleyman'ın Bilgeliği" olarak tanımlandığına bakın. Bu, M.Ö. birinci yüzyılda Mısır'ın İskenderiye şehriden gelen bir yazıdır. Yazar zaman zaman hikmetli talimatlarını Kral Süleyman'ın ağzına aktarır ve onlara gerçek hikmet öğretileri olarak yetki vermek ister (bkz. Wis 7:1-22). Gerçek İsraili tarzında Yakup, bilgelik üzerine soyut bir şekilde düşünmez. Bilgelik temelde pratiktir ve Yakup dinleyicilerine/okuyucularına, Tanrı'nın on iki kabile krallığının üyeleri olarak toplumun ve topluluk içindeki bireylerin yaşamı için ahlaki eylem konusunda talimatlar sağlar. Yakup'un bilgelik talimatı aslında şunu söylüyor: Eğer bu topluluğun üyeleri olarak yaşayacaksanız, yapmanız gerekenler bunlardır. Bu hikmetli talimatlara göre yaşamak, toplumu ve bireyi Tanrı ile doğru ilişki içinde tutar. Her mükemmel armağan yukarıdan gelir (Yak. 1:17). Bu armağanlar arasında en önemlisi bilgeliktir. Topluma ve inanlıya ilahi bilgelik armağanının gerçek sonucu, "Bizler, O'nun (Tanrı'nın) yaratıklarının bir nevi ilk meyveleri olacağız" (Yak. 1:18). Tanrı'nın bilgelik armağanını alanların hayatlarında bir yenilenme, bir yeniden doğuş meydana gelir. Bu, "ruhlarınızı kurtarma gücüne sahip olan, aşılanmış sözdür" (Yak. 1:21). 31 Bu, İbranilerin bilgelik anlayışı açısından inanılmaz bir gelişmedir. İsraililer için bilgelik armağanı, nasıl akıllıca davranacaklarını algılamalarını sağlarken, Yakup için bu armağan daha da ileri gider: onu alanların hayatlarında bir dönüşümü beraberinde getirir. 3 1 Bkz. Timothy B. Cargal: "Bilgelik, Tanrı tarafından 'imanla' isteyenlere 'cömertçe' verilir. Bu, onların içine 'aşılanmış' ve 'ruhlarını ölümden kurtarabilecek' 'iyi ve mükemmel bir armağandır'" {Restoring the Diaspora: Discursive Structure and Purpose in the Epistle of James, SBLDS 144 [Atlanta: Scholars, 1993] 90}.

--- SAYFA 124 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 101 Yakup'un İbrani Bilgeliği geleneklerini kullanmasının son boyutu, aynı zamanda İsa'nın bu gelenekleri yorumlama biçimine de sadakat göstermesidir. İsa gibi Yakup da yoksullar ve toplum içinde dışlanmış kişilerle ilgilenmeye devam ediyor (Yak. 2:1-7). Tora aracılığıyla ve şimdi de İsa'dan alınan bilgelik, insanları "O'nun (Tanrı'nın) yaratıklarının ilk ürünleri" olarak yeniden doğurur (Yak. 1:18). 32 Bu gözlemler, müjdeleri, Elçilerin İşleri'ni ve Pavlus'un mektuplarını inceleyerek Yakup'un oluşturduğu vizyona önemli bir boyut katıyor. Mektubun Yakup'u, Elçilerin İşleri Yakup'u ve Pavlus'un mektuplarıyla aynıdır: İsa'nın takipçilerinin Tevrat'a bağlı kalmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Yakup'un mektubunun bu şekilde değerlendirilmesinden ortaya çıkan yeni yön, mektubun Tevrat'a yapılan bu vurgunun nedenini sağlamasıdır. Bu, topluluğun Tanrı'nın on iki kabilelik krallığı olarak yeniden yapılandırılmasının yoludur. James, bu yeniden oluşturulmuş topluluğa, Tanrı ile ve birbirleriyle olan ilişkilerinde geliştirmeleri ve vurgulamaları gereken yaşamlarının yönlerine, özellikle de yoksullara yönelik bir ilgiye yön vermek ve içgörü sağlamak için yazıyor. O halde bu anlamda Yakup, Bilgelik örtüsünü İsa'dan miras alan Yeni Ahit Bilgeliği öğretmenidir. Yakup 9 İsa ile Arayüz 33 Yakup figürü üzerine yaptığım bu çalışma boyunca birçok kez Yakup'un İsa figürüne ve onun mesajına olan yakınlığını ima ettim. Bu bölümde İsa ile olan bu etkileşimi biraz daha derinlemesine incelemek ve bu etkileşimin nerede ve nasıl gerçekleştiğini göstermek istiyorum. Yakup'un mektubunun İsa'nın kişiliğiyle etkileşime girdiğini göstermek istediğim iki yol var. Yakup İsa'nın Sesiyle Konuşuyor Bazı akademisyenler, Yakup'un mektubunun İsa'nın mesajıyla belirli benzerlikler göstermesine rağmen, bu benzerliklerin ortak bir etik bakış açısını benimseyen erken Hristiyanlığın kültürel bağlamından geldiğini ve Yakup'un yalnızca bu ortak etik arka planı yansıttığını ileri sürüyorlar. 3 41 tartışmışlardır 3 2 Bkz. Richard J. Bauckham, James: Wisdom of James, Disciple of Jesus the Sage (Lon don ve New York: Routledge, 1999) 108, James'in İsa'nın Bilgelik mirasına olan sadakatini çok iyi anlatır. 3 3 Yakup'un mektubu ile Kaynak Q Sözleri arasındaki ilişkinin ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Hartin, "Excursus 4: James and the Heritage of Jesus (James' Use of the Jesus Traditions [James 1:9-11])," James, 81-88. 3 4 Bkz. Sophie Laws, James'in Mektubu Üzerine Bir Yorum, BNTC (London: Adam & Charles Black, 1980) 18; ve Todd C. Penner, The Epistle of James and Eschatology:

--- SAYFA 125 ---

102 | Kudüslü Yakup Yakup 5:12 Her şeyden önce, sevgililerim, ne gök üzerine, ne yer üzerine, ne de başka bir yemin etmeyin; ancak "Evet"iniz evet, "Hayır"ınız hayır olsun ki, kınanmayasınız. Matta 5:33-37 Yine eski çağlarda yaşamış olanlara şöyle dendiğini duymuşsunuzdur: "Yalan yere yemin etmeyecek, Rab'be verdiğiniz adakları yerine getireceksiniz." Ama ben size şunu söylüyorum: Ne gök üzerine, çünkü orası Tanrı'nın tahtıdır, ne yer üzerine, çünkü burası onun ayaklarının basamağıdır, ne de Yeruşalim üzerine, çünkü orası büyük Kralın şehridir. Ve başınıza yemin etmeyin, çünkü siz bir saç telini ak veya siyah yapamazsınız. Sözünüz "Evet, Evet" ya da "Hayır, Hayır" olsun; bundan daha fazlası şeytandan gelir. Yakup aslında İsa'nın herhangi bir sözünden alıntı yapmasa da, mektup boyunca onlara değiniyor. Robert Alter, Eski Bir Hristiyan Mektubunun Yeniden Okunması kavramını tanımlamıştır, JSNTSup 121 (Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996) 254. 3 5 Örneğin bkz. Joseph B. Mayor, The Epistle of St. James. Giriş, Notlar ve Yorumlar ile Yunanca Metin ve St. James'in Mektubundaki İleri Çalışmalar (3. baskı. Grand Rapids: Zondervan, [1913] 1954) lxxxv-lxxxvii; W. D. Davies, The Setting of the Vaaz on the Mount (Cambridge: Cambridge University Press, 1964) 402-403; Peter H. Davids, James'in Mektubu: Yunanca Metin Üzerine Bir Yorum, NIGTC (Grand Rapids: Eerdmans, 1982) 47^48; ve John Painter, Just James: The Brother of Jesus in History and Tradition (Minneapolis: Fortress, 1999) 261-62. Başka bir yerde Yakup ve İsa'nın etik öğretisi arasındaki arayüzün ortak bir etik geleneğe dayanmaktan daha fazlası olduğu belirtiliyor. Bunun yerine James, söz geleneğinin farkındalığını gösteriyor. Yakup'un mektubu ile İsa'nın gelenekleri arasındaki bağlantıların çoğu Matta İncili'ndeki Dağdaki Vaaz'ladır. 3 5 Yakup 5:12 ve Matta 5:33-37 buna iyi bir örnektir. Kısa bir bakış, iki söz arasındaki yakınlığı gösterir:

--- SAYFA 126 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 103 3 6 Robert Alter, *The Pleasures of Reading: In an Ideological Age* (New York: Simon & Schuster, 1989) 112. 3 7 Wesley Hiram Wachob, *The Voice of Jesus in the Social Retic of James*, SNTSMS 106 (Cambridge: Cambridge University Press, 2000) 116. bu şekilde edebi bir ima: "edebi bir ima" ...eski bir edebi metnin tek bir metninde geniş bir biçimsel araç yelpazesi aracılığıyla çağrıştırmayı içerir." 3 6 Greko-Romen retorik sanatı üzerine son yirmi yılda yapılan araştırmalar, bu kadim retorik sanatının birçok yönünün Yeni Ahit'e ışık tutmaya yardımcı olduğunu göstermiştir. Yeni Ahit'in mektupları her şeyden önce dinleyicileri/okuyucuları yaşadıkları hayat konusunda ikna etmeyi amaçlayan retorik belgelerdir. Yakup'un mektubu, koruyucu bir söylem olarak, retorik amacı olarak dinleyicilerini/okuyucularını "Dağılımdaki on iki kabile" olarak yaşam vizyonunu benimsemeye ikna etmeyi içeriyor. James, böyle bir topluluğun üyelerinin yaşamının neleri gerektirdiği konusunda onları ikna etmeye çalışıyor. Eski retorik el kitaplarını inceleyen yakın tarihli bir çalışmada Wesley Wachob, bir argümanın retorik özelliklerinden birinin, izleyicinin bildiği bir metni (onu tanımlamadan) kullanmak ve argümantasyonu desteklemek için onu metne dahil etmek olduğunu gösterdi. Wachob, "önceki bir metnin ustaca etkinleştirilmesinin, belirli bir öneriyi izleyici için daha kolay kabul edilebilir hale getirmede yaygın bir hile olduğunu" belirtir. 3 7 Yakup'un İsa'nın söz geleneğini kullanırken yaptığı şey açıkça bu damarda yatmaktadır. James bir İsa sözünü almış ve bunu dinleyicilerin/okuyucuların zihinlerinde İsa'nın sözlerini çağrıştıracak şekilde kendi argümanında yeniden işlemiştir, ancak bu, James'in yaptığı argümanın bağlamına uygun olarak yeni bir şekilde resmi olarak ifade edilecektir. Önceki tartışmadan bir örnek alalım: "'Komşunu kendin gibi seveceksin' diyen kutsal yazıya göre kraliyet yasasını gerçekten yerine getirirseniz iyi edersiniz" (Yak. 2:8). Yahudi bağlamında bu pasajın Lev 19:18c'den geldiği, başkalarına, özellikle de antlaşma topluluğu içindeki yoksullara yönelik muameleyle ilgili öğütlerin merkezi olduğu hemen fark edilebilir. Aynı bağlamda ve bölümde daha önceki birkaç ayette Levililer şunu söylüyor: "Adil olmayan bir hüküm vermeyeceksin; yoksullara taraf olmayacaksın, büyüklere boyun eğmeyeceksin; komşuna adaletle hükmedeceksin" (Lev 19:15). Yakup aynı zamanda topluluğuna yoksullara karşı ayrımcılık yapmaması konusunda meydan okuduğu bir tartışma bağlamında Lev 19:18c'den alıntı yaptı (Yak. 2:1-7). Sevgi emriyle ilgili ayet, her türlü ayrımcılığın önlenmesi için verilebilecek en büyük destektir.

--- SAYFA 127 ---

104 J Kudüslü James Ancak bu ayet Yahudi Hristiyan dinleyicilere/okuyuculara daha fazlasını anlatırdı. Şüphesiz onlara İsa'nın ahlakı hatırlatılırdı. Mesajının özü, Yeni Ahit'teki hemen hemen her gelenekte bulunan sevgi emriydi (Mat. 22:34-40; Markos 12:28-34; Luka 10:25-28). Ayrıca James bu emri "kraliyet kanunu" veya "krallığın kanunu" (nomon basilikon) olarak tanımlar. Krallığın dili İsa'nın vaazının merkezinde yer alır. İsa'nın vaazıyla eşanlamlı olan bir kelime varsa, o da "krallık" terimidir; burada İsa, insanları Tanrı ile ve birbirleriyle ilişki kurma çağrısını ortaya koyar. Yakub, dinleyicilerini/okuyucularını, sevgi emrinin on iki kabilelik krallık içindeki ilişkilerin özü olduğuna ikna etmeye niyetlidir. Ancak bu Yakup'un yeni bir icadı değildir: Kelimenin tam anlamıyla İsa'nın mesajının ve duyurusunun merkezinde yer alır. Yakup'un dinleyicileri/okuyucuları bağlamında bu ayet, İsa'nın temel mesajını hemen çağrıştırırdı ve Yakup'un argümanını güçlü bir şekilde destekleyecek şekilde hareket ederdi. James geleneksel malzemeyi yeni elbiseyle yeniden biçimlendirdiğinden, sonuçta bu malzemenin "yeni bir performansı"³⁸ olarak adlandırılabilir şeyi üretiyor. Yeni Ahit'in mektupları ve özellikle Yakup'un mektubunun başlangıçta yüksek sesle okunması amaçlanmıştı. Dolayısıyla "performans" uygun bir tanımdır. Mektubun dinleyiciler tarafından duyulması amaçlanmaktadır, dolayısıyla iletişiminin retoriğine resmi olarak dikkat edilmesi önemlidir. Antik dünyanın retorik kültürü, eski metinleri (ya da James'in durumundaki sözleri) benimsedi ve bunları dinleyicilerini ikna etmek için yeni yollarla gerçekleştirdi. Vernon Robbins, antik dünyanın retorik kültürünün bu alanında önemli araştırmalar yapmış ve Yeni Ahit belgelerinin retorik doğasının anlaşılmasına bazı dikkate değer katkılarda bulunmuştur. Antik metinlerin kaynaklara nasıl davrandığını, günümüzün modern akademisyenlerinin kaynaklarına nasıl davrandığından çok farklı bir şekilde ele aldığını gösterdi. Antik retorik kültürü, yalnızca mevcut kaynakları kopyalamayı değil, kaynağı yeni bir şekilde "gerçekleştirmeyi" hedefliyordu. Robbins buna "okuma kompozisyonu" adını verdi. ³⁹ James'in mektubunu yazarken yaptığı da tam olarak budur. Yeni ve farklı bağlamlarda kendi dinleyicilerini/okuyucularını ikna etmek için İsa'nın sözlerinden (aynı zamanda İbranice İncil'den) yararlanmıştı. İsa'nın sözlerini kullanırken bunları doğrudan aktarmamış, ancak kendi iddiasını açıklamak için bunları kendi yöntemiyle uygulamıştır. İsa'nın otoritesi, onun argümanının arkasında yatan sestir ve James ³⁸ Bkz. Hartin, James, 84. ³⁹ Vernon K. Robbins, "Writing as Rhetorical Act in Plutarch and the Gospels", Duane F. Watson, ed., *Persuasive Artistry: Studies in New Testament Rhetoric in Honor of George A. Kennedy* (Sheffield: JSOT Press, 1991) 147.

--- SAYFA 128 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 105 bu sese sadık kalmaya çabaladı. Bu anlamda Yakup'un artık İsa'nın sesiyle konuştuğunu söyleyebiliriz. Yakup İsa'nın Cüppesini Miras Aldı Belirttiğimiz gibi, İsa'nın başlattığı hareket bir "Yahudi restorasyon hareketi" idi. 40 Yakup'un mektubu, İsrail evini yeniden kurma vizyonunu sürdürüyor. Yakup, İsa'nın kendi hizmetinin kapsamını ve yönünü tanımlamak için kullandığı dili kullanarak, İsa'nın Tanrı'nın halkını yeniden oluşturma vizyonunu sürdürüyor. James'in odak noktası tamamen Yahudi mirasına ve bu mirasın korunmasına odaklanıyor. İsa'nın mesajı aynı zamanda Yakup'un mesajının tam kalbinde ve merkezinde yer alır. İsa'nın özellikle endişe duyduğu konu, Yahudi toplumu içinde dışlanmış olanlardı. İsa, vaazında ve şifasında yoksullara, kadınlara, çocuklara, hastalara, kısacası toplumun şu ya da bu şekilde aşağı ve itaatkar konumlara düşürdüğü herkese ulaştı. İsa'nın söz ve eylemle vaaz ettiği bu mesaj, İbranice Kutsal Yazıların, özellikle de peygamberlerin geleneklerinin mirasçısıydı. Peygamberlerin en sert sözlerinden bazıları, sadık İsrail'in yoksullara kötü muamele etmesiyle ilgiliydi (örneğin, Amos 2:6-7). Yoksullarla ilgilenmedeki başarısızlık, İsrail'in tüm tarihinin ve Tanrı'nın kendi uluslarını korumasının reddedilmesi anlamına geliyordu. Tanrı onlarla ilgilendiğinden ve davalarını savunduğundan, İsrailliler de kendi miraslarını hatırlatmak için aynı ilgiyi ve ilgiyi fakir olan diğer insanlara da göstermelidirler. "Yoksulların" toplum içindeki konumu büyük ölçüde onların statü, onur ve güç eksikliğinden kaynaklanıyordu. Son zamanlarda yapılan sosyal bilimsel çalışmalar, yoksulların ekonomik durumunun büyük ölçüde toplumdaki sosyal statü eksikliğinin bir sonucu olduğunu göstermiştir. 4 1 Bunu özellikle İsrail toplumunun yoksullar olarak tanımladığı üç grupta görebiliriz: dul kadınlar, yetimler ve yabancılar (örneğin, Yas. 24:17-18). Dul kadının, yetimin ve yerleşik yabancıların (ya da yabancıların) toplumda davalarını savunacak kimsesi olmadığından, nüfuzları ve güçleri yoktur ve dolayısıyla ekonomik durumları daha da zayıf hale gelir. Tanrı o zaman onların şampiyonu olsun. İsa'nın yoksullarla ilgilenme mesajı, yoksullarla ilgilenmeye yönelik bu kehanetsel meydan okumanın arka planında anlaşılmalıdır. James miras alır 4 0 Bkz. McKnight, Jesus and James on Israel and Purity, 102-103. 4 1 Bkz. Bruce J. Malina, "Yeni Ahit ve Dünyasında Zenginlik ve Yoksulluk", Int 41 (1987) 354-67; ve Patrick J. Hartin, "Poor", Eerdmans Dictionary of the Bible, ed. David Noel Freedman (Grand Rapids: Eerdmans, 2000) 1070-71.

--- SAYFA 129 ---

106 | Kudüslü James de yoksullar için aynı kaygıyı taşıyor ve bu, mektubunun tamamında baskın temalardan biri haline geliyor. Yakup dini tanımlarken, peygamberlerin ve İsa'nın geleneğine uygun olduğunu gösterir: "Tanrı Baba'nın önünde saf ve lekesiz olan din şudur: sıkıntı içindeki yetimlere ve dullara bakmak" (Yak. 1:27). Yakup, geleneksel yoksul kategorilerini ("dul ve yetim") kullanarak dinleyicilerine/okuyucularına Tanrı'nın yoksulların koruyucusu olduğunu hatırlatır (Yak 5:1-6). Yakup dikkatini üç kez yoksullara çeviriyor: Yak 1:9-11; 2:1-7; ve 5:1-6. Yakup'un giriş bölümünde ortaya çıkan temalardan biri, Tanrı'nın zenginler ve fakirler arasında kaderi tersine çevireceğine olan inançtır (1:9-11). Daha sonra mektubun ana kısmının girişinde (Yak 2:1-7) Yakup zenginler ve yoksullar konusunu ele alıyor ve onların ilişkilerini Hristiyan topluluğu bağlamında inceliyor. İnsanların ekonomik durumlarına göre farklı muameleye tabi tutulduğu topluluk içindeki ayrımcılığın canlı bir örneğini sunuyor. Zenginler meclise onurla kabul edilirken, yoksullar utanç içinde en aşağı yerlere itiliyor. Yakup, topluluğa kendi davranışları üzerinde düşünceleri ve yoksulları onurlandırmak için çağrıldığı şekilde Tanrı'yı taklit etmek gerektiğinin farkına varmaları konusunda meydan okur: "Tanrı, dünyadaki yoksulları iman açısından zengin olmaları ve kendisini sevenlere söz verdiği krallığın mirasçıları olmaları için seçmedi mi?" (Yakup 2:5). Son olarak Yakup, mektubun sonunda zengin ve fakir temasına geri dönüyor (Yak. 5:1-6). O halde James'e göre, kişinin yoksullara nasıl davranılacağı teması, on iki kabileden oluşan krallığın neyi benimsemesi gerektiğine dair vizyonunun merkezinde yer alıyor. Yakup, yoksullar için bir seçenek sunarak ve dinleyicilerine/okuyucularına her türlü ayrımcılığın önlenmesine yönelik bir meydan okuma aracılığıyla İsa'nın vizyonunu sürdürdüğünü gösteriyor. Yakup'un etik talimatları onun hem İsrail geleneklerinde hem de İsa'nın geleneklerinde evinde olduğunu gösteriyor. Aslında Yakup her iki geleneğe de Yeni Ahit'in diğer yazarlarından daha yakındır. Yakup'un mektubu, Yeni Ahit'in tüm yazıları arasında en Yahudi olanıdır, çünkü odak noktası her şeyden önce Yahudi Hristiyanlardır. Yeniden oluşturulan on iki kabilelik krallığın toplumunun belirleyici unsuru olan Tevrat'a sadık kalınması gerektiğini güçlü bir şekilde savunuyor. Aynı zamanda İsa'dan yayılan vizyona ve geleneklere de sadık kalıyor. İsa her şeyden önce kendi halkıyla etkileşimde bulundu ve krallığının merkezi olarak ilan ettiği karşı kültür değerlerine ve Tanrı ile birbirleriyle olan ilişkiye dair yeni anlayışlarla onlara meydan okudu. James, özellikle Tanrı'nın yeniden oluşturulmuş halkının üyeleri olan herkesin eşitliğini korumaya verilen önemle, karşı-kültürel değerler üzerindeki aynı vurguyu sürdürüyor. Yakup, İsa'nın ve ondan önceki peygamberlerin ruhuna uygun olarak, toplum içinde yoksulların ve dışlanmışların refahına merkezi bir ilgi göstermektedir. James'in endişesi

--- SAYFA 130 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 107 4 2 Pavlus ve Yakup'un aklanma anlayışları ve aklanmayla bağlantılı olarak işler kavramı hakkında daha ayrıntılı bir tartışma için bkz. Hartin, "Excursus 7: Faith and Works in James and Paul", James, 163-72. 4 3 Martin Luther, 1522 tarihli Yeni Ahit çevirisinin önsözü (Luther's Works: Word and Sacrament I, cilt 35, ed. E. T. Brackmann [Philadelphia: Fortress, 1960] 362). 4 4 Bkz. Luke Timothy Johnson, The Letter of James, AB 37A (New York: Doubleday, 1995) 114. Çünkü Pavlus, Yakup'un (diğer havarilerle birlikte) Yahudi olmayanlara yaptığı hizmet için verdiği destekten bahsederken Pavlus'un da belirttiği bir şeydi: "Onlar yalnızca tek bir şey istediler, yoksulları hatırlamamızı istediler; aslında benim de yapmaya istekli olduğum şey buydu" (Gal. 2:10). Yakup kesinlikle İsa'nın hizmetinin ve öğretisinin gerçek mirasçısıdır. Yakup'un mektubu, Yakup'un gerçekten İsa'nın küppesini miras aldığını gösteriyor. Yakup 9 Pavlus'un Düşüncesiyle Arayüz: Aklanma, İman ve İşler 42 Bu, kuşkusuz Yakup'un mektubunda en çok tartışılan konulardan biridir. Yakup ve Pavlus arasında yalnızca imanla aklanmanın öğretilmesi konusunda algılanan bir karşıtlık nedeniyle, Martin Luther başlangıçta Yakup'un kanondaki mektubunu "saman bir mektup" olarak nitelendirerek reddetti. 4 3 Ne yazık ki Yakup'un mektubu çoğunlukla Pavlus'un gözünden okunduğundan bütünlüğü içinde nadiren görülür. İman ve işlerle ilgili on iki ayet (Yak. 2:14-26) inceleme odağı haline geliyor. 4 4 Böyle bir odaklanma, bu yazının beş bölümündeki diğer her şeyi göz ardı eder. Elçilerin İşleri ve Galatyalılara mektup ele alınırken Yakup ve Pavlus arasındaki bağlantıyı daha önce incelemiştik. Bu kısa bölümde Yakup'un mektubunun, eğer varsa, Pavlus'la bir arayüz hakkında neye işaret ettiğini ve bunu Yeni Ahit'in geri kalanından topladığımız bilgilerle nasıl ilişkilendirebileceğimizi incelemek istiyorum. Temel mesele, Pavlus ve Yakup'un aklanma, iman ve iyi işler arasındaki ilişkiye ilişkin teolojik vizyonu ile ilgilidir. Asıl sorun, Pavlus ve Yakup'un aynı kelime dağarcığını ancak farklı bağlamlarda ve farklı teolojik görüşler çerçevesinde kullanmalarından kaynaklanmaktadır (örneğin, gerekçelendirme [dikaiosyne], kurtarma [sozein], inanç [pistis], hukuk [nomos] ve işler [erga]). Paul ve James arasındaki tam ilişki nedir? Yakup, Pavlus'un teolojik öğretilerine karşı mı tepki gösteriyor, yoksa Yakup, Pavlus'tan bağımsız olarak mı yazıyor, ona karşı değil mi? Kullandıkları terimlerin anlamlarının kendi teolojik vizyonları bağlamında incelenmesiyle çözüm ortaya çıkar.

--- SAYFA 131 ---

108 | Kudüslü Yakup Pavlus'un Aklanma, İman ve İşler Arasındaki İlişkiye Yaklaşımı Pavlus'un teolojik vizyonu Galyalılar 2:15-16'da çok iyi özetlenmiştir. Pavlus'a göre aklanma "İsa Mesih'e iman" yoluyla gelir. Yahudiler ve Yahudi olmayanlar, "İsa Mesih'e iman yoluyla" (dia/ek pisteos Iesou Christou) elde ettikleri aklanma nedeniyle inananlar topluluğunda birdirler. Son zamanlarda Richard Hays, bu ifadenin "İsa Mesih'in sadakati aracılığıyla" olarak çevrilecek öznel bir genelleme 45 olarak anlaşılması gerektiğini savundu. 46 Bu yorumun önemi, odak noktasının, İsa'nın çarmıhta kurban edilmesiyle sonuçlanan Baba'ya olan sadakat ve itaat eylemine odaklanmasıdır. Eğer Galyalılar 2:15-16 bu şekilde anlaşılırsa, aklanmanın, insanlığın Yahudi Yasasının hükümlerine uyarak kurtuluşu elde etme girişimi yoluyla değil, çarmıhta kurban edilmesinde gösterilen İsa Mesih'in sadakati yoluyla elde edildiği vurgulanacaktır. Karşıtlık, İsa'nın çarmıhtaki sadakatiyle yaptıkları ile insanlığın kendi çabalarına güvenmesi arasındadır. Esas itibarıyla gerekçelendirme, insanlığın kendi eylemlerine değil, İsa'ya güvenmekten gelir. 4 7 Pavlus'a göre aklanmanın özü, İsa'nın kurtarıcı sevgisinde kendini gösteren Tanrı'nın sevgi eyleminde kalır. Bu, onu, Tanrı'nın Mesih'teki eylemlerini, Musa Kanununa itaat ederek kurtuluşu kazanma çabasıyla kendi eylemlerine güvenmeyle değiştiren her türlü yorum ve öğretiden güçlü bir şekilde uzaklaştırmaya yönlendirir. Pavlus'un "Yasanın işleri" dediği şey budur (bkz. Romalılar 3:20, 27; 4:2). James 1 Aklanma, İman ve İşler Arasındaki İlişkiye Yaklaşım James bu kısa yazı için aklanma dilini oldukça sık kullanıyor: 4 8 James'e göre kurtuluş alanındaki vurgu, Tanrı'nın ne yaptığı üzerinedir. Tanrı, yeni on iki kabilelik krallığı "4 5 Dia/ek pisteos Iesou Christou'yu tercüme etmenin alışılmış yolu, nesnel bir tamlama olarak olmuştur, yani İsa'nın inanlının inancının nesnesi olduğu "İsa Mesih'e inanç" şeklinde olmuştur. 4 6 Richard B. Hays, "Justification", ABD cilt 3 (1992) 1129-33; ayrıca bkz. "Have We Found Abraham to Our Our Our" Ete Göre Ata? Rom 4:1, NovT 27 (1985) 76-98'in Yeniden Değerlendirilmesi ve "Cristology and Ethics in Galatians: The Law of Christ", CBQ 49(1987) 268-90. 4 7 Bkz. Hays, Justification, 1131. 4 8 Başka bir yerde belirttiğim gibi (James, 165): "Dikaion fiili üç kez (2:21, 24, 25); dikaiosyne adı da üç kez geçer (1:20; 2:23; 3:18), dikaios sıfatı iki kez (5:6, 16) ve adikia adı bir kez (3:6) geçer."

--- SAYFA 132 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 109 4 9 Bkz. aynı eser. 117. O'nun (Tanrı'nın) yaratılışının ilk meyveleri" (Yak. 1:18). Sabırla dayanıp sınava dayananlar için "Rab'bin kendisini sevenlere vaat ettiği yaşam tacı" vardır (Yak. 1:12). Yakup'a göre, Tanrı kurtuluşun aracıdır, insanlık ise alıcıdır. Tanrı sevinçle verendir: "Eğer birinizin bilgeliği eksikse, herkese cömertçe ve gönülsüzce veren Tanrı'dan isteyin, ve size verilecektir" (Yak. 1:5). Tüm iyi armağanlar (kurtuluş ve aklanma da dahil) Tanrı'dan alınır (Yak. 1:17). Yakup 2:1, Pavlus'ta yaygın olan "Rabbimiz İsa Mesih'in imanı" ifadesine benzer bir ifade kullanır (ten pistin tou kyriou hemon 'lesou Christou). Yakup'un mektubu bağlamında, Pavlus'ta olduğu gibi (yukarıya bakın), bu ifadenin öznel bir ifade olarak yorumlanması gerektiğini savundum. 4 9 Yakup, Baba'nın iradesini yerine getirirken imanlının İsa'nın hayatını taklit etmesiyle ilgilenir. Benzer şekilde, imanlının da iyi işler aracılığıyla gösterdiği sadakatini göstermesi gerekir. Ancak, bu, yorumcuların Pavlus'un düşüncesine karşı çıktığı bölümdür. ve yukarıda açıklandığı gibi Yakup'un ana tezinin, inancın sevgi dolu eylemlerle kanıtlanması gerektiği yönünde olduğunu görüyoruz: "Ey anlamsız insan, iman, kendi başına yaptığı işler kadar kısır olduğunu da göstermek ister misin?" (Yakup 2:20). Sevgi işleriyle ifade edilen iman, iman gerçekten canlı olduğunu gösterir. Yakup, oğlu İshak'ı sunakta sunan örnekten bahsederken şöyle der: "Görüyorsunuz ki, iman onun işleriyle birlikte etkindi ve iman, işleriyle tamamlanmıştır" (Yakup ve Pavlus), İbrahim'in Tanrı tarafından aklanması örneğine atıfta bulunurlar. ve argümanını desteklemek için Yaratılış 15:6'dan alıntı yapar. Pavlus'un amacı, Tanrı'nın İbrahim'in Tanrı'ya olan inancı temelinde haklı olduğunu iddia etmektir. Bu daha sonra kurtuluş yolundaki herkes için bir örnek haline gelir: Yahudilerin ve Yahudi olmayanların aklanması, onların gerçekleştirebilecekleri herhangi bir eylem veya iş aracılığıyla değil, İbrahim'in örneğini Pavlus'unkinden belirgin bir şekilde farklı bir şekilde kullanır. James'in argümanı

--- SAYFA 133 ---

110 I Kudüslü Yakup, İbrahim'in imanını eylem halinde göstermek için İbrahim'in oğlunu sunakta sunuşuyla ilgili anlatımı (Yaratılış 22:1-19) eklediğini gösteriyor. İbrahim'in imanı, yaptığı işler (oğlunun sunakta sunusu) sayesinde canlı ve etkindi. James ve Paul arasındaki fark ortaya çıkıyor. Pavlus iman Kanunun işlerine değil, Tanrı'nın temeline dayandığını göstermekle ilgilenirken, Yakup'un endişesi iman canlı olması için kendisini sevgi dolu eylemlerle göstermesi gerektiğini göstermekti: Yaşayan bir iman kendisini eylemle ifade etmelidir. Pavlus'un muhalefeti, kurtuluşu kazanmaya çalışmanın imkansız bir yolu olarak olumsuz bir şekilde gördüğü "yasanın gereklerine" yönelikti. Yakub, imandan ve gösterilen sevgiden kaynaklanan "iyi işleri" onayladı. Burada iki farklı teolojik vizyon söz konusudur. Pavlus, bir kişinin imana gelmeden, imana ulaşmadan önceki durumuyla ilgilenir. James, kişi imana geldikten sonra, inancını eylem halinde ifade ederek onunla ilgilenir. Augustine, Pavlus ile Yakup arasındaki ilişkiyi de benzer şekilde görmüştür: Bu nedenle, biri [insanın] işsiz imanla aklandığını söylerken, diğeri işsiz iman yararsız olduğunu söylerken iki havari, Pavlus ve Yakup'un görüşleri birbirine karşıt değildir: çünkü ilki (Pavlus) imandan önce gelen işlerden bahsederken, ikincisi (Yakup) imanı takip edenlerden söz eder; Pavlus'un bile birçok yerde gösterdiği gibi. 50 Yakup'un mektubunun gösterdiği şey, Pavlus'un kaygılarının gölgesinde kalan, eşit derecede önemli bir vizyonun var olduğudur. Yakup'un vizyonu Yeni Ahit'in dışında kalan bir vizyon değil. Bunun yerine, Pavlus'unki kadar Yeni Ahit'in de kalbinde yer alır. Dağdaki Vaaz'da Matta'nın İsa'sı, Yakup'un öğretilerine benzer şekilde iman ve eylemler arasındaki ilişkiyi ifade eder. Ya da belki de tam tersi bir şekilde ifade etmek gerekir: Yakup'un vizyonu, Matta'nın İsa'sının Dağdaki Vaazında söylediklerinin açık bir örneğidir: "Bana, 'Rab, Rab' diyen herkes cennetin krallığına girmeyecek, yalnızca cennetteki Babamın iradesini yerine getiren kişi girecek" (Matta 7:21). Matta'nın İsa'sı, kaya temel üzerine ev inşa eden kişiyle ilgili bir benzetme vererek devam eder (Matta 7:24-27), bu da eylemlerin sağlam bir iman temeline dayanmasının önemini bir kez daha gösterir. Yakup'un, iyi işlerle kendini gösteren canlı bir iman vizyonu, İsa'nın ana mesajıyla uyumludur. Bir kez daha şunu not ediyoruz: 50 Augustine, De divinis quaestionibus LXXXIII Liber Unus 76 [MPL 50:89]).

--- SAYFA 134 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 111 5 1 Johnson'ın (The Letter of James, 113) söylediği gibi: "Çeşitliliğin tanınması, ilk Hristiyanlığı anlamlandırmak için bir çatışma modeli gerektirmez." Yakup'un Dağdaki Vaaz'da İsa'nın düşüncesine olan bağlılığı. Pavlus aynı zamanda tüm mektuplarında dinleyicilerine/okuyucularına, yaşamlarının inandıkları şeye uygun olmasını sağlamaları konusunda meydan okurken bu vizyonu da ifade ediyor: "... öyle ki, her iyi işte meyve verirken ve Tanrı bilgisinde gelişirken, Rab'be layık, O'nu tamamen memnun eden bir yaşam sürdüresiniz" (Kol. 1:10). James ve Paul arasındaki arayüze ilişkin bu inceleme, onların düşünceleri arasında gerçek bir karşıtlık olmadığını göstermiştir. Her birinin kendine özgü bir teolojik vizyonu vardır ve bu vizyona sadık kalmıştır. Ele aldıkları konular da çok farklı bağlamlarla belirleniyor. Yakup, Yahudi Hristiyan ortamı bağlamında yazıyor, Pavlus ise daha geniş Greko-Romen pagan dünyasını ilgilendiren bir Hristiyanlık bağlamı içinde çalışıyor. Bu, erken Hristiyanlığın güzelliğini ve çeşitliliğini ortaya koymaktadır. James, Hristiyan hareketinin ilk iki yüzyılında son derece etkili olan ve Yahudi mirasındaki köklerini korumaya çabalayan bir dünyanın teolojisini ve kaygılarını yansıtan, erken Hristiyanlık içindeki başka bir akıma tanıklık ediyor. Yakup'un düşünce ve ifadesinin Pavlus'ununkinden farklı olması, bunların Pavlus'un düşüncesine karşı olduğu ve onunla çatıştığı anlamına gelmez. 51 Yakup'un mektubunun değeri, yukarıda tartıştığımız gibi, İsa'nın düşüncesine ve vizyonuna çok yakın olan erken Hristiyanlık dünyasındaki başka bir gelenek akışına dair bize bir fikir vermesidir. Yakup'un Mektubu'nun Kudüslü Yakup'u Anlayışımıza Katkısı Mektup, yazarı açıkça "Rab'bin kardeşi Yakup" olarak tanımlamasa da, ima edilen yazara ilişkin oluşturduğumuz imaj bu tabloyu açıkça desteklemektedir. Yazar, Yahudilik ve erken Hristiyanlık dünyasında kendini evinde hissediyor. O, kendisini şu basit ifadenin ötesinde tanımlamaya ihtiyaç duymayan, o dünyada tanınmış bir otorite ve öğretmendir: "Yakup, Tanrı'nın ve Rab İsa Mesih'in hizmetkarı." "Rab'bin kardeşi Yakup" dışında hiçbir Yakup kendisini bu kadar açık bir şekilde tanımlayamazdı. Yakup'un mektubu, Yahudilik dünyasıyla olan arayüzünde, yazarın yazdığı topluluğu İsrail evinin mesihçi umutlarının gerçekleşmesi olarak gördüğünü göstermektedir. Tanrı yeni bir şey üzerinde çalışıyor

--- SAYFA 135 ---

112 J Kudüslü Yakup, Tanrı'nın halkı arasında, Yakup'un yazdığı Yahudi Hristiyanların "O'nun (Tanrı'nın) yaratıklarının ilk meyveleri" olduğu yeni bir yaratılış doğurdu (Yak 1:18). Yakup'un mektubu, İsa ile etkileşimde bulunurken, Yakup'un gerçekten İsa'nın cüppesini miras aldığını gösterir. Greko-Romen retoriğinden alınan muazzam becerileri kullanan Yakup'un mektubu, İsa'nın sözlerini yeniden canlandırarak İsa'nın sesini Yakup'un kendi sesine dönüştürüyor. Yakup bu şekilde, iddialarının arkasında yatan İsa'nın otoritesine tanıklık ediyor. Yakup İsa'nın mesajının özünü vurgulamaya devam ediyor. İsa'nın vaazları ezilenlere, toplumun dışlanmışlarına odaklanıyordu. Tüm müjde gelenekleri, İsa'nın hizmetinin bu karakteristik özelliğine ve ilgisine tanıklık etmektedir. James mektubunda da aynı endişeyi dile getiriyor. İncelediği ilk tema yoksulları kucaklıyor ve dinleyicilerini/okuyucularını tıpkı Tanrı'nın yaptığı gibi yoksullar için bir seçenek sunmaya davet ediyor. Tıpkı İsa'nın vizyonunun karşı kültür değerlerini benimsemesi gibi, Yakup da dinleyicilerinin/okuyucularının önüne, Tanrı'nın, Tanrı'nın krallığı içindeki zengin ve fakirlerin rollerini tersine çevirdiği perspektifini koyar (Yak 1:9). Yakup'un mektubu, peygamberlerden İsa'ya kadar uzanan ve Tanrı'nın yoksulların savunucusu olarak kabul edildiği yörüngede yatmaktadır. Yakup, Tanrı'nın yaratıkları olmaktan kaynaklanan bir saygınlığa sahip olan yoksullara gerçek bir saygı gösterilmesini savunuyor. Toplumsal kaygıların olmadığı kişisel bir din James için anlamsızdır. Yakup bir kez daha, bireyselliği yücelten Batılı yirmi birinci yüzyıl dünyamızın aksine, İsa'nın ve birinci yüzyılın dünyasının mirasçısı olduğunu gösteriyor; bu dünya, güçlü bir cemaatçi inanca sahiptir. Her şeyden önce James'in mücadelesi, gerçek bir inancı yaşamaktır: inancı eyleme geçirmek. James dinleyiciye/okuyucuya bir inanç topluluğunun üyesi olarak konuşur. Bireysel olarak çalışmaktan ziyade, ortak bir vizyonla birlikte çalışarak daha fazlasını başarabiliriz. Tıpkı İsa'nın mesajının on iki kabilelik İsrail krallığını yeniden kurmayı amaçlaması gibi, Yakup da bu misyona devam ediyor. O, Tora'nın konumunu ve otoritesini, Tanrı'nın halkı için Tanrı'nın iradesinin gerçek ifadesi olarak savunur. Tevrat, toplumun sınırlarını belirleyen belirleyici unsurdur; Tevrat'a bağlılık ise Tanrı'nın yeniden oluşturduğu topluma kimlik kazandırır. Yakup'un mektubu, bilgeliği ve etik tavsiyeleriyle, James'in yazdığı toplulukların üyeleri için sosyal işaretleri sunar. Yakup'un mektubundaki bu bakış açısı, Yeni Ahit'in geri kalanından Yakup hakkında sahip olduğumuz bilgilerle nasıl örtüşüyor? Yakup'un mektubu Kudüslü Yakup hakkında yeni ayrıntılar eklemekten, Yakup'un Yahudilik, İsa, Pavlus ve kendi zamanının toplumuyla olan arayüzünü özgün ve grafik bir şekilde okuyucu için detaylandırıyor. İncillerin, Elçilerin İşleri'nin ve Pavlus'un mektuplarının Yakup'u yetkili bir lider olarak ortaya çıkı

--- SAYFA 136 ---

Bilgelik Öğretmeni: Yakup'un Mektubu | 113 5 2 Hartin, A Spirituality of Perfection, 164. İsrail evinde sevindirici haber mesajının köklerine tutunmaya ve onları korumaya çabalayan ilk Hristiyan kilisesi içinde. James'in mektubu, James'in korumaya çalıştığı mirasın bazı yönlerini iyi bir şekilde ortaya koyuyor. Yakup'un mektubunun Yakup'un kişiliğine ve onun liderlerle ve erken Hristiyanlık düşüncesiyle olan ilişkisine yaptığı en büyük katkı, onun Yahudi mirasına tanıklığında yatmaktadır. Mektup, tüm Yeni Ahit'in neredeyse üçte ikisini oluşturan Pavlus ve Sinoptik İnciller gibi ilk Hristiyanlıktaki diğer geleneklerle yan yana gelişen güçlü ve canlı bir Yahudi Hristiyan geleneğini gösteriyor. James, Yeni Ahit'te daha sonra ortadan kaybolacak başka bir gelişen geleneğe tanıklık eden tek eksiksiz yazıdır. Dağdaki Vaaz nasıl İsa'nın öğretisinin özünü yansıtıyorsa, Yakup'un mektubu da benzer bir mesaj ve öğretiyi sürdürüyor. Dağdaki Vaaz'daki İsa'nın sesi ve Yakup'un sesi, İsa'nın öğretisinin özgün kaygılarını yeniden üretme konusunda çok yakındır. 5 2

--- SAYFA 137 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 138 ---**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Gelenek Gelişiyor: James Kanonik Yazıların Dışında Sürekli akıntıya sürüklenmek - Altın ışıltıda oyalanmak - Hayat, rüyadan başka nedir ki? 1 Kanonik yazıların önceki incelemesi, Kudüslü Yakup'un, Kudüs kilisesinin (ekklesia) liderliği aracılığıyla ilk kilise bağlamında oynadığı önemli rolü ortaya koymuştur. Bu bölümde, sonraki üç yüzyıl boyunca ortaya çıkan diğer Hristiyan yazılarının incelenmesi, Kudüslü Yakup figürünün önemli bir rol oynamaya devam ettiğini gösterecektir. Yakub'un bu kanonik dışı yazılardaki rolünü incelemeden önce, bugün bildiğimiz haliyle Yeni Ahit'i oluşturan yirmi yedi kitaptan oluşan sabit bir kanon kavramının zaman içinde yavaş yavaş ortaya çıktığını kabul etmek önemlidir. İskenderiye Piskoposu Athanasius'un Paskalya Mektubu (MS 367), Yeni Ahit'in yirmi yedi kitabının Hristiyanlığın tek kutsal kitapları olarak bir arada listelendiği ilk listedir. Bu, Yeni Ahit kanonunu hangi kitapların oluşturduğu konusunda ancak MS 367'de bir fikir birliğinin ortaya çıktığını gösteriyor. Athanasius'un mektubu, ilk kilisede yalnızca bu yirmi yedi kitabın kanonik olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde giderek derinleşen görüşü ifade ediyordu. 2 1 Lewis Carroll, Aynanın İçinden ve Alice Orada Bulundu, Books of Wonder (New York: William Morrow & Co. [1872] 1993) 224. 2 Bishop'un Paskalya mektubunun bu metnin çevirisi için bkz. Bruce M. Metzger, The Canon of the New Testament: It's Origin, Development, and Significance (Oxford: Clarendon Press, 1987) 312 Athanasius. Mektubun önemine ilişkin bir tartışma için ayrıca bu kitabın 210-12. sayfalarına bakınız. 115

--- SAYFA 139 ---

116 | Kudüslü James 3 "Gnostik" ve "Gnostisizm" terimlerinin açıklaması için bu bölümün ilerideki "Gnostisizm Geleneklerinde James" başlıklı bölüme bakın. Bu görüş etrafındaki fikir birliği, Hristiyan kilisesinin farklı kollarını, yani Suriye, Yunan ve Batı kiliselerini hızla birleştirdi. MS dördüncü yüzyılın sonuna doğru. Yeni Ahit kanonunu hangi kitapların oluşturduğu konusunda Hristiyan kilisesinde bir anlaşmaya varılmıştı. Kanonun ortaya çıkışı, örneğin Piskopos Athanasius'un kendi görüşünü Hristiyanlığın geri kalanına dayatmasının sonucu değildi. Bunun yerine, eski Hristiyan dünyasının dağınık Hristiyan toplulukları içinde ortaya çıkan bir fikir birliğinden doğdu. Athanasius, o noktada kabul edilen yazılar olarak gördüklerini basitçe ifade etti. Bir dizi faktör, İbranice İncil'in yanı sıra bu yazıların da Hristiyanlığın kutsal yazıları olarak nihai olarak kabul edilmesine yol açtı. Kilise ibadetinde her yerde kullanımı: Yazıların kutsal yazı statüsü kazandığı ilk yer ayin bağlamı olmuştur. Bu büyük ölçüde İbranice Kutsal Yazıların etkisinden kaynaklanıyordu. Hristiyan ayini ilk olarak İbranice İncil'in yazılarını kutsal ve yetkili olarak kullandı ve kabul etti. Bu İbranice yazıların yanı sıra, Pavlus'un mektupları gibi havarilerin bazı yazıları da kullanıldı. Pavlus kendi topluluklarından birine, örneğin Korintoslulara bir mektup yazdığında, bu mektup bir tapınma töreni bağlamında okunacaktı. Zamanla bu yazılar, Hristiyan toplumunda İbranice yazıların sahip olduğu aynı otorite statüsüne ulaştı. Hristiyanlığın bazı merkezleri bazı yazılara diğerlerinden daha fazla önem verme eğilimindeydi. Bu merkezler bunların korunmasından ve yetkili statüsünden sorumluydu. Örneğin Antakya'daki kilise Matta İncili ile ilgili geleneklere özel bir önem veriyordu. Küçük Asya'daki kiliseler Pavlus ve Yuhanna'nın yazılarını korurken, Suriye kiliseleri Yakup ve Tomas İncili ile bağlantılı geleneklerin yeşerdiği merkezlerdi. Kilisenin geleneksel inancını yansıtmaları: Kanon kelimesi aslında "standart" veya "otorite" anlamına geliyordu. "Kutsal Yazılar kanonu", Hristiyanların inançlarının yansımaları görebildikleri kitaplara atıfta bulunuyordu. Zamanla kanon terimi, bu inanç standardını içeren "kitapların listesi" ile özdeşleştirildi. Belirli bir yazıyla ilgili sorulan soru, onun elçilerden aktarılan inancı yansıtır yansıtmadığıydı. Bu, birçok Gnostik yazının reddedilmesinin bir nedeniydi. 3 Bunların, Hristiyan dünyasında ifade edilen havariyel inancı yansıtmadıklarına karar verildi. Birçoğunun eski olmasına rağmen

--- SAYFA 140 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | Bu yazılarla ilgili 117 gelenek olmasına rağmen, bunların artık Gnostik çevrelerde kullanılma şekli, bunların evrensel kilise tarafından reddedilmesiyle sonuçlanmıştır. Kökenleri doğrudan veya dolaylı olarak elçilerden gelir: Bir havarinin otoritesi, Hristiyan toplulukları bağlamında bir yazının kabulü için hayati önem taşıyordu, çünkü bu yazı, havarilerin inancıyla bağlantılıydı. Erken Hristiyanlık dünyasında "yazar" kavramı yazının "otoritesini" destekliyordu. Belirli bir havarinin belirli bir metni fiziksel olarak yazmış olması gerekmeseydi, yine de havarinin adı Hristiyan topluluğunun gerçek inancına tanıklık ediyordu. Ünlü havarilerin pek çok müridi, onların adına ve ruhuna hitap etmek amacıyla eserler yazmıştır. Pavlus'un Koloseliler ve Efesliler'e yazdığı mektupların yanı sıra "Pastoral Mektuplar" (1 ve 2 Timoteos ve Titus) muhtemelen Pavlus'un takipçileri tarafından, Pavlus'un kurduğu kilise merkezlerinde ortaya çıkan suiistimalleri düzeltmek için yazılmıştı. Pavlus'un hayatta olsaydı yazacağı tarzda yazarak bu topluluklara Pavlus'un öğrettiklerini hatırlatmaya çalıştılar. Ancak bazı merkezler, yazılarına ve düşüncelerine özel bir önem ve güvenilirlik kazandırmak amacıyla bir havarinin adını (özellikle Yakup ve Thomas'ın adlarını) kötüye kullandıklarında sorunlar ortaya çıktı. Bu özellikle Gnostisizm düşüncesinden yoğun biçimde etkilenen merkezlerde yaşandı. Yakup ve Thomas'ın figürlerindeki bu manipülasyona rağmen, bu onların erken Hristiyan hareketinin belirli kesimleri içinde sahip oldukları önemli konumu hâlâ göstermektedir. Yukarıdaki tartışmanın Kudüslü Yakub'a ilişkin çalışmamız açısından önemli sonuçları vardır. Erken Hristiyanlık dünyasında etkili olan düşüncenin yanı sıra otorite ve karakterleri incelerken incelemeyi Yeni Ahit'in yirmi yedi kitabıyla sınırlamak yeterli değildir. Böyle bir yaklaşım anakronik olacaktır, çünkü ilk üç yüzyıla henüz var olmayan sabit bir kanon kavramını empoze etmektedir. Farklı Hristiyan merkezleri farklı kitapları kutsal yazıları olarak kabul etti. Bu özel dünyaya sadık kalabilmek için, Yeni Ahit'in kanonu haline gelmeyen belirli yazılara (havarilerin isimleriyle ilişkilendirilen) atfedilen önemin bilinmesi gerekir. Yakup adıyla ilişkilendirilen birçok yazı bu kategoriye girmektedir. Erken Hristiyanlığın belirli merkezlerinde önemli olmalarına rağmen, diğer Hristiyan kiliseleri tarafından kabul edilmediler ve dolayısıyla evrensel Kilise tarafından nihayetinde reddedildiler. Yakup'un Yeni Ahit mektubu bile Yeni Ahit kanonuna kabul edilmek için çabaladı. Bu ilk yüzyıllara ait bazı yazılar Jeru Salem'li Yakup'tan söz eder. Bunlar, Yakup'un şahsının erken Hristiyanlık dünyasında önemli bir konum ve yetkiye sahip olmaya devam ettiğini gösteriyor. Bu bölümde

--- SAYFA 141 ---

118 J Kudüslü Yakup 4 bu yazıların ve geleneklerin Kudüslü Yakup'un kişiliği hakkında neler söylediğini kısaca inceleyeceğiz ve onun karakterinin Yeni Ahit yazılarından ortaya çıkan tabloya ne şekilde uyduğunu göreceğiz. Metodolojik açıdan bakıldığında bu bölüm gelenek tarihi üzerine bir çalışmadır. Bir geleneğin nasıl geliştiğini ve kullanıldığı sosyo-kültürel bağlamdan nasıl etkilendiğini gösterecektir. Böyle bir çalışma, erken Hristiyan kilisesinin dini ve geleneksel tarihiyle arayüz oluşturmamıza ve o zamanın Hristiyan dünyasına hakim olan farklı eğilimleri ve dürtüleri görmemize yardımcı olur. Çoğunun efsanevi nitelikte olması nedeniyle elimizdeki malzemeyi değerlendirmek her zaman kolay olmuyor. Diğer büyük havarilerde olduğu gibi (Petrus, Pavlus, Tomas), bazı gruplar Yakup figürünü kendi bakış açılarını desteklemek için kullandılar. Bu yazılardan ortaya çıkan James'in resminin özüne ulaşmak için efsanelerin arkasına inmek gerekiyor. Hristiyan Geleneğinin Dışında: Yakub'un Josephus'ta Ölümü Yakup hakkında MS ilk üç yüzyıla ait Hristiyan yazılarından derlenen bilgilere değinmeden önce, Hristiyan topluluğu dışından Yakup hakkında bilgi almak için önemli (ve şaşırtıcı) bir kaynağa, yani Yahudi tarihçi Josephus'un (MS 37/38-101) yazılarına dönüyorum. Kapsamlı yazıları boyunca Josephus, Hristiyan hareketinin merkezinde yer alan üç karaktere atıfta bulunur: Vaftizci Yahya, İsa ve Kudüslü Yakup. Josephus, Yakup'a atıfta bulunarak, Yeni Ahit metinlerini incelerken ortaya koyduğumuz, Yakup'un Kudüs'teki ilk Hristiyan topluluğu içinde önemli bir lider olduğu yönündeki perspektifi desteklemektedir. 5 Bu pasajın tam metninin okunması (A J. 20:197-203), 6 Josephus'un 4 Böyle bir çalışmanın başlı başına bir monografi olacağını göstermektedir. Burada odak noktası James'in kişiliği ve onun hakkındaki bu yazılardan, onun rolü, karakteri ve otoritesi hakkında neler toplayabileceğimizdir. 5 Daha önce bilim adamları, Josephus'un Yuhanna, İsa ve Yakup'a yaptığı göndermeler konusunda biraz şüpheci davrandılar ve bunların, metnin Hristiyan yazıcılar tarafından iletilmesi sırasında metne yapılan Hristiyan eklemeleri olduğunu iddia ettiler (bkz. Ferdinand Christian Baur, *Paul the Apostle of Jesus Christ: His Life and Work, His Epistles and His Doctrine. A Contribution to a Critical History of Primitive Christian*, ed. Eduard Zeller, çev. A. Menzies [Londra: Williams ve Norgate, 1876] 1:160). Josephus'un metinlerinin günümüze kadar gelebilmesinin nedeni, onların Hristiyan yazıcılar tarafından yazıya geçirilmiş olmasıdır. Dolayısıyla Josephus'un metnine yapılan bu eklemelerden Hristiyan yazıcıların sorumlu olması muhtemeldir. Ancak bugün bu referansların Josephus'un orijinal metnine ait olduğu konusunda çok daha olumlu bir değerlendirme var, özellikle de James'e yapılan referanslarla ilgili olarak (bkz. John P. Meier, *A Marginal Jew: Rethinking the Historical Jesus* [New York: Doubleday, 1991] 1:58-59, 72-73). 6 Josephus, A/. 20:197-203 [Feldman, LCL].

--- SAYFA 142 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 119 Odak noktası Baş Rahip olan genç Ananus'tur. Josephus, Yakup'un ölümünü iki Romalı vekil Festus ve Albinus arasındaki süreye yerleştirir. Bu, Yakup'un ölümünün MS 62 yılına tarihlendiğini gösteriyor. O sırada Josephus'un kendisi de Kudüs'te bulunuyordu. 7 Bir Saduki olan Ananus, Yeruşalim'de Romalı bir vekilin bulunmamasından yararlanarak Yahudi Konseyini topladı; burada birçok kişiyi Kanunu çiğnemekle suçladı ve onları taşlanarak öldürülmek üzere teslim etti. Ölüme mahkum edilenler arasında Josephus, "İsa'nın Mesih olarak adlandırılan kardeşi Yakup ve diğer bazı kişilerin" adını verir. 8 Bu eylemin ardından Ferisiler Albinus'a şikayette bulundular ve Ananus daha sonra Herod Agrippa II tarafından uzaklaştırıldı. Bu açıklamanın önemi, Yahudi yazar Josephus'un Yakup'un kişiliğinin tarihselliğini desteklemesidir. Kendisinin "İsa'nın kardeşi" olarak tanındığını ve Kudüs'te hem Hristiyan hem de Yahudi çevrelerinde oldukça saygı duyulduğunu gösteriyor. Bu, hem Elçilerin İşleri'nin hem de Pavlus'un yazılarının incelenmesinden ortaya çıkan Yakup'un resmiyle örtüşmektedir. Josephus ayrıca Yakup'un ölümünü MS 62'ye tarihlememizi sağlıyor. Josephus suçun ne olduğunu söylemiyor ama taşıyarak öldürme eylemi Yahudilerin küfür nedeniyle cezasıydı. 9 Josephus'un açıklamasında Ferisilerin karara şiddetle karşı çıkmaları dışında pek fazla şey okunamıyor. Josephus, (Sanhedrin'de çoğunlukta olan) Sadukiler'in "kalpsiz" olduğunu söylüyor. James, Filistin'deki Caesarea Piskoposu Eusebius Eusebius'un Çalışması ve Geleneği'nde (c. 260-339, MS 260-339), yazılması neredeyse çeyrek yüzyıl (MS 300-324) süren kilisenin tarihini yazan önemli bir kilise tarihçisi, bilgin ve öğretmendi. Origen (MS 184/5-253/4) MS 231 yılında Mısır'daki Aleksandria'dan oraya taşındığında, Kayseriya önemli bir Hristiyan bilgi ve ilim merkezi haline gelmişti. Caesarea'da ne yazık ki artık mevcut olmayan büyük bir kütüphane kurulmuştu. Kilise tarihini yazarken 7 Josephus, on dokuz yaşındayken Ferisi oldu: "Şimdi on dokuz yaşındayken, hayatımı, Yunanlıların Stoacı okul olarak adlandırdığı şeye benzerlik gösteren noktalara sahip bir mezhep olan Ferisilerin kurallarına göre yönetmeye başladım" (Josephus, Vita, 12-13). 8 Josephus, Aj. 20:200. Bu "diğerleri" Ananus'un öldürülmesini istediği diğer Yahudiler olabilir. Ya da Hristiyan inananlar olabilirler ve bu anlamda atıf, Yahudi Hristiyanlara karşı bir zulmü ima ediyor olabilir. Josephus'un belirttiği Ferisilerin tepkisi, onların Kudüs'teki Yahudi cemaati içinde büyük saygı duyulan Yahudi kardeşler olduklarını ima ediyor gibi görünüyor. 9 Elçilerin İşleri'nde İstefanos'a verilen tepkiye bakın: "Onun Musa'ya ve Tanrı'ya karşı küfür dolu sözler söylediğini duyduk" (Elçilerin İşleri 6:11). Bu, İstefanos'un taşlanmasına yol açtı (Elçilerin İşleri 7:54-60).

--- SAYFA 143 ---

120 | Kudüslü James Eusebius bu kütüphanedeki kaynaklardan harfi harfine alıntı yapıyor. Eusebius'un kaynaklarına yaklaşımı, çağdaşlarının işleyişinden önemli ölçüde farklıydı. Antik dünyada kaynakları belirlemek bir gelenek değildi. Bunun yerine yazarlar, kaynaklarını herhangi bir bildirimde bulunmadan serbestçe kendi eserlerine dahil edeceklerdi. Bu geleneğin aksine, Eusebius kaynaklarını belirledi ve doğrudan alıntı yaptı. Eusebius'un kaynaklarının çoğu kaybolmuştur ve bu kaynaklar hakkında sahip olduğumuz tek bilgi onunkidir. James'e atıfta bulunan iki kaynağında da durum böyledir. Eusebius, önemli eseri The Ecclesiastical History'de Yakup'un ölümünü ayrıntılı bir şekilde tartışır ve üç kaynağa dayanır: Hegesippus, İskenderiyeli Clement ve Josephus. Hegesippus ve Clement'in eserlerine yalnızca Eusebius'un söylediklerinden ulaşabiliyoruz. İskenderiyeli Clement Clement, MS üçüncü yüzyılın başlarında geleneksel Hristiyanlığı savunan önemli bir kilise yazarıydı. Hristiyanlık içinde büyüyen Gnostik etkilere karşı. Eusebius, Clement'in korunmamış bir yazısı olan Hypotyposes adlı eserinden alıntı yapıyor. Onun varlığını, Kutsal Yazılar üzerine bir yorum olduğu anlaşılan bu eserden daha sonraki bazı alıntılardan biliyoruz. 10 Eusebius, Clement'ten iki kez alıntı yapar (Hist. eccl. 2:1.2-5). İlk olarak Clement şunu söylüyor: "Petrus, Yakup ve Yuhanna, Kurtarıcı'nın Göğe Yükselişinden sonra zafer için mücadele etmediler, çünkü onlara daha önce Kurtarıcı tarafından onur verilmişti, fakat Kudüs'ün piskoposu olarak Adil Yakup'u seçmişlerdi." 11 "Piskopos" (episkopos) terimi Yeni Ahit'te kilisenin gözetmeni anlamında kullanılır (örneğin bkz. Fil 1:1). Hiç şüphe yok ki James'in üstlendiği rol buydu. Bunu, terimin üçüncü yüzyılda ve sonrasında kullanıldığı şekilde anlamak anakronik olurdu. Clement ayrıca James'ten "Adil" (ton dikaion) olarak söz eder. Başlık anlamında kullandığını belirten ifadeyi açıklamıyor. 12 Eusebius, Yakup'un ölümüyle ilgili olarak Clement'ten bir kez daha alıntı yapar (Hist. eccl. 2:1.4-5). Clement iki ilginç açıklama yapıyor. Birincisi, o, hadisin sadık bir şekilde nakliyle ilgilenmekte ve bunun İsa'dan "Yakup, Yuhanna ve Petrus"a, onlardan da havarilere ve sonra da yetmişlere nasıl geçtiğini göstermektedir. 1 3 1 0 Bkz. Ralph P. Martin, James, WBC 48 (Waco, TX: Word Books, 1988) liv. " Eusebius, Hist. eccl. 2:1.3 [Lake, LCL]. 1 2 Bkz. Martin, James, lv. 1 3 Eusebius, Hist. eccl. 2:1.4 [Lake, LCL].

--- SAYFA 144 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | Yakup'un 121'i gelenek listesinde ilk sırada yer almaktadır. Clement'in bakış açısına göre Yakup, geleneğin İsa'dan gelecekteki kiliseye aktarılmasında önemli bir kişidir. Onun varlığı onun sadakatini sağlar. James'in ölümüyle ilgili olarak, Clement'in açıklaması kısa ve bağımsız bir Hristiyan geleneğini yansıtır gibi görünür: "Şimdi iki James vardı, biri tapınağın zirvesinden aşağı atılan ve dolgun bir sopayla ölene kadar dövülen Adil James, diğeri ise başkanlık eden kişi." 14 Clement'in verdiği izlenim, James'in ölümünün hızlı bir şekilde gerçekleşmediği yönündedir: "ölesiye dövüldü" (plegeis), bu da onun uzun bir dayak yediğini ima etmektedir. Yakup hakkında aktarılan önemli nokta onun bir Hristiyan şehidi olmasıdır. Hegesippus Hegesippus, M.Ö. MS 180 Eusebius'a göre Hegesippus, Irenaeus 15 civarında yaşamıştır ve "Havarilerden sonraki nesle aittir." 16 İkinci yüzyılın ortalarında Küçük Asya'dan Roma'ya doğru yola çıktı ve yolda birçok kilise lideriyle ("piskopos") tanıştı. Kendisi, erken Hristiyan kilisesinin geleneklerine tanıklık eden önemli bir şahsiyettir. Eve döndüğünde Anılarını (Hypomnemata veya Memoranda) beş kitap halinde yazdı. 17 Bu eser artık mevcut değildir ve bizim tarafımızdan yalnızca Eusebius'un yazılarındaki alıntılardan bilinmektedir. 18 Eusebius'un James'in ölümüyle ilgili Hegesippus'tan yaptığı alıntı oldukça kapsamlıdır. 19 Hegesippus'un Yakup'un ölümüyle ilgili açıklaması ayrıntılı olsa da, Eusebius'un yaptığı gibi kaynaklarını belirtmez. Hem Josephus'un James'in taşlanarak öldürüldüğünü söyleyen çalışmasını hem de Clement'in bildiği, James'in sopayla öldürüldüğünü kaydeden geleneği kullanmış olması oldukça muhtemeldir. Hegesippus, birleşik bir anlatı üreterek bu iki görüşü uzlaştırmaya çalışır. Hegesippus'un anlatımında dört şey dikkat çekicidir: 14 Eusebius, Hist. eccl. 2:1.5 [Göl, LCL]. 15 Eusebius (Hist. eccl. 4:21 [Lake, LCL]) şu yorumu yapıyor: "Bu dönemde kilisede eski anlatılardan tanıdığımız Hegesippus ve Korintlilerin piskoposu Dionysius gelişti... ve hepsinden önemlisi Irenaeus ve onların havariyel geleneğin sağlam inancı hakkındaki doğru görüşleri bize yazılı olarak ulaştı." 16 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.3 [Göl, LCL]. 17 En azından Eusebius beş kitaptan haberdardır (Hist. eccl. 2:23.3). 18 H. Dressier şu yorumu yapıyor: "Bugün bu eser yalnızca Eusebius'un Historia Ecclesiastica adlı eserinden alıntılanan parçalar aracılığıyla biliniyor, ancak 17. yüzyıla kadar geç bir tarihte eserin tamamı birkaç Yunan manastırında bulunabiliyordu" ("Hegesippus," New Catholic Encyclopedia [Washington: The Catholic University of America, 1967] 6:994). 19 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.4-18 [Göl, LCL].

--- SAYFA 145 ---

122 J Kudüslü James 2 0 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.4 [Göl, LCL]. 2 1 Çeviri Thomas O. Lambdin'den, "The Gospel of Thomas", James M. Robinson, ed., The Nag Hammadi Library in English (3. baskı New York: HarperCollins, 1990)127'den alınmıştır. 2 2 Nag Hammadi yazıları, 1945 yılında Mısır'daki Nag Hammadi'de keşfedilen bir dizi Kıpti eseridir. Bunlar, elli iki başlık içeren toplam on iki koddan oluşan dördüncü yüzyıl papirüs el yazmalarından oluşur. Eserler arasında tekrarlar olduğundan kırk beş ayrı başlık bulunmaktadır. Bu yazılar bir Gnostik mezhepten gelmektedir ve dolayısıyla Gnostisizmin düşüncesine ve ifadesine tanıklık etmektedir. 2 3 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.5 [Göl, LCL]. (1) Yakup'a "Adil" denir: Hegesippus, Yakup'un "Rab'bin zamanından günümüze kadar tüm insanlar tarafından 'Adil' olarak adlandırıldığını, çünkü birçoğunun Yakup olarak adlandırıldığını, ancak o annesinin rahminden itibaren kutsal olduğunu" söyler. 20 Bu "Adil" deyimi, bu James'i aynı adı taşıyan diğerlerinden ayırır. Hegesippus bu unvanı sadece James'e atıfta bulunmak için kullanmakla kalmıyor, aynı zamanda tüm anlatı boyunca James'in gerçekten doğru kişi olduğunu göstermeye çalışıyor. Hegesippus, James için bu unvanın kullanıldığına ilk tanık olsa da, ilk değildi. Hem Thomas'ın İncili hem de İbranilerin İncili, Hegesippus'tan önce bu unvanı kullanıyordu. Örneğin: "Öğrenciler İsa'ya şöyle dediler: 'Bizden ayrılacağınızı biliyoruz. Liderimiz kim olacak?' İsa onlara şöyle dedi: 'Nerede olursanız olun, gök ve yer onun uğruna var olan doğru Yakup'a gideceksiniz'" (Gos. Thorn. 12). Bu, Yakup'a verilen bu unvanın erken Hristiyanlık yüzyıllarında, özellikle de Nag Ham madi yazılarında yaygın olarak geleneksel kullanımda olduğunu göstermektedir. 2 2 Bununla birlikte, Yeni Ahit yazılarında görünmediği için bu, Yakup'tan bahsetmenin yeni bir yoludur. Yakup'un mektubunda "adil olana" ya da "doğru olana" atıfta bulunmaktadır: "Sana direnmeyen doğru olanı (ton dikaion) kınadın ve öldürdün" (Yakup 5:6). James'in mektubundaki bu kullanım, bu terimin James'e uygulanmasından kısmen sorumlu olabilir, çünkü kendisi hiçbir direnişle karşılaşmadan idam edilmiştir. (2) Yakub'un dinsel tablosu: Yakup, büyük ölçüde bir kâhin dindarlığının resmini yansıtan dindar terimlerle çizilmiştir (bkz. Lev 10:9; 21:10-12; Hezek 44:17): "Ne şarap ne de sert içki içti, ne de et yedi; başına ustura değmedi; kendini yağla yağlamadı ve hamamlara gitmedi." 2 3 Ancak bu dindarlığın bazı yönleri MS birinci yüzyılın Yahudilik dünyasına uymuyor. Et yemekten, yağ kullanmaktan veya banyo yapmaktan kaçınmak, o zamanlar Yahudilik dünyasında yaygın olan çileci uygulamalara ait değildi. Bunlar daha çok He gesippus'un zamanına aittir ve o, anakronik bir şekilde onları Yakup'un zamanına geri itmektedir.

--- SAYFA 146 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 123 özür dileyen nedenlerden dolayı. Büyük ihtimalle Hegesippus'un aklında, James'i Yahudi arınma ayinlerinden ziyade Yunanistan ve Roma dünyasından uzaklaştırmak için Roma hamamlarının reddedilmesi (yağ ve banyo kullanımına gönderme vb.) vardı. 2 5 Erken Hristiyan Yahudiliği dünyasıyla bağlantısı olmayan başka yönler de var. Örneğin, "(Yakup) diz çökmüş ve insanlar için bağışlanma dilerken bulunmuş, öyle ki sürekli Allah'a ibadet etmesinden dolayı dizleri deveninki gibi sertleşmiş, diz çökmüş ve insanlar için bağışlanma diliyordu." 2 6 Uzun süre diz çökmenin sonucunda ortaya çıkan "deve dizleri" düşüncesi Yahudi dindarlığını yansıtmaz. Bir diğer önemli zorluk ise Yakup'un rahiplerin tasvirinde yatmaktadır: "Yün değil keten giydiği için kutsal alana tek başına girmesine izin verildi ve tapınağa tek başına girerdi." 27 Yalnızca Başrahabin tapınağa girmesine izin veriliyordu ve bu yılda bir kez Yom Kippur (Kefaret Günü) gününde oluyordu. Yakup'un tapınağa girişinin resmi imkansızdır ve yazarın Yahudiliğin ritüel uygulamalarına ilişkin bilgi eksikliğini göstermektedir. Hegesippus'un niyeti James'i çok dindar ve son derece dindar bir kişi olarak tasvir etmek olsa da, bunu kendi dünyasından öğeler alıp onları geçmişe aktararak anakronik bir şekilde yapıyor. Yakub'un Kudüs'teki Yahudi gruplar tarafından oldukça saygı duyulan biri olarak resmedilmesinin değerlendirilmesi zordur. Yakup'un, Yahudilik dünyasındaki Hristiyan kökenlerini korumak konusunda endişelendiği kesinlikle doğrudur. Ancak bu anlatımda James'in bu bağları koruma girişimini ifade etmenin hayali ve efsanevi bir yolu var. (3) Yakup'un şehitliği: Yakup'un ölümüyle ilgili anlatımın yapısı bir diyalogu, Yakup'un itirafını, Yakup'un ölümünü ve bunun sonuçlarını kapsar. Bir diyalog: Yazıcılar ve Ferisiler, halkın Yakup'a duyduğu saygı nedeniyle İsa'yı Mesih olarak kabul etmeye ilgi duyan insanların sayısından endişe duyuyorlar. Yazıcılar ve Ferisiler Yakup'tan bu din değiştirme selini durdurmak için insanlarla konuşmasını isterler. Bir itiraf: Yakup, yazıcıların ve Ferisilerin kendisinden söylemesini istediklerini söylemek yerine, açıkça İsa'yı, gökteki bulutlar üzerinde tekrar gelecek olan İnsan Oğlu olarak kabul eder. Yakup'un ölümü: Bu, İsa ve İstefanos'un ölümünü hatırlatan terimlerle kaydedilmiştir. Yere atılır. 2 4 Bakınız Martin (James, Merhaba): "Eğer, iddia edildiği gibi... Hegesippus belirli gnostik teolojik iddialara saldırmak ve inanmayan Yahudi mezheplerini kınamak için yazmışsa, Yakup'un dindarlığını ve ölümünü özür dileyen bir bağlamda sunuyor olabilir." 2 5 Bkz. John Painter, Just James: The Brother of Jesus in History and Tradition (Minneapolis: Fortress, 1999) 125. 2 6 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.6 [Göl, LCL]. 2 7 age.

--- SAYFA 147 ---

124 J Kudüslü Yakup tapınağın siperinden çıkarıldı, sonra taşlandı ve sonunda sopayla öldürüldü. Bu açıkça bir şehidin ölümüdür. Sonuçları: Romalı General Vespasian, Kudüs şehrini kuşatmaya başlar. Hegesippus, Kudüs'ün yok edilmesini Yakup'un ölümüne ilahi bir cezalandırma eylemi olarak yorumluyor. Aslında tarihsel olarak Yakup MS 62'de öldü, Kudüs kuşatması ise yaklaşık altı yıl sonra MS 68 civarında başladı. (4) Bu anlatımın efsanevi ve üslupsal doğası: James'in ölümünün tasviri, tarihsel terimler yerine idealist ve efsanevi terimlerle yapılmıştır. İsa ve Stephen'ın ölümüyle ilgili İncil'deki açıklamalar anlatıyı açıkça etkilemektedir: İsa ve Stephen, tıpkı Yakup'un yaptığı gibi, Tanrı'dan cellatlarını affetmesini isteyerek ölürlür. Aşağıdaki açıklamaları karşılaştırın: İsa'nın ölümü: "Sonra İsa, 'Baba, onları bağışla, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar' dedi" (Luka 23:34). İstefanos'un ölümü: "İstefanos'u taşlarken, o şöyle dua etti: 'Rab İsa, ruhumu al.' Sonra diz çöktü ve yüksek sesle şöyle bağırdı: 'Ya Rab, bu günahı onlara yükleme'" (Elçilerin İşleri 7:59-60). Sonunda Yakup'un ölümü: "...ve düşüş onu öldürmediği için onu taşlamaya başladılar, ama o dönüp diz çöktü ve şöyle dedi: 'Sana yalvarıyorum, Ey Rab, Tanrı ve Baba, onları affet, çünkü onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar.'" 28 Hem Yakup hem de Stephen, İsa'nın bulutların üzerinde gelen İnsanoğlu olduğunu itiraf ederek ölürlür. Stephen şöyle diyor: "Bakın... göklerin açıldığını ve İnsanoğlu'nun Tanrı'nın sağında durduğunu görüyorum!" (Elçilerin İşleri 7:56). Yakup şunu itiraf ediyor: "Neden bana İnsanoğlu'nu soruyorsun? O, göklerde büyük gücün sağında oturuyor ve göklerin bulutları üzerinde gelecek." 2 9 Yakup'un ölümünün açıklaması aynı zamanda Bilgelik literatüründe, özellikle de Bilgelik kitabındaki doğru kişinin ölümüyle ilgili tanımla renklendirilmiştir: "Doğru adamı bekleyelim, çünkü o bizim için sakıncalıdır ve eylemlerimize karşı çıkıyor; yasaya karşı işlediğimiz günahlar nedeniyle bizi suçluyor... Onu utanç verici bir ölüme mahkûm edelim, çünkü onun söylediğine göre o korunacak." (2:12-20). Hegesippus bazı temel tarihsel gerçekleri almış ve bunları, doğru kişinin ölümüyle ilgili İncil'deki gelenekten derinden etkilenen efsanevi bir anlatıya dönüştürmüştür. Bu anlatımın arkasında temel bir tarihsel özün olduğu inkar edilemez, ancak efsanevi birikimler o kadar fazladır ki bu pasaj aslında James'in karakteri ya da ölümü hakkındaki bilgimize çok az şey katmaktadır. 3 0 2 8 Eusebius, Hist, eccl 2:23.16 [Lake, LCL]. 2 9 Eusebius, Hist, eccl 2:23.13 [Lake, LCL]. 3 0 Bkz. Martin Dibelius, James: James'in Mektubu Üzerine Bir Şerh, Hermeneia, rev. Heinrich Greeven, çev. Michael A. Williams, ed. Helmut Koester (Philadelphia: Fortress, 1976; Der Brief des Jakohus'un İngilizce Çevirisi [11. gözden geçirilmiş baskı. Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1964]) 16, Hegesippus'un açıklamasının ayrıntılı bir incelemesi ve değerlendirmesi için.

--- SAYFA 148 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 125 Eusebius 1 Yakup Hakkında Kendi Özetleri Eusebius, Yakup'un şehit edilmesini anlatırken, yukarıda bahsettiğimiz Clement ve Hegesippus'u Yakup'un ölümüyle ilgili kendi özetiyle tanıştırır. 3 1 Eusebius, Elçilerin İşleri (25:11-12; 27:1), Josephus, 3 2 Hegesippus, 3 3 ve İskenderiyeli Clement gibi kaynaklarından derlediği bilgileri bir araya getirir. 3 4 Eusebius Yakup'tan "Rab'bin kardeşi" olarak söz eder. 3 5 Normalde, Eusebius Yakup'tan söz ederken çok daha kesin bir ifade kullanır ve onun "Kurtarıcı'nın sözde kardeşlerinden biri olduğunu" söyler. 3 6 Eusebius Yakup'u "felsefe ve din yaşamında ulaştığı yüksek nokta nedeniyle herkes tarafından en dürüst olduğuna inanılan" biri olarak tanımladı. 3 7 Bu, James'in "Adil" olduğu geleneğinin vurgulandığını gösterirken, aynı zamanda James'in bilgi ve yeteneğinin kendi felsefelerinin en iyileriyle yan yana durduğunu göstererek Yunan-Roma dünyasına hitap ediyor. Eusebius, Hegesippus'tan yaptığı alıntıyı bitirirken ikinci bir özet sunar 3 8 ve Hegesippus ile Clement'in birbirleriyle aynı fikirde olmalarına rağmen, iki geleneğin yine de birbirinden bağımsız olduğunu ima eder. Öte yandan çoğu bilim adamı Clement'in Hegesippus'a bağımlı olduğunu savunuyor. 3 9 Böyle bir görüş fazlasıyla yekpare bir gelenek fikrini benimser. Eusebius'un bu özette kabul ettiği gibi Yakup önemli bir karakterdi: "Dolayısıyla Yakup'un gerçekten dikkate değer bir adam olduğu ve herkes arasında doğruluğuyla ünlü olduğu anlaşılıyor." 4 0 Bu gözlem, Eusebius'un kilise tarihi ve o dönemde kilisenin içindeki görüşe ilişkin araştırmalarından elde ettiği kendi değerlendirmesine dayanmaktadır. Hiç şüphe yok ki James'in ölümüyle ilgili anlatılar birçok merkezde dolaşmış olmalı ve bu anlatılar bulundukları özel bağlamlardan etkilenmiş olmalıdır. Eusebius 1 Josephus'tan Alıntılar Clement ve Hegesippus'tan alıntılar ve Yakup'un şehitliğiyle ilgili kendi özetinin ardından Eusebius, aldığı iki alıntıyı ekler 3 1 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.1-3 [Göl, LCL]. 3 2 Josephus, A.J. 20:201-202 [Feldman; LCL]. 3 3 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.4-18 [Göl, LCL]. 3 4 Eusebius, Hist. eccl. 2:1.3-5 [Göl, LCL]. 3 5 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.1 [Göl, LCL]. 3 6 Eusebius, Hist. eccl. 1.12.5 [Göl, LCL]. 3 7 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.2 [Göl, LCL]. 3 8 Eusebius: Tarih. eccl. 2:23.19 [Göl, LCL]. 3 9 Bkz. F. Stanley Jones, "The Martyrdom of James in Hegesippus, Clement of Alexandria ve Christian Apocrypha, include Nag Hammadi: A Study of the Textual Relations", SBLSP 29 (Atlanta: Scholars, 1990) 328 n.30. 4 0 Eusebius: Tarih. eccl. 2:23.19 [Göl, LCL].

--- SAYFA 149 ---

126 | Josephus'tan Kudüslü Yakup. Bunlardan ilki, Josephus'un yazılarından oluşan mevcut metinlerimizin hiçbirinde bulunmuyor. Eusebius, Yakup'un ölümü ile Kudüs'ün Romalılar tarafından kuşatılması arasındaki nedensel bağlantıyı vurgulamak istedi: "Ve bu şeyler Yahudilerin başına, sözde Mesih İsa'nın kardeşi olan Adil Yakup'un intikamını almak için geldi, çünkü Yahudiler onu büyük doğruluğuna rağmen öldürdüler." 4 1 Eusebius bu ifadeyi Josephus'a atfederken, gerçekte bu, olayların Josephus'un kendisinden ziyade kolaylıkla Hristiyan geleneğinden alınabilecek Hristiyan teolojik bir yorumu gibi görünmektedir. Bir kez daha Yakup, "İsa'nın sözde kardeşi" olarak değil, yalnızca "İsa'nın kardeşi" olarak tanımlanıyor; bu, Eusebius'un kendi tarzına özgü bir davranıştır ve Eusebius'un kaynak materyale bağlı olduğu görüşünü destekler. Eusebius 4 2'deki ikinci alıntı doğrudan Josephus 4 3'ten alınmıştır ve Josephus'un metninin bizim baskılarımızla yakın bir uyum içindedir. Her ne kadar Josephus'tan yapılan alıntı onun en eski kronolojik kaynağı olsa da, Eusebius Hristiyan geleneğinin önemini vurgulamak istediği için bunu sona bırakmıştır. Yakup, Yahudi Başrahibi Ananus tarafından öldürülse de Josephus, Yakup'un Yahudi dünyası bağlamında önemli bir saygı ve statüye sahip olmaya devam ettiğini gösteriyor. Özet Eusebius'un Yakup ve onun şehitliğiyle ilgili anlatımına ilişkin bu çalışma, birçok nedenden dolayı dikkate değerdir. MS dördüncü yüzyılın başında yazan Eusebius, kaynakları kullanarak Yakup'un öneminin ve onun şehitliğinin öneminin yüzyıllar boyunca nasıl aktarılmaya devam ettiğini gösterdi. Yeni Ahit metinleri üzerine yaptığımız çalışma, Yakup'un özellikle Kudüs kilisesindeki rolünün ve öneminin, daha çok Pavlus ve Petrus'un rollerine odaklanan metinlerin altında gömülü olduğunu gösterdi. Bu çalışma, Yakup'un erken dönem Hristiyan kilisesi çerçevesinde oynadığı önemli ve etkili konum ve rolü ortaya çıkarmayı başarmıştır. Yakup'un önemi sonraki yüzyıllarda da desteklenmeye ve kutlanmaya devam etti. Eusebius'tan aldığımız bu seçkilerde incelediğimiz gelenek iki şey yapıyor. Birincisi, Elçilerin İşleri'nden ve Pavlus'un mektuplarından ortaya çıkan yönleri, yani Yakup'un bir havari veya özel bir vahiy almış biri olarak figürünü vurgulamıyor. Bunun yerine James'in 4 1 Eusebius, Hist. eccl. 2:23:20 [Lake, LCL] resmi. 4 2 Eusebius, Hist. eccl. 2:23.21-24 [Göl, LCL]. 4 3 Josephus, A.J. 20:197-203 [Feldman, LCL].

--- SAYFA 150 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 127 4 4 Eusebius, Hist. eccl. 2:1.4 [Göl, LCL]. 4 5 Martin, James, xlii-xliii'deki tartışmaya bakınız. Yahudi Hristiyan güçlendirilir ve vurgulanır. Hegesippus'ta Yakup, rahipler dünyasına mensup bir Nezir olarak ortaya çıkar: O, dürüsttür, bir Yahudi Hristiyanıdır ve din bilginleri ve Ferisiler tarafından bile oldukça saygı duyulur. İkincisi, Hegesippus, kendi dünyasına yeniden konuşmak için Yakup'un karakterini kullanır: Kudüs'teki Hristiyan topluluğunun lideri olarak Yakup, İsa'dan gelen gerçek geleneği sürdürmeye niyetliydi. Bu onu Pavlus'la anlaşmazlığa düşürdü (Galatyalılara yazılan mektubun gösterdiği gibi). Hegesippus, kendi zamanının muhaliflerinin saldırılarına karşı geleneksel inancın taşıyıcısı ve savunucusu olarak aynı rolü oynamak için James'in karakterini kullanır. Gerçek inancın savunucusu olarak James, Hegesippus'un kilise içindeki sapkın eğilimlerin tehdit ettiği dünyasına ilham kaynağı olmuştur. James'e bu geleneklerde ilk kez "piskopos" (episkopos) adı da verilmektedir. Yeni Ahit tanıkları bu terimi Yakup'a atıfta bulunmak için kullanmasa da, onu ilk Hristiyan topluluğu içinde önemli bir lider, özellikle de Kudüs kilisesinin lideri olarak sundular. Belirttiğimiz gibi, Clement ve onun geleneği, Yakub'un Kudüs kilisesindeki (ekklesia) rolünü belirtmek için kendi dünyalarından "piskopos" (episkopos) terimini kullanmıştır. Bu, bu geleneğin nasıl geliştiğini açıkça göstermektedir: Yakup'un aslında Kudüs kilisesi (ekklesia) içinde uyguladığı otorite ve liderliği ifade etmek için daha sonraki bir döneme ait bir terim kullanılmıştır. Son olarak Clement, "(a)Diriliş'ten sonra Rab, bilgi geleneğini Adil Yakup'a, Yuhanna ve Petrus'a verdi... Z' 4 4 Bu, özellikle Gnostik çevrelerden ortaya çıkan yazıların geleneğinde daha fazla düşünülmesi ve önem verilmesi gereken bir özellik haline gelecekti. James 9 Yahudi Hristiyanlığının Gelenekleriyle Arayüz "Yahudi Hristiyanlığı" ile ne kastedildiği uzun süredir Yeni Ahit'in tartışma konusu olmuştur. 4 5 İsa'nın ilk takipçilerinin tamamının Yahudi olduğu doğrudur. Bununla birlikte, Elçilerin İşleri, Yahudi geleneklerini sürdürmek isteyenler ile Pavlus gibi daha geniş Greko-Romen dünyasına açıklık sergileyenler arasında, Yahudi olmayan takipçilerin çoğunun kabul edilmesiyle birlikte gerginliklerin geliştiğini göstermektedir.

--- SAYFA 151 ---

128 J Kudüslü James Yahudi kökenleri. Stanley Riegel birkaç yıl önce "Yahudi Hristiyanlığı" terimi hakkında kapsamlı bir genel bakış sunmuş ve şu sonuca varmıştı: "Dolayısıyla bu terim, Yahudi olan ve kendilerini geldikleri Sami dünyasının düşünce biçimleriyle ifade eden Hristiyanlar için de geçerli olacaktır." 4 6 Zaman geçtikçe, daha geniş Hristiyan kilisesi, düşünceleri daha geniş kiliseyle aynı fikirde olmadığı için bu Yahudi Hristiyan topluluklarından uzaklaşmaya başladı. Jean Danielou'nun belirttiği gibi, İsa'nın Tanrı'nın tek Oğlu olarak tanrısallığını inkar etme eğilimindeydiler. 4 7 Bu onların birçok yazılarının kanonik olduğu gerekçesiyle reddedilmesine yol açtı. Burada Yahudi Hristiyan olarak adlandırdığımız eserlerin hepsi şu özellikleri göstermektedir: Yahudi kökenlerini koruyorlar, ancak evrensel Katolik Kilisesi'nin inancını yansıttıkları kabul edilmiyor. 4 8 İbranilerin İncili Bu müjdenin yalnızca birkaç parçasına sahibiz. 4 9 Günümüze ulaşan pasajlar, büyük ölçüde, ilk Hristiyan kilise liderlerinin yazılarında müjdeden yapılan alıntılarının bir sonucu olarak gerçekleşmiştir. Bu müjde muhtemelen ikinci yüzyılın başlarında Mısır'ın İskenderiye kentinde ortaya çıktı. 5 0 Jerome De Viris Illustribus adlı eserinde bundan alıntılar yapıyor. 51 Bu alıntı, dirilen İsa'nın, bu kadar ayrıcalıklı olan ilk kişi olan Yakup'a görüldüğü zaman, İsa'nın dirilişini vurgulamaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi, Pavlus Yakup'un görünüşünü özellikle vurguluyor (1 Korintliler 15:7), ancak İsa'nın Yakup'a görünmeden önce Kefas'a (Petrus) görüldüğünü belirtiyor. İsa daha sonra Yakup'la birlikte Efkariya'yı kutlamaya devam ediyor. Bu pasaj ayrıca Yakup'un Son Akşam Yemeği'nde de bulunduğunu ima eder; burada "Rab'bin kadehini içtiği saatten itibaren, uyuyanların arasından dirildiğini görene kadar ekmek yemeyeceğine" yemin etmişti. 5 2 Bu ayrıntılar, Yakup'un Son Akşam Yemeği'nde varlığının belirtilmediği kanonik İncillerdeki resimle çelişmektedir. 4 6 Stanley K. Riegel, "Yahudi Hristiyanlığı: Tanımlar ve Terminoloji", NTS 24 (1977/78)415. 4 7 Jean Danielou, Yahudi Hristiyanlığının Teolojisi, çev. ve ed. J. A. Baker (Londra: Darton, Longman & Todd, 1964) 7-11. 4 8 Bkz. Albertus Frederik Johannes Klijn, "The Study of Jewish Christian", NTS 20 (1973/74)419-31. 4 9 İbranilerin İncili'nin parçalı kanıtı için bkz. Wilhelm Schneemelcher, ed., New Testament Apocrypha: Gospels and İlgili Yazılar (revize ed. Cambridge, U.K.: James Clarke & Co.; Louisville: Westminster John Knox, 1991) 1:177-78. 5 0 Philipp Vielhauer ve Georg Strecker, "Yahudi-Hristiyan İncilleri", Schneemelcher'de, Yeni Ahit Apocrypha: İnciller ve İlgili Yazılar, 1:176. 5 1 age. 1:178 (Jerome, De Viris Illustribus, 2). 5 2 age.

--- SAYFA 152 ---

Gelenek Geliyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 129 Geleneğe uygun olarak Yakup, İsa'nın kardeşi olarak sunulur. İsa ona "Kardeşim" diye hitap ediyor. Bu ilişkiye ilişkin başka bir açıklama yapılmamıştır. James aynı zamanda "Adil" unvanıyla da anılır. Bu başlığın, gözlemlediğimiz gibi, erken dönemde Mısır'a ulaşan bir yazı olan Thomas İncili tarafından kullanıldığı görülüyor. Helmut Koester'in gözlemlediği gibi, Thomas'ın İncili hem bu başlığın hem de ortak söyledikleri bazı sözlerin kaynağı olabilir. 5 3 Bu pasaj, Kudüslü Yakup'la ilgili geleneklerin incelenmesi açısından önemlidir çünkü kanonik müjdelerin ayrıntılarının, Yakup'u havariler arasında en yüksek otoriteye sahip kişi olarak benzersiz bir konuma yerleştirmek için aktarım sırasında biraz değiştirildiğini göstermektedir. Yakub, İsa'nın dirilişinin ilk tanığı ve dolayısıyla "dirilişin en önemli garantörü, (sonuç olarak) H(ebrews)'in G(ospel'i) için İsa'nın tanıdıkları çevresinde en yüksek otorite olduğu açıktır." 5 4 Sözde Clementine Edebiyatı Sözde Clementine edebiyatı, Romalı Clement ile ilişkilendirilen romantik yazıların bir bütünüdür. Anlatı, Clement'in misyonerlik yolculukları sırasında eşlik ettiği Petrus'un öğrencisi olarak yaşadığı deneyimleri anlatır. 5 5 Bu terim genellikle iki yazıyla ilişkilendirilir: Tanımalar (Latince on kitaptan oluşur) ve Homilies (Yunanca yirmi söylemden oluşur). Bu yazılar MS dördüncü yüzyıla tarihlenmektedir. Arkalarında yatan kaynakları keşfetme niyetiyle, özellikle Tanımalar ve Vaazlar olmak üzere bunlara çok fazla çalışma ayrılmıştır. Kaynakların MS ikinci yüzyılda Pella'daki (Mavera-i Ürdün) Yahudi Hristiyan topluluğundan kaynaklandığını gören bilim adamları arasında bir fikir birliği ortaya çıktı. çünkü bu yazıların büyük bir kısmı belirgin bir şekilde Yahudi Hristiyan karakterine sahiptir. James'in figürü bu çevrelerde önemli görülüyordu ve büyük saygı görüyordu. 5 6 Sözde Clementines'den önce üç kısa yazı geliyor. Bunlara Kerygmata Petrou ("Petrus'un vaazı") adı verilir: an Epistle of 5 3 Helmut Koester, Introduction to the New Testament. 2 cilt. (Philadelphia: Kale; Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1982) 2:224. 5 4 Vielhauer ve Strecker, "Jewish-Christian Gospels" 173. 5 5 Bkz. Koester, Introduction to the New Testament, 2:205. 5 6 Bkz. Gerd Ludemann, "The Successors of pre-70 Jerusalem Christian", E.P. Sanders, ed., Jewish and Christian Self-Definition (Philadelphia: Fortress, 1980) 1:161-73; ve Martin, James, xlv-xxvii.

--- SAYFA 153 ---

130 Kudüslü Yakup'tan Yakup'a, Contestatio (Petrus'un yazılarının kime güvenileceğini tartışan bir "tasdik") ve Yakup'a Clement'in Mektubu (Petrus'un ölümünden hemen önce Clement'i piskopos olarak atadığından söz eder). Peter'in karakteri bu yazılara hakimdir ve James'in resmine pek bir şey eklenmez. 5 7 Yakup'un Yahudi Hristiyanlığı dünyasındaki konumu ve otoritesi bir kez daha anlatılıyor ve kutlanıyor. Petrus'un Yakup'a yazdığı mektupta ve Contestatio'da, Petrus'un vaaz etmesi ve öğretmesi, geleneği koruyan ve koruyan kişi rolünde görünen Yakup'a emanet edilmiştir. Petrus'un mektubunda Yakup'tan öncelikle Kudüs kilisesinin "piskoposu" olarak bahsediliyor: "Petrus'tan Yakup'a, kutsal kilisenin efendisi ve piskoposuna..." 5 8 (1:1). Ayrıca Clement'in James'e mektubuna bakınız: "Clement'ten James'e, piskoposların efendisi ve piskoposu ..." (1:1). 5 9 Daha önce, İskenderiyeli Clement'in Adil Yakup'un Peter, Yakup ve Yuhanna tarafından "Kudüs piskoposu" olarak seçildiğine dair göndermelerini tartışırken Yakup'un piskopos olarak atanmasını incelemiştik. 6 0 Birinci yüzyıl Hristiyanlığının dünyasına ikinci yüzyıl ve sonrasının dini gerçekliğini yeniden okumak anakronik bir girişim olsa da, geleneğin gösterdiği şey, James'in gerçek geleneği korumakla görevlendirilmiş otoriter lider olarak nasıl saygıyla karşılandığıdır. Sözde Clementine edebiyatının gösterdiği şey, erken Hristiyanlığın büyük kahramanlarının hayatlarını kutlamak ve yüceltmek için efsanevi motiflerin nasıl geliştiğidir. James Gnostisizm Gelenekleri İçinde Gnostisizm geniş bir referansa sahip bir terimdir ve tüm bilim adamları onun tanımını konusunda hemfikir değildir. Temelde "Gnostisizm", kurtuluşun yalnızca o hareketin taraftarlarına açık olan gizli bir irfan ("bilgi") yoluyla elde edilebileceğini anlayan bir dizi dini hareketi ifade eder. Gnostik bakış açılarının çoğunun merkezinde manevi ve maddi dünyalar arasındaki karşıtlık vardı. İkincisi, beden de dahil olmak üzere, kötü olarak görülüyordu. Hristiyanlık içindeki dini bir hareket olan Gnostisizm, İncil yazılarını Yunan felsefesinin yardımıyla ve mistik düşüncenin unsurları olarak yorumladı. Gnostikler, yaratılmış varlıkların kendi içlerinde bir tanrısallık kıvılcımı taşıdığına inanıyorlardı. Aşkın Tanrı bir mesaj gönderdi. 5 7 Bkz. Johnson, The Letter of James, 105. 5 8 Georg Strecker, "The Pseudo-Clementines: Introductory Writings", Schneemelcher, ed., New Testament Apocrypha, 2:493. 5 9 age. 496. 6 0 Yukarıdaki İskenderiyeli Clement hakkındaki tartışmaya bakınız.

--- SAYFA 154 ---

Gelenek Geliyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 131 6 1 Gnostisizm ve modern bilim adamlarının ona önceki nesil bilim adamlarından nasıl farklı bir şekilde yaklaştığına dair iki güzel kısa genel bakış için bkz. Edwin M. Yamauchi, "Gnostisizm", Dictionary of New Testament Arka Plan, eds. Craig A. Evans ve Stanley E. Porter (Downers Grove, IL ve Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2000) 414-18; ve Paul Mirecki, "Gnostisizm, Gnosis", Eerdman's Dictionary of the Bible, ed. David Noel Freedman (Grand Rapids: Eerdmans, 2000) 508-09. 6 2 Bkz. Mirecki, "Gnostisizm, Gnosis", 509. Görevi Gnostik hareketlere mensup olanlara gizli bir bilgiyi (gnosis) iletmek olan deemer. Bu gizli bilgi kurtuluşu getirecektir. Bu kurtuluş sonuçta aşkın Tanrı'ya dönmeyi ve kişinin bedeninden kaçmayı gerektiriyordu. Dolayısıyla bedeninin dirilişine dair bir inanç yoktu. 6 1 Gnostisizm hakkındaki bilgimiz iki kaynakla sınırlıdır: Gnostik grupların taraftarlarının el yazmaları ve onları sapkınlıkla suçlayan muhaliflerinin yazıları. Gnostik yazıların en önemli keşifleri şunlardır: 1896'da yayınlanan, dört metin içeren Askew Kodeksi; 1891'de yayınlanan üç metinli Bruce Kodeksi; 1955'te yayınlanan dört metinli Berlin Kodeksi; ve en önemlisi, 1945'te keşfedilen kırk beş ayrı başlık içeren Nag Hammadi Yazmaları. 6 2 Hristiyan dünyasında ikinci yüzyıldan dördüncü yüzyıla kadar Gnostisizm Mısır, Suriye ve Küçük Asya'da gelişti. Her ne kadar yazıların çoğu bu dönemde ortaya çıkmış olsa da, birçoğu MS birinci yüzyıla kadar uzanan daha önceki geleneklere bağlıydı. Yakup'a göndermeler içeren dört büyük Gnostik eser vardır: Thomas'ın İncili, Yakup'un Kıyamet'i ve Yakup'un Birinci ve İkinci Kıyametleri. Referanslarını kısaca inceleyeceğiz. Thomas'ın İncili Thomas'ın İncili, Nag Hammadi el yazmaları arasında keşfedilen risalelerden biriydi. Her ne kadar bu kodeksler muhtemelen MS dört yüz civarında gömülmüş olsa da, bu tarihten çok önce yazılmışlardı. Thomas İncili'nin tarihlendirilmesi bilim adamları arasında hararetle tartışma konusu olmasına rağmen, bu eserin MS birinci yüzyıla kadar uzanan gelenekleri içerdiğini görmek en iyisi gibi görünüyor. Muhtemelen ilk olarak birinci yüzyılın sonuna doğru yazılan bu metin, Gnostik topluluklar tarafından benimsenmiş ve onu kendi bilgelik ve düşüncelerini ifade edecek şekilde uyarlamıştır. Nihayetinde dördüncü yüzyılın sonunda evrensel kilise tarafından reddedildi. Thomas İncili'nde Yakup'a gönderme yapan bir söz (logion) vardır:

--- SAYFA 155 ---

132 Kudüslü Yakub Öğrenciler İsa'ya, "Bizden ayrılacağını biliyoruz. Liderimiz kim olacak?" dediler. İsa onlara şöyle dedi: "Nerede olursanız olun, onun uğruna gök ve yer var olan doğru Yakup'a gideceksiniz" (GThom. 12). 63 Bu, Yakup'a atıfta bulunarak "doğru kişi" unvanının kullanıldığına dair elimizdeki ilk kanıttır. Yakup aynı zamanda Thomas İncili'nde kilisenin lideri olarak anlaşılmaktadır: Yakup'un Yeni Ahit geleneklerinde oynadığı rolün aynısı. Thomas'ın ise gizli bilginin alıcısı olarak özel bir yere sahip olduğu görülüyor. 13 numaralı söz, Thomas'ı (Didymos Judas Thomas) gizli bilgeliği veya bilgiyi (gnosis) alan tek havari olarak tanımlar. Oldukça sembolik bir dille, İsa Thomas'la (tekil olarak) konuşur ve ona "ölçtüğüm köpüren pınardan sarhoş olduğunu" söyler (GThom 13). İsa gizli bilgisini yalnızca Tomas'a açıklıyor. Thomas İncili'nin açılışı Thomas'ın bu rolü üstlendiğini iddia ediyor. 6 4 Rab İsa'nın gizli sözlerini alan kişi olarak, bunları başkalarına iletmek onun görevidir. Bu bakış açısı Thomas İncili'ni Gnostisizm bağlamına yerleştirir. Helmut Koester, 12. ve 13. Atasözü'nü aynı bağlamda birlikte incelerken önemli ve ilginç bir gözlemde bulunuyor. Bu iki sözün yan yana getirilmesini, Thomas ve James'in kendi toplulukları içindeki ilgili rollerini ve otoritelerini tanımlamanın ve savunmanın bir yolu olarak görüyor. 6 5 The Apocryphon of James Bu eser takma addır ve James tarafından yazıldığı iddia edilmektedir. Bu yazıdaki sözler materyalinin ayrıntılı bir incelemesinden Ron Cameron, bunun Mısır'da ikinci yüzyılın ilk yarısına ait olduğunu tarihlendiriyor. 66 Bu inceleme Nag Hammadi metinleri arasında yer almaktadır; buradaki versiyon Yunancadan Kipti diline çevrilmişti. Bu, James'ten gelen ve gizli bir yazıyı (veya uydurmayı - dolayısıyla başlığı) tanıtan bir mektup olduğu iddia ediliyor. Apoc-6 3 Lambdin, "The Gospel of Thomas", 127. Thomas İncili'nden yapılan tüm alıntılar The Nag Hammadi Library'deki İngilizce çeviriden alınmıştır. 6 4 Thomas İncili'nin başlangıcına (başlangıcına) bakınız: "Bunlar yaşayan İsa'nın söylediği ve Didymos Judas Thomas'ın yazdığı gizli sözlerdir" (Lambdin, "The Gospel of Thomas", 126). 6 5 Koester, Yeni Ahit'e Giriş, 2:152-53. 6 6 Ron Cameron, Sayings Traditions in the Apocryphon of James, HTS 34. (Philadelphía: Fortress, 1984) 130, James'in Apoc rifon'u için erken dönem bağımsız sözler geleneğini savunur.

--- SAYFA 156 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 133 61 Ap.Jas. 1.2.30-35. 6 8 Yakup'un Apocryphon'undan yapılan tüm alıntılar şu kaynaktan alınmıştır: "The Apocryphon of James [1,2]", çev. Francis E. Williams, Robinson, Nag Hammadi Kütüphanesi, 30-37. 6 9 Bkz. William R. Schoedel, "The (First) Apocalypse of James (V,3)", Robinson, The Nag Hammadi Library, 262-68. Tüm alıntılar bu çeviridendir. Ryphon, İsa'nın dirilişten beş yüz elli gün sonra öğrencilerine görünmesini sağlar. Dirilen İsa, Yakup ve Petrus'u bir kenara çeker ve onlara kesin öğretisini açıklar. 6 7 Diyalogun sonunda İsa, Yakup ve Petrus'u geride bırakarak göğe yükselir (Ap. Yak. 15.5-10). Yakup ve Petrus da İsa'nın vahiylerini öğrencilerine duyururlar. Öğrenciler gelecekteki imanlılardan ("doğacak olanlar hakkında") hoşnutsuzlardı ve bu yüzden Yakup şöyle yazıyor: "Ve böylece, onları gücendirmek istemeyerek, her birini başka bir yere gönderdim. Ama ben kendim, tezahür ettirilecek sevgililer arasında bir pay elde edebilmek için dua ederek Yeruslaim'e gittim" (Ap. Jas. 16.1-10). 6 8 James'le ilgili geleneğin incelenmesi, onun geleneksel imajının devam ettiğini ve bazı yeni yönler vurgu yapıldığını göstermektedir. Yakup "Rab'bin kardeşi" olarak tanımlanmasa da, Kudüslü Yakub'un kastedildiği açıkça ortadadır. Yakub ve Petrus'tan birlikte, kilisenin özel bir yetkiye sahip olan önemli liderleri olarak bahsedilir. Yakup her zaman ilk isim olarak anılır ve lideri olarak Kudüs ile bağlantılıdır. Sonuç olarak, kendisi Yeruslaim'de kalırken, mesajı vaaz etmeleri için öğrencilerini başka yerlere gönderen odur. Bu yazıda iki kez, gizli vahyin alıcısı olarak Yakup'a vurgu yapılıyor (Ap. Jas. 8.3 0 - 3 6; ve 1 3.3 5 - 1 4.1). Bu yazıda Gnostisizmin bazı karakteristik özellikleri bulunmayabilirken, James'in özel bir vahyin alıcısı ve aktarıcısı olarak resmedilmesi, bu çalışmayı Gnostik yazıların bağlamına yerleştirir. Yakub'un konumu ve otoritesi, kendisi Kudüs'te kalırken diğer müritleri farklı topraklara gönderme eyleminden kaynaklanmaktadır (Ap. Jas. 16.5-11). James'in Birinci ve İkinci Kıyametleri Nag Hammadi kodekslerindeki iki risale "Yakup'un Kıyameti" adını taşıyor. Akademisyenler onları ayırt etmek için sırasıyla Yakup'un Birinci ve İkinci Kıyametleri adını verdiler. JAMES'İN (İLK) KIYAMETİ (V, 3) Bilim adamları bu yazının Suriye'deki Yahudi Hristiyan geleneklerinden ortaya çıktığını ileri sürüyorlar. 6 9 Aslında bu, İsa ile onun arasında geçen bir "vahiy diyalogudur"

--- SAYFA 157 ---

134 | Kudüslü James 7 0 age. 261. kardeş James. Yakup, Rab'bin kardeşi olarak adlandırılrsa da, fiziksel anlamda değil, yalnızca ruhsal anlamda bu şekilde tanımlanır: "Sana bu şeylerin bir işaretini verdim, Yakub, kardeşim. Maddi olarak kardeşim olmasan da, sana boş yere kardeşim demedim" (7 Apoc. Jas. 24.13-16). Yakup İsa'ya "Haham" diye hitap ederken, risalenin anlatıcısı İsa'dan "Rab" olarak söz ediyor. Bu yazıda James'e iki açıklama yapılıyor. İlki, Rab'bin tutuklanmasından önce gerçekleşir (7 Apoc. Jas. 25.7-10). İkincisi, Yakup'un Rab'bin acılarını duymasından sonra meydana gelir (7 Apoc. Jas. 30.15). İkinci vahiy vesilesiyle İsa Yakup'u şu şekilde tanımlar: "Adil olan onun hizmetkarıdır. Bu nedenle sizin adınız 'Adil Yakup'tur.' Beni görünce nasıl ayık olacağınızı görüyorsunuz" (7 Apoc. Jas. 31.30-32.9). Gelişen gelenek bağlamında James'e "Adil" olarak yapılan bu atıf anlamlıdır. Daha önce, özellikle Hegesippus'ta James'ten doğduğu andan itibaren Adil Olan olarak söz edilirdi. Bu aynı zamanda yazıcıların ve Ferisilerin Yakup'a atıfta bulunmak için kullandıkları bir unvandır. Ancak Apoc'un 7'sinde. Evet. bu unvan ancak İsa'nın acı çekmesinden sonra Rab tarafından Yakup'a verilmiştir. Adil olan James'e aynı zamanda "hizmetçisi" de denir. Bu, Yakup'u şu özel unvanla tanımlayan Yakup'un mektubunu hatırlatıyor: "Yakup, Tanrı'nın ve Rab İsa Mesih'in hizmetkarı..." (Yakup 1:1). Risale, Yakup'un ölümüyle ilgili bir önseziyle bitiyor: "Bizim bu kanda hiçbir payımız yok, çünkü adil bir adam adaletsizlik yüzünden yok olacaktır" (7 Apoc. Jas. 43.14-20). Rab, Yakup'u onun acısını paylaşacağı konusunda uyarmıştı: "Yakup, böylece bu acılara katlanacaksın" (7 Apoc. Jas. 32.15). Yakup'un geleneksel imajı, onun Adil Olan ve İsa'nın kardeşi olarak tanımlanmasıyla devam ediyor. Her iki terim de önceki geleneklere göre daha kesin bir şekilde tanımlanmıştır. Gnostik gelenekte Yakup'un resmi onun Rab'den özel bir vahiy alan kişi olduğunu vurgular. Yakup ve Petrus ise Apoc'un 7'sinde diğer havarilerden açıkça ayırt edilmişti. Evet. James sadece onlardan farklı değil, aynı zamanda onlardan üstün. Bu üstünlük, onun özel bilginin (gnosis) alıcısı olma rolüne atfedilebilir. William R. Schoedel, özellikle James'in Yahudi bir Hristiyan olduğu dikkate alındığında, James figürünün Gnostisizm dünyasında neden bu kadar önem ve popülerlik kazanması gerektiği sorusunu derinlemesine tartışıyor. 70 Gnostiklerin, otoritesi öğretilerini destekleyecek bir kahramana ihtiyaç duyduklarını anlayışlı bir şekilde savunuyor. James bariz bir seçim çünkü o

--- SAYFA 158 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 135 7 1 age. 7 2 Bkz. Charles W. Hedrick, çev., "The (Second) Apocalypse of James (V,4)," Robin son, The Nag Hammadi Library, 270-76. 7 3 Bkz. Roy Bowen Ward, "James of Jerusalem in the First Two Century," ANRW II, 26.1 (Berlin ve New York: Walter De Gruyter, 1992) 810. 7 4 Bkz. Johnson, The Letter of James, 102. Onikilerden biri değildi: O bu grubun dışındaydı ve bu nedenle Petrus ve Petrus'un geleneklerinden farklı bir Hristiyanlık biçiminin temsilcisi olarak ona başvurulabilirlerdi. yine de Tanrı'nın Yakup'a ilettiği dikkate değer vahiyden kaynaklanan bir gerçekliğe ve güvenilirliğe sahipti. "Kısacası bizim kıyametimiz, Hristiyanlığın giderek ilerleyen Katolik biçiminin öğretilmesi konusunda iddia edilen havarisel otoriteye bir alternatif sunmaya çalışıyordu." 7 1 YAKUP'UN (İKİNCİ) KIYAMETİ (V, 4) Her ne kadar başlık bu yazıyı bir kıyamet olarak tanımlasa da, içerik bunun daha ziyade Yakup'un dirilmiş İsa'dan aldığı bir vahyi aktardığı "vahiy niteliğinde bir söylem" olduğunu gösteriyor. 7 2 Geleneği sürdürerek Yakup, Rab'bin kardeşi olarak tanımlanır. İsa'yla olan ilişkisi diğer geleneklerden farklı olarak biraz kafa karıştırıcı bir şekilde anlatılıyor: "Bana, 'Selam kardeşim; selam olsun kardeşim' dedi.' . . . (annem) bana şöyle dedi: 'Korkma oğlum, çünkü o sana "Kardeşim" dedi (sg.). Çünkü siz (pi.) aynı sütle beslendiniz. Bu yüzden bana "Annem" diyor. Çünkü o bize yabancı değil. O senin [üvey kardeşindir]' (2 Apoc. Jas. 5 0. 1 4 - 2 0). İsa Yakup'a şöyle devam ediyor: "Senin baban benim babam değil. Ama benim babam senin için bir baba oldu" (2 Apoc. Jas. 5 1.20). Bu risale, Yakup'un şehit oluşunun başka bir tanımını içerir, ancak Hegesippus'unkinden daha gelişmiştir. Bundan önce Yakup'un Rab'bin vahiylerini içeren bir konuşması gelir. Bu yazıda dikkat çekici olan şey, farklı unsurların birleşimidir. James'in ölümünün tanımı geleneksel kaynağa yakın olsa da, edebi bir bağımlılık yok gibi görünüyor. 7 3 Aynı zamanda James'in vahiy söylemi onu açıkça Gnostik yazıların ortamına yerleştirir. 7 4 Söylemlerinde Gnostisizmin dili açıkça görülmektedir. James, vahyini Pleroma'dan aldığını beyan eder: "Pleroma'dan Ölümsüzlük vahyi alan benim" (2 Apoc. Jas. 4 6. 6). James şöyle devam ediyor: "Şimdi yine bilgi açısından zenginim [ve] yalnızca yukarıdan üretilmiş benzersiz bir [anlayışa] sahibim ..."

--- SAYFA 159 ---

136 | James of Jerusalem 7 5 Hedrick, "Second Apocalypse", 269. 7 6 age, 269-70. (2 Kıyamet Yas. 47.7). Yakup'un vahiy alıcısı olarak tasviri Kıyamet 2'de doruğa ulaşır. Evet. 55.15-56.13, dirilen İsa, Yakup'u "Yakup'un gnostik kurtarıcı işlevini yerine getirme niyetinde olduğunu" öne süren terimlerle tanımladığı kadariyle: 7 5 "Sen benim olanların ve şimdi senin olanların aydınlatıcısı ve kurtarıcısısın. (Onlara) açıklayacaksın; hepsinin arasına iyilik getireceksin" (2 Apoc. Jas. 55.15). Gnostik kurtarıcı olarak bu konumdan ortaya çıkan başka bir anlayış, Yakup'un Gnostik topluluklar içindeki rolü ve konumunun, Hristiyan topluluğu içindeki Petrus'un (ve diğer havarilerin)kine rakip olduğudur: 7 6. . . [ama ben] senin aracılığıyla ve [Güç Ruh] aracılığıyla vahiy vermek istiyorum ki, o da senin olanlara ifşa etsin. Ve girmek isteyenler ve kapının önündeki yolda yürümek isteyenler, senin aracılığınla hayırlı kapıyı açsınlar. Ve seni takip ediyorlar; onlar içeri girerler (ve sen) onlara içeri kadar eşlik edersin ve buna hazır olan herkese bir ödül verirsin. (2 Apoc. Jas. 55.4-14) Bu, İsa'nın krallığın anahtarlarını verdiği Petrus'un konumuna bir nevi benzemektedir (Mat. 16:18-19). Yakup ve Petrus arasındaki bu karşıtlık, Gnostik geleneğin Yakup'a, daha geniş kilise içinde Petrus'unkiyle rekabet eden bir rol iddia ettiğini gösteriyor. Yakup'un rolü, Gnostik geleneğe, İsa'nın gizli vahiylerine ve Yakup'un onlar için açabileceği kurtuluş yoluna erişim güvencesini verir. Özet Nag Hammadi yazılarının geleneği, James'i, dirilmiş Rab'den gizli vahiyler alan önemli bir Gnostik öğretmen (hatta 2 Kıyamet'te kurtarıcı) olarak gösterir. Bu vahiyleri bu yazılar aracılığıyla toplumunun üyelerine aktarır. Gos'taki daha ölçülü sunumdan bu rolün giderek derinleştiğini açıkça görebiliriz. Thorn, 2 Apoc'un Gnostik Kurtarıcısına. Evet. Yakub'un Gnostik topluluklar içindeki konumu ve otoritesi Petrus ve diğer havarilerinkinden daha büyüktür. Yakup karakterinin önemi, İncil dışı literatürde ona yapılan çok sayıda atıftan da anlaşılacağı üzere, erken Hristiyanlığın tüm önemli akımlarında görülür. James'in konumu ilk kez kabul edildi

--- SAYFA 160 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 137 Yahudi Hristiyanlığı dünyasında ve daha sonra James imajının Hristiyanlık içindeki kendi anlayış ve vurgularına önem ve önem kazandığı diğer grup veya merkezler tarafından benimsendi. 7 7 Gnostisizm bağlamında James'in imajı, otorite sahibi bir kişiden gizli bir geleneğin taşıyıcısı olan birine doğru gelişti. Vahiy alıcısı olarak Yakup hakkında düşünmenin başlangıç noktası, hiç şüphesiz, dirilen İsa'nın Yakup'a görünüşünden özel olarak söz edilen 1 Korintliler 15:7 olmalıdır. Yakub'un liderliği, bilgisi ve ilettiği vahiy, diğer havariler aracılığıyla gelmez. Yakup bunu doğrudan Rab'den aldığı için onlara bağımlıdır. Petrus ve diğer havarilerle karşılaştırıldığında Yakup, Rab'bin kardeşi olması bakımından öne çıkan ve benzersiz bir vahiy alıcısıdır. James'in Protevangelium'u Kısaca bir başka yazıya, yani James'in Protevangelium'una dikkat edilmelidir. Bu yazıyı, James hakkında bu bölümde çizdiğimiz yörüngelere yerleştirmek son derece zordur. Bu nedenle burada kısaca ele alacağım. Önemi iki yönlüdür. Her şeyden önce, Yakub'un İsa ile olan ilişkisinin kan kardeşliği değil, üvey kardeşlik ilişkisi olduğunu açıkça belirtmektedir. Bu yazının ikinci yönü, birincisinin tamamlayıcısıdır: Meryem'in ebedi bekaretini açık bir şekilde ifade eder. Matta ve Luka'daki doğum anlatılarını incelerken de belirttiğimiz gibi metinler, İsa'nın doğumunun Kutsal Ruh'un müdahalesi sonucu gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Meryem'in bekaretine yapılan vurgu, İncil yazarlarının bu inancı ifade etme biçimiydi. Bununla birlikte, kanonik İncillerde Meryem'in bekaretine yapılan atıflar, Meryem'in İsa'nın doğumundan sonra bakire kalıp kalmadığı konusunu dikkate almamaktadır. Yakup'un Protevangelium'u MS 2. yüzyılın ortalarında M.S. Meryem'in bakire kaldığı inancı ilk Hristiyan kilisesinde yaygındı. James'in Protevangelium'u erken Hristiyan dünyasında son derece popüler bir yazıydı ve o zamanın hemen hemen her diline (Süryanice, Etiyopyaca, Gürcüce, Sahidik, Slavca, Ermenice ve Latince dahil) çevrilmişti. 7 8 Elimizdeki en eski metin üçüncü yüzyıla kadar uzanmaktadır (Bodmer Papirüs 5). 7 9 Bu el yazması, onun zaten birçok değişikliğe uğradığını gösteriyor; bu da onun MS 2. yüzyılın ortalarından bir süre önce yazıldığını kanıtlıyor. 7 7 Bkz. Painter, Just James, 170. 7 8 Bkz. Painter, Just James, 198. 7 9 Papyrus Bodmer 5 bu eserin başlığını "Meryem'in Doğuşu: Yakup'un Vahiyi" olarak vermektedir. Bu başlık, anlatının odak noktasının İsa değil Meryem olduğunu göstermektedir.

--- SAYFA 161 ---

138 J Kudüslü James 8 0 Yakup'un Protevangelium metninin çevirisi Schneemelcher, New Testament Apocrypha, 1:426-39'dan alınmıştır. 8 1 age. 425. Belirtildiği gibi bu eser hem Doğu hem de Batı Kiliselerinde çok popülerdi. Meryem'in ebeveynlerinin isimleri "Anna ve Joachim" (Prot. Jas. 1-2) gibi popüler geleneğin pek çok unsuru bu yazıdan türemiştir. Hristiyan sanatında bazı sahneler çok popülerdi; örneğin Joseph'in oğlunun (James?) hamile Meryem'in bindiği dişi eşiği yönettiği, Joseph'in arkadan geldiği sahne (17.2). Yusuf, Yakup'un Protevangelium'unda Meryem ile evlendiğinde oğulları olan bir dul olarak tasvir edilir: "(Fakat) Yusuf ona cevap verdi: 'Benim (zaten) oğullarım var ve yaşlıyım, ama o bir kız'" (Prot. Jas. 9.2). 80 Oğulların isimleri verilmese de, Yakup'un İsa'nın kan kardeşi değil, üvey kardeşi olduğu açıkça ima ediliyor. Yazar okuyucuya, Sezar Augustus'un emriyle Yusuf'un kaydolmaya gittiğinde Yusuf'un oğulları olduğunu hatırlatır (Prot. Jas. 17.1). Salome ve ebe, Meryem'i doğum yaptıktan sonra test ederler ve onun hâlâ bakire olduğunu keşfederler (Prot. Jas. 19.3-20.1). Son olarak yazı, yazarın kimliğiyle sona ermektedir: "Şimdi, bu tarihi yazan ben, Yakup, Hirodes'in ölümü üzerine Kudüs'te bir kargaşa çıktığında, Kudüs'teki kargaşa bitene kadar çöle çekildim" (Prot. Jas. 25.1). Bu anlatım Yakup'u İsa'nın üvey kardeşi olarak tanımlar. Yakup, MÖ 4'ten önce Büyük Hirodes'in hükümdarlığı sırasında İsa'nın doğuşuna tanık olarak sunulur. Bu, Yakup'un MS 62'de öldüğünde yetmiş yaşının üzerinde olduğu anlamına gelir. Bu, yazarın Meryem'in ebedi bekaretine olan inanca tanıklık etmek için Yakup figürünü bir otorite olarak kullandığının açık bir göstergesidir. Anlatı "Meryem'in yüceltilmesi" için yazılmıştır. 8 1 Özet Bu bölüm, Yakup'un üç yüzyıl boyunca çok farklı geleneklerde nasıl anlaşıldığını ve tasvir edildiğini izlemiş ve Yakup'un şahsına ilişkin geleneğin ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Yakup figürünün önemli olduğu üç ana yola dikkat çekilmiştir: Eusebius'un gelenekleri ve Yahudi Hristiyanlığının ve Gnostisizmin yörüngeleri. Yakup'un bu yazılardaki rolü, Yakup'u tablonun dışında bırakma eğiliminde olan Yeni Ahit ile karşılaştırıldığında son derece önemlidir.

--- SAYFA 162 ---

Gelenek Gelişiyor: Kanonik Yazıların Dışında James | 139 Schoedel, "The (First) Apocalypse of James (V,3)," 261. Yeni Ahit'te Yakup'un Kudüs kilisesinin otoritesi olarak tasviri bu yüzyıllar boyunca sürekli olarak hatırlandı. James'in karakterinin diğer boyutları süslendi; James'in bir kahraman olarak kutlandığı kiliselerin ihtiyaçlarına ve bakış açılarına uygun yönler. Çalışma, geleneğin aktarıldığı bağlam ve sosyokültürel durum tarafından nasıl özümseendiğini ve tanımlandığını gösteriyor. Gelecek yüzyıllarda Yakup'a yalnızca otorite sahibi bir lider olarak değil, aynı zamanda dirilen İsa'dan vahiy alan kişi olarak da bakıldı. Bu, James'in mektubundan ortaya çıkan James tablosundan çok uzak bir gelişmeydi. Yakup'a ilişkin bu görüşün kökleri, Pavlus'un Korintliler'e yazdığı ilk mektubunda yatmaktadır; burada Yakup, dirilen İsa'nın kendisine görüldüğü kişi olarak ismiyle tanımlanmaktadır (1 Korintliler 15:7). Bu diriliş görüntüsü, Yakup'u özel vahyin alıcısı olarak sunan inançların temeli oldu. Özellikle Gnostisizm geleneğinde, İsa'nın kendisini Petrus ve diğer havarilerden üstün kılan gizli bilgiyi ilettiği kişi Yakup'tu. Gnostikler, kendi geleneklerini daha geniş Hristiyan kilisesinin geleneklerine karşı savunmak için Yakup'u kendilerine mal ettiler. James Hristiyan bir Yahudi olmasına rağmen Gnostikler onu kendi kahramanları olarak görüyorlardı. Geleneklerini haklı çıkarmak ve otoriteleri olarak Petrus ve Pavlus'u iddia eden daha geniş kiliseden uzaklaşmak için Yakup'u kucakladılar. Bu görünüm, James'in Gnostik vahiy taşıyıcısı (Yakup'un Kıyametinde) ve Gnostik Kurtarıcı (Yakup'un [İkinci] Kıyameti) olmasının temeli haline gelir. Yahudi Hristiyanlığı dünyası da Yakup'un otorite sahibi lider olduğunu iddia ediyordu. Teoloji açısından James, dindarlığıyla tanınan "Adil Kişi" olarak tanımlandı. O suçsuzdu ve onun şehit olması, acı çeken herkese, özellikle de zulme maruz kalanlara cesaret ve umut verdi. Gördüğümüz gibi onun ölümü geleneğe en çok dikkat çeken özelliktir. Bir Hristiyan şehidi olarak İsa ve İstefanos'unkine benzer bir şekilde öldü. Josephus'un yazılarında da onun ölümünden söz edilmesi, Hristiyan topluluğu dışında bile sahip olduğu otoritenin kanıtıdır. Yukarıda incelenen İskenderiyeli Clement'ten alınan pasaj üzerine düşünen Schoedel, bu pasajın James hakkındaki geleneğin gelişimindeki üç aşamayı tanımladığını anlayışlı bir şekilde kaydeder: "[T]burada James imajının gelişiminde üç ana (şüphesiz örtüşen) aşama vardı: (1) Yahudi-Hristiyan değerlerinin bir sembolü olan Adil James olarak; (2) Gnostikleştirici bir ortamda diriliş sonrası vahiy alıcısı olarak; ve (3) bir meslektaş olarak Katolikleşen bir ortamda Rab'bin havarilerinin." 8 2

--- SAYFA 163 ---

140 J Kudüslü James Bu çalışma, Schoedel'in, Yakup imajının ilk yüzyılların gelişen geleneğinde üç aşamayı (bazen örtüşen) kapsadığı yönündeki iddiasını destekleme eğiliminde olmuştur. Bununla birlikte, James'in karakterinin bu benimsenmesini ve onaylanmasını yüzyıllar boyunca sonraki gelişmelerde gerçekleştiğini görmek yerine, bunun farklı ve çok çeşitli merkezlerde eşzamanlı olarak gerçekleştiğini görmek en iyisidir. Aslına bakılırsa, erken Hristiyanlığın tüm önemli gidişatlarında Yakup'un karakteri önemli bir etkiye sahipti: Yahudi Hristiyanlığı dünyasında James, Yahudi-Hristiyan değerlerini savunan mükemmel bir lider olarak saygı görüyordu; Gnostisizm dünyasında Yakup, Diriliş Lordu'ndan diriliş sonrası vahyin alıcısı olarak sunuldu; son olarak, Ortodoks Hristiyanlık dünyasında James, diğer havarilerle birlikte çalışan bir havariydi.

--- SAYFA 164 ---

BEŞİNCİ BÖLÜM Kudüslü Yakup'un Mirası Öğrenciler İsa'ya şöyle dediler: "Bizden ayrılacağını biliyoruz. Liderimiz kim olacak?" İsa onlara, "Nerede olursanız olun, gökler ve yer onun uğruna var olan doğru Yakup'a gideceksiniz" dedi. 1 Kudüslü Yakup'un karakterini, Yeni Ahit'in yazılarını ve sonraki üç yüzyıllık erken Hristiyanlık döneminde ortaya çıkanları kapsayan bir yörünge boyunca takip ettik. Odak noktası James'in kendi Yahudilik ve erken Hristiyanlık dünyası ve bu dünyayı oluşturan karakterlerle olan arayüzüydü. Bu inceleme Yakup'un Hristiyanlığın doğuşu ve gelişimi bağlamında önemli bir figür olduğunu ortaya çıkardı. Metinleri incelerken anlatı eleştirisi, kaynak eleştirisi ve sosyal bilimsel metodoloji gibi yorumlama metodolojilerinin pratikte nasıl işlediğini gösterdik. Bu çalışma metodolojinin kendisine sadık kalmanın önemini göstermeye çalıştı. Bunun yapılmaması, metinlerden yanlış ve inanılmaz çıkarımların yapılmasına neden olur. Bu son bölümde, gidişat içindeki çeşitli yazıların geride bıraktığı Yakup'un anısının bir sentezini sunarak, Kudüslü Yakup'un mirasını vurgulamak istiyorum. Aynı zamanda Kudüslü Yakup'un erken dönem Hristiyanlığa ilişkin vizyonunu da tasvir etmek istiyorum. Rağmen 1 Thomas O. Lambdin, çev., "The Gospel of Thomas" Saying 12, James M. Robin son, ed., The Nag Hammadi Library in English (3. baskı New York: HarperCollins, 1990) 127. 141

--- SAYFA 165 ---

142 J Kudüslü Yakup, Yakup'un vizyonunun solup sonunda Pavlus'un vizyonu karşısında kaybolduğu gerçeği, bugün için hala bir önem ve öneme sahiptir. Yakup'un Anısı Yeni Ahit'te Yakup'un Anısı Kudüslü Yakup figürü için Yeni Ahit kaynaklarının incelenmesi, onun kendini tanımlama, kimlik ve etrafındaki dünyayla ve erken dönem Hristiyan hareketi içindeki diğer merkezi karakterlerle, özellikle de Pavlus ve Petrus ile arayüzde çeşitlilik gibi temel sorunlarla mücadele ettiğini gösterdi. Metodolojik incelemenin sağladığı kanıtları araştırırken, James'in resminin geleneksel olarak sunulandan çok farklı olduğunu görünce şaşırdık. YAKUP VE İSA Daha sonra tercümanlar Yakup ve kardeşlerinin başlangıçta imansız kişiler olduğu resmini sundular. Dirilmiş İsa'nın ortaya çıkmasının ardından (1 Kor. 15:7), Yakup İsa'ya iman etti. Onun Hristiyanlık sahnesine çıkışı geç oldu ve Pavlus'un bir dönüşüm deneyiminin ardından inançsızdan imanlıya olan yolculuğuna paraleldi. Bu tablo, James'in erken dönem Hristiyanlık dünyasındaki rolünü ve etkisini küçümsemeye çalışan yaygın görüşe uygundur. Aslında bu, metne uygulanan bilinçdışı varsayımlardan kaynaklanmaktadır. Bir metni ön kabuller olmadan okumak imkansız ve aynı zamanda gereksiz olsa da, metne getirdiği ön kabullerin bilinçli bir farkındalığıyla metne yaklaşmak esastır. Yakup'un kişiliğiyle herhangi bir karşılaşmada geçerli olan bilinçdışı varsayım, onun Peter ve Paul ile karşılaştırıldığında ikincil bir karakter olduğu yönündedir. Yeni Ahit kaynaklarını dikkatli bir şekilde incelememiz, Kudüslü Yakup'un çok farklı bir resmini ortaya çıkardı. Sinoptik İncillerde eskatolojik ailesinden Babasının iradesini yerine getirenler olarak söz ederken İsa, kendi insan ailesini veya akrabasını eleştirmeye niyetli değildir. İsa, soyu temel alan bağlarla değil, gökteki Babanın iradesini yerine getirme konusunda kişiyi güçlendiren bağlarla ilgileniyordu. Daha önce de belirtildiği gibi, Markos'un müjdesi İsa'nın kimliğiyle ve onunla karşılaşan herkeste oluşan tepkiyle ilgilidir. Markos'un müjdesi nasıl İsa'nın kimliğini anlamaya çalışan öğrencileri tasvir ediyorsa, İsa'nın ailesi de öyle. Bu, Markos'un, okuyucuyu İsa'nın kim olduğunun farkındalığına getiren ve onları İsa'ya Mesih ve Tanrı'nın Oğlu olarak karşılık vermeye çağıran retoriğinin bir parçasıdır. Markos'un müjdesi gerçeğin retorik bir sunumudur.

--- SAYFA 166 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 143 Benzer şekilde Yuhanna İncili de İsa'ya verilen imanın karşılığıyla ilgilenir. Yuhanna'nın müjdesi, bu inanç tepkilerini vurgulamak için bireyleri ve grupları İsa ile arayüz halinde sunar. Bu bağlam göz önüne alındığında, Yahya'nın "kardeşleri bile ona inanmadı" (Yuhanna 7:5) şeklindeki ifadesi, İsa ile ailesi arasındaki düşmanlığın bir göstergesi olarak anlaşılmamalıdır. Aksine, onların imanlarının kalitesine ilişkin bir yorumdur. Yuhanna'ya göre yalnızca işaretlere dayanan bir iman, eksik bir imandır. Bu, İsa'nın ailesinin güvendiği inanç türüdür. Başkalarının görmesi için işaretler yapmak üzere İsa'nın Yeruşalim'e çıkmasını istediler. Yuhanna, işaretlerin imana yol açmadığını iddia etmek için İsa'nın ailesini bir engel olarak kullanıyor. Sevgili Mürit figürünün de gösterdiği gibi, İsa'ya olan gerçek iman sevgi ilişkisine dayanır. Müjde anlatımları yakından okunduğunda, İsa'nın ailesinin, hizmeti sırasında İsa'yla etkileşim içinde olduğu bir resim ortaya çıkıyor. Öğrencilere çok benzer şekilde, İsa'nın ailesi de İsa'nın kimliğini ve misyonunu daha derinden takdir etmeye çalışıyor. Ailenin İsa'ya düşman, hatta inançsız olduğu yönünde bir tablo sunmak, İncillerin her birinin retorik işlevine ilişkin yanlış bir anlayışı ortaya koyar. Anlatı dünyası ile tarihsel gerçeklik arasındaki ayrımı hemen atlayamamak da, İsa'nın ailesinin tüm müjdelerinin, hizmeti sırasında bir şekilde onunla etkileşime girmesinden ortak bir resim çıkarabiliriz. Yakup, müjde geleneklerinde bağımsız bir figür olarak ortaya çıkmasa da, İsa'nın aile çevresinin bir parçasıdır. İsa gibi Yakup da Nasıra'dandır. MS birinci yüzyıldaki Yahudiliğin kült ve din dünyasında büyüyor. Yahudi mirasını özümseyen. Kardeşi İsa ona, Yahudi bağlamında Tevrat'ı ima eden Tanrı'nın iradesini takip etmeyi hayatında en ön sıraya koyması için meydan okudu. KUDÜS TOPLULUĞUNUN LİDERİ Pavlus'un Galatyalılara yazdığı mektup, Yakup'un en başından beri Kudüs toplumu içinde önemli bir şahsiyet olduğunu ima ediyor. Pavlus din değiştirdikten sonra Yeruşalim'e gittiğinde Petrus'la buluşur ve ardından özellikle Yakup'u ziyaret ettiğini belirtir (Gal. 1:19). Pavlus, Yeruşalim topluluğunun üç direği olarak "Yakup, Kefas ve Yuhanna"yı (Gal. 2:9) seçiyor. Pavlus'un onları listeleme sırası dikkat çekicidir: İlk önce Yakup'tan bahsediliyor, bu da onun Yeruşalim toplumu içindeki üstün konumunu gösteriyor. Elçilerin İşleri ve Galatyalılar kitabını birlikte okuduğumuzda Yakup'un başından beri Kudüs topluluğu içinde bir lider olduğunu görüyoruz. Petrus Yeruşalim'den ayrıldığında bu ona miras kalan bir rol değildi (Elçilerin İşleri 12:12-19). Aksine, o zaten başından beri Peter ve John'la birlikte bu rolü yerine getiriyordu. Kanıtları anlamının en açık yolu James'in egzersiz yaptığını görmektir.

--- SAYFA 167 ---

144 J Kudüslü James, Kudüs topluluğu içinde yerleşik bir liderlik. Bu liderlik rolü aynı zamanda Diaspora'daki diğer Yahudi Hristiyan topluluklarıyla ilgilenmeyi de kapsıyordu; çünkü birçoğu Kudüs topluluğundan kurulmuştu. Antakya'da Hristiyan topluluğunun kurulması, Kudüs'ün (ve dolaylı olarak Yakup'un) bu topluluk üzerinde uyguladığı otoritenin açık bir örneğidir (Elçilerin İşleri 11:22). Petrus, Yakup ve Pavlus'un ilk Hristiyan topluluğu içindeki rolleri açıkça tanımlanmıştır. Kudüs topluluğunun ikamet lideri olarak James, aynı zamanda diasporadaki Yahudi Hristiyan topluluklarından da sorumluydu. Bir elçi olarak Petrus'a kurtuluş mesajını dünyanın dört bir yanına ulaştırma görevi verilmişti. Kaynaklar, Petrus'un asıl ilgisinin ve yoğunlaşma alanının bu mesajı İsrail dünyasından insanlara ulaştırmak olduğunu, Pavlus'un görevinin ise uluslara elçilik yapmak olduğunu gösteriyor (Galatyalılar 2:7-8). Antakya olayı (Galatyalılar 2:11-14), Yakup'un Yahudi Hristiyan toplulukları üzerinde uygulamaya devam ettiği liderlik rolüne tanıklık ediyor. Pavlus, Petrus ve Barnabas'ın Yakup'un Yahudi olmayan Hristiyanlarla aynı masada paydaşlığı paylaşma konusundaki endişesine nasıl karşılık verdiğini gösteriyor. Petrus ve Barna sadece Yakup'un talimatlarını takip etmekle kalmadı, aynı zamanda tüm Yahudi Hristiyanlar da Yakup'u dinledi. Pavlus tuhaf olandı (Galatyalılar 2:13-14). Yahudi Hristiyan topluluklarının ve özellikle de Kudüs topluluğunun lideri olarak Yakup, ağırlıklı olarak İsa'nın takipçilerinin öz tanımı ve kimliğiyle ilgileniyordu. Kardeşi Jesus gibi Yakup da görevinin Yahudi mirasını korumak olduğunu gördü. Bunu, İsa'nın hizmetinin belirlediği yönlendirmeyi izleyerek İsrail halkının yeniden doğuşu için çalışarak yaptı. Yakup, İsa'nın takipçilerinin yeni bir dine ait olduğunu tasavvur etmemiştir; onlar Tanrı'nın İsrail'e verdiği sözlerin gerçek mirasçılarıydı. İsa'nın yaşamı ve hizmetinde bu sözler gerçekleşmeye başlamıştı. Bu mesih hareketi tamamen İsrail'in inanç dünyasına ve onun ideolojisine aitti. James bu vizyona sadık kalmaya çalıştı. Kudüs ve Diaspora'daki Yahudi Hristiyan topluluklarının lideri olarak James, her konuya Yahudi mirası çerçevesinden yaklaştı. Kudüs Konsili'nin kararı ve Apostolik Kararnamesi bu yaklaşımı çok iyi göstermektedir. İsa'yı takip eden Yahudi olmayan erkeklerden sünnet gerekmiyordu ve Yahudi olmayan inanılılardan, tüm Yahudi olmayanlara ait olan hükümlerin, yani Nuh emirleri ve Levililer 17-18'in ötesinde hiçbir ritüel veya kült kanunu gerekli değildi. Bu şartlar Yakup için önemliydi çünkü bunlar bir kimliği göstermenin bir yoluydu: İsa'nın takipçileri için bunlar, onlara çevrelerindeki toplumdan farklı bir kimlik veren yasalardı. Bu hükümler onlara sınırları tanımlama olanağı sağladı.

--- SAYFA 168 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 145 2 Pierre-Antoine Bernheim, James, Brother of Jesus (London: SCM Press, 1997) 181. Sofra arkadaşlığını paylaşma konusu Elçilerin İşleri 15'teki tartışma bağlamında özel olarak ortaya çıkmasa da, James'in yaklaşımı mantıksal olarak kendi geleneğinden, yani Yahudilerin Yahudi olmayanlarla yemek paylaşmasının yasaklanmasından yola çıktı. Yakup bunun İsa'nın takipçilerinin dünyasında devam ettiğini görecekti. Yahudi olmayan Hristiyanlar sünnet zorunluluğundan kurtuldukları için Yahudi Hristiyanlar onlarla yemek paylaşmakta zorluk çekeceklerdi çünkü hâlâ sünnetsizlerle yemek yiyorlardı ki bu da kendi miraslarına ihanet etmekle eş değerd. Bernheim, bu yaklaşımın ciddi sonuçlarına dikkat çekiyor: "Yahudi Hristiyanlar, onlarla aynı masayı paylaşmayı reddederek, tam Hristiyan olduklarını düşünmediklerini gösteriyorlardı." 2 Tıpkı Yahudilik dünyasında paganların, din değiştirenler ve "Tanrı'dan korkanlar" olarak farklı derecelerde sinagogla ilişki kurmalarına izin verildiği gibi, pagan dünyasından İsa'nın takipçilerinin de belirli şartlara uymaları koşuluyla kendi topluluklarına ait oldukları görölüyordu. Eğer erkekler sünnetli olmasaydı, Yahudi Hristiyanların onlarla sofra arkadaşlığını paylaşmaları mantıksal olarak imkansız olurdu; çünkü bu, saflık kurallarının korumaya niyetli olduğu kimliklerine ihanet etmek olurdu. James'in bir Yahudi Hristiyan olarak etnik ve dini geçmişi onun bütün bakış açısını tanımlıyordu. Yakup kendi rolünü, Tanrı'nın on iki kabilelik krallığının yeniden kurulması için çabalarken İsa'nın belirlediği talimatlara sadık kalmak olarak gördü. Tora'ya sadakat, Tanrı'ya erişimi sürdürmenin ve başkalarıyla arayüzde sınırları tanımlamanın merkezidi. Peter, Barnabas ve Pavlus'la olan mücadele, Yakup'un yüzlerce yıllık Yahudi sosyal dünya haritasını koruma kaygısıyla bağlantılıydı. Pavlus'un Yahudi olmayan dünyaya yaptığı yardımlarla ilgili olarak Yakup'un tutumu, aktif destekten çok hoşgörüydü. Aslında James'in yaklaşımı kendisini Yahudi Hristiyanların dünyasıyla sınırlamaktı. Yahudi olmayanlar Hristiyan hareketine katılmak isteseydi Yakup'un buna hiçbir itirazı yoktu. Onların Yahudi Hristiyanlarla ilişkilerini, Yahudiler ile Filistin dünyasında yerleşik uzaylılar arasında var olan ilişkiye benzer olarak görüyordu. Yakup, Tanrı'nın on iki kabilelik krallığının yeniden kuruluşu olarak Hristiyanlık kavramına bağlı kalma konusunda sağlam kalmaya çabalarken, Yakup ve Pavlus arasındaki arayüzü çatışma ve anlaşmazlık belirledi (Yak. 1:1). Yeni Ahit Resminin Ötesinde Yakup'un Anısı Yakup'un "İsa'nın kardeşi" ve Kudüs topluluğunun lideri olduğu şeklindeki Yeni Ahit görüşünü sürdürmenin yanı sıra,

--- SAYFA 169 ---

146 J James of Jerusalem 3 Luke Timothy Johnson, The Letter of James, AB 37A (New York: Doubleday, 1995) 100. Yeni Ahit bu yönlerin önemini daha fazla yansıtır. Aynı zamanda bu resme tamamen yeni iki özellik ekliyorlar: Hristiyan şehit ve Gnostik vahiy. HIRİSTİYAN ŞEHİT Yakup'un ölümüne ilişkin en değerli anlatımlardan biri Hristiyan dünyasından değil, dışarıdan, Yahudi tarihçi Josephus'tan geliyor. Yakup'un ölümüyle ilgili özgün bir geleneği aktarıyor ve Yakup'un hem Yahudilik hem de Hristiyanlık dünyasında ne kadar saygı gördüğünü gösteriyor. Josephus, Ferisilerin bile Yakup'un taşlanmasına karşı olduklarını belirtir. Eusebius'un yazıları, geleneklerin Yakup'un ölümü üzerine nasıl yansımaya devam ettiğini gösteriyordu. Örnek olarak He gesippus ve İskenderiyeli Clement'in eserlerine başvuruyor. Hegesippus'tan yapılan alıntı, James'e yeni bir unvanın, yani "Adil"ın uygulandığını gösteriyor. Bu unvanın popülaritesi artıyor ve özellikle Nag Hammadi yazılarında (örneğin, GThom. 12) James'i tanımlamak için kullanılan geleneksel bir terim haline geliyor. James'in ölümüne ilişkin ayrıntılı açıklamasında Hegesippus, James'in kişiliğinin etrafında efsanevi unsurların nasıl büyüdüğünü gösteriyor. Bu açıklamayı bizzat Hegesippus'un geleneksel malzemeye dayanarak oluşturmuş olabileceği gerçeği, James'in ilk dört yüzyılın hayal gücünde ve dünyasında oynamaya devam ettiği önemli rolü göstermektedir. Johnson'ın değerlendirmesine katılıyorum: "Her ne kadar Eusebius, Hegesippus'un anlatımının Clement'inkiyle 'uyum içinde' olduğunu iddia etse de, Eusebius'un anlatımının James'in ölümüyle ilgili tarihsel bilgimize güvenilir bir şey kattığı şüpheli." 3 Ancak bu anlatıların erken Hristiyanlık dünyasında nasıl işlediğini görmek de önemlidir. Her şeye bakıp yargıladığımız ufku oluşturan bir tarih bilincine sahip değillerdi. Önemli olan, Yakup'un o ilk Hristiyan dünyasının hayal gücündeki önemli rolüydü. Efsanevi motifler buna tanıklık ediyor. Bir şehit olarak Yakup'un ilk büyük şehitler İsa ve İstefanos ile aynı çizgide olduğu anlaşıldı. Elçilerin İşleri'nin İstefanos'un ölümünü İsa'nın ölümünü hatırlatan terimlerle tanımlaması ve İstefanos'un ölümünün İsa'nın öykündüğünü açıkça göstermeyi amaçlaması gibi (Elçilerin İşleri 7:54-8:1), gelenek de Yakup'u ölümü onların ölümlerini yansıtan ve taklit eden sadık bir takipçi olarak tanımlarken İsa ve İstefanos'un ölümlerinin temel tanımlarına dayanır.

--- SAYFA 170 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 147 4 Eusebius, Hist. eccl. 2:1.4 [Göl, LCL]. Josephus'un geleneklerini Hegesippus, Clement ve Eusebius'unkilerle birlikte ele aldığımızda, James'in gerçekten de bir Hristiyan şehit olarak öldüğü gerçeğine tanıklık eden temel bir tarihsel özün olduğu sonucuna varılır. Onun ölümü, Jeru salem'de İsa'nın Yahudi takipçileri ile geleneklerini farklı şekilde yorumlayanlar arasında artan düşmanlığın kıskırtmasıyla gerçekleşti. Bu açıklamalar aynı zamanda daha sonraki geleneklerin Yeni Ahit yazılarının yüzeyinin altında yatan şeyleri daha açık bir şekilde yansıttığını da göstermektedir. Yakub'un Hristiyanlığın Yahudi köklerine bağlılığının önemi sonraki yüzyıllarda da kutlanmaya devam etti. GNOSTİK AÇIKLAYICI Eusebius'un Clement'ten aktardığı alıntılardan birinde Clement şunu belirtir: "Dirilişten sonra Rab bilgi geleneğini Adil Yakup'a, Yuhanna ve Petrus'a verdi ..." 4 Bu listede ilk olarak bahsedilen James'in konumu dikkate değerdir. James'e ifşa edilen bu özel bilgiye atıf, Gnostisizm çevreleri için önemli bir düşünce noktası haline geldi. Bu geleneğin başlangıç noktası muhtemelen Pavlus'un, 1 Korintliler 15:7'de İsa'nın dirilişinin temel tanıklarından biri olarak Yakup'tan bahsetmesinde yatmaktadır: "Sonra Yakup'a, sonra da tüm havarilere göründü." Yakup'un Apocryphon'u, Yakup'un ilahi vahyin alıcısı olduğu resmine odaklanır. James sadece özel bilgilerin alıcısı değil, aynı zamanda bu bilgiyi başkalarına aktarma sorumluluğuna da sahiptir. Onun tanınmış otoritesi, kendisi Kudüs toplumunu denetlemek için geride kalırken diğer havarileri görevlerine gönderdiğinde görülür. James'in otoritesine ve Dirilen Lord'dan aldığı özel vahiylerle yapılan bu odaklanma, Gnostisizm dünyasında çok önemliydi. Gnostikler, kendi geleneklerine otorite verebilecek biri olarak James'e yöneldiler. Gösterdiğimiz gibi Yakub, Onikiler grubunun dışındaydı ve Petrus ile Pavlus'unkinden farklı bir geleneğin temsilcisiydi. Gnostikler bu farklılığın altını çizdiler ve James'in aldığı özel vahyin mirasçıları olduklarını iddia ettiler. Bu yaklaşımın doruk noktası Yakup'un (ikinci) Kıyametinde (55.4-20) açıkça ortaya çıkar. Gnostisizm dünyasında Yakup, Peter'ın rakibi olarak sunulur. Petrus ve diğer havarilerle karşılaştırıldığında Yakup, Rab'bin kardeşi olan ve bilgisi diğer havarilerden gelmeyen, özel bir vahiy yoluyla gelen biri olarak özel bir konuma sahiptir.

--- SAYFA 171 ---

148 | Kudüslü Yakup YETKİLİ LİDER Başka bir gelenek olan Yahudi Hristiyanlığı bağlamında Yakup'un karakterine büyük saygı gösterilmeye devam edildi. Kesinlikle Yeni Ahit dünyası, Yakup'u, İsa'nın takipçilerinin Yahudi kökenlerini ve mirasını korumaya yönelik gelenekler içerisine yerleştirmişti. Zamanla bu Yahudi Hristiyan toplulukları, İsa'nın Tanrı'nın tek Oğlu olarak tanrısallığının inkar edilmesi gibi, daha geniş Hristiyan topluluklarıyla uyum içinde olmayan bakış açılarını destekleme eğiliminde oldular. Bakış açılarını desteklemek için başvurdukları kişi James'ti. Yakup, dirilen Rab'bin ortaya çıkışına tanık olan ilk öğrenci olarak resmedildiği için, onun otoritesi diğer havarilerin otoritesini aşıyormuş gibi sunuldu. James'e, bu Yahudi Hristiyan topluluklarının dünyasında bulunacağını iddia ettikleri gerçek gelenekleri koruma görevi verildi. Özet Yakup karakteri Hristiyanlığın ortodoksluğunun savunucusu olarak başladı. Kudüs topluluğunun lideri olarak Yakup'un görevi, İsa hareketinin Yahudi mirasındaki köklerini korumaktı. Yeni Ahit dünyası Yakup'un liderliğini kabul etti ve saygı duydu. Ancak zaman geçtikçe İsa hareketinin karakteri değişti. Çok sayıda Yahudi olmayanın İsa hareketine kabul edilmesiyle birlikte, kökeni Yahudi olmayan dünyaya dayanan bir halk haline geldi. Hristiyanlığın bu yeni boyutu, yön ve otorite açısından Petrus ve Pavlus'un geleneklerine yönelirken, Yakup'un konumu arka planda kaldı. Yahudi Hristiyanlığı ve Gnostisizm'in gidişatında Yakup figürü alternatif bir geleneğin savunucusu olarak önem kazandı. Son olarak Yakup'un karakteri, diğer havariler arasında bir havari olarak Ortodoks Hristiyanlık dünyasında rehabilite edilecekti. Bu, James'in mektubunun kanonik bir yazı olarak geç kabul edilmesinin nedenini açıkça açıklamaktadır: James, Yahudi Hristiyanlığı ve Gnostik Hristiyanlık dünyalarında kabul edilen otorite olduğundan, onun adını taşıyan herhangi bir yazıya şüpheyle yaklaşılabilecektir. Bununla birlikte, dördüncü yüzyılda kilise daha birleşik bir Hristiyanlık ve Yeni Ahit'in kanonu üzerinde bir anlaşma arayışına girdikçe, Yakup'un mektubu önemli bir mirasa ve mirasın tanığı olarak kabul görecekti. Bir anlamda James, Ortodoks Hristiyanlık dünyasına rehabilite edildi. James ve Dünyasıyla Arayüzü Geçen yüzyılda Walter Bauer, bilim adamlarını Hristiyanlığın gelişimi boyunca yeniden düşünmeye zorlayacak önemli bir çalışma üretti.

--- SAYFA 172 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 149 ilk üç yüzyıl. 5 Kitap ilk olarak 1934'te Almanya'da basıldı, ancak görüşlerinin etkisi ancak 1964'te Almanca olarak yeniden basılması ve 1971'de İngilizce'ye çevrilmesiyle takdir edilmeye başlandı. Bauer'in tezi, Hristiyanlığın büyümesinin, Havarilerin İşleri'nin resmi sunma eğiliminde olduğu gibi yekpare ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmediydi. Bunun yerine Bauer, Hristiyan geleneklerini kendi yöntemleriyle benimseyen bir dizi bağımsız Hristiyan coğrafya merkezi etrafında gelişen büyümeyi tasavvur etti. Her ne kadar Bauer'in bakış açılarının tümünü onaylamıyor olsam da, onun vizyonunun pek çok yönü, özellikle James'in erken dönem Hristiyanlığın belirli merkezleri içinde önemli bir rol oynadığının görüldüğü incelememiz tarafından desteklenmektedir. Yahudi Hristiyanlığı ve Gnostisizm dünyalarında Yakup'un karakterine odaklanmak, bu iki dünyanın kendi farklı görüş ve bakış açılarını desteklemek için Yakup'un mirasını nasıl benimsediğini gösterir. James, erken Hristiyanlık bağlamında gerçekten de bir "dev" idi. Otoritesi eşsizdi. İsa'yla özel bir ilişkisi vardı ve Yeruslaim'deki ana kilisenin lideriydi. Yakup, erken Hristiyanlığın gelişen bir dalını ve geleneğini temsil ediyordu; bu dal, daha sonra ilk kilise içinde yok olmuştu. James'in vizyonu, Hristiyanlığın Yahudilik dünyasındaki köklerine tutunmaktı. Yahudiliğin iki kutbuna ve İsa'nın mesajına sadık kalmaya çalıştı. Yakup'un mektubu, onun her iki geleneği de Kanuna, İsa'nın sözlerine ve yoksullara yönelik açık kaygıya odaklanarak birleştirme yeteneğinin harika bir kanıtıdır. Yakup, Pavlus'un Yahudi olmayanlara yönelik bir misyon vizyonuna uyum sağlamaya çalışırken hâlâ Yahudi mirasına sadık kaldı. Yahudi olmayan Hristiyanların Yahudi Hristiyanlarla, Yahudilerin sinagog bağlamında Yahudi olmayanlarla ilişki kurduğu gibi ilişki kurduğunu gördü. Sünnet ritüelinden özgürlüklerini korurken, yine de Yahudiler ve Yahudi olmayanlar arasındaki etkileşimi konu alan Nuh emirlerine uymak zorundaydılar. Yakup, Pavlus'la yaşadığı çatışmada Yahudi Hristiyanlar için neyin söz konusu olduğunu çok açık bir şekilde anladı. Pavlus da tüm dünya için neyin önemli olduğunu fark etti. Her birinin ilgi odağı farklıydı. 6 Hristiyanlığın en eski gelenekleri, İsrail evi içindeki kökleriyle olan bağları koruma niyetindeydi. Yakup'un karakteri ve Yakup'un mektubu buna tanıklık ediyor. Bu muhtemelen 5 Walter Bauer, *Rechtgläubigkeit und Ketzerei im ältesten Christentum*, BHT 10 (Tübingen: J.C.B. Mohr [Paul Siebeck], 1934); İngilizce çeviri İlk Hristiyanlıkta Ortodoksluk ve Heresy, çev. R. A. Kraft ve G. Krodel (Philadelphia: Fortress, 1971). 6 Bkz. John Painter, *Just James: The Brother of Jesus in History and Tradition* (Minneapolis: Fortress, 1999) 275.

--- SAYFA 173 ---

150 J James of Jerusalem 7 Robert W. Wall, Community of the Wise: The Letter of James, The New Testament in Context (Valley Forge, PA: Trinity Press International, 1997) 291. 8 Eusebius, Hist. eccl. 4:5-6 [Göl, LCL]. Yahudi mirasındaki sağlam kökleri nedeniyle Yakup'un mektubuna erken bir tarih verilmesi taraftarıydı. Yakup'un mektubu, İsa'yı uzun zamandır beklenen Mesih olarak kabul eden üyeleri Yahudiliğin geri kalanına mensup olanlardan ayıran Yahudilik içindeki sınırları tanımlamayı amaçlamaktadır. Robert W. Wall'un ilişkiyi tanımladığı gibi: İlk Hristiyanlığın Yahudilikle ilişkisi, dini ve toplumsal meşruiyet için her türlü çabada önemini korudu; inananlar kendilerini sadık Yahudiler ve Yahudi cemaatinin üyeleri olarak anladılar. Tartışılan konular dar görüşlü ve muros içi konulardı: Birinci kuşak inananlar kendilerinin "mesihçi" Yahudiliğe -Tanrı'nın "gerçek" eskatolojik İsrail'ine- ait olduklarını iddia ederken, "resmi" Yahudilik "İsrail'in geri kalanını" oluşturuyordu. Sadece bu oldukça sınırlı anlamda bazı Yeni Ahit yazılarının Hristiyanlık ile Yahudilik arasındaki sınırları işaret ettiği düşünülebilir. 7 Yakup'un değerlendirmesinin anlayışlı ve kehanet niteliğinde olduğu ortaya çıktı. Yahudi olmayanların dünyasından çok sayıda inanlının İsa hareketine katılmasıyla, Pavlus'un vizyonu kısa sürede üstünlük kazandı ve Yahudi Hristiyanlığı dünyası giderek daha fazla küçülmeye başladı. İsrail evinin dünyasında başlayan Hristiyan hareketi, ağırlıklı olarak Yahudi olmayan Hristiyanlara dönüştü. James'in görüşü Paul'ünki karşısında kayboldu. Zaman geçtikçe Yahudi Hristiyanlar, Yahudi olmayan Hristiyanların büyük çoğunluğuna karşı kendilerini yabancılaşmış hissettiler. Aynı zamanda Yahudi kardeşlerinden de dışlandılar. James'in geleneklerine ve vizyonuna sadık kalmaya çalışan hareket, sonuçta Hristiyan hareketinin sınırları içinde bir mezhep haline geldi. Yahudi olmayanların dünyasına açık olmayı kabul edememeleri, onların nihai sonu anlamına gelecektir. James'in vizyonu ve umudu sonunda öldü. Bu ölümde teolojik nedenler kadar tarihsel nedenler de sorumluydu. MS 70'de ve ardından MS 135'te tekrar. Kudüs Romalılar tarafından yıkıldı. Bu, Kudüs'teki Yahudi Hristiyan kilisesinin sonunu getirdi. Eusebius, Kudüs'teki bu Yahudi Hristiyan kilisesi ve onun dağılması hakkında etkileyici bir açıklama yapıyor. 8 Kudüs'teki Yahudi Hristiyan liderlerin sona ermesiyle birlikte Kudüs'ün önemi de azalmaya başladı. Odak noktası Yahudi olmayanlara yönelik misyondur ve misyonun Yahudilere olan mirası önemsiz hale geldi. Şüphesiz bu durum Yahudi Hristiyanlığının marjinalleşmesine yol açmıştır.

--- SAYFA 174 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 151 9 BDAG ücretliagogos terimini şu şekilde açıklamaktadır: "Başlangıçta 'erkek-lider', görevi bir erkek çocuğu veya genci okula götürüp götürmek (Plut., Mor. 439f) ve genel olarak davranışlarını denetlemek olan, genellikle bir köle olan adam (Plut., Mor. 4ab); o bir 'öğretmen' değildi... Edebiyatımızda ihtiyacı olan birinin sorumluluğunu taşıyan kişi. hidayet eden, veli, önder, yol gösteren" (748). Hristiyan hareketinin çerçevesi. Yahudiliğin içindeki kökler ya unutuldu ya da göz ardı edildi: Yahudi olmayan bir Hristiyan kilisesi kök salmıştı. Yahudi Hristiyanlığının öneminin azalmasının tarihsel nedenlerinin yanı sıra, Yakup'un MS ikinci ve üçüncü yüzyılların daha geniş dünyasındaki yerinin yanı sıra, bunların gerilemesine ve marjinalleşmesine yol açan bir takım teolojik nedenler de vardı. Asıl ilgi, Tora'nın İsa'nın takipçilerinin yaşamlarındaki rolünü anlamaktı. Pavlus için Tevrat'ın, İsa'nın yolunu hazırlaması açısından bir hazırlık işlevi vardı. Pavlus bu işlevi ücretliagogos imgesini kullanırken güzel bir şekilde anlatır: 9 "Bu nedenle, imanla aklanmamız için, Mesih gelinceye kadar yasa bizim disiplincimizdi (paidagogos). Ama şimdi iman geldiğine göre, artık bir disiplinciye (paidagogos) tabi değiliz, çünkü Mesih İsa'da iman yoluyla hepimiz Tanrı'nın çocuklarıyız" (Galatyalılar 3:24-26). Pavlus için Tevrat, Mesih'e giden bir rehberdi. Kurtuluş dünyasında Tevrat'ın yerini alan Mesih olayıydı. Kurtuluş İsa'nın ölümü ve dirilişiyle geldi. Pavlus'a göre İsa'nın ölümü ve dirilişi onun öğretisinin can damarını oluşturmaktadır. Pavlus, diğer her şey ondan kaynaklandığı için, Mesih olayının teolojik anlayışı ve önemi üzerine düşünmekle ilgileniyor. Bir kişinin yaşam tarzı İsa'ya olan inancına bir yanıttır. Öte yandan Yakup, kişinin yaşadığı ve Tora'da ifade edildiği gibi Tanrı'nın iradesine uyması gereken yaşam türüyle ilgilenmektedir. Yakup'a göre Tora, Tanrı'nın halkı için Tanrı'nın ahlaki iradesinin ebedi ifadesi olduğundan, yürürlükte kalmaya devam ediyor. Yakup, İsa'nın takipçileri ile onların Yahudi mirası arasındaki sürekliliği sürdürme niyetinde olduğundan, mektubu, Pavlus gibi Mesih olayının önemini tanımlama niyetinde olmadığını göstermektedir. Mektupta İsa'nın adının yalnızca iki kez geçmesi bunu doğruluyor. İsa'nın Yakup için önemsiz olduğu söylenemez. Tam tersine, Yakup'un kendisini İsa'nın başlattığı yörüngeye nasıl kasıtlı olarak yerleştirdiğini ve Yakup'un bu mirasa sadık kaldığını gördük. Ancak James'in odak noktası etik ve kişinin yaşadığı yaşam tarzıdır. Hem James hem de Paul, kişinin etiğinin teolojik açıdan desteklenmesi gerektiği konusunda hemfikirdir. Pavlus'a göre bu, İsa'nın kurtarıcı ölümüdür, Yakup'a göre ise kişinin yaşamını sürdürme biçimine (ahlak) yön veren, Tanrı'nın Tevrat'taki açık iradesidir.

--- SAYFA 175 ---

152 | Kudüslü James 1 0 Bkz. Hans-Joachim Schoeps, "Ebionite Christian", JTS 4 (1953) 219-24. Yahudi Hristiyanlığı dünyasında, teolojik bir dayanağı olmayan etiğe aşırı vurgu, sonuçta onun sapkınlık olarak reddedilmesine yol açtı. Yahudi Hristiyanlığı ortamındaki bu mezheplerden biri de Ebionitler adı verilen bir gruptu. Onlar Suriye ve Ürdün'e yerleşmiş bir grup münzeviydi. Pavlus'un öğretilerine şiddetle karşı çıktılar çünkü onları ahlaki eylemle ilgili her türlü kaygıyı reddettikleri şeklinde yorumladılar. Öte yandan Ebion'cular, ilginin yalnızca yasa hükümlerinin yerine getirilmesine dayandığı bir tür yasalılık biçimine doğru yozlaştılar. Oldukça katı bir yoksulluk içinde hayatlar sürdüler. Bununla birlikte, Ebionitlerin gösterdiği şey, Pavlus ve Yakup'un pozisyonlarının, nasıl uç noktalara itilebildiğidir; öyle ki, Pavlus'un etik olana ilgi duymadan teolojik olanı desteklediği görülürken, diğer taraftan James, teolojik olanı dışlayarak etiği vurguluyor gibi görünmektedir. Böyle bir yorum, bu çalışma boyunca göstermeye çalıştığımız gibi, hem Pavlus'un hem de Yakup'un bakış açılarını çarpıtmaktadır. Yahudi Hristiyanlığının gelecekteki etkisine ilişkin ilginç bir görüş, İslam'ın Yahudi Hristiyanlığının örtüsünü miras aldığını iddia eden Hans-Joachim Schoeps'e aittir. Her iki grupta da dikkate değer bir özellik, Yahudi Hristiyanlığının İsa'yı "gerçek peygamber" olarak peygamberler sınıfına yerleştirirken, İslam'ın Muhammed'i Tanrı'nın gerçek peygamberi olarak tanımlamasıdır. Yakup'un mektubunun incelenmesi aynı zamanda onun teolojik perspektifinin İslam'ın bazı perspektifleriyle nasıl uyum içinde olduğunu da ortaya koymaktadır. Tek Tanrı, var olan her şeyin kökeni ve kaynağıdır. İnsanlığı itaat etmeye, gereken saygıyı ve bağlılığı göstermeye çağıran tek Kanun Koyucu Tanrı'dır. Yeni Ahit kanonunda Yakup'un mektubu, Pavlus'un mektuplarının ayrıcalıklı ve tek taraflı okunmasının, etik sorumluluğun öneminin nasıl çarpıtılmasına yol açabileceğinin memnuniyetle karşılanan bir hatırlatıcısıdır. Yakup'a göre asıl olan "imanı eyleme geçirmektir" (Yak. 2:17). Tora'ya uymak (Yak. 1:22-27) inanç topluluğuna yön verir ve kurtuluşu getirir (Yak. 2:12-13). Paul ve James'in birlikte okunması gerekiyor: teoloji ve etik birbirinden bağımsız var olamayacak iki kutuptur. James 9 Vizyonunun Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Önemi Çalışmamız, James'in birinci nesil Hristiyan kilisesi bağlamında gerçekten önemli bir figür olduğunu ve karakterinin sonraki üç yüzyıl boyunca kilisenin belirli bağlamlarına hakim olmaya devam ettiğini gösterdi. Yakup'un karakteri, üç nedenden dolayı günümüz dünyası ve kilise bağlamında önemli bir figür olmaya devam ediyor.

--- SAYFA 176 ---

Kudüslü Yakup'un Mirası | 153 (1) Dünyamız "postmodern dünya!" olarak tanımlanıyor. Böyle bir ifadeyle tam olarak ne kastedildiğini belirlemek çoğu zaman zor olsa da, bu ifadenin yansıttığı noktalardan biri, manzaraya tek bir perspektifin hakim olmamasıdır. Başka bir deyişle çeşitliliğin kutlanması var. James hiçbir zaman her bakış açısının eşit öneme ve geçerliliğe sahip olduğunu kabul eden bir görecelik tutumunu benimsemezdi. Onun bakış açısı, Hristiyanlığın Yahudilikteki köklerini korumasını sağlamaktı. Öte yandan, Yakup'un Yahudilere yönelik bir misyonun ve Yahudi olmayanlara yönelik ayrı bir misyonun geçerliliğini kabul ettiği bakış açısının gücü, erken Hristiyanlık içindeki çeşitliliğin büyümesine ivme kazandırdı. Belirttiğimiz gibi, Hristiyanlığın ilk dört yüzyılına ilişkin kanıtlar, otoriteleri birkaç ilk Hristiyan havarisi tarafından desteklenen, farklı geleneklere odaklanan farklı coğrafi merkezleri ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda Yakup'un karakteri, çok çeşitli dinsel dünyanın gerçekliğiyle karşı karşıya kalan Hristiyanlara bir yön sunuyor. Başkalarının bakış açılarına saygı duyarken kişinin köklerine sadık kalması konusunda meydan okuyor. Farklılıkların olduğu bir dünyanın doğasında var olan tehlike, kişinin umutsuzluk içinde ellerini havaya kaldırıp tüm perspektiflerin eşit öneme sahip olduğunu söyleyebilmesidir. Yakup bunu hiçbir zaman kabul etmeyecek olsa da, İsa'nın haritasını çizdiği mesihsel yönü takip etmesi ve anlaması yoluyla geleneğin gelişmesine ve çiçek açmasına izin vermeye açık olmanın önemli olduğunu gösteriyor. İsa Mesih "yüceliğin Efendisi" (Yak 2:1 [benim çevirim]), kişinin köklerine ve mirasına anlam ve yön veren kişidir. Benzer şekilde postmodern dünyada da, eğer topyekün görecelik tuzağına düşmemek isteniyorsa, bir Hristiyan, kendi geleneklerini aşabilecek ve onlara yeni yön ve anlam verebilecek tek kişi olarak İsa'nın kişiliğini görmektedir. Yakup, Hristiyan'ı, yön gösterici ve kişinin geleneklerine yeni anlam ve hayat aşılayan kişi olarak İsa'nın rolüne yeniden odaklanmaya davet ediyor. (2) Yakup yoksullara özel ilgi gösteriyor. Bu, Yakup'un sunulan Yeni Ahit resminde açıkça görülmektedir; Pavlus, Yakup'un kendisinden Yerusolim'deki yoksullar için yaptığı seyahatlerde bir koleksiyon almasını istediğini ifade etmektedir (Gal. 2:10). Bu, kanonik İncillerde ve özellikle bunların kaynaklarında yansıtılan İsa'nın ruhuna uygundur. Hayatı, toplumun dışlanmış olan yoksullarının ihtiyaçlarına cevap vermeye odaklanmıştı. Yakup'un mektubu da aynı ruhu yansıtıyor. Yakup, İsa'ya uygun olarak, yoksullara bir krallığı miras alacaklarını vaat ediyor (Luka 6:20 ve Yakup 2:5 ile karşılaştırın). Yakup peygamberlerin ruhuna uygun olarak, kendilerini savunacak kimseleri olmadığı için Tanrı'nın yoksulların davasını savunacağını vaat ediyor (Yak. 5:1-6). Yakup'un mektubu, inanılıy sosyal kaygıyı temel olarak benimsemeye zorlayan anlayışlı bir din tanımı sağlar.

--- SAYFA 177 ---

154 | Kudüslü Yakup (Yak. 1:27). Bu kesinlikle yirmi birinci yüzyıl dünyamızda yankı bulan bir çağrıdır. Giderek daha fazla insan, toplumdaki adaletsizliklerin ve daha az ve dışlanmış sesin çektiği acının farkına varmaya zorlanıyor. Dünyamızın ahlakıyla etkileşime geçmek için her zamankinden daha fazla çağırıyoruz. Yakup'un mektubu, zenginlerle yoksullar arasında ayırım yapmanın çarpıcı örneğiyle yolu gösteriyor (Yak. 2:1-7). Ayrımcılık zenginliğe dayalı olsa da, okuyucuya günlük etkileşimlerde başkalarına karşı nasıl ayrımcılık yaptığını değerlendirme konusunda harika bir meydan okuma da sunuyor. Hem Yeni Ahit'teki Yakup'un karakteri hem de Yakup'un mektubunun yazarı, İsa'nın takipçilerini belirleyen toplumsal düzenin sınırlarını sağlamakta ilgileniyordu. Bugün hâlâ geçerli olan temel değerlerden biri, her insanın onurunu korumak ve her ne sebeple olursa olsun hiç kimseye ayrımcılık yapmamaktır. (3) Yukarıdakilerden hareketle, James'in yazarının yirmi birinci yüzyıl için ortaya koyduğu zorluk, kişinin temel değerlerini ciddiye almasıdır. Gerçek inançlı bir yaşamın eylemle bütünleştirilmesi, sevindirici haber mesajının ve Yakup'un kalbinde yer alır. Kudüslü Yakup, topluluğunun sahip olduğu değerlerle ilgilendiği gibi, Yakub'un mektubu da topluluklarının inancı ve yaşamıyla ilgili kaygıyı gösteriyor. Kudüslü Yakup ve mektubun Yakup'u, hem gerçek hayattaki sorunlarla hem de topluluklarının bu sorunlarla günlük olarak nasıl etkileşim kurduğuyla ilgileniyorlardı. Jeru Salem'li Yakup'un bugün Hristiyan okuyucunun önüne koyduğu zorluk, bir Hristiyan olarak kendi kimliğine değer vermek ve bu kimliği besleyen vizyona tutunmaktır. Yakub'un misyonu, iman kardeşlerini, kökenleri Nasıralı İsa'ya kadar uzanan dini toplumlarının sınırları içinde sağlam durmaya çağırmaktı. Kudüslü Yakup şüphesiz Nasıralı İsa'nın gerçek mirasçısıdır.

--- SAYFA 178 ---

EK Sinoptik Tablo Matta 12:46-50; Markos 3:19b-21; 31-35; Luka 8:19-21 Matta 12:46-50 Markos 3:19b-21; 31-35 Luka 8:19-21 Kalabalığa konuşmasını sürdürürken, annesi ve kardeşleri dışarıda durup onunla konuşmak istiyorlardı. Birisi ona, "Bak, annen ve kardeşlerin dışarıda duruyor, seninle konuşmak istiyorlar" dedi. Fakat İsa bunu kendisine söyleyen kişiye, "Annem kim, kardeşlerim kim?" diye cevap verdi. Ve öğrencilerine işaret ederek şöyle dedi: "İşte annem ve kardeşlerim! Çünkü göklerdeki Babamın isteğini yerine getiren kişi, benim erkek kardeşim, kız kardeşim ve annemdir." Sonra o (İsa) evine gitti; ve kalabalık yeniden toplandı; öyle ki yemek bile yiyemediler. Ailesi bunu duyunca onu zapt etmek için dışarı çıktılar; çünkü insanlar "Aklını kaçırmış" diyorlardı. Bunun üzerine annesi ve kardeşleri geldi; ve dışarıda durup ona haber gönderip onu çağırdılar. Etrafında bir kalabalık oturuyordu; Ona, "Annen, erkek ve kız kardeşlerin dışarıda, seni soruyorlar" dediler. O da şöyle cevap verdi: "Annem ve kardeşlerim kimlerdir?" Ve çevresinde oturanlara bakarak şöyle dedi: "İşte annem ve kardeşlerim! Kim Allah'ın iradesini yerine getirirse, o benim erkek kardeşim, kız kardeşim ve annemdir." Daha sonra annesi ve kardeşleri yanına geldiler ancak kalabalıktan dolayı kendisine ulaşamadılar. Ona, "Annen ve kardeşlerin dışarıda duruyor, seni görmek istiyorlar" denildi. Ama onlara şöyle dedi: "Annem ve kardeşlerim, Tanrı'nın sözünü duyup uygulayanlardır." 155

--- SAYFA 179 ---

EK EK Sinoptik Tablo Matta 13:53-58; Markos 6:1-6; Luka 4:16-30 156 Matta 13:53-58 Markos 6:1-6 Luka 4:16-30 İsa bu benzetmeleri bitirince oradan ayrıldı. Memleketine geldi ve sinagoglarında insanlara ders vermeye başladı, öyle ki hayrete düştüler ve şöyle dediler: "Bu adam bu bilgeliği ve bu kudretli işleri nereden aldı? Bu marangozun oğlu değil mi? Annesinin adı Meryem değil mi? Kardeşleri Yakup, Yusuf, Simon ve Yahuda değil mi? Kız kardeşlerinin hepsi bizimle birlikte değil mi? Peki bu adam tüm bunları nereden aldı?" Ve ona gücendiler. Fakat İsa onlara şöyle dedi: "Kendi ülkeleri ve kendi evleri dışında peygamberlerin şerefi yoktur." Ve onların imansızlığından dolayı orada pek fazla kudret ameli yapmadı. O (İsa) oradan ayrılarak memleketine geldi ve öğrencileri de onu takip etti. Şabat günü havrada ders vermeye başladı ve onu dinleyenlerin çoğu hayrete düştü. Dediler ki, "Bu adam bütün bunları nereden elde etti? Ona verilen bu hikmet nedir? Onun elleriyle ne kudretli işler yapılıyor! Meryem'in oğlu ve Yakup'un, Yose'nin, Yahuda'nın ve Simon'un kardeşi olan marangoz değil mi ve onun kız kardeşleri de burada bizimle değil mi?" Ve ona gücendiler. O zaman İsa onlara şöyle dedi: "Memleketleri, kendi akrabaları ve kendi evleri dışında peygamberler aşağılanmaz." Ve o, birkaç hasta insanın üzerine ellerini koymak dışında orada hiçbir yetki eylemi yapamadı ve Büyüdüğü Nasıra'ya geldiğinde, adeti olduğu gibi Şabat gününde sinagoga gitti. Okumak için ayağa kalktı ve peygamber Yeşaya'nın tomarı ona verildi. Tomarı açtı ve on yazan yeri buldu: "Rab'bin Ruhu üzerimdedir, çünkü o beni yoksullara müjde getirmek için meshetti. O, beni tutsakların serbest bırakılacağını, körlerin gözlerinin açılacağını duyurmak, ezilenleri özgür bırakmak ve Rab'bin lütfu yılını ilan etmek için gönderdi." Ve tomarı rulo yapıp görevliye geri verdi ve oturdu. Sinagoga'daki herkesin gözleri ona dikilmişti. Sonra onlara şöyle demeye başladı: "Duyduğunuz bu yazı bugün yerine gelmiştir."

--- SAYFA 180 ---

Ek B 157 (Mark devamı) (Luke devamı) onları iyileştirdi. Ve onların imansızlığına hayret etti. Herkes onun hakkında olumlu konuştu ve ağızdan çıkan zarif sözlerle hayran kaldı. "Bu Yusuf'un oğlu değil mi?" dediler. Onlara şöyle dedi: "Elbette bana şu atasözünü aktaracaksınız: 'Doktor, kendinizi iyileştirin!' Ve diyorsunuz ki, 'Kefarnahum'da yaptığını duyduğumuz şeyleri burada da memleketinizde yapın.'" O da şöyle dedi: "Doğrusunu söyleyeyim, peygamberin memleketinde hiçbir peygamber kabul edilmez. Ama gerçek şu ki, İlyas'ın zamanında, cennetin üç yıl altı ay kapalı kaldığı ve tüm ülkede şiddetli bir kıtlığın yaşandığı İsrail'de birçok dul kadın vardı; fakat İlyas Sayda'nın Sarefat kentindeki dul bir kadın dışında hiçbirine gönderilmedi. Peygamber Elişa'nın zamanında İsrail'de de birçok cüzamlı vardı ve Suriyeli Naaman dışında hiçbirini temizlenmemişti." Bunu duyduklarında havradaki herkes öfkeyle doldu. Ayağa kalktılar, onu kasabanın dışına sürdüler ve onu uçurumdan atmak için kasabalarının kurulduğu tepenin yamacına götürdüler. Ama o onların ortasından geçip yoluna devam etti.

--- SAYFA 181 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 182 ---**

B I B L I O G A P H Y / . Çalışmalar Alter, Robert. Okumanın Zevkleri: İdeolojik Bir Çağda. New York: Simon & Schuster, 1989. Bauckham, Richard J. Jude ve Erken Kilise'de İsa'nın Akrabaları. Edin Burgh: T&T Clark, 1990. "James ve Kudüs Kilisesi." Aynı kitapta, ed., Filistin Ortamındaki Elçilerin İşleri Kitabı. Birinci Yüzyıl Ortamında Elçilerin İşleri Kitabı 4. Grand Rapids: Eerdmans, 1995, 415-80. . "Yakup ve Yahudi olmayanlar (Elçilerin İşleri 15,13-21)." Ben Witherington III, ed., Elçilerin İşleri Kitabında Tarih, Edebiyat ve Toplum. Cambridge: Cambridge University Press, 1996, 154-84. . Yakup: Yakup'un Bilgeliği, Bilge İsa'nın Müridi. Londra ve New York: Routledge, 1999. Bauer, Walter. Rechtglaubigkeit und Ketzerei im altesten Christentum. BHT 10. Tübingen: J.C.B. Mohr [Paul Siebeck], 1934; İngilizce: İlk Hristiyanlıkta Ortodoksluk ve Sapkınlık. Trans. Robert A. Kraft ve Gerhard Krodel. Philadelphia: Fortress, 1971. Baur, Ferdinand Christian. İsa Mesih'in Havarisi Pavlus: Hayatı ve Çalışması, Mektupları ve Öğretisi. İlk Hristiyanlığın Eleştirel Tarihine Katkı. Ed. Eduard Zeller. Trans. Allan Menzies. 2. baskı. Londra: Williams ve Norgate, 1876. Berger, Peter L. ve Thomas Luckmann. Gerçekliğin Sosyal İnşası: Bilgi Sosyolojisi Üzerine Bir İnceleme. Garden City, NY: Doubleday, 1966. Bernheim, Pierre-Antoine. James, İsa'nın kardeşi. Londra: SCM Press, 1997. Betz, Hans Dieter. Galatyalılar: Pavlus'un Galatya'daki Kiliselere Mektubu Üzerine Bir Yorum. Hermeneia. Philadelphia: Kale, 1979. Bockmuehl, Markus. "Noachide Emirleri ve Yeni Ahit Etiği: Elçilerin İşleri 15 ve Pauline Halakhah'a Özel Referansla." RB 102 (1995) 72-101. Brooks, Stephenson H. Matthew'un Topluluğu: Özel Sözlerinin Kanıtı Malzemesi. JSNTSup 16. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1987. 159

--- SAYFA 183 ---

160 | James of Jerusalem Brown, Raymond E. Mesih'in Ölümü: Getsemani'den Mezara: Dört İncil'deki Tutku Anlatıları Üzerine Bir Yorum. 2 cilt. New York: Doubleday, 1994. "Yakup'un Mektubu (Mektubu)." Yeni Ahit'e Giriş. ABRL. New York: Doubleday, 1997, 724-47. Brown, Raymond E., ve diğerleri, eds. Yeni Ahit'te Meryem. Philadelphia: Kale; New York, Ramsey ve Toronto: Paulist, 1978. Yeni Ahit'te Peter. Minneapolis: Augsburg; New York: Paulist, 1973. Buchanan, George W. "Essene Tarikatının Yapısında Saflığın Rolü." /tev04(1963) 397-406. Cadbury, Henry J. "Elçilerin İşleri'ndeki Konuşmalar." Frederick John Foakes Jackson ve Kirsopp Lake, ed., The Beginnings of Christian, Bölüm 1: The Acts of the Apostles'ta. Cilt 5: Açıklamaya Ek Notlar. Londra: Macmillan, 1933. Callan, Terrance. "Havari Kararnamesi'nin Arka Planı (Elçilerin İşleri 15:20, 29; 21:25)." CBQ 55 (1993) 284-97. Cameron, Ron. James'in Apocryphon'unda Sözler Gelenekler. HTS 34. Philadelphia: Fortress, 1984. Cargal, Timothy B. Diasporayı Yeniden Kurmak: Yakup'un Mektubundaki Söylemsel Yapı ve Amaç. SBLDS 144. Atlanta: Scholars, 1993. Carroll, Lewis. Alice'in Harikalar Diyarındaki Maceraları. Harikalar Kitapları. New York: William Morrow & Co., (1866) 1992. . Aynanın İçinden ve Alice'in Orada Bulduğu Şey. Harikalar Kitapları. New York: William Morrow & Co., (1872) 1993. Chester, Andrew ve Ralph P. Martin. Yakup, Petrus ve Yahuda'nın Mektuplarının Teolojisi. Yeni Ahit Teolojisi. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. Chilton, Bruce ve Craig A. Evans, eds. Adil James ve Hristiyan Kökenleri. NovTSup 98. Leiden: Brill, 1999. Chilton, Bruce ve Jacob Neusner. Yeni Ahit'te Yahudilik: Uygulamalar ve İnançlar. Londra: Routledge, 1995. İsa'nın Kardeşi: Adil Yakup ve Misyonu. Louisville: Batı bakanı John Knox, 2001. Culpepper, R. Alan. Dördüncü İncil'in Anatomisi: Edebi Tasarım Üzerine Bir Araştırma. Philadelphia: Fortress, 1987. Davids, Peter H. "James Mektubunda Filistin Gelenekleri." Bruce Chilton ve Craig A. Evans, editörler, James the Just ve Christian Origins'de. NovTSup 98. Leiden: Brill, 1999, 33-57. Davies, W. D. Paul ve Rabbinik Yahudilik. Londra: SPCK, 1948. Dağdaki Vaazın Yeri. Cambridge: Cambridge University Press, 1964. Dibelius, Martin. Havarilerin Elçilerinin İşleri Üzerine Çalışmalar. Ed. Heinrich Greeven. Trans. Mary Ling. Londra: SCM Press, 1956.

--- SAYFA 184 ---

Kaynakça | 161 Dodd, Charles Harold. Dördüncü İncil'de Tarihsel Gelenek. Cambridge: Cambridge University Press, 1963. Douglas, Mary. Sağlık ve Tehlike: Kirlilik ve Tabu Kavramlarının Analizi. Londra: Routledge & Kegan Paul, 1966. Dressier, H. "Hegesippus." Yeni Katolik Ansiklopedisi. Washington, D.C.: Amerika Katolik Üniversitesi, 1967, 6:994. Dunn, James D. G. Yeni Ahit'te Birlik ve Çeşitlilik: İlk Hristiyanlığın Karakteri Üzerine Bir Araştırma. Philadelphia: Westminster, 1977. "Antakya Olayı (Gal 2.11-18)." JSNT 18 (1983) 3-57. Elliott, John H. Seçilmiş ve Kutsal: 1 Petrus 2:4-10 ve Basileion hierateuma İfadesinin Yorumsal Olarak İncelenmesi. Kasım 12. Leiden: Brill, 1966. . "Retorik ve Sosyal Bilimsel Perspektiften James'in Mektubu: Kutsallık-Bütünlük ve Çoğaltma Kalıpları." BTB 23 (1993) 71-81. . Sosyal-Bilimsel Eleştiri Nedir? İncil Çalışması Kılavuzları. Minneapo Lis: Kale, 1993. 1 Peter. AB 37B. New York: Doubleday, 2000. Çiftçi, William, R. "Paul'e Göre James Lord'un Kardeşi." Bruce Chilton ve Craig A. Evans, editörler, James the Just ve Christian Origins'de. Leiden, Boston ve Köln: Brill, 1999. Feldman, Louis. Antik Dünyada Yahudi ve Yahudi Olmayanlar: İskender'den Jüstinyen'e Tutumlar ve Etkileşimler. Princeton: Princeton University Press, 1993. Fitzmyer, Joseph A. Luka I-IX'a Göre İncil. AB 28. New York: Çift gün, 1981. . İlahiyatçı Luka: Öğretisinin Yönleri. New York ve Mahwah, NJ: Paulist, 1989. Francis, Fred O. "James ve 1 John'un Açılış ve Kapanış Paragraflarının Biçimi ve İşlevi." ZAW61 (1970) 110-26. Gammie, John. "Paraenetik Edebiyat: İkincil Bir Türün Morfolojisine Doğru." Semeia 50 (1990) 41-77. Goodman, Martin. Misyon ve Dönüşüm: Roma İmparatorluğu'nun Dini Tarihinde Din Değiştirmek. Oxford: Clarendon Press, 1994. Hartin, Patrick J. "James: Yeni Ahit Bilgeliği Yazımı ve Q ile İlişkisi." D.Th. Tez. Güney Afrika Üniversitesi: Pretoria, 1988. . "James ve Dağdaki/Ovadaki Vaaz." David J. Lull, ed., SBLSP 28. Atlanta: Scholars, 1989, 440-57'de. . Yakup ve İsa'nın Q Sözleri. JSNTSup 47. Sheffield: JSOT Press, 1991. . "Şimdi Gelin, Zenginler, Ağlayın ve Feryat Edin... (Yakup 5:1-6)." JTSa 84 (1993) 57-63. . "Acı Çekerek Mükemmel Olmaya Çağrı (Yakup 1,2-4): Yakup'un Mektubunda ve Dağdaki Vaazda Mükemmellik Kavramı." Bib 11 (1996a) 477-92. . "Yakup'un Mektubu ve Thomas'ın İncili'ndeki Yoksullar." HvTSt 53 (1997)146-62.

--- SAYFA 185 ---

162 | Kudüslü James. Mükemmelliğin Maneviyatı: Yakup'un Mektubunda Eyleme İman. Collegeville: Liturgical Press, 1999. "Fakir." Eerdman'ın İncil Sözlüğü. Ed. David Noel Freedman. Grand Rapids: Eerdmans, 2000, 1070-71. Havener, Ivan. Soru: İsa'nın Sözleri. Wilmington: Michael Glazier, 1987. Hays, Richard B. "Galatyalılarda Kristoloji ve Etik: İsa'nın Yasası." CBQ 49(1987) 268-90. . "İbrahim'i Bedene Göre Atamız Olarak mı Bulduk? Rom 4:1'in Yeniden Değerlendirilmesi." 27 Kasım (1985) 76-98. . "Gerekçe." Çapa İncil Sözlüğü. New York: Doubleday, 1992,3:1129-33. Hoppe, Leslie J. "Nazirite." Eerdman'ın İncil Sözlüğü. Ed. David Noel Freedman. Grand Rapids: Eerdmans, 2000, 951. Jeremias, Joachim. İsa Zamanında Kudüs: Yeni Ahit Dönemi Ekonomik ve Sosyal Koşullarına İlişkin Bir Araştırma. Philadelphia: Kale, 1969. Jervell, Jacob. "Pavlus'un Savunucusu Yakup." Aynı kitapta, Luka ve Tanrı'nın Halkı: Luka'nın Elçilerinin İşleri'ne Yeni Bir Bakış. Minneapolis: Augsburg, 1972, 185-207. Jones, F.Stanley. "Hegesippus'ta Yakup'un Şehitliği, Alex andria'lı Clement ve Nag Hammadi dahil Christian Apocrypha: Metinsel İlişkiler Üzerine Bir Araştırma." SBLSP 29. Atlanta: Scholars, 1990, 322-35. Klijn, Albertus Frederik Johannes. "Yahudi Hristiyanlığının İncelenmesi." NTS 20 (1973/74)419-31. Koester, Helmut. Yeni Ahit'e giriş. Cilt 2: Erken Hristiyanlığın Tarihi ve Edebiyatı. Philadelphia: Kale; Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1982. . Eski Hristiyan İncilleri: Tarihleri ve Gelişimleri. Philadelphia: Trinity Press International, 1990. Ludemann, Gerd. "70 öncesi Kudüs Hristiyanlığının Varisleri." E. P. Sanders, ed., Jewish and Christian Self-Definition'da. Philadelphia: Kale, 1980, 1:161-73. MacDonald, Dennis R. Homeros Destanları ve Markos İncili. New Haven: Yale University Press, 2000. Malherbe, Abraham J. Ahlaki Öğüt: Bir Greko-Romen Kaynak Kitabı. Philadelphia: Westminster, 1986. Malina, Bruce J. "Yeni Ahit ve Dünyasında Zenginlik ve Yoksulluk." Int 41 (1987)354-67. . Yeni Ahit Dünyası: Kültürel Antropolojiden İçgörüler. Rev. ed. Louisville: Westminster John Knox, 1993. Yuhanna'nın Vahiyindeki Yeni Kudüs: Tanrı'yla Yaşamın Sembölü Olarak Şehir. Collegeville: The Liturgical Press, 2000. Malina, Bruce J. ve Richard L. Rohrbaugh. Sinoptik İncillere İlişkin Sosyal Bilim Şerhi. 2. baskı. Minneapolis: Kale, 2003.

--- SAYFA 186 ---

Kaynakça | 163 Massebieau, Louis. "L'Epître de Jacques est-elle l'Oeuvre d'un Chrétien?" RHR 32(1895) 249-83. McKnight, İskoç. Yahudi olmayanlar arasında bir ışık: İkinci Tapınak Döneminde Yahudi Misyonerlik Faaliyeti. Minneapolis: Kale, 1991. "Yolda Bir Ayrılık: İsrail ve Saflık Üzerine İsa ve Yakup." Bruce Chilton ve Craig A. Evans, editörler, James the Just ve Christian Origins'de. Leiden, Boston ve Köln: Brill, 1999, 83-129. Maynard-Reid, Pedrito U. James'te Yoksulluk ve Zenginlik. Maryknoll, NY: Orbis, 1987. Meier, John P. A Marjinal Yahudi: Tarihsel İsa'yı Yeniden Düşünmek. Cilt 1: Sorunun ve Kişinin Kökleri. New York: Doubleday, 1991. Metzger, Bruce M. Yeni Ahit'in Kanonu: Kökeni, Gelişimi ve Önemi. Oxford: Clarendon Press, 1987. Mirecki, Paul. "Gnostisizm, Gnosis." Eerdman'ın İncil Sözlüğü. Ed. David Noel Freedman. Grand Rapids: Eerdmans, 2000, 508-509. Neusner, Jacob. Eski Yahudilikte Saflık Fikri. SJLA 1. Leiden: Brill, 1973. . "Birinci Yüzyıl Yahudiliğinde Tarih ve Saflık." HR 18 (1978) 1-17. Neyrey, Jerome H. Matta İncili'nde Onur ve Utanç. Louisville: Batı bakanı John Knox, 1998. Ressay, John. Just James: Tarih ve Gelenekte İsa'nın Kardeşi. Minneapolis: Fortress, 1999. Penner, Todd C. James'in Mektubu ve Eskatoloji: Eski Bir Hristiyan Mektubu'nun Yeniden Okunması. JSNTSup 121. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1996. Perdue, Leo G. "Paraenesis ve James'in Mektubu." ZNW 72 (1981) 241-56. . "İsa'nın Bilgelik Sözleri", Forum 2 (1986) 3-35. . "Paraenesis ve Paraenetik Edebiyatın Sosyal Karakteri." Semeia 50 (1990) 5-39. Powell, Mark Allan. Anlatı Eleştirisi Nedir? Minneapolis: Kale, 1990. Rhoads, David. "James'in Mektubu: Tanrı'nın Dostu." Cur™ 25 (1998) 473-86. Rhoads, David, Joanna Dewey ve Donald Michie. Hikaye Olarak İşaretle: Bir İncilin Hikayesine Giriş. 2. baskı. Minneapolis: Fortress, 1999. Riegel, Stanley K. "Yahudi Hristiyanlığı: Tanımlar ve Terminoloji." NTS 24 (1977/78) 410-15. Robbins, Vernon K. "Plutarkhos ve İncillerde Retorik Eylem Olarak Yazmak." Duane F. Watson, ed., Persuasive Artistry: Studies in New Testament Rhetoric in Honor of George A. Kennedy. Sheffield: JSOT Press, 1991, 142-68. Sanders, E. P. "Yahudi olmayanlar ve Galatyalılarla Yahudi Derneği 2:11-14." Robert T. Fortna ve Beverly R. Gaventa, ed., The Conversation Continues, Studies in Paul and John in Honor of J. Louis Martyn'de. Nashville: Abingdon, 1990, 170-88. Schmidt, Thomas E. "Vergilendirme, Yahudi." Yeni Ahit Sözlüğü Arka planı. Eds. Craig A. Evans ve Stanley E. Porter. Downers Grove, IL ve Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2000, 1163-66. Schoeps, Hans-Joachim. "Ebionit Hristiyanlığı." 7S 4 (1953) 219-24.

--- SAYFA 187 ---

164 | Kudüslü James Smith, Dwight Moody. İnciller Arasında Yuhanna: Yirminci Yüzyıl Araştırmalarındaki İlişki. Minneapolis: Fortress, 1992. Snell, Daniel C. "Vergiler ve Vergilendirme." Çapa İncil Sözlüğü. Ed. David Noel Freedman. New York: Doubleday, 1992, 6:338-40. Spitta, Friedrich. "Der Brief des Jakobus." Aynı zamanda Zur Geschichte und Litteratur des Urchristentums. Göttingen: Vandenhoeck ve Ruprecht, 1896, 2:1-239. Tannehill, Robert C. Luka-Elçilerin Anlatı Birliği: Edebi Bir Yorum. Cilt 2: Havarilerin İşleri. Philadelphia: Fortress, 1994. Taylor, Vincent. Aziz Markos'a Göre İncil: Giriş, Notlar ve Dizinlerle Yunanca Metin. Londra: Macmillan, 1952. Trebilco, Paul R. Küçük Asya'daki Yahudi Toplulukları. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. Vielhauer, Philipp. Hristiyan Edebiyatının Geschichte'si. Einleitung das Neue Testament, die Apokryphen ve die Apostolischen Water. Berlin ve New York: Walter De Gruyter, 1975. Wachob, Wesley Hiram. Yakup'un Sosyal Retoriğinde İsa'nın Sesi. SNTSMS 106. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Wall, Robert W. "Kıyamet Paraenesis Olarak James." ResQ 32 (1990) 11-22. Wansbrough, Henry. "Markos III. 21—İsa Aklını mı Kaybetti?" NTS 18 (1971/72) 233-35. Ward, Roy Bowen. "İlk İki Yüzyılda Kudüslü James." ANRW 11,26.1. Berlin ve New York: Walter de Gruyter, 1992. Yamauchi, Edwin M. "Gnostisizm." Yeni Ahit Arka Planı Sözlüğü. Eds. Craig A. Evans ve Stanley E. Porter. Downers Grove, IL ve Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2000, 414-18. // Metinler Aland, Barbara, et al. Nestle-Aland: Novum Testamentum Graece. 27. rev. ed., 2. baskı. Barbara ve Kurt Aland'ın yeni incelemeleri, Instituto Studiorum Textus Novi Testamenti Monasterii Westphaliae ile birlikte geliştirildi. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1994. . Yunan Yeni Ahit. 4. rev. ed. Munster/Vestfalya'daki Yeni Ahit Metin Araştırmaları Enstitüsü ile işbirliği içinde. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft/United Bible Societies, 1994. Apostolik Babalar. Cilt 1.1 Clement, II Clement, Ignatius, Polycarp, Didache, Barnabas. Trans. Kirsopp Gölü. LCL. Cambridge: Harvard University Press, 1965. Apostolik Babalar. Cilt II. Hermas Çobanı, Polikarp'ın Şehitliği, Diognetus'a Mektup. Trans. Kirsopp Gölü. LCL. Cambridge: Harvard University Press, 1970. Augustine, De diversis quaestionibus LXXXIII Liber Unus. 76 [MPL 50:89]. Barnard, Leslie William, çev. Aziz Justin Şehit: Birinci ve İkinci Özürlü. ACW 56. New York ve Mahwah, NJ: Paulist, 1997.

--- SAYFA 188 ---

Kaynakça | 165 Charles, Robert H., ed. Çeşitli Kitaplara Giriş ve Kritik ve Açıklayıcı Notlarla birlikte İngilizce Eski Ahit'in Apocrypha ve Pseudepigrapha'sı. Oxford: Clarendon Press, 1913. Charlesworth, James H., ed. Eski Ahit Pseudepigrapha. Cilt 1. Kıyamet Edebiyatı ve Ahitleri. Garden City, NY: Doubleday, 1983. Eski Ahit Pseudepigrapha. Cilt 2. "Eski Ahit" ve Efsaneler, Bilgelik ve Felsefi Edebiyat, Dualar, Mezmurlar ve Odes'in Genişletmeleri, Kayıp Yahudi-Helenistik Eserlerden Parçalar. Londra: Darton, Longman & Todd, 1985. Cullman, Oscar, çev. "James'in Protevangelium'u." Wilhelm Schneemelcher, ed., Yeni Ahit Apocrypha: İnciller ve İlgili Yazılar. Rev. ed. Cambridge: James Clarke & Co.; Louisville: Westminster John Knox, 1991, 1:414-39. Eusebius. Kilise Tarihi. Trans. Kirsopp Gölü ve J.E.L. Oulton. 2 cilt. LCL. Cambridge: Harvard University Press; Londra: William Heinemann, 1953-57. Evans, Craig A. ve Stanley E. Porter., eds. Yeni Ahit Sözlüğü Arka planı. Downers Grove, IL ve Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2000. Freedman, David Noel, ed. Eerdman'ın İncil Sözlüğü. Grand Rapids: Eerdmans, 2000. Çapa İncil Sözlüğü. New York: Doubleday, 1992. Hedrick, Charles W, çev. "Yakup'un (İkinci) Kıyameti (V,4)." James M. Robinson, ed., İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 3. baskı. New York: HarperCollins, 1990, 269-76. Hock, Ronald F. James ve Thomas'ın Bebeklik İncilleri. Alimlerin İncili. Santa Rosa, CA: Polebridge Press, 1995. Josephus. Hayat ve Apion'a Karşı. Cilt 1. Çev. H. St. J. Thackeray. LCL. Londra: William Heinemann; Cambridge: Harvard University Press, 1961. Josephus. Yahudi Savaşı. Ciltler. II-III. Kitaplar I-VII. Trans. H. St. J. Thackeray. LCL. Londra: William Heinemann; Cambridge: Harvard University Press, 1956-57. Josephus. Yahudi Eski Eserleri. Ciltler. IV-IX. Kitaplar I-XX. Trans. H. St. J. Thackeray, Ralph Marcus ve Louis H. Feldman. LCL. Londra: William Heinemann; Cambridge: Harvard University Press, 1961-65. Koehler, Ludwig ve Walter Baumgartner, der. Veteris Testamenti Libros'taki sözlük. Leiden: Brill, 1958. Lambdin, Thomas O., çev. "Thomas'ın İncili." James M. Robinson, ed., İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 3. baskı. New York: HarperCollins, 1990, 126-38. Layton, Bentley. Gnostik Kutsal Yazılar. Açıklamalar ve Tanıtımlarla Yeni Bir Çeviri. Garden City, NY: Doubleday, 1987. Layton, Bentley, ed. Nag Hammadi Kodeksi 11,2-7. Cilt 1. Leiden, New York, Kopenhag ve Köln: Brill, 1989.

--- SAYFA 189 ---

166 J Kudüslü James Liddell, Henry George ve Robert Scott. Orta Düzey Yunanca-İngilizce Sözlüğü. 7. baskı. Oxford: Clarendon Press, 1968. Liddell, Henry George ve Robert Scott. Yunanca-İngilizce Sözlük. Henry Stuart Jones ve Roderick McKenzie tarafından revize edildi ve zenginleştirildi. 9. baskı. Revize Edilmiş Ek ile. Oxford: Clarendon Press, 1996. Louw, Johannes P. ve Eugene A. Nida. Semantik Alanlara Dayalı Yeni Ahit'in Yunanca-İngilizce Sözlüğü. Cilt 1. New York: United Bible Society ties, 1988. Luther, Martin. Luther'in Eserleri: Söz ve Ayin I. Cilt. 35. Ed. T. Backmann. Philadelphia: Fortress, 1960. Martinez, Florentino Garcia, ed. Ölü Deniz Parşömenleri Çevrildi: İngilizce Kumran Metinleri. Trans. Wilfred G. E. Watson. Leiden: Brill, 1994. McKenzie, John L. İncil Sözlüğü. Londra ve Dublin: Geoffrey Chapman, 1966. Metzger, Bruce M. Yunan Yeni Ahit Üzerine Bir Metinsel Yorum. New York: United Bible Societies, 1975. İncil'in Yeni Gözden Geçirilmiş Standart Versiyonu: Katolik Baskısı. Nashville: Thomas Nelson, Catholic Bible Press, 1989. Plutarch's Lives, Cilt. I-XI. Trans. Bernodotte Perrin, LCL. Londra: William Heinemann; Cambridge: Harvard University Press, 1959. Rahlfs, Alfred, ed. Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX yorumluyor. Uno'da Duo volumina. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft (1935) 1979. Robinson, James M., ed. İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi. 3. baskı. New York: HarperCollins, 1990. Schneemelcher, Wilhelm, ed. Yeni Ahit Apocrypha. Cilt 1: İnciller ve İlgili Yazılar. Cilt 2: Havarilerle İlgili Yazılar: Kıyametler ve İlgili Konular. Rev. ed. Cambridge: James Clarke & Co.; Louisville: Westminster John Knox, 1991, 1992. Schoedel, William R. "James'in (İlk) Kıyameti (V,3)." James M. Robinson, ed., İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 3. baskı. New York: HarperCollins, 1990, 260-68. Suetonius, Cilt. I-II. Trans. J. C. Rolfe, LCL. Londra: William Heinemann; Kam köprüsü: Harvard University Press, 1951. Vielhauer, Philipp ve Georg Strecker. "Yahudi-Hristiyan İncilleri." Wilhelm Schneemelcher, ed., Yeni Ahit Apocrypha'da. Cilt 1: İnciller ve İlgili Yazılar. Rev. ed. Cambridge: James Clarke & Co.; Louisville: Batı bakanı John Knox, 1991, 134-78 Williams, Francis E., çev. "Yakup'un Apocryphon'u [1,2]." James M. Robinson, ed., İngilizce Nag Hammadi Kütüphanesi'nde. 29-37. 3. baskı. New York: HarperCollins, 1990, 29-37. Wright, R.B., çev. "Süleyman'ın Mezmurları." James H. Charlesworth, ed., The Old Testament Pseudepigrapha'da. Cilt 2: Eski Ahit'in Genişletmeleri" ve Efsaneler, Bilgelik ve Felsefi Edebiyat, Dualar, Mezmurlar ve Kasideler,

--- SAYFA 190 ---

Kaynakça 167 Kayıp Yahudi-Helenistik Eserlerden Parçalar. Londra: Darton, Longman & Todd, 1985. Zerwick, Max. Analiz Philologica Novi Testamenti Graeci. 3. baskı. Roma: Pontificii Instituti Biblici, 1966. ///. James Barclay'in Mektubu Üzerine Yorumlar, William. Yakup ve Petrus'un Mektupları. Günlük Çalışma İncil'i. 2. baskı. Philadelphia: Westminster, 1960. Davids, Peter H. James'in Mektubu: Yunanca Metin Üzerine Bir Yorum. NIGTC. Grand Rapids: Eerdmans, 1982. Dibelius, Martin. James: James'in Mektubu Üzerine Bir Yorum. Hermeneia. Rahip Heinrich Greenen. Trans. Michael A. Williams. Ed. Helmut Koester. Philadelphia: Kale, 1976; Der Brief des Jakobus'un İngilizce Çevirisi. 11. rev. ed. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1964. Hartin, Patrick J. James. SP 14. Collegeville: Liturgical Press, 2003. Johnson, Luke Timothy. James'in Mektubu. AB 37A. New York: Doubleday, 1995. Laws, Sophie. Yakup'un Mektubu Üzerine Bir Yorum. BNTC. Londra: Adam & Charles Black, 1980. Martin, Ralph P. James. WBC 48. Waco, Teksas: Word, 1988. Belediye Başkanı, Joseph B. St. James'in Mektubu. Giriş, Notlar ve Yorumlarla Yunanca Metin ve St. James'in Mektubunda Daha Fazla Çalışma. 3. baskı. 1913. Yeniden basım. Grand Rapids: Zondervan, 1954. Wall, Robert W. Bilgeler Topluluğu: James'in Mektubu. Bağlamında Yeni Ahit. Valley Forge, Pensilvanya: Trinity Press International, 1997.

--- SAYFA 191 ---

I N D E X Elçilerin İşleri, edebi tür, 47-51 adelphos, 24, 26-28, 53 Alice Harikalar Diyarında ve Yeni Ahit belgeleri, xviii Alter, Robert, 102-03 Yakup'un Kıyametleri, Birinci ve İkinci, 133-36 Yakup'un Apocryphon'u, 132-33, 147 Havari, tanımlanmış, 55n Apostolik Kararnamesi, 67, 68-72, 74, 85; kökenleri, 70 Yeni Ahit kanonunda İskenderiyeli Athanasius, 115-16 Tasdik, kriter, xix Augustine, Pavlus ve Yakup arasındaki ilişkiye dair, 110 Yetkili lider, James as, 148 Barnabas'ın Pavlus'la anlaşmazlığı, 77 Bauckham, Richard, Epifani teorisi üzerine, 25 Bauer, Walter, 148^9 Çarmıha gerilmede sevilen mürit, 41^42 Berger, Peter, 89 Bernheim, Pierre-Antoine, 145 Biyografik özdeyiş, 13 İsa'nın Kardeşi, anlayış, 24-35 Brown, Raymond E., İsa'nın ailesi hakkında, 12-13; Meryem'in bekaretine ilişkin, 35n Canon of Scripture, 116 Chilton, Bruce, 83 Hristiyan şehidi, James as, 146-47 Sünnet, sayı, 64, 65, 66 İskenderiyeli Clement, Yakup'un ölümü üzerine, 120-21 Romalı Clement, 127, 129 Yakup ve Pavlus arasındaki çatışma, 85 Contestatio, 130 Kudüs Konsili, 71, 74, 85 İlk kilisede diyakonlar, 61 Yakup'un diaspora mektubu, 90 Dibelius, Martin, Yakup'un mektubu üzerine, 88-89 Ebionitler, Yahudi Hristiyanlığında, 152 İsa'nın kardeşinin Epifani teorisi, 25 Epiphanius, Salamis Piskoposu, 25 Eskatolojik, tanımlanmış, 14n İsa'nın Eskatolojik ailesi, 9-15 James'in etik talimatları, 106-07 Kayserya piskoposu Eusebius, 53-54, 119-20; Joseph'ten alıntılar, 125-26; Eusebius'un Yakup hakkındaki yazıları, önemi, 126-27 Evangelion, 5-6 Yakup'un mektubunda iman ve eserler, 107, 109 Yuhanna'nın müjdesinde İsa'nın ailesi, 38-42 Galatyalılar, Pavlus'un mektubu, 46-47 İncillerin türü, 5 Yahudi olmayanlar, tanımlanmış, 62n 168

--- SAYFA 192 ---

Dizin 169 Gnostik vahiy, Yakup olarak, 147 Gnostisizm, tanımlanmış, 130-31 Kurtuluş mesajı olarak İncil, 6-7 İsa'nın reddedilmesiyle ilgili Thomas İncili, 23n İbrani bilgelik gelenekleri, 100-01 İbraniler, İncil'i, 128-29 Hegesippus, Yakup hakkında, 3, 121-24, 127, 146 Helenistler ve İbraniler, gerilimler, 61 Helvid'in İsa'nın kardeşi teorisi, 25-26 Hieronym'in İsa'nın kardeşi teorisi, 26 Tarihsel ve akademik dünya, xviii; ve metinsel dünyalar, aralarındaki ayrım, xviii-xix İsa'nın vaazına karşı düşmanlık, 10-11 Zımnı yazar, 9In, 92 Markos'un müjdesinde içeridekiler ve dışarıdakiler, 15 İsrail'in saflık kuralları, 57-58 Yakup, ismin kökeni, 2; ve Kudüs Konseyi, 63-72; ve Paul, aradaki arayüz, 77-82; Yakup, İsa'nın kardeşi olarak, 35; İsa'nın kuzeni olarak (26, 32); Kudüs kilisesinin lideri olarak, 50, 52-57, 143-45; çarmıha gerildiğinde yokluk, 41-42; Kudüs'teki Yahudi Hristiyanların lideri, 66-67, 79, 82-86; masa arkadaşı gemisinde, 74-75; Tevrat'a sadık olarak, 83; Yahudi olmayan Hristiyanlara karşı hoşgörülü olan Yakup, 84; İsa ile kilise arasındaki tarihsel bağlantı olarak, 84; Yahudiliğin mektubu ve Yahudilikle arayüz, 93-101; imanla aklanma hakkında, 108-09; ölümü, 120-24; Gnostisizm gelenekleri içinde, 130-37; Yeni Ahit'teki anısı, 142-45; Yeni Ahit'in ötesinin hatırası, 145-46 Adil Yakup, 122 Genç Yakup, kimliği belli, 32 Yakup'un İsa ile arayüzü, 101-07; yoksullarla ilgilenme, 106, 112; dünyayla arayüz, 148-52; yirmi birinci yüzyıl vizyonu, 152-54 Kudüs, kurtuluş alanında merkezilik, 49 Kudüs topluluğu, lideri olarak Yakup, 143^5 Matta'da marangozun oğlu olarak İsa, 21; memleketinde onursuz, 20-23; Luka İncili'nde Meryem'in oğlu olarak tanımlanan, 19-20 Yuhanna İncili'nde İsa'nın kardeşleri, 39-41; inananlar olarak aile, 51-52 Yahudi olmayanlara karşı Yahudi tutumu, 59-60 Yuhanna'nın müjdesi ve İsa'nın ailesi, 38-42 Johnson, Luka Timothy, Yakup'un ölümü üzerine, 146 Meryem'in kocası olarak Yusuf, 25n Josephus, Yakup hakkında, 146; Yakup'un ölümü üzerine, 118-19 Josephus' Apion'a Karşı, Luka'ya paralellik, 50 İsa'nın çarmıha gerilmesinde Joses/Joseph, 31-32 Justin Martyr, 7 Koester, Helmut, 6, 7, 129 James'in Mektubu, edebi tür, 88-90 Luckmann, Thomas, 89 Luka-Elçilerin İşleri, tür, 48; Luka İncili'nde sık sık yapılan konuşmalar, 50, İsa'nın ailesi, 17-18'de; İsa'nın reddedilişinin versiyonu, 22-23; doğuş anlatımı, 37-38 Luther'in James'i reddetmesi, 107 Malina, Bruce, 33-34; saflık kuralları hakkında, 95-96

--- SAYFA 193 ---

170 Sinoptiklerin ilki olan Kudüslü Yakup Markos'un müjdesi, 4; anlatı olarak 8-9; Matta ve Luka'nın temeli olarak 9; hikayesi, 48n Yakup'un Şehitliği, 123-24 Yakup'un annesi Meryem, 30-31 Mezdelli Meryem, 29, 30 Matta'nın İsa'nın eskatolojik ailesi hakkındaki müjdesi, 16-17; doğuş anlatımı, 36-37 Yahudi olmayanlara Görev, başlangıçlar, 61-62 Havarilerin misyonerlik boyutu, 54 Nag Hammadi yazıları, 122n; kodeksler, 131 Anlatı biyografisi, İnciller olarak, 7 Anlatı eleştirisi, 9, 10 Nezirit yemini, 50, 80-8Nuh'un emirlerinde, 70 Ressam, Yuhanna, İsa'nın ailesi hakkında, 12, 37 Paraenesis, tanımlanmış, 88-89 Pavlus ve Yakup arasındaki ilişki, 107-11 Pavlus'un Yahudi olmayanların elçisi olması, 79 Pavlus'un kurtuluşu, 47; gerekçe, iman, iyi işler üzerine, 108 Pavlus'un Petrus'la tartışması, 73-74, 75; Yahudi yasa ve geleneklerinin kabulü, 80; Tapınakta Tutuklanma, 81 Pavlus'un Mektupları, Edebi Tür, 46; Yeni Ahit'te, 117 Mükemmellik, Yakup'un merkezi, 97 Havarilerin lideri Petrus, 59 Kilisenin sütunları, imgesi, 64 Yoksul, Kudüs'teki kaygı, 77-78, 105-06, 153-54 Luka İncili'nde İsa'nın ailesine olumlu yaklaşım, 17-18 Mühtediler, 60n Yakup'un Protevangelium'u, 137-38 Protreptik söylem, 89 Sözde Clementine edebiyatı, 129-30 Saflik kuralları, 83, 84; İsrail'de 57-58; 58'in fonksiyonu; Levililer'de, 70; James'in mektubunda, 95-96 İncillerde Q kaynağı, 4 Nasıra'da İsa'nın Reddi, 18-23 James'in dini resmi, 122 Riegel, Stanley, Yahudi Hristiyanlığı üzerine, 128 Robbins, Vernon, Yeni Ahit belgelerinin retorik doğası üzerine, 104 Schoedel, William, 134-35, 139, 140 Saflik kurallarının sosyalleştirici işlevi, 70 Süleyman, bilgeliği, 100 Acı Çeken Hizmetkar, 34 Sinoptik, tanımlanmış, 3 Sinoptik İncillerin paralellikleri, 155-57 Masa kardeşliği, anlaşmazlık üzerine, 72 Tannehill, Robert, Elçilerin İşleri'ndeki anlatısal retorik üzerine, 50n Erken Hristiyan topluluklarında gerilim ve çatışma, xviii Tarihsel ve akademik dünyadan farklı olarak metinsel dünya, xviii Thomas, İncili, 131-32 Yakup'un mektubunda Tevrat, 95-96; Pavlus'un yazılarındaki işlevi, 97; özgürlük yasası olarak 97-98; James, 112'deki otoriteye göre; erken Hristiyanlıkta, 151 Onikiler, ve havariler, 55-56, 57 Dağılımdaki Oniki Kabileler, 94-95 İki belge hipotezi, 4 Meryem'in Bakireliği, 35n Wachob, Wesley, 103 Wall, Robert, Hristiyanlık ve Yahudilik üzerine, 150 Yakup'ta bilgelik mirası, 99-101 Yahudi geleneğine tanıklık, James', 113

--- SAYFA 194 ---

Kudüslü Yakup Yeni Ahit'te "Rab'bin kardeşi Yakup" ya da "Adil Olan Yakup" ya da basitçe "adil Yakup"un (doğrudan ya da dolaylı olarak) geçtiği pasajlara dikkat ederek, bu çalışma Yakup'un ilk Hristiyan hareketi içindeki rolünü göstermektedir. Erken Hristiyanlığın zenginliğini ve çeşitliliğini ve Yahudilikteki kökleriyle ve daha geniş Yunan ve Roma dünyalarından harekete katılan inananların sayısının giderek artmasıyla ilişkili olarak kendisini nasıl tanımladığını gösteriyor. Fr. Patrick J. Hartin, Ph.D., Spokane'deki Gonzaga Üniversitesi'nde Yeni Ahit dersi vermektedir. Liturgical Press ile aynı zamanda A Spirituality of Perfection: Faith in the Letter of James (1999) ve James of the Sacra Pagina Series (2003) adlı kitapları da yayınladı. N. St. James Mektubu konusunda uluslararası kabul görmüş bir otorite olan Profesör Patrick J. Hartin, bu en çok ihtiyaç duyulan çalışmada okuyucularına, Nasıralı İsa'nın kardeşi Yakup'un kişiliğiyle büyüleyici bir karşılaşmaya eşlik ediyor. Hartin, James'in Erken Hristiyan çeşitliliğinin gelişen aşamalarındaki yerine 'yerinde' bir tur vermekle kalmıyor, aynı zamanda James'in Yahudi ve Greko-Romen destansı geleneklerinin birleşmesinde ne kadar önemli bir rol oynadığını da gösteriyor. H Profesör Jon Ma. Asgeirsson University of Ireland "Patrick Hartin'in James of Jerusalem adlı eseri, James'in görüntülerinin izini Sinoptikler'de İsa'nın ailesine ve John'a yapılan atıflardan, Elçilerin İşleri ve Pavlus'un Kudüs cemaatinin liderleriyle olan tartışmalarına, James Mektubu'na ve bunun ötesinde Yahudi-Hristiyan, gnostik ve ortodoks çevrelerde James kullanımına kadar uzanan muhteşem bir sentetik çalışmadır. Açıklama anlaşılır, incelikli ve her zaman dikkatlidir ve James'in mektubu, İsa'nın öğretileri ve Yahudi bilgelik edebiyatının mirası arasındaki derin devamlılıkları vurgulamaktadır.